

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Obsah

➤ Úvod generální ředitelky	4
➤ Mezinárodní konference	7
➤ Patrimonium pro futuro	9
➤ Rok šlechtických slavností – Po stopách šlechtických rodů	17
➤ Mezinárodní spolupráce	21
➤ Vědecko-výzkumná činnost	24
➤ Publikační činnost	32
➤ Výjimečné dny a události návštěvnické sezony	43
➤ Další vybrané události a aktivity	47
➤ Jednotlivá pracoviště	50
➤ Generální ředitelství	53
➤ Územní odborné pracoviště v Praze	58
➤ Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze	63
➤ Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích	67
➤ Územní odborné pracoviště v Plzni	72
➤ Územní odborné pracoviště v Lokti	77
➤ Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem	82
➤ Územní odborné pracoviště v Liberci	87
➤ Územní odborné pracoviště v Josefově	93
➤ Územní odborné pracoviště v Pardubicích	97
➤ Územní odborné pracoviště v Telči	101
➤ Územní odborné pracoviště v Brně	106
➤ Územní odborné pracoviště v Olomouci	113
➤ Územní odborné pracoviště v Kroměříži	118
➤ Územní odborné pracoviště v Ostravě	125
➤ Územní památková správa v Praze	132
➤ Územní památková správa v Českých Budějovicích	137
➤ Územní památková správa na Sychrově	142
➤ Územní památková správa v Kroměříži	147
➤ Přehledová část	153
➤ O Národním památkovém ústavu	154
➤ Hospodaření	161
➤ Finanční prostředky NPÚ alokované na záchranné archeologické výzkumy	169
➤ Projekty financované z evropských zdrojů	171
➤ Obnovy památek z programu SMVS	174
➤ Projekty z neinvestiční dotace na agendu UNESCO	175
➤ Vědecko-výzkumná činnost	176
➤ Souhrnné přehledy	187

ÚVOD GENERÁLNÍ ŘEDITELKY

Úvod generální ředitelky

Vážené dámy, vážení pánové,

rok 2022 byl obdobím velkých výzev – na jedné straně se po uvolnění covidových restrikcí mohly památky znovu naplno otevřít návštěvníkům, na straně druhé nás zasáhly následky energetické krize a válečného konfliktu na Ukrajině. Pro společnost i NPÚ to byly nové skutečnosti, na které bylo třeba rychle reagovat. Hned v úvodu bych proto velmi ráda poděkovala všem, svým kolegům v NPÚ i návštěvníkům našich památek, za to, že vnímali zavedená úsporná opatření s velkým pochopením. Dopady energetické krize a skokový růst cen stavebního materiálu se odrazily nejen na běžné činnosti, ale především ovlivnily dokončování probíhajících stavebních obnov památek zpřístupněných veřejnosti ve správě Národního památkového ústavu financovaných z evropských i národních zdrojů. Abychom je byli schopni dokončit v plánovaném rozsahu, museli jsme výrazným způsobem zapojit i vlastní zdroje financování, a to na úkor jiných plánovaných investic například do rozvoje informačních systémů nebo pravidelné obnovy investičního majetku. Vedle vysoké rozpracovanosti stavebních investičních akcí na hradě Karlštejně, zámku v Telči nebo klášterů v Plasích a Kladrubech byly dokončeny obnovy například severního křídla s Banketním sálem na zámku Uherčice nebo unikátního divadelního sálu s galerií na zámku Jezeří. Zapomenout nesmíme ani na ochoz Velké věže na hradě Bezdězu, obnovu vodního příkopu na hradě Švihově a otevření Pluhovských domů s novou expozicí unikátního relikváře sv. Maura v areálu hradu a zámku v Bečově nad Teplou.

Hospodaření NPÚ v roce 2022 zásadně ovlivnil skokový nárůst cen energií. Přestože pokračovala úsporná opatření, navýšení výdajů na energie činilo 49 milionů korun. To bylo pokryto díky

kompensaci zřizovatele. Udržet spotřebu energií a zajistit jejich financování bude úkolem i pro následující roky.

Energetická krize ale otevřela i nová témata – například využití alternativních zdrojů energie v památkové péči tak, aby nedošlo ke snížení památkových hodnot dotčených chráněných území a památek. Jak spojit požadavky moderních technologií a potřeby naplňování veřejného zájmu na ochranu kulturního dědictví vysvětluje metodické vyjádření, které NPÚ připravil spolu s Ministerstvem kultury. Jeho cílem je přispět k objektivnímu posuzování možnosti umístění těchto zařízení a sjednotit praxi posuzování v rámci všech pracovišť Národního památkového ústavu.

Aktuální otázky památkové péče překračují geografické hranice. Debatu na evropské úrovni otevřela mezinárodní konference Výzvy současné evropské památkové péče, kterou NPÚ uspořádal na půdě Nové budovy Národního muzea v Praze u příležitosti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie. Přes 20 předních odborníků v oboru památkové péče a architektury vyvolalo debatu o aktuálních i budoucích otázkách ochrany hmotného i nehmotného dědictví, o důležitosti jeho ochrany a otázkách, které přinášejí například klimatické změny nebo ekonomická situace ve světě.

Pozitivní počiny v památkové péči a ty, kteří se o ně zasloužili, ocenil již devátý ročník Patrimonium pro futuro. Ceny Národního památkového ústavu směřovaly k těm, kdo pomohli objevení, obnově či záchraně památek, jejich správě, ale také jejich propagaci. Nominované počiny provází silně příběhy míst i jednotlivců, kteří jsou plni veškerého odhodlání a zapálení. Jejich vztah k památce je totiž stejně důležitý jako vložené finance a čas, který péči věnují.

Potěšující je pro nás zjištění, že návštěvníci se pomalu na naše památky vrací - objekty ve správě NPÚ navštívilo za celý rok 2022 celkem 3,8 milionu návštěvníků. To je o půl milionu víc než v roce 2021. I když návštěvnost zatím stále nedosahuje pětimilionové hranice z období před celosvětovou pandemií koronaviru a stále přetrvává úbytek organizovaných zájezdů ze

zahraničí, lze vnímat velmi pozitivně narůstající počet hlavně domácí turistické veřejnosti. Lákaly je především mimořádné prohlídky a speciální programy připravené v průběhu hlavní sezóny, jako je například Hradozámecká noc, která se koná napříč celou republikou a vedle státních památek zapojuje také objekty jiných vlastníků. V roce 2022 se nesla v duchu Šlechtických slavností, což bylo téma 12. ročníku projektu Po stopách šlechtických rodů. Vrcholem projektu byly otevření nově zrekonstruovaných prostor předzámčí v Červeném Poříčí s výstavou Děti ze zlaté kolébky a opravená Galerie Mincovna v Českém Krumlově s výstavou Šlechtické slavnosti a zábavy.

Rok 2022 ustál Národní památkový ústav se ctí díky pochopení zaměstnanců a věrnosti našich návštěvníků. Ráda využívám této příležitosti, abych vám všem poděkovala za každodenní péči o památky a za přízeň, kterou našemu kulturnímu dědictví věnujete.

Ing. arch. Naďa Goryczková
generální ředitelka
Národního památkového ústavu

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

mezinárodní konference
international conference

**Výzvy současné
evropské památkové péče**
**Challenges of Contemporary
European Heritage Care**

9.–11. 11. 2022
Nová budova Národního muzea v Praze
New Building of the National Museum in Prague

Mezinárodní konference

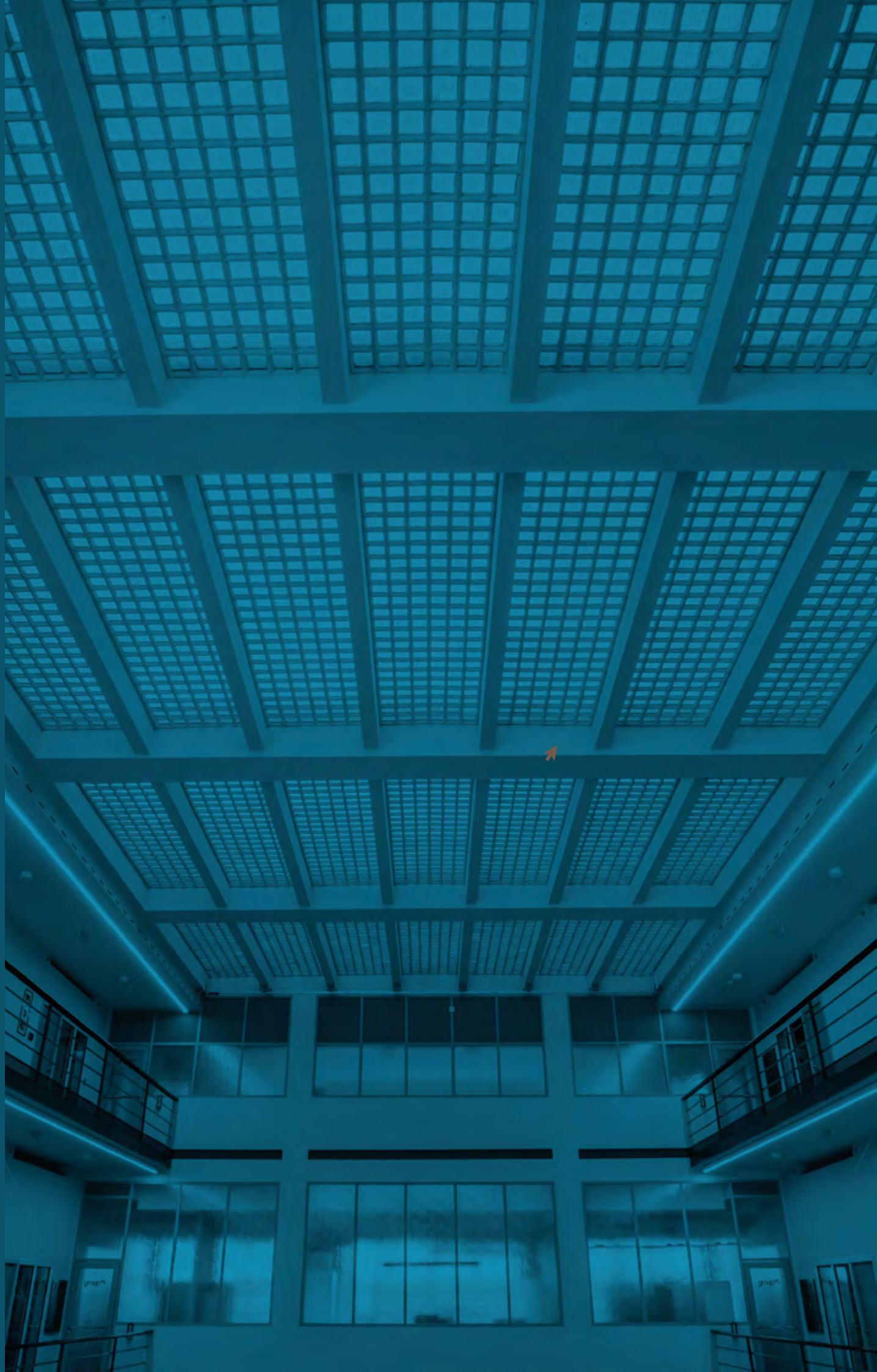
V druhé polovině roku 2022 předsedala Česká republika Radě Evropské unie. NPÚ při té příležitosti uspořádal mezinárodní konferenci *Výzvy současné evropské památkové péče*.

Konference proběhla ve dnech 9.–11. 11. 2022 v Nové budově Národního muzea v Praze. Cílem konference bylo setkání evropských akademiků a odborníků v oboru památkové péče a architektury, kteří představili své pohledy na současné evropské kulturní dědictví a jeho ochranu. Akce rozložená do čtyř bloků se zúčastnilo celkem 23 přednášejících z 13 evropských zemí a na místě nebo online přes 300 účastníků. První blok *Význam péče o hmotné kulturní dědictví pro rozvoj společné Evropy* řešil otázku mezinárodních dokumentů, evropských iniciativ a hod-

not a jejich vliv na různost přístupů a řešení na lokální úrovni. Druhý blok *Současné výzvy evropské památkové péče* se dotýkal aktuálních otázek spojených s klimatickými změnami a jejich dopady. Třetí blok *Ochrana architektury a umění ve veřejném prostoru druhé poloviny 20. století* se soustředil na politicko-ideologické, hodnotící nebo technologické výzvy, kterým v současné době evropská památková péče čelí ve vztahu k poválečné architektuře. Čtvrtý blok *Přístupy péče o hmotné kulturní dědictví v návaznosti na uchování hodnot, zajištění udržitelného rozvoje a jeho prezentaci* se týkal současných postupů a praxe při ochraně památkových hodnot. Jednotlivé přednášky lze najít na kanálu YouTube.

PATRIMONIUM PRO FUTURO

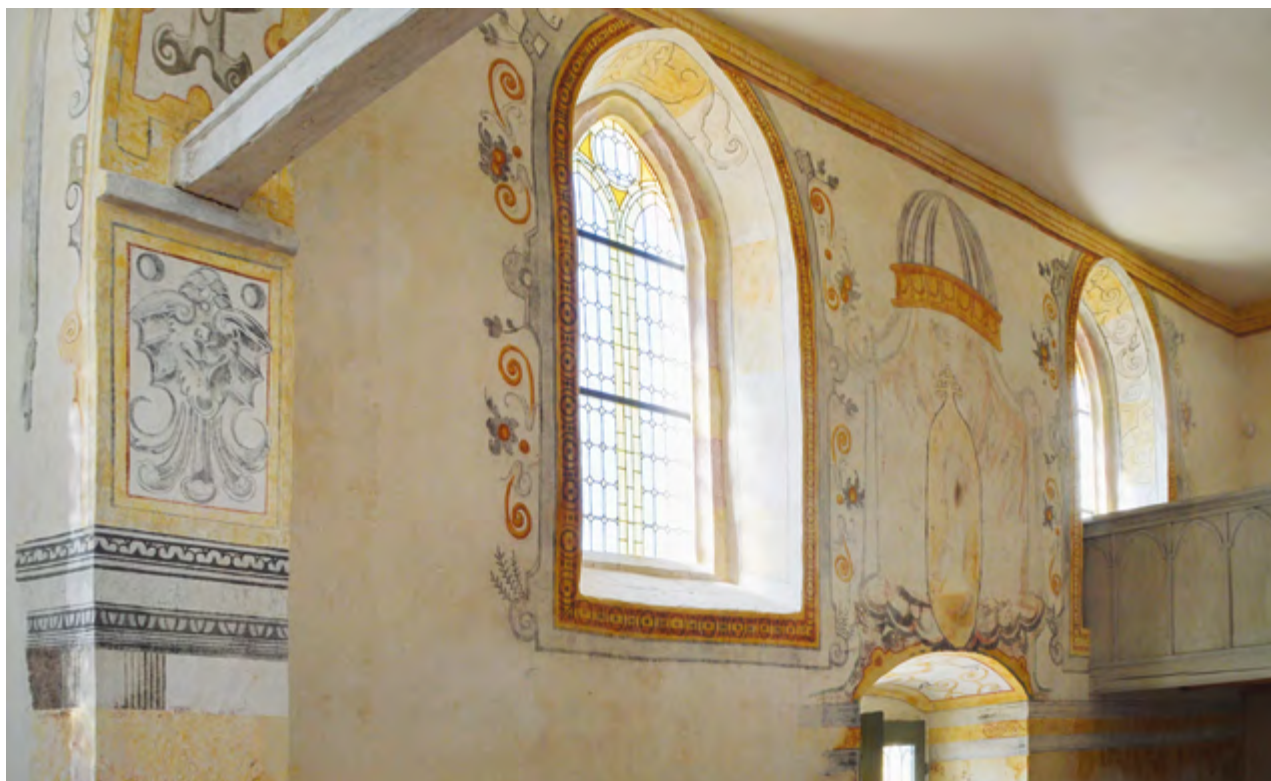
Národní památkový ústav už podeváté ocenil nejvýznamnější počiny v památkové péči. Slavnostní předávání na Nové scéně Národního divadla v Praze v přímém přenosu vysílala Česká televize. Odborná porota vybírala vítěze ze 35 nominovaných. Udělena byla také dvě zvláštní ocenění generální ředitelky NPÚ a veřejnost vybrala držitele ceny Památky děkují.

Objev, nález roku

Obec Úlice a restaurátoři Jiří Suchan a David Hrabálek za nález renesančních maleb v kostele v Úlicích

Kostel sv. Vavřince v Úlicích v Plzeňském kraji byl opomíjenou drobnou sakrální stavbou, kterou nově získala do správy obec. Díky jejímu rozhodnutí o opravě objektu a odpovědnému přístupu se podařilo nalézt dosud neznámé hodnotné renesanční malby z doby výstavby kostela z počátku 17. století, které navíc nevykazovaly poškození mladšími úpravami. Pro svoji kvalitu a rozsah jsou objevem nadregionálního významu.

Záchrana památky

Město Loket za záchranu Městské dvorany v Lokti

Městská dvorana je významnou součástí historického jádra města Lokte. Budova z konce 19. století přešla po roce 1989 do soukromých rukou a nastalo období její postupné degradace, které dospělo až k úvahám o demolici. V roce 2014 byla dvorana prohlášena kulturní památkou a po roce 2018 nové vedení města připravilo projekt záchranu cenného objektu. V roce 2021 bylo úsilí úspěšně završeno.

Příkladná správa a prezentace památkových objektů

Kastelánka Ivana Holásková a státní zámek Lednice

Paní Ivana Holásková pracuje na zámku Lednice od roku 1978, kdy byl celý objekt v havarijním stavu. Za jejího působení zde bylo investováno více než tři čtvrtě miliardy korun a zámek se skleníkem a rozsáhlým parkem se proměnil ve skvost, který se v roce 1996 dostal na Seznam světového dědictví UNESCO.

Restaurování památky

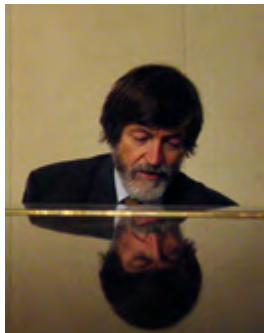
Restaurátorka Markéta Pavlíková za restaurování oltáře Panny Marie z kostela v Chrudimí

Oltář Panny Marie z 90. let 15. století je pozdně gotickou památkou na území východních Čech. Retábl s figurální malbou je dílem Mistra královéhradeckého oltáře. Starší přemalby a pokusy o rekonstrukci poškodily vyznění a ikonografii díla, oltáři bylo proto v letech 2018–2021 vráceno co nejvíce z jeho původní podoby.

Osobnosti památkové péče

Jindřich Rineš, In memoriam – respektovaný odborník napříč oborem památkové péče, uznávaný pro své odborné dovednosti projektanta i lidské kvality.

Jiří Kaše, In memoriam – přední český kunsthistorik, odborník na barokní umění, uznávaný v oblasti památkové péče, spoluzakladatel školy restaurování v Litomyšli

Prezentace a popularizace

Martin Vonka a Michal Horáček za soustavný výzkum a prezentace ohrožených továrních komínů

Před deseti lety se problematice továrních komínů, jejich architektuře, typologii či symbolice věnovali jen ojedinělí odborníci nebo nadšenci – „komínáři“. Avšak díky výzkumné a popularizační aktivitě Martina Vonky a Michala Horáčka se situace výrazně proměnila. Vyšlo několik knih, konají se výstavy a téma se podařilo dostat do obecného povědomí.

Obnova památky

Kolegiátní kapitula sv. Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi za obnovu kostela sv. Václava ve Staré Boleslavi

Kostel sv. Václava ve Staré Boleslavi, nejvýznamnější duchovní centrum Čech, spojené s počátky českého státu, je národní kulturní památkou. Jeho komplexní obnova realizovaná v letech 2019–2021 směřovala k oživení kostela a zvýšení jeho atraktivity a návštěvnosti a zahrnuje exteriér i interiér církevní stavby s veškerým bohatým mobiliářem.

Cena generální ředitelky NPÚ

Záchrana motorového železničního vozu Slovenská strela – Jiří Střecha, odborný garant obnovy, Jan Palas, restaurátor a Tatra Trucks, a. s.

Motorový vůz M 290.002 je jediný dochovaný exemplář tohoto typu vyrobený v roce 1936 v kopřivnické Tatře. Po 61 letech chátrání pod širým nebem prošla tato národní kulturní památka v letech 2019–2020 kompletní obnovou.

Obnova kostela Nejsvětější Trojice s rajským dvorem ve Fulneku – restaurátor Filip Mezel a Biskupství ostravsko-opavské

Celková obnova kostela Nejsvětější Trojice ve Fulneku zdůraznila krásu barokních hodnot a zároveň odhalila jeho dosud opomíjené gotické období. Unikátní fresková výzdoba a gotická křížová chodba s rajským dvorem řadí fulnecký kostel k nejvýznamnějším památkám severu Moravy a přilehlého Slezska.

Cena veřejnosti Památky děkují

Vítězným počinem v online hlasování veřejnosti se stala **obnova gloriety v Růžové zahradě zámku v Děčíně, zastoupená investorem Statutárním městem Děčín a projektantem a autorským dozorem Tomášem Eflerem.**

Gloriet je ojedinělou stavbou úzce slučující kamenosochařské, kamenické a zděné prvky,

které společně vytvářejí spíše umělecký objekt než pouhou stavbu. Vinou nezládnuté opravy z přelomu tisíciletí byl výrazně zavlhčen a zaso- len. Jeho obnova znamenala návrat k náročné podobě objektu se všemi jejími náležitostmi. Byl rehabilitován nejen jeho estetický vzhled, ale i konstrukční a materiálová skladba.

Rok šlechtických slavností

PO STOPÁCH ŠLECHTICKÝCH RODŮ

Rok šlechtických slavností, kterým již podvanácté pokračoval prestižní celorepublikový projekt Národního památkového ústavu Po stopách šlechtických rodů, si kladl za cíl seznámit nejširší veřejnost s fenoménem slavností, zábav a volnočasových aktivit, jež tvořily rámeček každodenního života aristokracie.

Tyto aktivity představovaly nejen společenské využití, ale byly také způsobem, jak šlechta v zemích Koruny české prezentovala světu svou moc, urozenost i rodové ambice. Do projektu se zapojilo třicet čtyři památkových objektů a dvě územní odborná pracoviště v Telči a v Plzni s téměř stovkou rozličných akcí, které zahrnovaly tematické

a kostýmované prohlídky, výstavy, přednášky, koncerty, slavnosti, divadelní a taneční představení, ochutnávky dobových specialit nebo květinové výstavy. Klíčovými památkovými objekty celého projektu se však staly zámky ve správě územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích – Český Krumlov a Červené Poříčí.

Výstavní expozice Děti ze zlaté kolébky

1. 4. – 30. 10. 2022, SZ Červené Poříčí

Vernisáž výstavní expozice *Děti ze zlaté kolébky* s podtitulem Rané dětství ve šlechtických rodinách v dlouhém 19. století zahájila nejenom návštěvnickou sezónu 2022 a Rok šlechtických slavností, ale také provoz první zrekonstruované části zámku Červené Poříčí.

Expozice se nachází v devíti místnostech budovy předzámčí a každá se zaměřuje na jedno klíčové téma, například těhotenství a porod, dětskou módu nebo výchovu a volný čas dětí. Jako červená nit se výstavou prolíná osobnost Napoleonova syna Orlíka, který se narodil v roce 1811 a zámek byl jeho majetkem. Návštěvníci tady proto uvidí například kopii dopisu, ve kterém Bonaparte oznamuje svému habsburskému tchánovi šťastnou novinu o narození Orlíka. Součástí prostor je i malý kinosál, kde jsou promítány dobové filmy se záběry z rodinného života šlechticů. Výstavu doprovodily herní prvky a pracovní listy pro děti.

Výstava Šlechtické slavnosti a zábavy

1. 7. – 30. 10. 2022, SHZ Český Krumlov

Stěžejní aktivitou projektu se stalo otevření výstavy *Šlechtické slavnosti a zábavy* na státním hradě a zámku Český Krumlov na začátku července, kterému předcházela celková obnova budovy tzv. mincovny na druhém zámeckém nádvoří včetně interiérů s moderním galerijním vybavením.

Sezónní výstava připomněla v širších souvislostech slavnosti, zábavy a rozmanité volnočasové aktivity, které se v období od 16. do začátku 19. století odehrávaly nejenom na zámku v Českém Krumlově za vlády Rožmberků, Eggenbergů a Schwarzenbergů.

Jednotlivé části výstavy se věnovaly slavnostním průvodům, slavnostem ve zbroji, zábavám v zahradách, divadlu a opeře, tanci, hostinám a pijáckým zábavám, ohňostrojmům a slavnostním iluminacím.

Součástí výstavy bylo i dobové hřiště na druhém zámeckém nádvoří. Přístupné bylo i přízemí budovy, kde byla instalována výstavka věnovaná slavnostním iluminacím a výzdobě zahrad při barokních festivalech.

Výstavu doplnila kniha *Šlechtické slavnosti a zábavy*, která vyšla v českém a anglickém jazyce. Pro rodiny s dětmi a žáky ZŠ byl ve výstavě připraven doprovodný didaktický program *Dar slavnosti*. Děti spolu s lektorem zjišťovaly, co vše slavnost obnáší, jaké známe její podoby, jak náročná byla její příprava i jakým pravidlům a dovednostem se šlechtici již od dětství učili.

Výstava a kurátorské prohlídky Kouzelný svět masek a převleků

Správa státního hradu a zámku Český Krumlov přichystala také sérii kurátorských prohlídek nazvaných *Kouzelný svět masek a převleků*.

Jejich součástí byla výstava v prostorách tzv. Renesančního domu, která nabídla ucelený pohled na divadelní představení a maškarní plesy. Prohlídka zavedla všechny zájemce o hlubší poznání světa barokních zábav do proslulého Maškarního sálu, barokního divadla a Renesančního domu, kde se nachází veřejnosti běžně nepřístupný depozitář barokního divadla. Výstava navázala na velkou divadelní výstavu pořádanou na zámku v roce 1958, pro níž vytvořil figuríny na kostýmy tehdy začínající sochař Vladimír Preclík. Preclíkovy figuríny v životní velikosti byly odborně zrestaurovány a představily se po více než půlstoletí v původních kostýmech z 18. století. Prohlídky probíhaly ve vybraných termínech od června do září 2022.

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Mezinárodní spolupráce tvoří nedílnou součást činnosti Národního památkového ústavu. Zahrnuje širokou škálu aktivit od vědecko-výzkumných projektů či agendy související se světovým dědictvím UNESCO přes pořádání výstav, konferencí, workshopů a účast na nich po spolupráci se zahraničními institucemi. Na následující stráně představíme stěžejní aktivitu

Třídenní symposium na téma Konverze památkových objektů, areálů a krajiny se uskutečnilo v Ostravě ve dnech 18. až 20. 5. Zazněly přednášky odborníků z Národního památkového ústavu i hostů z Pamatkového úradu Slovenskej republiky. Přednášky byly rozděleny do tematických bloků podle typů konverzí a doplněny exkurzemi ve vybraných objektech.

V úvodním bloku Cesty ke konverzi byla nastíněna obecná témata a prezentovány byly možnosti a podoby konverzí. Následoval příspěvek *Z jatečných provozů výstavní sály: Možnosti i nástrahy konverze ostravských jatek*, který uvedl do kon-

textu významnou ostravskou aktuální realizaci – přeměnu bývalých jatek na prostory pro výstavní galerii PLATO. Tento objekt účastníci také následující den navštívili s autorem architektonického návrhu. Blok příspěvků Konverze památek civilní a sakrální architektury završil první den konference. Účastníci byli seznámeni se záchranou a zpřístupněním paláce hradu Helfštýna, s obnovou objektu tzv. Solnice v Českých Budějovicích, s konverzemi vybraných sakrálních památek v Prešovském či Moravskoslezském kraji a přeměnou synagogy v Lučenci.

Druhý den se autoři příspěvků věnovali konverzím průmyslových památek a areálů. Odborníci z ostravského Metodického centra průmyslového dědictví seznámili posluchače se základními principy konverzí, tedy s využitím industriálních památek k novým účelům. Vedoucí metodického centra představil příklady, které byly cílem navazujících exkurzí, a zároveň prezentoval zdařilé konverze v zahraničí. Dále byly prezentovány možnosti zachování a nového využití železničních staveb a konverze vybraných technických památek na Slovensku. V následujících dvou blocích se účastníci seznámili s Tatranskou galerií Poprad, trnavským městským opevněním, továrním areálem ve Zlíně, realizacemi staveb v Plzni, veřejným prostorem v Liberci a Košicích či s konverzemi v prostředí tradiční lidové architektury.

V navazujících exkurzích zúčastnění odborníci navštívili kromě zmíněných městských jatek / galerie PLATO areál Dolu Michal s koncepcí posledního pracovního dne. V rozsáhlém areálu Dolní oblasti Vítkovice bylo poukázáno na unikátní provázanost technologického toku: těžba uhlí – koksování – výroba surového železa – zkujňování surového železa (ocelářství) – tvářeni (kovárna, válcovna, válcovna trubek). Zajímavou prohlídku účastníci absolvovali také v Trojhalí Karolina, které se skládá ze dvou památkově chráněných budov. Z bývalé elektrorozvodny vzniklo sportoviště a multifunkční prostor volně přístupný obyvatelům Ostravy se nachází v Dvojhalí.

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

Vědecko-výzkumná činnost

Národní památkový ústav získal v roce 2009 od Ministerstva kultury ČR status výzkumné organizace a v roce 2017 byl zapsán na Seznam výzkumných organizací vedený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jako výzkumná organizace provádí nezávisle základní a aplikovaný výzkum a veřejně šíří výsledky své vědecko-výzkumné činnosti publikováním, přednáškami a vzdělávacími kurzy pro veřejnost a dalším transferem znalostí do veřejné sféry a společnosti.

Věda a výzkum v památkové péči pokrývají široký rozsah statutárních činností instituce a zahrnují proto mnoho oborů a specializací. Široká odborná i laická veřejnost je s výsledky řešení výzkumných úkolů seznamována prostřednictvím odborných publikací, specializovaných map, metodik, památkových postupů, konferencí, výuky, edukativních workshopů, stálých expozic na objektech ve správě instituce, krátkodobých výstav, exkurzí, výstupů v médiích aj. Blíže v Přehledové části této výroční zprávy a na: www.npu.cz/cs/o-nas/veda-a-vyzkum. ↗

V rámci řešení institucionálních a účelových výzkumů v průběhu roku 2022 vytvořil NPÚ celkem 184 výsledků, které jsou uplatněny v Rejstříku informací o výsledcích (RIV).

Metodika schválená Ministerstvem kultury ČR (NmetS)

Rukověť kastelána. Metodika řádné správy památkového objektu zpřístupněného veřejnosti

Editor: PhDr. Miloš Kadlec

Autoři: PhDr. Miloš Kadlec, Mgr. et Bc. Lucie Bidlasová, Karel Bobek, Ing. Jaroslav Bušta, PhDr. Tomáš Horyna, Ing. Lukáš Kunst, Bc. Radek Ryšavý, PhDr. Pavel Slavko, Mgr. Petr Weiss

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Tvorba metodik pro správu památkového fondu.

Blíže: www.nusl.cz/ntk/nusl-511756; ↗

<https://iispp.npu.cz/mis/public/searchDocument.htm?search=Rukov%C4%9B%C5%A5+kastel%C3%A1na> ↗

Vznik metodiky správy památkového objektu reaguje na stávající situaci absence tohoto typu odborného i praktického výstupu pro výkon jedné z nejdůležitějších statutárních činností NPÚ. Metodika umožňuje zabezpečit jednotný přístup ke správě památkových objektů. Uspodňuje orientaci v problematice správy a nastavuje systémové řízení správy majetku se všemi důležitými a podstatnými oblastmi, které se této problematice týkají. Představuje funkční manuál obligatorních postupů a optimalizovaných činností souvisejících s provozem, obnovou a správou památkových objektů. Metodika vychází z praktických zkušeností autorského kolektivu a výsledků výzkumu dostupných v době vydání metodiky v souladu s platnou legislativou v oblasti ochrany kulturního dědictví v ČR, normami a dalšími standardy. Své využití nalezne zejména u nových pracovníků, kteří budou postupně nahrazovat odcházející silnou generaci zkušených a dlouholetých správců. Inspirativní a podpůrná však bude pro všechny současné kastelány jak státních, tak i nestátních hradů, zámků a dalších památkových objektů v ČR.

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Památky elektrárenství v Čechách – etapa západní a jižní Čechy

Autoři: PhDr. Jiří Chmelenský, Mgr. Šimon Eismann, Mgr. Michaela Ryšková

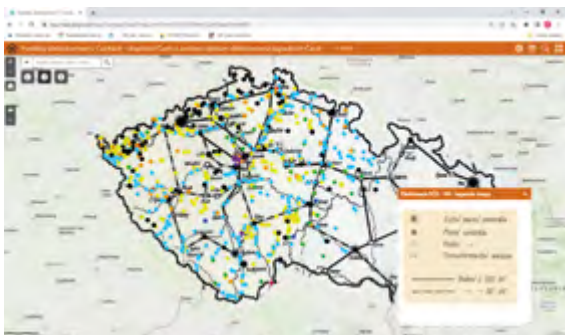
Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Industriální dědictví.

Blíže: <https://npu.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=b0723fd7c9444ab1a-0e9a6aa94bd4804>

Mapa zachycuje dochované i zaniklé elektrárny všech typů spolu s dalšími prvky rozvodné soustavy vysokého napětí na území všech krajů Čech. Terénní výzkum proběhl na základě studia literatury i mapových podkladů. Aktuálně je zdokumentováno více než 750 historických energetických objektů a stále jsou zjišťovány další objekty. Přínos mapy spočívá v poskytnutí základní informace o daném energetickém objektu na základě datové báze soupisu památkového katalogu. Podchyceny byly zvláště hodnotné objekty v bývalých německých jazykových oblastech, které díky snahám o unifikaci a centralizaci energetiky byly záhy odstaveny.

Zaniklá vodní elektrárna Cetnov u Chebu, fotografie zabírá jalový přepad a nátok turbíny, viz <https://pamatkovykatalog.cz/vodni-elektarna-25808873>

Náhled Nmap

Bývalá tepelná elektrárna Sadov, dříve elektrárna dolu Frisch Glück (Svěží štěstí), viz <https://pamatkovykatalog.cz/tepelna-elektarna-24554489>

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Barokní exteriérová skulptura na území Plzeňského kraje – okres Rokycany

Autoři: PhDr. Viktor Kovařík, Mgr. Renáta Jedličková, Pavel Zahradník

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Tematické průzkumy.

Pieta v Hřešihlavech, 1751, po restaurování

Blíže: <https://iispp.npu.cz/mis/public/documentDetail.htm?id=1660438>; ↗

www.npu.cz/cs/uop-plzen/cim-se-zabyvame/veda-a-vyzkum/tematicke-pruzkumy ↗

Mapa shrnuje veškeré dostupné informace o solitérní barokní exteriérové plastice v okrese Rokycany. Na úvodní přehled barokního sochařství a řezbářství na území Plzeňského kraje navazuje katalog o 42 heslech zaměřených na uměleckohistorickou a technologickou analýzu děl. Mapa je výsledkem interdisciplinární spolupráce historiků, historiků umění, restaurátorů a technologů a vychází z terénního i archivního průzkumu doplněného o excerptce z odborné literatury. Díky mapě byl dosud známý fond doplněn o další hodnotná sochařská díla dosud unikající pozornosti památkové péče stejně jako o díla nedochovaná nebo dochovaná jen torzálně. Tvůrci mapy zároveň připravili několik podkladů k prohlášení za kulturní památku, vytypovali díla určená k restaurování a zajistili zrestaurování sousoší Piety v Hřešihlavech.

Výstava s kritickým katalogem (Ekrit)

Roubený dům na Plzeňsku

Autoři: Mgr. Karel Foud, Tomáš Karel, Stanislav Plešmíd, DiS.

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Nemovité památky.

Blíže: Foud Karel, Karel Tomáš, Plešmíd Stanislav, Roubený dům na Plzeňsku, Plzeň: Národní památkový ústav, Ústřední odborné pracoviště v Plzni 2021; blíže: www.npu.cz/cs/novinky/79305-nova-publikace-a-vystava-o-roubenych-stavbach-na-plzensku; <https://www.npu.cz/cs/e-shop/79966-roubeny-dum-na-plzensku> ↗

Územní odborné pracoviště NPÚ v Plzni ve svých prostorách otevřelo výstavu k dochovanému i zaniklému památkovému fondu, jehož společným jmenovatelem byly užitě roubené konstrukce (prosinec 2021 – duben 2022). Pozornost byla věnována hospodářským i obytným roubeným stavbám, u kterých jsou dokumentovány konstrukční prvky, způsob roubení, dispoziční členění a dochované slohové truhlářské prvky. Cílem výstavy bylo přiblížit tento specifický památkový fond a pokusit se o revizi a doplnění poznatků k vybraným objektům i o celkové shrnutí problematiky a reagovat též na skutečnost, že se v posledních letech významnou měrou při určování stáří dochovaných historických dřevě-

ných částí staveb prosazuje dendrochronologické datování konstrukčních prvků. K výstavě byl vydán kritický katalog, jehož část byla věnována životnímu dílu Jana Gryce, fotografa tehdejšího Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni.

Plakát k výstavě

Audiovizuální tvorba (A)

Pražská Invalidovna – interpretační film; Práce s průvodcovským textem, Před prohlídkou, Na prohlídce, Rétorika a hlasová hygiena – instruktážní filmy

Autoři: PhDr. Martina Indrová, PhD., PhDr. Kateřina Dryáková, Mgr. Vendula Kazlauskas (Pražská Invalidovna); PhDr. Martina Indrová, Ph.D., PhDr. Kateřina Dryáková, Mgr. Vendula Kazlauskas, Mgr. Vendula Hnojská, Mgr. Tomáš Seidler (instruktážní filmy)

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci výzkumného projektu Prezentace a interpretace historického prostředí jako nedílná součást kulturní výchovy a vzdělávání v čase nových médií a tzv. tekuté modernity (DG 18P02OVV049), financovaného z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI).

Blíže: www.youtube.com/watch?v=rUCIM3jC4pc; ↗
www.youtube.com/watch?v=4wtDsporTIQ; ↗
www.youtube.com/watch?v=EedxuSvw0jE; ↗
www.youtube.com/watch?v=y3B1=2-WtLqs&list=PLZgJmohI4Y6fJkWVD-iXbrr2mwisrO9an&index=3; ↗
www.youtube.com/watch?v=sLGf4UawOY8&list=PLZgJmohI4Y6fJkWVD-iXbrr2mwisrO9an&index=4 ↗

Interpretační film o vybrané konkrétní památce, Invalidovně v Praze, a čtyři instruktážní filmy pro začínající průvodce byly natáčeny v reálných interiérech a podmínkách památkových objektů. Během koronavirové krize se zřetelněji ukázalo, že audiovizuální forma prezentace a interpretace památkového objektu je důležitou součástí nabídky návštěvníkům a možné komunikace s nimi. Animovaný film o Invalidovně, jako příklad interpretace objektu směrem k veřejnosti a všem věkovým skupinám, byl natočen ve spolupráci s absolventy Filmové fakulty ve Zlíně. V roce 2022 byl projektový tým osloven pořadatelem filmového festivalu MUSAIONfilm v Uherském Brodě, aby animovaný film Pražská Invalidovna byl přihlášen do soutěže, kde získal jednu ze dvou hlavních cen Zlaté kopí Černého Janka a byl velmi vysoce ceněn odbornou porotou v závěrečném hodnocení jako příklad interpretace památkového objektu směrem k veřejnosti a všem věkovým skupinám.

Snímek z filmu Pražská Invalidovna

Z natáčení instruktážního filmu na zámku Kratochvíle

Odborná kniha (B)

Středověká opevnění českých měst

Autor: PhDr. Vladislav Razím

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Nemovitě památky.

Blíže: Razím Vladislav, Středověká opevnění českých měst, díl 1., 2. (dva svazky) a 3., Praha: Národní památkový ústav, Ústřední odborné pracoviště středních Čech 2019–2022, www.npu.cz/cs/e-shop/89149-stredoveka-opevneni-ceskych-mest-1-dil-vyklad ↗

Čtyřsvazková trilogie se poprvé uceleně zabývá jedním z nejdůležitějších témat výzkumu středověkých měst. Tak jako téměř v celé středověké Evropě, také v českých zemích byla dlouhá řada opevněných měst a městeček. Dnes pozůstatky hradeb představují velmi důležitou část kulturního dědictví ČR (někdy jsou nejstarší stavbou urbanistického celku) a zároveň často určující veličinu historického koloritu i turistické přitažlivosti jednotlivých měst. Městské hrady jsou velmi důležitým studijním materiálem historiků, stavebních a uměleckých historiků, archeologů a badatelů dalších humanitních, přírodovědných a technických oborů. Kniha obsahuje množství unikátních obrazových příloh, z nichž velká část nebyla nikdy zveřejněna.

Pozvánka na slavnostní křest knihy

Odborná kniha (B)

Verba docent: současná metodická východiska a dobrá praxe evropské památkové péče I.

Editoři: Dott. Jana Michalčáková, Ph.D. et Ph.D., PhDr. Zdeněk Vácha

Autoři: prof. Dr. Manfred F. Fischer, Dr. Christoph Friedrich Hellbrügge, Ing. arch. Vít Jesenský, Dr. Clemens Kieser, Ph.D., Dott. Jana Michalčáková, Ph.D. et Ph.D., PhDr. Zdeněk Vácha

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Dějiny památkové péče v českých zemích.

Blíže: Michalčáková Jana, Vácha Zdeněk (edd.), Verba docent: současná metodická východiska a dobrá praxe evropské památkové péče, I., Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství 2022, dostupné online: www.nusl.cz/ntk/nusl-512218

Jedním z předpokladů pro rozvoj všech odborných disciplín je přístup k co nejširšímu spektru informací. Současná památková péče se svojí multidisciplinarností musí být nutně nejen reflexí národní zkušenosti, ale zároveň si musí uvědomovat i širší mezinárodní kontext. Přístup k zahraničním zdrojům však často může být z mnoha důvodů limitující. NPÚ se proto rozhodl tuto překážku alespoň částečně odstranit nově založenou ediční řadou VERBA DOCENT, a přispět tak ke zpřístupnění podstatných zahraničních textů. Prvním počinem je představení textů tří německých památkářů. Texty pocházejí z konce 20. a začátku 21. století. Manfred F. Fischer je představen úvahou *Jak dlouho trvají díla?*, Christoph Hellbrügge statí *Konzervovat ano, restaurovat ne – mýtus památkové*

péče? a Clemens Kieser textem *Tajná estetika památkové péče: kulturní památky nalezené a vynalezené*. Texty jsou uvedeny v německém originále spolu s českými překlady, odbornými komentáři a medailony autorů.

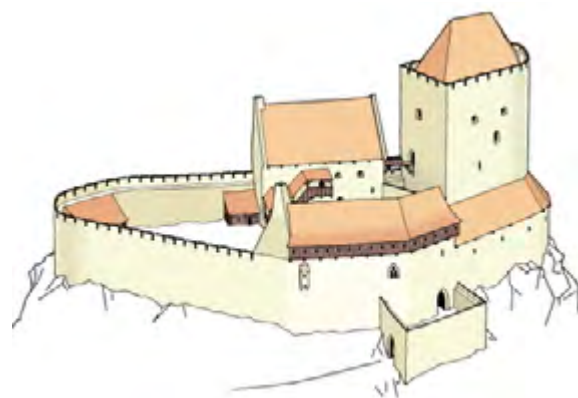
Recenzovaný odborný článek (Jsc)

Příspěvek k poznání zázemí hradu Věžka u Plzně: fortifikace a komunikace v blízkém okolí hradu

Autoři: PhDr. Filip Kasl, Mgr. Petr Sokol

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Archeologie.

Blíže: Kasl Filip, Sokol Petr: Příspěvek k poznání zázemí hradu Věžka u Plzně: fortifikace a komunikace v blízkém okolí hradu, *Archaeologia historica* 47, 2022, 2, s. 625–653, dostupné online: <https://digilib.phil.muni.cz/cs/node/76731>

Předpokládaná podoba hradu Věžka dává představu o významu lokality ve středověku, kresba M. Pišl, 2022, zdroj: www.npu.cz

Zřícenina gotického hradu Věžka z doby kolem roku 1300. K hradní zřícenině vede kromě turistické trasy také naučná stezka Po stopách Františka Malocha, zdroj: www.npu.cz

Reportáž: www.npu.cz/cs/novinky/90515-zahadne-objevy-hradu-vezka;

www.youtube.com/watch?v=Jb9c8UMIaAo&t=4s

Odborný článek se zaměřuje na blízké okolí hradu Věžka s dochovanými terénními relikty, kterým nebyla dosud věnována pozornost, případně je jejich dosavadní interpretace nejistá.

Starší výzkumy přinesly několik nálezů, jejichž pozoruhodná interpretace byla následně literaturou přejímána (nález tzv. převoznického kamene označujícího místo středověkého přívozu, hráz středověké říční přehrady). Archeologická sondáž v okolí hradu v kombinaci s povrchovým a detektorovým průzkumem a se studiem písemných pramenů je pokusem o jednoznačnější interpretaci terénních relikvií i starších nálezů. Získané poznatky shrnuté v článku se týkají nejen lokalizace a způsobu překonávání řeky v blízkosti hradu, ale i zabezpečení hradu proti obléhání a jeho uplatnění v praxi.

Široká veřejnost se s postupem výzkumu a jeho výsledky může seznámit prostřednictvím reportážního krátkého filmu dostupného na kanálu YouTube (uveřejněno 7. 2. 2023).

Konference (M)

Postupme si dále! Proměny interpretace kulturního dědictví v ČR

Autoři: Ing. Lucie Bláhová, PhDr. Kateřina Dryáková, PhDr. Hana Havlůjová, Ph.D., Mgr. Vendula Hnojská, Mgr. Petr Hudec, Mgr. Jakub Jareš, Ph.D., Mgr. Květa Jordánová, Ph.D., Mgr. Nikola Kassl, Mgr. Vendula Kazlauskas, Mgr. Šárka Kosová, PhDr. Martina Indrová, Ph.D., Bc. Eva Neprašová, Mgr. Radka Ranochová, Ph.D., MgA. Naděžda Rezková Příbylová, Mgr. Tomáš Seidler, Mgr. Kateřina Sládková, Mgr. Helena Staufčíková, Mgr. Tomáš Wizovský

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci výzkumného projektu Prezentace a interpretace historického prostředí jako nedílná součást kulturní výchovy a vzdělávání v čase nových médií a tzv. tekuté modernity (DG 18P020VV049), financovaného z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI).

Blíže: www.npu.cz/cs/akce/kalendar/86442-konference-postupme-si-dale ↗

www.youtube.com/watch?v=mn-J21Qoq63k&t=43s&ab_channel=N%C3%A1rodn%C3%ADpam%C3%A1tkov%C3%BD%C3%Bastav; ↗

https://www.youtube.com/watch?v=0yERx-HLXF24&t=61s&ab_channel=N%C3%A1rodn%C3%ADpam%C3%A1tkov%C3%BD%C3%Bastav ↗

NPÚ společně s Pedagogickou fakultou UK uspořádal v Barokním refektáři dominikánského kláštera v Praze mezinárodní konferenci (6.–7. 10. 2022). Účastnili se jí špičkoví světoví a domácí experti na průvodcovství a interpretaci památkového dědictví. Přednášející prezento-

vali své zkušenosti s průvodcovskou činností, komentovanými prohlídkami, alternativní prezentací památek i zapojením dobrovolníků a místních komunit. Zahraniční hosté představili např. způsoby, jak se návštěva historické památky může proměnit v intenzivnější zážitek (Franklin Vagnone, USA), živou interpretaci památek (Living History) jako mocný a efektivní nástroj pro navázání vztahu návštěvníků s památkovými objekty (Mark Wallis, VB), postupy průvodců v navazování živého dialogu s návštěvníky (Pauline Kintz, Nizozemí). Další příspěvky byly zaměřeny na proměny interpretace památek v českých zemích, motivaci a očekávání návštěvníků, dosavadní péči o průvodce, dobrovolnictví, digitální nástroje v interpretaci památek nebo fenomén storytellingu.

Dominikánský klášter v Praze, Barokní refektář, místo konání konference

Program konference

Workshop (W)

Péče o historické liturgické textilie nejen pro kostelníky

Autoři: Mgr. Marie Kuldová

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci výzkumného projektu Historické liturgické textilie v českých zemích: metodologie, inventarizace, péče a prezentace (DG 18P02OVV035), financovaného z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI).

Bližší: <https://apha.cz/akce/pece-o-historicky-liturgicky-textil-nejen-pro-kostelniky/> ↗

NPÚ ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově uspořádal v Zimním refektáři Strahovského kláštera workshop, který seznámil zejména kostelníky, správce depozitářů z muzeí, zámků, klášterů a dalších památkových objektů se základními pravidly péče o historický liturgický textil (25. 9. 2022). Workshop proběhl v duchu hesla „Pokud známe hodnotu věcí, lépe je chráníme“. Představil hodnoty liturgického textilu z pohledu liturgie, historie a uměleckého řemesla (Marie Kuldová / NPÚ, Marie Hodinářová / NPÚ, Jiří Vácha / Biskupství českobudějovické). Praktické ukázky se týkaly uložení liturgického textilu v několika církevních institucích (Jiří Vácha / Biskupství českobudějovické, Libor Šturc / správce uměleckých sbírek Královské kanonie premonstrátů na Strahově) a činností spojených s ochrannou textilu, jako jsou na příklad jeho fotodokumentace, opravy a restaurování (David Brož / fotograf, Vendulka Otavská / restaurátorka).

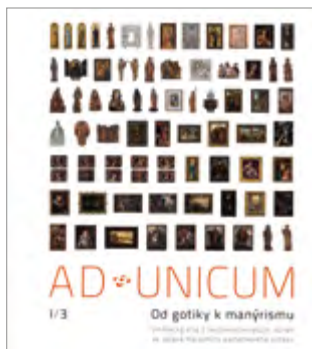

Strahovský klášter, Zimní refektář, místo konání workshopu

Národní památkový ústav vydává širokou škálu publikací, mezi nimiž jsou zastoupeny odborné monografie a metodiky, katalogy k výstavám i publikace, přibližující bohatý památkový fond širší veřejnosti. Rovněž vydává významná odborná periodika. Na následujících stranách přinášíme anotace nejvýznamnějších publikací a všech periodik NPÚ vydaných v roce 2022, kompletní přehled uvádíme na s. 188. ↗

Publikace

Ad unicum. Umělecká díla z liechtensteinských sbírek Národního památkového ústavu I/3 – od gotiky k manýrismu

Lenka Kalábová, Šárka Radostová (eds.), Michal Konečný, Zuzana Macurová, Zdeňka Míchalová, Matěj Kruntorád (co-eds.)

Edice Ad unicum nabízí netradiční pohled na umělecká díla od gotiky k manýrismu z mobiliárních fondů státních hradů a zámků ve správě NPÚ. Aktuální svazek je věnován malířským a sochařským dílům od středověku k manýrismu z liechtensteinských sbírek na Moravě. Úvodní studie přibližuje historii sběratelské činnosti Liechtensteinů, osudy těchto kolekcí a snahu o záchranu devastovaných sídel a jejich mobiliáře. Umělecká díla dochovaná v zámcích Bučovice, Lednice, Valtice a na hradě Šternberk jsou představena v šedesáti monografických studiích. Komplexní fotografickou dokumentací doplňují archivní snímky, historické fotografie z nabídek starožitníků a dokumentace z historických i aktuálních restaurátorských průzkumů.

ISBN: 978-80-7480-172-3

Generální ředitelství

Architektura Ústí nad Labem 1900–1945

Marta Pavlíková, Alena Sellnerová, Mirka Salavová

Publikace prezentuje v rozšířené formě informace dostupné na webu ÚSTÍ/// AUSSIG - architektura na severu Čech a zároveň výsledky několikaletého terénního i archivního průzkumu prováděného kmenovými i externími pracovníky ústeckého pracoviště NPÚ. Na příkladu devadesáti vybraných realizací je nastíněn stavební vývoj Ústí nad Labem v letech 1900–1945, během nichž se průmyslové a obchodní město přeměnilo v moderní velkoměsto a kulturní centrum regionu.

ISBN: 978-80-85036-84-8

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Čalounění – svědectví pohodlí a luxusu

Kateřina Cíhrová, Eva Lukášová, Alena Samohýlová

Čalounění představovalo v aristokratických interiérech všech slohových období velmi významnou součást celkového vybavení, v řadě případů potvrzovalo svým luxusem i cenou společenskou postavení majitelů. Měnící se módní požadavky společně s křehkostí a zranitelností materiálů čalounění však zapříčinily jejich častou likvidaci. Poškozené tkaniny, s výjimkou nejcennějších artefaktů vázaných na rodové či historické události, byly velmi prakticky měněny za nové. Proto jsou ukázky původního čalounění ze starších období nesporně cennými artefakty, které svědčí o vybraném vkusu i skvělých řemeslných kvalitách tvůrců. První část publikace přináší stručný průřez historií a typologií produktů čalounického řemesla, doprovázený velmi bohatou obrazovou přílohou, druhá část se věnuje materiálům, technologiím a pracovním postupům. Zvláštní kapitola se zabývá tématem historických celních předpisů, závěrečná studie je věnována souboru tkaných čalounů v interiéru zámku Velké Losiny. Publikaci doprovází významový slovníček čalounických termínů v historii i současnosti.

ISBN: 978-80-87890-41-7

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Václav Mencl
Dějiny evropské architektury III.

Dějiny evropské architektury, III. díl – Středověké umění evropského Západu

Václav Mencl, Helena Soukupová (eds.)

Po předchozích dvou dílech vyšel třetí svazek Menclových Dějin evropské architektury. Začíná karolínskou renesancí a uměním otónským, pokračuje rodícím se uměním románským. Ve 12. století Mencl analyzuje charakteristické prvky architektury Burgundska a Normandie směřující ke gotice, ve Francii, Itálii a na Sicílii se střetávají antické prvky s byzantskými a arabskými. V Německu se šíří reforma opřená a clunyjské hnutí. Celistvý pohled na vývoj architektury raného středověku uzavírají stavby Dánska a Norska.

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

JOSEPH HARDTMUTH
 ARCHITEKT KNÍŽAT Z LIECHTENSTEINU

Hardtmuth, architekt knížat z Liechtensteinu

Lenka Šabatová (ed.), Daniel Lyčka, Pavel Borský, Dagmar Černoušková

Monografie vznikla v rámci výzkumného projektu Hardtmuth: od uhlu k tužkařskému impériu. Cílem kolektivu autorů bylo jednak revidovat a doplnit seznam Hardtmuthových staveb, ale také detailněji popsat okolnosti jejich vzniku v kontextu služby liechtensteinského architekta. Kniha je rozdělena do tří částí. První je věnována životu Josepha Hardtmutha, tématem druhé části je organizace liechtensteinského stavebního podnikání na přelomu 18. a 19. století, poslední částí knihy je katalog. Texty předkládají řadu nových podstatných zjištění, které vychází z důkladné rešerše archivních pramenů. Doprovází je množství dobového obrazového materiálu.

ISBN: 978-80-87967-33-1

Územní odborné pracoviště v Brně

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Historický interiér a řeč materiálu

Kateřina Cichrová, Eva Lukášová, Ludmila Ourodová-Hronková (edd.)

Metodika navazuje na práci kolektivu autorů Metodika tvorby interiérových instalací a reinstalací, kterou publikoval Národní památkový ústav v roce 2011 (ISBN 978-80-87104-86-6). Jednotlivé kapitoly se věnují podrobněji několika fenoménům, které měly v historickém interiéru vedle nesporné a někdy i zásadní estetické role především účel praktický. Historické podlahy, topná tělesa nebo čalounění mají v interiérech nezastupitelné místo a jsou objektivním dokladem důležitých detailů dobového životního stylu. Řečí svého materiálu vypovídají o vkusu i praktických potřebách majitelů a jsou hmatatelným svědectvím nejen o technických dovednostech, ale rovněž o úrovni estetického cítění tvůrců. Publikace je určena především kurátorům NPÚ a dalším pracovníkům této instituce, kteří se zabývají záchranou a prezentací historických interiérů.

ISBN: 978-80-87890-39-4

Územní památková správa v Českých Budějovicích

HONZÍKŮV PRŮVODCE
 PO VÝCHODNÍCH
 ČECHÁCH

Honzíkův průvodce po východních Čechách. Drobné památky v krajině

Jiří Balský, Viktor Blažek

Další z řady edukačních sešitů pro děti je věnován drobným stavbám v krajině. Publikace přístupnou a hravou formou a prostřednictvím konkrétních příkladů přibližuje památky, jako jsou kapličky, křížky, boží muka nebo mostky či smírčí kříže.

ISBN: 978-80-88226-36-9

Územní odborné pracoviště v Josefově

Krása šlechtických exlibris a supralibros

Pavel Hájek (ed.)

Katalog výstavy, která vznikla ve spolupráci odborných pracovníků NPÚ a Knihovny Národního muzea a proběhla na státním zámku Konopiště v září 2022. Mapuje výtvarně i obsahově pozoruhodná označení vlastnictví knih uložených ve sbírkách zámeckých knihoven ve správě NPÚ, Národního muzea a Vědecké knihovny v Olomouci.

ISBN 978-80-88446-01-9

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

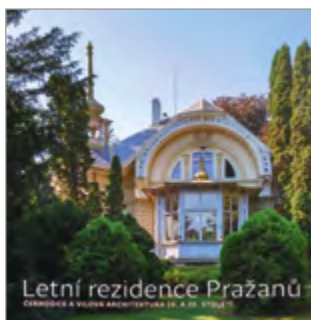
Kostely v kouři komínů

Alena Řičánková

Kniha představuje církevní architekturu budovanou kolem roku 1900 na Liberecku, Jablonecku a Frýdlantsku. Přibližuje historii vzniku kostelů, motivaci objednavatelů a individuální vklad architektů. Sleduje vliv architektonického vývoje a požadavků jednotlivých vyznání na výtvarnou a stavební podobu kostelů. Součástí knihy je bohatý obrazový doprovod se současnými fotografiemi, dobovými stavebními plány a historickými pohlednicemi.

ISBN: 978-80-87810-50-7

Územní odborné pracoviště v Liberci

Letní rezidence Prahanů. Černošice a vilová architektura 19. a 20. století

Šárka Koukalová (ed.)

Reprezentativní publikace vznikla v rámci institucionálního výzkumu DKRVO a za finanční podpory města Černošice. V rámci ediční řady věnované významným vilovým lokalitám v blízkosti Prahy pojednává o historickém vývoji a uměleckohistorickém zhodnocení villegiatury v Černošicích, včetně urbanistického vývoje města do roku 1945. Představuje stavebníky převážně letních vil, reflexi v dobovém tisku, stavební vývoj i stylové proměny interiérů a podobu zahrad. Věnuje se osudům vil a majitelů v období totalit po roce 1938 a 1948. Druhou část knihy tvoří katalog 60 vybraných vil s popisem a shrnutím stavební historie a rozhovory s potomky důležitých černošických rodin.

ISBN: 978-80-7480-174-7

Generální ředitelství

Metodika klasifikace a hodnocení průmyslového dědictví z pohledu památkové péče – vodní hospodářství

Michaela Ryšková, Miriam

Dzuráková, Radka Račoch, David Honek (eds.)

V roce 2022 byla tiskem vydána Metodika jako výsledek projektu NAKI II/2 – Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu. Metodika se zabývá objekty vodního hospodářství (přehrady, malé vodní nádrže, vodní cesty, objekty pro využití vodní energie, objekty vodárenství, stokování a čistírenství), jež posuzuje z pohledu památkové péče. Poskytuje základní orientaci v tématu, přehled typologie a nástroje k hodnocení objektů vodního hospodářství.

ISBN 978-80-88240-28-0 (NPÚ), 978-80-87402-98-6 (VÚV).

Volně ke stažení je na e-shopu NPÚ.

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Metodika oprav nosných konstrukcí památkově chráněných objektů. Zajištění statické funkce při zachování autenticity

Jan Vinař

Metodika přináší ucelený názor na průzkumy a opravy nosných konstrukcí historických staveb, který odpovídá současnému stavu poznání a názorům na uchovávaní, konzervaci a ochranu památkových hodnot. Publikace je určena památkářům, projektantům, stavebním firmám, vlastníkům a správcům historických objektů a dalším odborníkům i širší veřejnosti. Publikace je výsledkem celoživotní průzkumné, dokumentační, projekční i publikační praxe autora a spolupráce s odborníky v oblasti péče o památky.

ISBN: 978-80-7480-156-3

Generální ředitelství

Metodiky Postupme si dále! 1–3

Kateřina Dryáková, Nikola Kassl (edd.)

Trilogie metodik představuje možnosti kulturní výchovy a mezioborové interpretace kulturního dědictví návštěvníkům památek. Určeny jsou pro kastelány, průvodce a další pracovníky návštěvnického provozu. Zohledňují přitom tradici, současně nároky návštěvníků, přístupy k ochraně kulturního dědictví a nové trendy interpretace. Poskytují nápady, jak doplňovat a proměňovat zaběhnuté způsoby prezentace, případně vytvářet alternativy k prohlídkám s průvodcem. Zabývají se také možnostmi posílení participativní péče o kulturní dědictví prostřednictvím zapojení dobrovolníků a místních komunit.

Elektronické verze publikací jsou k dispozici v e-shopu na webu Národního památkového ústavu a doplňují je instruktážní videa na YouTube.

ISBN: 978-80-7480-169-3, 978-80-7480-170-9, 978-80-7480-171-6

Generální ředitelství

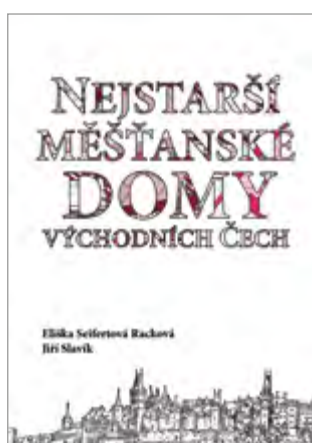
Most, zánik a zrození

Petra Andrejchová, Tomáš Brož, Jan Hanzlík, Jan Leibl, Lucie Radová, Hana Veselá

Základem publikace je výstava Most. Zánik a zrození, pořádaná NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem v roce 2014 k 50. výročí rozhodnutí o demolici města. Jejím cílem bylo populárně naučným způsobem veřejnosti přiblížit i ve světovém kontextu jedinečný experiment spočívající v totálním zničení historického města a výstavbě města zcela nového, a to včetně kompletní, velmi rozsáhlé infrastruktury. Publikace vyšla ve spolupráci s Oblastním muzeem a galerií v Mostě, vydání podpořilo město Most.

ISBN: 978-80-85036-82-4

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Nejstarší měšťanské domy východních Čech

Eliška Seifertová Racková, Jiří Slavík

Na sklonku roku 2022 vyšla odborná monografie zaměřená na nejstarší vývojovou etapu obytné měšťanské zástavby na území východních Čech. Práce pomocí četných příkladů sleduje principy výstavby a uspořádání domů a jejich vývoj. Publikace vznikla v rámci plnění výzkumného cíle NPÚ Nemovité kulturní památky v ČR, financovaného z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace.

ISBN: 978-80-88226-35-2

Územní odborné pracoviště v Josefově

(Ne)tušené souvislosti – 10 let dobrodružství vápna a písku

Dagmar Michoinová, Gabriela Setunská

Publikace shrnuje 10 let činnosti projektu (Ne)tušené souvislosti, který byl realizován v letech 2011 až 2020 technologickou laboratoří Národního památkového ústavu. Cílem bylo představit památky neobvyklou cestou a poukázat na unikátnost stavebních materiálů, které si pro svou hodnotu a jedinečnost zaslouží naši ochranu. Projekt učil znalostem a dovednostem péče o stavební památky, zejména vápenné, umožnil nahlédnout do světa tradičních stavebních materiálů a řemesel a podkryvat procesy zkoumání stavebních památek a technologie jejich záchrany.

ISBN: 978-80-7480-173-0

Generální ředitelství

The Nobility of the Czech Lands on the Chessboard of European Diplomacy Petr Pavelec, Martin Gaži, Milena Hajná (edd.)

Kolektivní monografie se zabývá diplomatickými aktivitami šlechty v časovém období od středověku po druhou polovinu 20. století. Autoři interpretují životní osudy a diplomatické mise osobností, jež po sobě zanechaly nejen otisk v politické historii, ale i umělecké, architektonické, písemné či osobní památky. Publikace tak propojuje „portréty“ předních diplomatů a událostí s „portréty“ věcí, svědků jejich reprezentačních aktů i všedního života, vyslanecových povinností i uměleckých zájmů. Bohatá obrazová příloha zde není jen ilustrací, nýbrž integrální součástí sdělení. Výsledkem jsou mezioborové studie, rozkrývající netradiční perspektivu výzkumu evropské kulturní historie. Částečně odlišná varianta knihy vyšla česky v roce 2020 pod názvem Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii.

ISBN: 978-80-87890-40-0

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Od sedláka po domkáře. Vesnické obydlí Petrovicka a Nechvalicka v 17. až 19. století s důrazem na roubené stavby

Jan Veselý (ed.)

Knih prezentuje výsledky výzkumu historických obytných staveb zemědělských usedlostí v malém regionu na pomezí jižních a středních Čech kolem městečka Petrovice, ležícího stranou větších hospodářských center. Katalog eviduje 23 domů, hesla obsahují podrobnou plánovou a fotografickou dokumentaci, historii domů dle písemných pramenů, popis a charakteristiku jejich stavebního vývoje. Studie sledují hospodářský a sociální vývoj regionu a stavební podobu domů. Uchování informací o zanikajících stavbách a prohlubování poznání je jedním z důležitých úkolů památkové péče.

ISBN: 978-80-88339-3-7

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Ostrava's Industrial Heritage

Miloš Matěj et al.

V roce 2022 byla vydána rozšířená anglická verze publikace Průmyslové dědictví města Ostravy. Zásadní přepracovanou kapitolou je přehled nejdůležitějších oborů včetně jejich typologického vývoje. Rozšířeny byly zejména části věnované úpravě uhlí a chemickému průmyslu. Na ně navazuje kapitola věnovaná sídelní struktuře a obytné výstavbě, dále pak kapitola shrnující vývoj muzejních institucí, památkovou ochranu, mezioborovou koncepci zachování industriálního dědictví a archeologický výzkum. Samostatnou část představuje katalog kulturního dědictví doprovázený mapovými přílohami. Publikace s bohatou obrazovou dokumentací je prvním pokusem srozumitelně představit industriální dědictví na území města Ostravy nejen podle jednotlivých odvětví, ale v jeho vzájemných souvislostech.

ISBN: 978-80-88240-30-3

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Panelový boom a bytový šum v Plzni / Historie a vývoj plzeňských sídlišť mezi lety 1945–1989

Martin Cíkán, Lenka Lišková, Lucie Tlustá, David Tuma (ed.)

Publikace (kritický katalog výstavy) vznikla jako výsledek dlouhodobého výzkumného úkolu věnovaného moderní architektuře 20. století. Zaměřuje se na bytovou sídlištní architekturu a urbanistický vývoj Plzně mezi lety 1945–1989 a představuje výsledky archivní rešerše a fotodokumentace bytových domů a občanské vybavenosti včetně průzkumu uměleckých děl ve veřejném prostoru plzeňských sídlišť a obytných souborů. Text je vedle ilustrací doprovázen mapami s vyznačením použitých konstrukčních soustav nebo podrobněji jednotlivých sekcí. Připomenuty jsou také osobnosti spojené s výstavbou uvedených sídlišť.

ISBN: 978-80-85035-59-9

Územní odborné pracoviště v Plzni

Pamatují Napoleona (I). Struktury umělecké (re)prezentace Napoleona Bonaparta a osobností jeho doby

Marian Hochel

První díl knihy Pamatují Napoleona je volným pokračováním knih Zrcadlo moci a Třináctá komnata Napoleonova, analyzujících formování obrazu Napoleona Bonaparta v umění a odraz napoleonské epochy ve fondech hradů a zámků České republiky. Kniha se vedle Napoleonovy (re)prezentace zaměřuje rovněž na významné osobnosti Napoleonovy doby, které přitahovaly pozornost umělců v evropských zemích a zůstaly spjaty také s českým prostředím. Výzkum artefaktů v českých hradozámeckých fondech byl realizován komparativní metodou v kontextu kulturního dědictví uchovávaného v příslušných zahraničních pamětových institucích či ve vybraných privátních sbírkách.

ISBN: 978-80-7480-159-4

Generální ředitelství

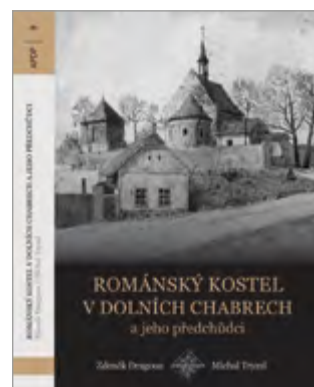
Portrétní miniatury ve sbírkách Národního památkového ústavu, územní památkové správy v Českých Budějovicích

Ludmila Ourodová-Hronková, Olga Trmalová

Fotograficky bohatě vybavená kniha je výsledkem dlouhodobého výzkumu cca dvou set padesáti malovaných portrétních miniatur, které jsou dnes součástí mobiliáře a obrazových sbírek státních hradů a zámků ve třech krajích – Plzeňském, Jihočeském a na Vysočině. Přináší informace o technologii tvorby malířských děl tohoto typu, jejich restaurování i způsobech dlouhodobé ochrany a péče.

ISBN: 978-80-88446-03-3

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Románský kostel v Dolních Chabrech a jeho předchůdci

Zdeněk Dragoun, Michal Tryml

Kniha zpřístupňuje výsledky archeologického výzkumu kostela Stětí sv. Jana Křtitele v Dolních Chabrech (Praha 8) i jeho nejbližšího okolí v letech 1973 až 1976. Výsledky výzkumu mj. prokázaly, že stávající stavbě předcházely další tři, z nichž nejstarší vznikla již kolem poloviny 11. století.

ISSN: 1803-232X (edice APDP), 978-80-87220-13-9

Územní odborné pracoviště v Praze

Rukověť kastelána. Metodika řádné správy památkového objektu zpřístupněného veřejnosti

Miloš Kadlec (ed.)

Metodika správy památkového objektu reaguje na absenci tohoto typu odborného i praktického výstupu pro výkon jedné z nejdůležitějších statutárních činností NPÚ. Jde o funkční manuál obligatorních postupů a optimalizovaných činností souvisejících s provozem, obnovou a správou památkových objektů. Metodika slouží nejenom novým pracovníkům, kteří budou postupně nahrazovat odcházející silnou generaci zkušených a dlouholetých správců, ale měla by být inspirativní a podpůrná i pro současné kastelány jak státních, tak i nestátních hradů, zámků a dalších památkových objektů v ČR.

ISBN: 978-80-906784-5-3

Územní památková správa na Sychrově

Středověká opevnění českých měst, 1. díl Výklad

Vladislav Razím

První díl vydaný v roce 2022 završil realizaci unikátního projektu Národního památkového ústavu – publikování třídílného souboru reprezentativních knih o městských opevněních v letech 2019–2022. Určen je především zájemcům o historická města a středověkou fortifikační architekturu jak z řad odborné, tak laické veřejnosti. Reprezentativní soubor svým pojetím a rozsahem nemá srovnání mezi českými i evropskými publikacemi, jež se věnují výzkumu tohoto druhu památek.

ISBN: 978-80-88339-12-0

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

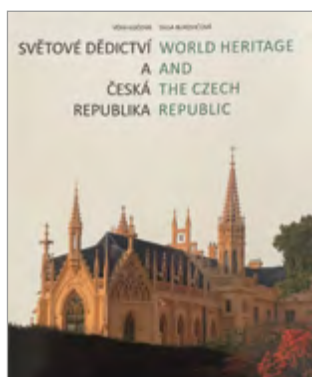
Středověké venkovské kostely okresu Louny

Jaroslav Skopec a kolektiv

Publikace vznikla jako jeden z výstupů pětiletého projektu Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity, podpořeného v rámci výzvy NAKI II MKČR, na němž se podílel NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem a ÚAPPSZČ v Mostě. Cílem bylo zkoumat a definovat faktory, které vývoj středověkého venkovského kostela formovaly od jeho vzniku až po současnost, a interpretovat, jakým způsobem se na stavbě projevovaly.

ISBN: 978-80-85036-83-1

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Světové dědictví a Česká republika. World Heritage and the Czech Republic. 2. rozšířené vydání

Věra Kučová, Olga Bukovičová

Lokality se statusem světového dědictví jsou obecně dobře známy. Málokdo však přesně zná definice jejich vynikajících světových hodnot a jejich přesné hranice. Rozšířené vydání publikace komplexně představuje Světové dědictví na území České republiky, zaměřuje se na propagaci a prezentaci lokalit a problematiku zachování jejich hodnot. Kniha vychází dvojjazyčně s výkladovým slovníkem pro posílení mezinárodní spolupráce a snah o zachování celosvětových hodnot pro příští generace.

ISBN: 978-80-7480-168-6

Generální ředitelství

Šerm kordem po francouzsku jako vznešené umění a zábava šlechty

Jaroslav Vaculík

Proč muži neváhali obětovat své životy v duelech a kdy se stal ze smrtícího boje sport? Na tyto otázky a mnohé další se pokouší odpovědět kniha věnovaná úloze kordu v dějinách. V první části je popsána historie francouzské národní školy šermu od jejích počátků až po dobu největší slávy. Druhá část se zabývá základními technikami francouzské školy šermu a může být chápána i jako učebnice pro začátečníky. Studie jsou doplněny bohatým obrazovým doprovodem.

ISBN: 978-80-908257-1-0

Územní památková správa v Kroměříži

Šlechtické slavnosti a zábavy

Duňa Panenková (ed.)

Slavnostní průvody, turnajová klání, divadla, hostiny, plesy, ohňostroje, kratochvíle a hry v zahradách. Jak se dříve šlechta bavila? Krátila si dlouhé chvíle, nebo se za velkolepou podívanou skrýval i hlubší význam? Jak Mantova, Ferrara či Vídeň a další města Evropy ovlivnila Český Krumlov a slavnosti Rožmberků, Eggenbergů i Schwarzenbergů? Publikace seznamuje s fenoménem festivů v aristokratickém prostředí v období od 16. do počátku 19. století. Současně provádí výstavou, která se konala na zámku v Českém Krumlově.

ISBN: 978-80-87890-37-0, 978-80-87890-38-7

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Terénní stopy obléhání hradů v husitském století

Jan Kypta, Jiří Marounek

Kniha se zaměřuje na terénní relikty, které souvisejí s činností obléhatelů v pozdním středověku. Vznikla na základě povrchového průzkumu v lesním prostředí v okolí obléhaných hradů. Terénní stopy činnosti obléhatelů, dochované na území České republiky, jsou v evropském kontextu unikátní. Obléhačské pevnosti jsou známy i z jiných evropských regionů, české příklady jsou přesto mimořádné.

ISBN: 978-80-88339-14-4

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Thirty-Three Years of Heritage Protection in Czechia

Martin Gaží, Pavel Hájek, Daniel Šnejd (edd.)

Fotograficky bohatě vybavená kolektivní monografie přináší vhled do různorodých činností spojených s péčí o kulturní dědictví na území České republiky po pádu železné opony. Je určena zejména zahraničním zájemcům. Autoři kladli důraz na vystižení proměn, které se zrcadlí ve stavu památkového fondu v polistopadovém období.

ISBN: 978-80-88446-02-6

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Život uvnitř města. Typologie zástavby a kultura bydlení v městských historických jádrech moravskoslezského pomezí

František Kolář, Jana Koudelová, Petra Kaniová, Romana Rosová, Dalibor Prix, Pavel Stabrava, Michal Zezula

Publikace přibližuje typologii historických obydlí v daném regionu: nejprestižnější bydlení zastoupené městským hradem, měšťanské domy včetně domu z Nového Jičína a předměstská obydlí.

ISBN: 978-80-88240-33-4

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Periodika

Zprávy památkové péče

Celostátní odborný recenzovaný časopis seznamuje s novými poznatky v oboru péče o movité a nemovité kulturní dědictví. Určen je především profesionálním pracovníkům památkové péče, ale i odborníkům ze souvisejících oborů či vlastníkům památek. V rámci 82. ročníku vyšla čtyři čísla, z toho tři byla tematická. První číslo se věnovalo dějinám památkové péče po roce 1945, druhé číslo bylo dedikováno 50. výročí Úmluvy o ochraně světového dědictví. V posledním čísle ročníku byly prezentovány výsledky k fenoménu opuštěné krajiny.

ISSN: 1210-5538, 82. ročník, 4 čísla

Generální ředitelství

Památky

Cílem časopisu je představit odborné i laické veřejnosti dění v oblasti památkové péče v jednotlivých regionech České republiky a prezentovat výsledky odborné práce. Časopis vychází pětkrát ročně a je určen všem zájemcům o památky, kulturní dědictví, obor památkové péče, kulturní historii, a to jak z řad odborníků, akademiků, tak z řad úředníků státní správy a samosprávy a širší poučené i laické veřejnosti.

ISSN: 2788-0435, 1. ročník, 5 čísel

Generální ředitelství

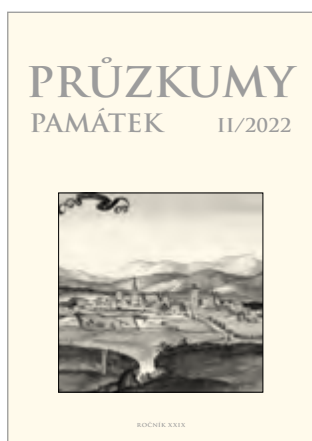
Staletá Praha

První číslo 38. ročníku přineslo studii k přínosu Josefa Mánesa architektonickému dekoru Prahy 19. století, historii fotografické sbírky Uměleckoprůmyslového musea, oživilo dílo malíře Josefa Kitzlera a odvyprávělo příběh záchrany mozaikářského díla Saura Ballardiniho.

Ve druhém čísle byly publikovány studie o opevnění jižního a východního obvodu raně gotické Malé Strany, o fenoménu tzv. domů s věží v Havelském městě ve 13. století či vyhodnocení archeologických výzkumů na zahradě Anežského kláštera od 60. let 20. století.

ISSN: 0231-6056, 38. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště v Praze

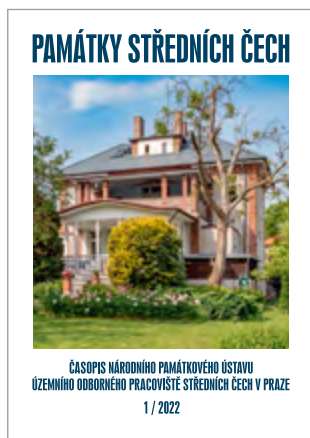

Průzkumy památek

Recenzované neimpaktované periodikum vychází dvakrát ročně péčí NPÚ ÚOP středních Čech od roku 1994. Za dobu své existence se stal uznávanou platformou pro prezentaci výsledků odborné dokumentace, průzkumů a výzkumů památkového fondu České republiky s přesahy do mezinárodních souvislostí včetně výsledků institucionálních výzkumů.

ISSN: 1212-1487, 29. ročník, 2 čísla

Úzení odborné pracoviště středních Čech v Praze

Památky středních Čech

Časopis byl založen v roce 1985 a od roku 1993 vychází dvakrát ročně. Územím jeho zájmu jsou střední Čechy a tzv. Velká Praha. Obsahem příspěvků jsou výsledky průzkumů celého druhového spektra památek a tematicky rozsáhlá činnost v oblasti praktické památkové péče. Časopis je recenzovaným neimpaktovaným periodikem.

ISSN: 0862-1586, 36. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Monumentorum Custos – Časopis pro památky severozápadních Čech

Dvojčíslo časopisu vydávaného ve spolupráci s FF UJEP Ústí nad Labem bylo věnováno nálezům nástěnných maleb v kostele Všech Svatých v Litoměřicích, kostelu sv. Barbory u Zahrádek u České Lípy, kostelu sv. Petra a Pavla v Křemýži, pomníkům první světové války v Ústeckém kraji, sbírce umění Augusta Švagrovského a záchrannému archeologickému výzkumu na kopci Lhota, k. ú. Kocourov u Medvědic v Českém středohoří.

ISSN: 1803-781X, ISBN: 978-80-85036-85-5, 15. ročník, číslo 1-2

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Fontes Nissae

Odborné recenzované periodikum vychází dvakrát ročně, a to ve spolupráci Technické univerzity v Liberci, Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Liberci a dalších šesti institucí. Obsah časopisu je zaměřen na památky, historii a umění v oblasti dnešního libereckého kraje s přesahy do částí někdejších zemí Koruny české, zejména Horní Lužice a Dolního Slezska. Obsah XXIII. ročníku tvoří recenzované příspěvky (studie a materiálie), zprávy, recenze a zprávy o literatuře.

ISBN: 1213-5097, 23. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště v Liberci

VÝJIMEČNÉ DNY A UDÁLOSTI NÁVŠTĚVNICKÉ SEZONY

27. srpna 2022 večer se sedm desítek památek po celé republice už potřinácté rozzářilo v netradičním světle měsíce a plamenů.

Hradozámecká noc

Hradozámecká noc pořádaná Národním památkovým ústavem je vyvrcholením hlavní návštěvnické sezony. Památky ukazuje v netradiční době a se speciálním programem – v roce 2022 inspirovaným tématem projektu Po stopách šlechtických rodů: Rok šlechtických slavností. Vedle objektů NPÚ se i letos do akce zapojily desítky památek jiných vlastníků – hrady, zámky, kláštery, kostely nebo vily.

Hlavním centrem Hradozámecké noci 2022 byl hrad a zámek Český Krumlov, kde se oslavy nesly v duchu barokních zahradních slavností.

Valdštejnská kostýmová slavnost na svátečně nasvíceném zámku Mnichovo Hradiště představila večerní módní přehlídku dobových kostýmů či noční prohlídky se scénkami ze života Valdštejnů.

Hrad Nové Hrady si připravil večerní prohlídky v kostýmech, ve kterých návštěvníkům připomněl událost z roku 1794. Tehdy se na Nových Hradech konala inscenovaná „venkovská svatba“. Jednalo se o akci organizovanou při příležitosti vzácné návštěvy členů knížecích rodin ze Schwarzenbergu a z Lobkovic.

Běžně nepřístupné prostory určené pro milovníky historie, tajemna, romantiky i pro nejmenší návštěvníky nabídl zámek Konoopiště. Působivou atmosféru doplnila veselá hudba, dobré jídlo a svit starých lamp na nádvoří.

Advent na památkách

Hradozámecký advent se opět mohl konat naplno a zájem návštěvníků, kteří přišli na památky zažít předvánoční atmosféru, byl větší než v předešlých letech, včetně těch předcovidových.

Počasí nabídlo zasněžené zámecké parky a zahrady, uvnitř čekaly svátečně vyzdobené komnaty. Speciální prohlídky a kulturní program představily vánoční zvyky a to, jak Vánoce trávila šlechta. Otevřeno na mnohých památkách bylo i mezi vánočními svátky a koncem roku, konaly se také silvestrovské a novoroční prohlídky.

Skryté skvosty s Jaroslavem Pleslem

Ve spolupráci s Národním památkovým ústavem a Českou centrálou cestovního ruchu CzechTourism vznikl dokumentární cyklus České televize s názvem Skryté skvosty.

Provázel jím herec a milovník památek Jaroslav Plesl, který i díky svým bohatým průvodcovským zkušenostem přiblížil příběhy deseti méně známých státních památek. V půlhodinových dílech prozradil divákům zajímavosti, které často ani při běžných prohlídkách nebývají odhaleny.

Cesta Jaroslava Plesla začala na zámku Hrádek u Nechanic, pokračovala na zámku Jezeří, na hradě Rožmberk, na hradě Grabštejn, ve vile Stiassni, na zámku Kynžvart, na zámku Manětín, v Dole Michal, na zámku Jaroměřice nad Rokytnou a skončila na zámku Buchlovice.

Cyklus běžel na stanici ČT 2 od 24. března do 2. června. Ke zhlédnutí je nadále na stránkách iVysílání ČT.

PodCastle NPÚ

Památky a památkovou péči představujeme už druhým rokem v podcastu Národního památkového ústavu.

PodCastle NPÚ přináší rozhovory s inspirativními lidmi, reportáže a novinky z památkové péče. V letošním roce vznikly také dva seriály: Iconic Houses zaměřený na významné vily a sídla v České republice a Poutní místa, zacílený na významné církevní památky v Česku.

PodCastle NPÚ si lze kdykoli poslechnout na webu NPÚ, YouTube, Spotify a dalších podcastových platformách.

Celostátní setkání kastelánů na zámku Valtice

V listopadu se na zámku Valtice po třech letech znovu sešli kastelánky a kasteláni. Po pandemií vynucené pauze navázali na pravidelná setkání, kde si předávají zkušenosti ze správy objektů, diskutují, hodnotí uplynulý rok a otvírají výhled do nového.

Dvoudenní setkání zahájila v jízdárně valtického zámku generální ředitelka Naďa Goryczková. Obnovy objektů a praktické zkušenosti z jejich průběhu představili správci zámků Uherčice, Bečov, Zákupy a Červená Lhota. Kastelánky a kasteláni také sdíleli svoje zkušenosti se správou často velmi odlišných památek, od hradu Trosky přes údržbu podzemních labyrintů pod zámek Hluboká, zkušenosti se změnou režimu zpřístupnění zahrad u zámku Kozel až po využití moderních technologií mapování stavu objektů pomocí dronů. Druhý den setkání si kastelánky a kasteláni prohlédli zámek Valtice, zámecké divadlo a zámeček Belveder.

DALŠÍ VYBRANÉ UDÁLOSTI A AKTIVITY

Po celý rok probíhalo na Národním památkovém ústavu mnoho dalších rozmanitých aktivit. Výběr několika nejvýznamnějších přinášíme na následujících stránkách.

Označení Evropské dědictví

V roce 2022 bylo celkem 12 památek oceněno označením Evropské dědictví (EHL). Národní porota EHL nedoporučila žádnou nominaci pro výběr v roce 2023. Česká republika je v něm zastoupena v nadnárodní nominaci CISTERSCAPE podané Německem a obsahující více než desítku klášterů z pěti evropských zemí, včetně Plas, Velehradu, Vyššího Brodu a Žďáru. V souvislosti s předsednictvím ČR v Radě Evropské unie národní koordinátor EHL představil na setkání *European Panel Experts Annual Meeting European Commission* program akcí spojených s EHL. Ve spolupráci se Senátem ČR se uskutečnila ve Valdštejnské zahradě výstava Evropské dědictví, podobně v TIC Pardubice. Komiksová verze označení EHL *Evropa začíná zde* byla v evropské premiéře vystavena v prostorách Městské knihovny v Praze. K propagaci značky byly vytvořeny společenské hry Slepá mapa Evropy a Evropa v čase, které byly úspěšně uvedeny na Dni Evropy 2022.

Cena Adolfa Heyduka 2021 putovala na Kuks

Cenu vyhlašuje mezinárodní vzdělávací projekt *Hugo na cestách* ve spolupráci s Památkovou komorou ČR a Geoparkem Český ráj o. p. s. Záštitu nad tímto konáním převzala Stálá komise Senátu pro rozvoj venkova. Cena je udělována od roku 2015, veřejnost své favority navrhuje na stránkách *Hugo na cestách*. Nominovat je možné kulturní památky, geologické lokality, technické památky či malá muzea zaměřená na industriální či technické dědictví, která jsou podle navrhovatelů nejvíce vstřícná vůči handicapovaným návštěvníkům.

V sedmém ročníku této ankety obdržel nejvíce hlasů v kategorii Národní kulturní památky a památky UNESCO Hospital Kuks – a to za haptic-kou „knížku“ doplněnou o haptický plán areálu hospitalu a bylinkové zahrady, vyobrazení sochy Lehkomyšlnosti a erbu rodu Šporků.

Slavnostní předání cen proběhlo v rámci semináře Památky pro každého ve čtvrtek 23. června 2022 na hradě Svojanov.

Zámek Litomyšl, památka UNESCO, vítal přední evropské politiky

1. července se litomyšlský zámek stal dějištěm zasedání Evropské komise v čele s její předsedkyní Ursulou von der Leyenovou a české vlády vedené premiérem Petrem Fialou v rámci převzetí předsednictví Evropské komise Českou republikou.

JEDNOTLIVÁ PRACOVNÍŠTĚ

Národní památkový ústav tvoří téměř dvě desítky pracovišť nacházejících se na území celé republiky. V předchozí části výroční zprávy jsme čtenáře seznámili s nejzajímavějšími událostmi roku 2022, na všech pracovištích však probíhalo mnoho dalších rozmanitých aktivit – jejich výběr přinášíme na následujících stranách.

Přehled pracovišť Národního památkového ústavu

Generální ředitelství ↗

generální ředitelka:
Ing. arch. Naděžda Goryczková
Valdštejnské nám. 162/3
118 01 Praha 1 – Malá Strana
T: 257 010 111, E: sekretariat@npu.cz
www.npu.cz/gnr ↗

Územní odborné pracoviště v Lokti ↗

ředitelka: Mgr. Romana Riegerová
Kostelní 81/25, 357 33 Loket
T: 352 684 796, E: sekretariat.loket@npu.cz
www.npu.cz/uop-loket ↗

Územní odborné pracoviště v Praze ↗

ředitel: PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
Na Perštýně 356/12
110 00 Praha 1 – Staré Město
T: 234 653 111, E: sekretariat.praha@npu.cz
www.npu.cz/uop-praha ↗

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem ↗

ředitel: PhDr. Petr Hrubý
Podmokelská 1/15, 400 07 Ústí nad Labem
T: 472 704 800, E: sekretariat.usti@npu.cz
www.npu.cz/uop-usti-nad-labem ↗

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze ↗

ředitel: Ing. Jan Žižka
Sabinova 373/5, 130 00 Praha 3 – Žižkov
T: 274 008 111, E: sekretariat.sc@npu.cz
www.npu.cz/uop-sc ↗

Územní odborné pracoviště v Liberci ↗

ředitel: Mgr. Miloš Krčmář
Jablonecká 642/23, 460 01 Liberec
T: 485 222 411, E: sekretariat.liberec@npu.cz
www.npu.cz/uop-liberec ↗

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích ↗

ředitel: Ing. Daniel Šnejd, DiS.
Senovážné náměstí 6
370 21 České Budějovice
T: 387 312 140, E: sekretariat.cb@npu.cz
www.npu.cz/uop-ceske-budejovice ↗

Územní odborné pracoviště v Josefově ↗

ředitel: Ing. Jiří Balský
Okružní 418, 551 02 Jaroměř-Josefov
T: 491 509 539, E: sekretariat.josefov@npu.cz
www.npu.cz/uop-josefov ↗

Územní odborné pracoviště v Plzni ↗

ředitel: Mgr. Petr Sokol
Prešovská 7/171, 306 37 Plzeň
T: 377 360 911, E: sekretariat.plzen@npu.cz
www.npu.cz/uop-plzen ↗

Územní odborné pracoviště v Pardubicích ↗

ředitelka: Mgr. Naděžda Pemlová
Příhrádek 5, 531 16 Pardubice
T: 724 021 161, E: sekretariat.pardubice@npu.cz
www.npu.cz/uop-pardubice ↗

Územní odborné pracoviště v Telči ↗

ředitel: Mgr. Pavel Macků
Hradecká 6, 588 56 Telč
T: 567 213 116, E: sekretariat.telc@npu.cz
www.npu.cz/uop-telc ↗

Územní odborné pracoviště v Brně ↗

ředitel: PhDr. Zdeněk Vácha
nám. Svobody 8, 601 54 Brno
T: 542 536 216, E: sekretariat.brno@npu.cz
www.npu.cz/uop-brno ↗

Metodické centrum moderní architektury v Brně ↗

vedoucí: Ing. Petr Svoboda
Hroznová 82/14, 603 00 Brno
T: 724 016 567, E: svoboda.petr@npu.cz

Územní odborné pracoviště v Olomouci ↗

ředitel: Mgr. František Chupík, Ph.D.
Horní náměstí 410/25, 779 00 Olomouc
T: 585 204 111, 775 888 957
E: sekretariat.olomouc@npu.cz
www.npu.cz/uop-olomouc ↗

Územní odborné pracoviště v Kroměříži ↗

ředitelka: Ing. Nelly Komendová
Riegrovo nám. 3228/22, 767 01 Kroměříž
T: 776 198 363, E: sekretariat.kromeriz@npu.cz
www.npu.cz/uop-kromeriz
www.facebook.com/pamatkari.kromeriz ↗

Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži ↗

vedoucí: Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.
Riegrovo nám. 3228/22, 767 01 Kroměříž
www.facebook.com/mczk.kromeriz
T: 724 808 266, E: kresadlova.lenka@npu.cz

Územní odborné pracoviště v Ostravě ↗

ředitel: Mgr. Michal Zuzula, Ph.D.
Odboje 1941/1, 702 00 Ostrava
T: 595 133 903, E: sekretariat.ostrava@npu.cz
www.npu.cz/uop-ostrava ↗

Metodické centrum průmyslového dědictví v Ostravě ↗

vedoucí: prof. PhDr. Ing. arch. Miloš Matěj,
Ph.D. et Ph.D.
Odboje 1941/1, 702 00 Ostrava
T: 775 892 640, E: ryskova.michaela@npu.cz ↗

Územní památková správa v Praze ↗

ředitel: Mgr. et Mgr. Petr Spejchal
Sabinova 373/5, 130 00 Praha 3 – Žižkov
T: 274 008 118, E: ups.praha.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-praha ↗

Územní památková správa v Českých Budějovicích ↗

ředitel: Mgr. Petr Pavelec, Ph.D.
nám. Přemysla Otakara II. 34
370 21 České Budějovice
T: 386 356 921, E: ups.budejovice.pr@npu.cz
www.npu.cz/cs/ups-ceske-budejovice ↗

Územní památková správa na Sychrově ↗

ředitel: PhDr. Miloš Kadlec
Zámek Sychrov čp. 3, 463 44 Sychrov
T: 482 360 001, E: ups.sychrov.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-sychrov ↗

Územní památková správa v Kroměříži ↗

ředitel: Ing. Petr Šubík
Sněmovní náměstí 1, 767 01 Kroměříž
T: 573 301 432, E: ups.kromeriz.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-kromeriz ↗
www.facebook.com/npukm ↗

Generální ředitelství

Vybrané obnovy památek

NKP Stavovské divadlo

V roce 2022 byla asi po roce a půl dokončena obnova fasád Stavovského divadla. Klasicistní budova, jejímž autorem je architekt Anton Haffenecker, pochází z let 1781–1783. Budova prošla během své existence řadou stavebních úprav. Poslední velká stavební úprava a modernizace proběhla v letech 1983–1991. V rámci současné obnovy byly restaurovány veškeré umělecko-řemeslné a výtvarné prvky. Za zmínku stojí štukové prvky jako reliéfy, hlavice sloupů a pilastrů či konzoly. V rámci detailních a aktualizovaných restaurátorských průzkumů došlo k celkové korekci barevnosti divadla, ať již se jedná o barevnost fasád, nebo štukových prvků, ale i některých truhlářských výrobků. Stávající silikátové nátěry z 20. století byly odstraněny a nahrazeny vápennými technologiemi. Zároveň byly repasovány veškeré okenní a dveřní výplně. Barevnou změnou prošly například štukové figurální výjevy na zadní straně divadla nebo dveře v přízemí kolem divadla. Všechny zlacené prvky byly nově přezlacené. Výsledkem současné podoby divadla je jeho klasicistní etapa.

NKP Sídlo Parlamentu ČR – objekty Poslanecké sněmovny

V loňském roce byla ukončena druhá etapa obnovy fasád objektů, ve kterých sídlí Poslanecká sněmovna. Jednalo se o objekty čp. 6, 7, 8, 518, vymezené Malostranským náměstím, ulicí Sněmovní, Thunovskou a Tomášskou na Malé Straně. Nejvýraznějšími z uvedených objektů jsou Smiřický a Šternberský palác, jejichž průčelí jsou situována do Malostranského náměstí. V rámci obnovy došlo k odstranění nevhodných použitých technologií z minulých etap, které byly nahrazeny vápennými systémy. Na základě podrobných restaurátorských průzkumů došlo k barevné korekci fasád a jejich lepšímu začlenění do kontextu fasád domů na Malostranském náměstí. Byly restaurovány všechny výtvarné a umělecko-řemeslné

prvky. Za zmínku stojí nárožní arkýř se sgrafity, nástěnná malba Madony s Ježíškem ve štukovém rámu nebo kamenný šternberský erb. Kamenicky byly obnoveny sokly, portály, okenní ostění či čučky na štítech a atikách. V rámci obnovy byly repasovány všechny okenní a dveřní výplně, obnoveno loubí včetně mramorových dlažeb. U kopie slunečních hodin směrem do Tomášské ulice došlo k výtvarné korekci, kopie slunečních hodin směrem do Malostranského náměstí byla kompletně odmyta a provedena nově na základě podrobnější studie předešlých náleзовých průzkumů.

Památky s mezinárodním statutem

50. výročí Úmluvy o ochraně světového dědictví

V průběhu roku 2022 probíhaly po celém světě oslavy 50. výročí přijetí Úmluvy o ochraně světového dědictví (1972) jako jednoho z nejúspěšnějších projektů UNESCO. NPÚ na národní úrovni přispěl hlavně dvěma publikačními počiny. Jedním je rozšířené číslo Zpráv památkové péče (2/2022), ve kterém je velká šíře témat, která Úmluva ve prospěch mezinárodní spolupráce při péči o kulturní a přírodní dědictví založila.

Setkání hlavních aktérů agendy světového dědictví v Telči

Tradice setkávání hlavních aktérů agendy světového dědictví, tedy MK, NPÚ a tzv. site managerů, zahájena v roce 2017 se postupně rozvíjí. V červnu 2022 se zorganizovalo dvoudenní jednání v Telči, jejíž historické jádro v roce 2022 slavilo 30. výročí zápisu na Seznam světového dědictví. Tato skutečnost napomohla zajistit workshopu i slavnostní zázemí v nově opravené radnici. NPÚ přispěl několika přednáškami a představil dosavadní postup v úpravě národního monitoringu.

Metodická činnost

Fotovoltaika a památková péče

V důsledku výrazného celospolečenského zájmu o fotovoltaické zdroje přistoupil NPÚ k definování Metodického vyjádření k posuzování záměrů na osazování fotovoltaických a jiných solárních zařízení na kulturních památkách a v památkově chráněných územích. Tento metodický dokument byl vydán v září roku 2022 a je reakcí na dlouhodobou celospolečenskou potřebu zmírňování klimatických změn i aktuální energetickou krizi. Cílem metodického vyjádření bylo nalezení řešení, které trvale nepoškodí hodnoty, pro něž jsou památky nebo území chráněny, ale na druhé straně bude flexibilně reagovat na potřebu umístování alternativních zdrojů energie. Navržena řešení umístování fotovoltaických a jiných solárních zařízení v chráněných územích a na kulturních

památkách byla koncipována v duchu myšlenky: řešení klimatické krize nesmí přivodit krizi kulturního dědictví.

Metodickým vyjádřením přispěl NPÚ k širší odborné diskuzi nad daným tématem i k maximální transparentnosti posuzování možností umístění fotovoltaických a jiných solárních zařízení na kulturních památkách a v památkově chráněných územích, čímž sjednotil praxi posuzování na území celé České republiky. V důsledku mezinárodního zájmu o tento dokument a v něm definovaná obecná pravidla pro posuzování bylo Metodické vyjádření přeloženo do anglického jazyka a společně s českou verzí jsou oba dokumenty dostupné online na webových stránkách NPÚ.

Interní diskuzní platforma PP XXI (Památková péče 21. století)

V roce 2022 byla v NPÚ zřízena diskuzní platforma metodicky významných témat, která vyžadují širší odbornou diskuzi státní památkové péče. Cílem platformy, která pracuje se dvěma formami diskuzí: s workshopy a tzv. Knižními čtvrtky NPÚ, je vedení interní diskuze s cílem definování společných institucionálních názorů na širokou škálu odborných témat památkové péče i vzájemná odborná informovanost napříč všemi pracovišti NPÚ. Postupem od teoretické formulace otázek k jejich metodickému ukotvení, definování a aplikaci praktických postupů i vytváření validního odkazu památkové péče pro budoucí generace přispívají odborní pracovníci k formulacím moderních zásad památkové péče – zcela nezbytných pro vyspělé společnosti 21. století –, kterých je Národní památkový ústav garantem.

Vzdělávací aktivity

Završení projektu Postupme si dále

V roce 2022 se završil vědeckovýzkumný projekt NAKI II. *Prezentace a interpretace historického prostředí jako nedílná součást kulturní výchovy a vzdělávání v čase nových médií a tzv. tekuté*

modernity, který vešel ve známost pod heslem *Postupme si dále*. Participovali na něm pracovníci Národního památkového ústavu a Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Smyslem projektu bylo zlepšit praxi zpřístupňování památek formou prohlídek s průvodcem, podpořit inovativní formy včetně zapojení dobrovolníků. Za tímto účelem byla realizována řada workshopů, vznikla čtyři instruktážní videa určená především průvodcům a trilogie metodik *Postupme si dále*. Završením projektu se stala stejnojmenná mezinárodní konference.

Letní škola památkové edukace se v roce 2022 uskutečnila na Lipnici

7. ročník Letní školy památkové edukace se odehrál na hradě Lipnice. Vícedenní setkání bylo zaměřeno na život středověkého člověka. Na nádvoří hradu si účastníci kurzu upekli placky z vlastnoručně namletého zrna, v hradní kuchyni rozdělávali oheň křesadlem a zjišťovali, jak se vaří v keramice podle středověkých postupů. Atraktivní částí programu byla i ukázka oblékání středověkého šlechtice do výstroje.

Smysluplná Invalidovna jako první vlaštovka

Pražská Invalidovna má ve svém genomu péči o lidi se zdravotním znevýhodněním. Dnes, když je provozována jako památka, je namístě navracet sem toto téma nejen skrze zamýšlené expozice, nýbrž také tematické aktivity. Jednou z nich byla akce *Smysluplná Invalidovna*, kterou v říjnu

uspořádal Odbor edukace a dalšího vzdělávání se záměrem zvýšit kompetence průvodců v oblasti komunikace s nevidomými a slabozrakými. Jako odborní lektori byli přizváni pracovníci z brněnského pracoviště Teiresiás. V praktické části procházeli účastníci workshopu částí Invalidovny se škraboškami a byly pro ně připraveny aktivity stimulační různé smysly. Nabyté zkušenosti se staly pro organizátory podnětem pro přípravu dalších akcí zaměřených na tematiku interpretace památek s osobami se zdravotním znevýhodněním.

TAHÁK a tisíc příběhů památky

V roce 2022 se oddělení edukace zaměřilo na rozvoj moderních forem edukace na památkových objektech prostřednictvím soudobých technologií. V rámci projektu na podporu památek UNESCO vznikla nová online aplikace pod názvem TAHÁK a tisíc příběhů památky. Jedná se o vzdělávací materiály určené rodinám s dětmi na rozvoj vztahu ke kulturnímu dědictví.

Památková akademie třetího věku rozšířila svůj program o mezigenerační workshopy

Mezi veřejností nejžádanější programy patří nabídka dvouletého studia na Památkové akademii třetího věku. V roce 2021 jsme ukončili její pilotní ročník, který absolvovalo celkem 80 posluchačů.

V lednu 2022 jsme zahájili druhý ročník akademie, do kterého bylo přijato 55 zájemců. Studijní plán je koncipován tak, aby seniory podněcoval nejen k dalšímu vzdělávání, ale i k aktivnímu zapojení do veřejného života prostřednictvím dobrovolnické činnosti, kterou je například dokumentace drobných památek v krajině. Program obsahuje i několik mezigeneračních workshopů, které probíhají v prostředí památek ve správě Národního památkového ústavu. Praktické mezigenerační workshopy spojují jednotlivé generace a vedou je k učení mezi sebou.

Dvouletý kurz památkové péče pro veřejnost

V roce 2022 pokračoval dvouletý kurz památkové péče pro veřejnost, který má již dvacetiletou tradici, a to úctyhodným 26. a 27. během, kterého se účastnilo na šest desítek posluchačů. V rámci kurzu se uskutečnila více než stovka přednášek a exkurzí. K nejméně oceňovaným patřila exkurze do Horšovského Týna. Proběhl zároveň druhý běh úřednického kurzu, který úspěšně dokončilo 32 posluchačů. Tento kurz s názvem Památkové kompetence v praxi úředníka je určen pro výkonné památkáře na obcích a magistrátech a slouží ke zvýšení jejich odborných kompetencí.

Projekt odborné vzdělávání pracovníků NPÚ s možností zahraniční odborné stáže

V roce 2022 vrcholily aktivity projektu odborného vzdělávání pracovníků NPÚ. Konaly se poslední běhy odborných kurzů památkové péče, dějin umění a restaurování. Zahájeny byly naopak dva nové komplexní odborné kurzy: Bylo také možné vycestovat na odborné stáže do zahraničí - do Anglie a Německa a na Slovensko. V rámci projektu bylo možné si pozvat i celou řadu zahraničních expertů. Mezi nejzajímavější témata seminářů patřila ekologicko-ekonomická udržitelnost historických budov, otázka falzifikátů deskových obrazů nebo otázka autorských práv ve vztahu k výzkumu a inovacím.

Další aktivity

Mezinárodní den archeologie na NPÚ

Mezinárodního dne archeologie (MDA) se Národní památkový ústav účastní od roku 2014. Tento den připadá vždy na třetí sobotu v říjnu, akce pro širokou veřejnost spojené s archeologií však probíhají během celého měsíce října. Smyslem MDA je upozornit na důležitost archeologické části kulturního dědictví naší země a podtrhnout nutnost péče o ni.

V roce 2022 odbor archeologie generálního ředitelství NPÚ (AR GnŘ) zorganizoval dvě akce pro veřejnost. Hlavní akcí (13. října 2022) bylo před-

náškové *Odpoledne s památkovou archeologií* na téma *Archeologické kulturní dědictví v ohrožení. Člověk, krajina a příroda*. Na přednáškách byly prezentovány aktivity, které v rámci úkolů vědy a výzkumu i statutární činnosti směřovaly zejména do lesního prostředí a k péči o památkový fond archeologické povahy v něm.

Druhá akce proběhla 15. října v areálu Karolina a byla organizována kolegy z Ústavu pro archeologii FF UK. Celý univerzitní areál byl v ten den věnován archeologii. Odbor archeologie GnŘ zde spolu s pražským pracovištěm NPÚ prezentoval kolegům a veřejnosti svou práci a vydané publikace. Součástí sobotního programu byla i poznávací hra pro děti a *Archeologické jednohubky*, pásmo kratších přednášek pro veřejnost.

Setkání odborných pracovníků NPÚ a AOPK ČR (Agentury ochrany přírody a krajiny ČR)

Ve dnech 20.–21. října 2022 proběhl v Telči šestý společný workshop pracovníků NPÚ a AOPK ČR. Hlavním tématem byla *Ochrana struktur dokumentujících vývoj kulturní krajiny z pohledu památkové péče a péče o krajinu*, akcentující otázky spojené s archeologickým dědictvím, pluzinami jako ohroženými doklady využívání krajiny a s hodnocením krajinného rázu. Workshop doplnilo i aktuální téma *Obnovitelné zdroje energie – fotovoltaika a otázky ochrany přírody a kulturního dědictví*, kdy bylo mj. představeno Metodické vyjádření NPÚ k tomuto tématu. Akce opět zkombinovala přednáškový blok a exkurzi v krajině.

Územní odborné pracoviště v Praze

Archeologické výzkumy

Archeologové ÚOP realizovali celkem 35 archeologických akcí (24 nových, 11 pokračujících), z toho 28 záchranných archeologických výzkumů, 5 formou dohledu, 1 zjišťovací archeologický a 1 badatelský výzkum, většinu z nich v prostoru Pražské památkové rezervace (29); 6 akcí bylo provedeno v katastrech tzv. Velké Prahy.

K nálezově nejvýznamnějším patřily výzkumy: na Malé Straně Thunovská ulice čp. 180; na Starém Městě Havelská čp. 509, Karlova ulice čp. 165, Husova před čp. 236, Staroměstský jez, V Kolkovně čp. 919; na Novém Městě Albertov a Těšnov; v širším okolí Zbraslavské náměstí, usedlost Cibulka, Vinoř – V Obůrkách, Kamenný stůl.

Nálezy ze sídla krále Václava IV., V Kolkovně čp. 919, Staré Město

Dnešní dům stojí v místech, kde se podle písemných pramenů ve 14. století nalézal výstavný vrcholně středověký dům, respektive jeho dvůr. Na konci 14. století objekt užíval král Václav IV. K nejzajímavějším objevům náleží několik dřevěných roubených domů, nezahlobených staveb s dochovanými podlahami a kamennými topeništi, jež zde stály v průběhu 13. století. Na základě získaných movitých nálezů ze sídlištních vrstev byly doloženy různorodé výrobní aktivity (kostařská dílna, zpracování barevných kovů prokázané slitky a několika opukovými kadluby). V jedné z vrstev z 13. století byl objeven výjimečný předmět, drahokam – leštěný křišťál o velikosti 21×16×13 mm. Drahokam mohl být určen k výzdobě nejspíše schránky na ostatky či obdobného uměleckého díla. Takřka identický křišťál se nachází mezi kameny zdobícími honosný relikvíář sv. Maura na hradě a zámku v Bečově nad Teplou.

Průběh terénních prací v suterénu domu V Kolkovně čp. 919 (prosinec 2021)

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova zahrady Strakovy akademie – sídla Vlády ČR, čp. 128, nábřeží Edvarda Beneše 4, Malá Strana

V polovině roku 2022 byla dokončena (jako příprava na české předsednictví EU) celková obnova zahrady. Projekt z roku 2019 navazoval na o deset let starší studii a doplňoval ji o nový koncept hospodaření s vodou.

Návrh pozměnil centrální nástupní prostor zahrady doplněním vodních prvků a trvalkových záhonů v barvě trikolory a kompozičním ujasněním sníženého parteru u fasády objektu. Bylo restaurováno zahradní schodiště, doplněno osvětlení a zabezpečovací zařízení. Zásadní však byla zejména výměna povrchů – nově jsou všechny komunikace dlažďené. Byla navýšena zasakovací schopnost travnatých ploch a součástí projektu bylo i doplnění podzemní akumulční nádrže a závlaha.

Obnova fasád a střech ZŠ Vojtěšská, čp. 216, Vojtěšská 13, Šitkova 3, Nové Město

V průběhu roku 2022 m. č. Praha 1 realizovala obnovu střešního pláště a uliční fasády secesní školní budovy z let 1905–1906. Obnova spočívala v provedení nové střešní skladby, restaurování plastické štukové výzdoby a městských znaků a výměně oken, jejichž ráům byla navržena původní zelená barva. Zároveň bylo v průběhu prací investorem rozhodnuto navrátit na vrchol štítu budovy rozměrnou zaniklou plastiku slunce nad rozevřenou knihou.

Konzervační rekonstrukce historického šestnáctikabinového oběžného páternosteru včetně strojního zařízení, Petschkův palác, čp. 931, Politických vězňů 20, Opletalova 15, Nové Město

Zachování a detailní rekonstrukce původního strojního zařízení páternosteru v prvorepublikovém Petschkově paláci bez systémových technologických a konstrukčních změn je ojedinělým krokem v současném přístupu k historickému

technickému vybavení budov, kdy bývá zachována a restaurována pouze pohledová provozní část výtahových systémů. Oprava původního výtahového systému orig. STIGLER Milano zde proběhla bez náhrady za novodobý hnací systém i bez užití novodobých náhradních dílů – pouze poškozené technické články byly nahrazeny kopiemi. Byly obnoveny technologické prostory páternosteru a zachovány a konzervovány historické rozvody (s nezbytným plným současným technickým zabezpečením provozu; původní, dnes nefunkční rozvody byly ponechány v doloženém historickém řešení). Bylo provedeno celkové vyčistění, konzervace a vyrovnání konstrukcí kabin, včetně restaurování vnitřních povrchů, portálů, systémů značení z 30. a 40. let 20. století a osvětlení.

Nové expozice v obnovené budově Armádního muzea Žižkov, čp. 1600, U Památníku 2, Žižkov

V loňském roce bylo po více než čtyři roky trvající rekonstrukci (2018–2022) znovu pro veřejnost otevřeno Armádní muzeum pod Vítkovem. Díky dobře nastavené intenzivní spolupráci muzea s památkáři se podařilo vhodně propojit rekonstruované památkově chráněné původní budovy architektů Jana Zázvorky a Jana Gillara z let 1926–1930 s novými potřebami moderního muzejnictví.

Na rozdíl od přístupu u některých jiných současných rekonstrukcí muzejních institucí se vedení Armádního muzea rozhodlo pro souběžnou realizaci stavby s muzejními expozicemi, tzn. nedělit je do dvou možná stavebně jednodušších, ale časově náročných etap.

Samotné výstavní prostory – jedenáct expozičních a výstavních sálů s plochou přes 5 000 metrů čtverečních – jsou rozčleněny na sedm nových, chronologicky uspořádaných expozic, které místy nabízejí vskutku intenzivní zkušenost včetně možnosti přímo se dotknout některých předmětů. Ve čtyřech podlažích budov je vystaveno přes 7 000 předmětů spojených s vojenskými dějinami českých zemí od počátků až po současnost. Záměrem pracovníků muzea bylo coby středobod expozic postavit do popředí unikátní předměty ze sbírky Vojenského historického ústavu a otevřít příběhy, které nám mohou vyprávět. Autentické sbírky jsou vhodně doplněny moderními audiovizuálními technologiemi, scénickými prvky nebo modely.

Konverze varny s odparkou bývalého komplexu Zlatého lihovaru, čp. 2584, Nádražní 2, Smíchov

Budova varny s odparkou představuje spolu s komínem, jehož oprava a konverze se připravuje v další etapě, reziduum stavebních objektů

bývalého průmyslového komplexu Zlatý lihovar na pražském Zlíchově. Chátrající objekt, jedna z ohrožených pražských památek, byl v roce 2022 opraven a nově využit jako galerie. Toto využití dovolilo rámcově zachovat typický vnitřní převýšený prostor budovy varny.

Obnova kaple sv. Václava, ppč. 2223, U Kapličky, Suchdol

V letech 2020–2022 proběhla velmi zdařilá obnova kaple sv. Václava v Suchdole, při níž byla obnovena fasáda, krov, střecha a interiér, kde byla opravena dlažba a repasována konstrukce kruchty. Nejsložitější úlohou při obnově kaple byla záchrana hodnotné barokní krovové konstrukce, která vykazovala v důsledku zatékání velmi zásadní poruchy ohrožující statiku stavby. V rámci průzkumných prací bylo zjištěno, že kostel byl původně vyzdoben iluzivními malbami, a to na čelní stěně presbytáře a v bočních nikách. Malby byly postupně odkryty a kvalitně zrestaurovány. Přílehlý pozemek za ohradní zdí kostela m. č. Praha-Suchdol zkultivovala a vybudovala zde nový hřbitov.

Pracoviště spolupracovalo na dalších významných akcích obnov pražských památek, např. stavební obnově fasád a interiérů Clam-Gallasova paláce, započaté přestavbě OD Máj, dokončení stavebních úprav interiérů včetně restaurování v Muzeu hl. m. Prahy, obnově vstupních schodišť kostela Nejsvětějšího Srdce Páně na Vinohradech či teras na plochých střechách Skleněného paláce v Bubenči, obnově ateliérů AVU nebo letištního terminálu 4 v Ruzyni, technologické kopii mostu bývalé polní dráhy historické čistírny odpadních vod, probíhající obnově Průmyslového paláce včetně dostavby levého křídla a obnovách restaurace Bohemia a pavilonu J v areálu Výstaviště, revitalizaci pražských zahrad a parků a restaurování mj. mobiliářů pražských kostelů.

Evidence a dokumentace památek

Nález románské opukové střešní krytiny na rotundě sv. Kříže na Starém Městě

V červenci 2022 byla při výměně novodobé krytiny románské rotundy Nalezení sv. Kříže na Starém Městě, jejíž výstavbu klademe do počátku 12. století, v daleko větší míře než při minulých výměnách osekáváno a očišťováno zvětralé podkladní maltové souvrství. Byla tak odkryta původní románská kamenná střešní krytina, jakou dnes můžeme vidět jen na stavbách v jihoevropských zemích, obdivuhodně zachovaná ve velkém rozsahu na většině pláště lodi a apsidy. Je tvořena drobnými pravidelnými obdélnými deskami, hrubě tesanými z jemnozrnné štípané opuky (cca 20–50 mm silné, cca 150–300 mm široké) s mírně oblým venkovním okrajem. Desky byly skládány do kruhového řádkování od spodního okraje kleneb (u římsy) po zdivo vrcholové lucerny ve zmenšujících a zužujících se kruzích do kvalitní vápenné malty nanesené přímo na rub románské klenby. Malta těsní i spáry na styku kamenných desek.

Odhalená románská opuková krytina na střeše lodi rotundy sv. Kříže na Starém Městě byla po zdokumentování a zajištění opět zakryta

Opuku známe z mnoha pražských staveb jako zdivo, ale jako střešní krytinu ji prakticky nepotkáme, protože opuka je sice dobře opracovatelná, ale velmi citlivá k povětrnostním vlivům, teplotním výkyvům a mrazovým a srážkovým cyklům. V tomto rozsahu na celé ploše střechy (kromě lucerny) a v kvalitě zachování žádný jiný takový případ v Praze dosud nebyl objeven.

Průzkum staroměstského domu U Černého slunce, čp. 556, Celetná 8, Staré Město

Dům U Černého slunce je součástí bloku středověkých domů aktuálně přestavovaného na hotelový komplex U Sixtů, kde pracovníci pražské-

Nález fragmentu gotického nástěnného cyklu, východní místnost ve druhém patře příčného dvorního křídla domu U Černého slunce

ho pracoviště NPÚ učinili při operativních průzkumech již celou řadu pozoruhodných objevů. Podařilo se získat cenné informace o podobě domu v druhé polovině 13. a v průběhu 14. století díky náleзовým situacím středověkého původu jako pečlivě opracované opukové kvádry, původní omítky s malovanou výzdobou různobarevných iluzivních žeber, původní krokve gotického krovu, zhotovené ze dřeva stromů kácených v zimě 1335/1336, apod. V zadním křídle je dosud částečně dochován původní malý hambalkový krov z poslední čtvrtiny 14. století.

Dům byl v těchto dobách opatřen náročnou malířskou výzdobou. Gotické nástěnné malby jsou nejspíše pozůstatkem většího rytířského cyklu z doby vlády krále Václava IV., tedy přibližně kolem roku 1400. Byla odkryta i rozsáhlá malba s romantickou zříceninou a palmami z období klasicismu.

Nález malované výzdoby v podkrovním prostoru v jižním cípu objektu z období klasicismu, západní stěna

Nové kulturní památky za rok 2022

Na území Prahy byly prohlášeny 4 nové nemovité kulturní památky: Husův sbor čp. 967 ve Vršovicích, budova Ministerstva průmyslu a obchodu čp. 1039 na Starém Městě, tzv. Frühweinovský dům čp. 452 na Novém Městě, železniční výtopna Zlíchov čp. 2588 na Smíchově. Areál kulturní památky zámek Veleslavín byl rozšířen o ochranu hospodářské budovy (stodoly) a budovy bývalé vrátnice.

V roce 2022 bylo v jednom případě zrušeno prohlášení celého areálu kulturní památky (bývalý zájezdní hostinec čp. 15 v Praze 6 – Suchdole).

V roce 2022 byly prohlášeny tyto movité kulturní památky: svícen a prapor mobiliáře Husova sboru čp. 967 ve Vršovicích.

Počet nemovitých kulturních památek k 31. 12. 2022 činí 2117 r. č. ÚSKP.

Husův sbor, čp. 967, Vršovice

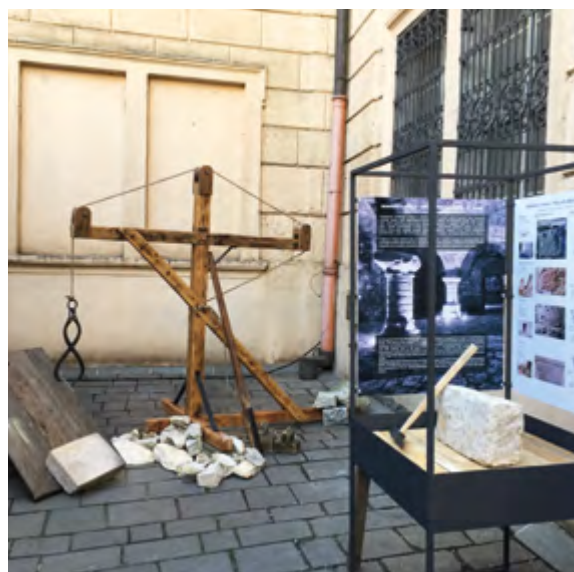
Budova Ministerstva průmyslu a obchodu, čp. 1039, Staré Město

Výstavní projekty s účastí ÚOP v Praze

Odbor archeologie pražského pracoviště spolupracoval na výstavě **Den na tržišti – život obyvatel středověké Wroclawi** (16. 11. 2022 – 3. 9. 2023, dům U Zlatého prstenu, Muzeum hlavního města Prahy) a spolu s odborem EDIS na výstavě **Praha kamenná. Kamenické opracování historických staveb hlavního města Prahy** (9. 7. – 31. 10. 2022, Muzeum Karlova mostu).

Výstava Den na tržišti, dům U Zlatého prstenu

Výstava Praha kamenná, Muzeum Karlova mostu

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Vybrané obnovy památek

Zámek Kácov

Pozoruhodný barokní zámek v Kácově vznikl přestavbou starší budovy v letech 1726–1733 podle návrhu stavitele Václava Špačka. Na jeho výzdobě se podílela řada kvalitních řemeslníků a umělců, zejména malířů. Od roku 2018 nepřetržitě probíhá postupná obnova jak exteriéru, tak interiéru zámku. Kvalitně byly opraveny střechy a bohatě členěné fasády s pozoruhodnými iluzivními okny s figurami. Obnovu fasád v roce 2022 završilo průčelí věže s kaplí s rekonstrukcí různě novodobě upravených otvorů a zaniklých architektonických článků. Interiéry zámku, kde probíhá obnova podlah, povrchů nebo dveří, měly v podstatné části archivně doloženou malířskou výzdobu. Tuto skutečnost potvrdily restaurátorské průzkumy, které odkryly rozsáhlé části dobře dochovaných figurálních maleb nebo dekorativní a iluzivní výzdoby. Koncepce obnovy zámku předpokládá také odkrytí a restaurování výmalby vybraných místností. Z podstatné části již byl restaurován salon ve východní věži. Rozsáhlé a náročné restaurátorské práce probíhají v interiéru kaple s velmi bohatou štukovou a malířskou výzdobou.

Městanský dům čp. 13 zvaný Jedličkův, náměstí Bedřicha Hrozného, Lysá nad Labem

V roce 2022 byla dokončena rok a půl trvající rekonstrukce Jedličkovy domu čp. 13 v Lysé nad Labem, který byl dlouhou dobu bez využití. V rámci adaptace na komunitní centrum, při které se nově využije i půdní prostor pro potřeby sousední základní školy, byly restaurovány cenné prvky interiéru, např. historické obložkové dveře s kazetovými křídly a čtyři sádrové reliéfy s figurálními náměty legionářů z 20. let 20. století, zasazené po stranách dvou dveřních vstupů. Fasáda s nepravidelnými rozestupy okenních os je kromě standardního architektonického členění opatřena neobvyklými kubizujícími štukovými suprafenestrami na námět mísy s ovocem a váz s ovocem, tuto zvláštnost doplňuje štukový reliéf sokola s činkou ve štítě. Výrazným prvkem hlavního průčelí je také vysazený balkon v patře, který dle historické fotografie pochází z konce 19. století a jeho nynější úprava v bílé barvě kopíruje jeho původní podobu.

Rekonstrukce Kokovské kaple v chrámu sv. Bartoloměje, Kolín

V roce 2022 navázala na desetiletí probíhající obnovu středověkého chrámu větší etapa úprav interiéru financovaná z IROP. Raně středověký

děkanský chrám, vystavěný kolem roku 1260 za podpory krále Přemysla Otakara II. na místě starší stavby, byl od roku 1360 přestavován Petrem Parléřem v katedrálu. Vysoký chór byl realizován pouze v rozsahu presbytáře, loď zůstala ve své raně středověké podobě. Kolem roku 1400 byla k jižnímu průčelí v místě jižního raně gotického portálu přistavěna Kokovská kaple (původně kaple Panny Marie). Svůj název nese kaple po Valentínu Kokovském, vykonávajícím v 80. a 90. letech 17. století úřad kolínského primátora, který nad kaplí převzal patronát v roce 1681 a byl zde i pohřben (1771). V průběhu oprav byly po odstranění dlažby nalezeny patky a práh profilovaného ústupkového portálu. Zároveň bylo potvrzeno, že boční stěny kaple tvoří původní opěráky, jejich vnitřní plocha v kapli je nositelem odsekaných profilací kamenného soklu. Stopa portálu je prezentována ve stávajícím řešení dlažby kaple. Při průzkumu omítek kamenné žebrové klenby byla nalezena torza původních omítek patrně z doby výstavby kaple, doplněná o hlazené omítky dodatečně porušené pekováním pod nejnovější vrstvou. Na žebrech jsou dochovány zbytky polychromií, ve výsečích klenby malované barevné bordury kolem žeber. Nálezová situace byla galerijně restaurována ve třech výsečích nad oltářem a v celé ploše žeber, na zbytku výsečí zůstala ponechána.

Klenby po restaurování, vlevo omítka z počátku 20. století, vpravo restaurátorský provedený odkryv na barokní vrstvu

Obrazy hlavního oltáře v kostele sv. Jakuba, Kutná Hora

Raně barokní oltář vytvořil kutnohorský řezbář Kašpar Aigler v letech 1677–1678, sochy apoštolů jsou dílem pražského sochaře Davida Sultnera. V roce 1762 byl na oltář osazen stávající obraz Františka Xavera Palka. Kompozice určená diagonálou vycházející z levého dolního rohu zachycuje scénu stětí sv. Jakuba doprovázenou Kristem v oblacích. Oválný obraz Nejsvětější Trojice v nástavci oltáře je

dílem Petra Brandla. Náleží k jeho pozdní tvorbě, kdy se v roce 1734 usadil v Kutné Hoře. Oba obrazy byly sneseny a restaurovány v návaznosti na celkovou obnovu kostela podpořenou v rámci IROP. Obraz Petra Brandla byl ve velmi špatném stavu, který souvisel s předchozím obnovným zásahem, kdy došlo k celoplošnému poškození barevné vrstvy. Recentní restaurátorský zásah tak zahrnul řadu drobných retuší i lokální rekonstrukce.

Zrestaurovaný obraz Nejsvětější Trojice v kostele sv. Jakuba v Kutné Hoře

Rekonstrukce železářské huti Barbora v Jincích

Železářskou huť Barbora v Jincích, okres Příbram, s vysokou pecí a slévárnou nechal v letech 1805–1810 postavit Rudolf hrabě z Vrbna. Výroba byla ukončena roku 1874. Empírová budova je zástupcem vrcholného stadia feudální dřevouhelné hutě a zřejmě se jedná o nejlépe dochovaným výrobním objektem ze starší éry vysokopečnické výroby železa v Čechách.

Práce na opravě objektu byly zahájeny v roce 2019 obnovou zastřešení a opravou krovu, v roce 2021 proběhlo vyklizení objektu a obnova vnitřních omítek. V roce 2022 proběhla hlavní část oprav. Byla osazena nová dřevěná jednoduchá okna, vyrobená jako repliky dochovaných. Kompletně byla obnovena fasáda jednovrstvou dřevem hlazenou vápenou omítkou včetně barevného nátěru a profilace římsy. Na jižní straně objektu byl dozděněn částečně zřícený přístavek, obnoven zřícený krov, položena krytina z bobrovek. V sazebně byly odstraněny nálety a odhalena původní kamenná dlažba.

Dále probíhaly práce na novostavbě sousední budovy, která bude sloužit jako zázemí připravované expozice. Novostavba volně kopíruje v minulosti strženou budovu výrobního objektu.

Obnovená fasáda železářské huti Barbora v Jincích

Odbor evidence, dokumentace a IS

Nově prohlášené kulturní památky

Prohlášeny dvě nemovitě kulturní památky a rozsah pěti památek byl významně rozšířen. Oproti tomu rozsah dvou památek byl redukován.

- Venkovský dům čp. 18, Kleštěnice (okres Beroun)
- Kostel sv. Mikuláše, Hnidousy (okres Kladno)
- Dům čp. 1 (součást areálu domu se sýpkou), Olbramovice u Votic (okres Benešov)
- Dům čp. 17 (součást areálu hradu), Buštěhrad (okres Kladno)
- Zahrada u zámku (součást areálu zámku), Kosova Hora (okres Příbram)
- Hospodářská stavba a prádelna u zámku (součást areálu zámku), Osečany (okres Příbram)
- Hospodářská část usedlosti čp. 8 (součást areálu venkovské usedlosti), Dobřeň (okres Mělník)

Pohled na průčelí hospodářské budovy u zámku v Osečanech

Zrušené kulturní památky

- Chlévy a hospodářská budova (areál zámku), Chotýšany (okres Benešov)
- Pozemky (areál tvrze) parc. č. 389/7 v k. ú. Hostivice a parc. č. 424/3 v k. ú. Litovice (okres Praha-západ)

Oddělení evidence movitých památek

Prohlášeny dvě movité kulturní památky

- Soubor mobiliáře kostela sv. Mikuláše, Hnidousy (okres Kladno)
- Hlavní oltář sv. Václava, Mcely (okres Nymburk)

Kostel sv. Václava v Mcelích. Pozdně barokní oltář titulárního světce z let 1789–1790. Stav k roku 1974 s dochovanou sochařskou výzdobou (fotoarchiv NPÚ ÚOP SČ).

Oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace

Bylo vypracováno 32 operativních dokumentací a 101 archivních rešerší (seznam viz s. 190). ↗

Oddělení archeologie

K. ú. Černé Budy – Sázavský klášter, Severní zahrada, zjišťovací archeologický výzkum

V rámci stavebního projektu odvlhčení objektů prelatury, konírny a altánu bylo naplánováno položení drenážního potrubí, umístění zásobních nádrží a vsakovacího objektu. V prostoru tzv. Severní zahrady se nachází základová partie raně středověkého kostela sv. Kříže (v podobě tetrakonchy) s přilehlým kostrovým pohřebišťem. Protože hrozila kolize plánovaných staveb s archeologickými situacemi, byly v závěru roku

2022 realizovány dvě předstihové archeologické sondy. V sondě 1 bylo v hloubce cca 160 cm pod povrchem odhaleno 6 kostrových hrobů (ve dvou úrovních), které byly předběžně datovány do pozdně hradištního období. Po posouzení rizik z hlediska archeologické památkové péče bylo upuštěno od výstavby vsakovacího objektu.

Sonda v zahradě Sázavského kláštera, v severozápadním koutu sondy jsou patrné dolní končety kostrového hrobu

Další aktivity

V Muzeu vesnických staveb Vysoký Chlumeč byla uspořádána výstava *Od sedláka po domkáře. Vesnické obydlí Petrovicka a Nechvalicka v 17. až 19. století s důrazem na roubené stavby* (od 1. 7. do 31. 10. 2022, DKRVO – Nemovité památky). Na tuto výstavu navázal stejnojmenný kritický katalog.

Od sedláka po domkáře

vesnické obydlí Petrovicka a Nechvalicka
v 17. až 19. století s důrazem na roubené stavby

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Archeologické výzkumy

Renesanční dům v Rožmberku nad Vltavou

Nejvýznamnější záchranný archeologický výzkum provádělo archeologické oddělení v historickém jádru Rožmberka nad Vltavou (CK). Zkoumaný renesanční dům čp. 7 plnil od 16. století funkci městské školy a spolu s farním kostelem, farou, bývalou hřbitovní kaplí a zrušeným hřbitovem vytváří památkově mimořádně hodnotný areál. Archeologickým výzkumem se podařilo od-
kryt relikt domu, který na tomto místě stál ve 14. a 15. století. V mimořádně autentickém stavu zůstala zachována především východní obvodová zeď s trojicí gotických špaletových oken a dveřním otvorem s tesaným ostěním. Většina odkrytých gotických konstrukcí zůstala zakonzervována na místě nálezů a částečně prezentována.

dařilo odkrýt a restaurovat bohatou ornamentální výzdobu z poloviny 16. století. Na jižní stěně lodi se vedle monumentálních renesančních nástěnných maleb v architektonických rámech objevil i soubor malovaných postav zemských patronů. V prostoru vítězného oblouku byly odhaleny barokní malované baldachýny. V exteriéru kostela se podařilo obnovit barokní řešení fasády zbytku hradebního ochozu na jižní straně lodi. V rámci stavební obnovy se dostalo i na restaurování barokního mobiliáře. Hlavní oltář, boční oltáře Ukřižování a Bolestné Panny Marie i kazatelna se rozzářily obnovou jejich původní barevnosti. Tato koncepce byla zvolena s ohledem na nízkou kvalitu druhotných přemaleb. Restaurovány byly i související olejomalby na plátně. Při té příležitosti se podařilo vyvrátit domněnku starší odborné literatury o Škrétově autorství obrazu s námětem Stětí sv. Jana Křtitele. Součástí celkové obnovy bylo restaurování varhan a jejich novogotické skříně i oprava a konzervace lavic z presbyteria, lodi kostela a samostatné lavice na kůru z roku 1530. Šedomodré iluzivní mramorování bylo navráceno tabernákovému sekretáři v sakristii, jehož horní část je renesančního původu.

Vybrané obnovy památek

Kostel sv. Prokopa ve Strakonících

V rámci projektu financovaného z prostředků IROP proběhla v letech 2020–2022 celková obnova kostela sv. Prokopa ve Strakonících. V kostele původem ze 13. století bylo učiněno několik významných objevů. V prostoru kněžiště se podařilo odhalit zazděné raně gotické sedile. Na klenbě presbytáře došlo na základě nálezové situace k rekonstrukci středověké výmalby iluzivního mramorování žeber. Pod kruchtou se na klenbě objevily dvě vrstvy nástěnných maleb, na pozdně středověké klenbě hlavní lodi a v podvěžích se po-

Raně gotický kostel sv. Petra a Pavla ve Strýčicích

Kostel byl stavebně upraven koncem 14. století. V letech 2021–2022 došlo k odhalení nálezů nástěnných maleb i pozůstatků dvou souvisejících románsko-gotických okének se zlomkem původního dřevěného okenního rámu. Na severní stěně presbytáře se podařilo zachytit tři vrstvy středověkých nástěnných maleb. Pod sanktuářem se zachovaly zbytky geometrického dekoru z doby výstavby kostela. Převažující část výzdoby tvoří dva pásy s výjevy mučení apoštolů. V poslední čtvrtině 14. století byl do ostění půlkruhově

klenutého severního okna vložen polychromovaný kamenný sanktuář s malovaným nástavcem obsahujícím postavu Bolestného Krista. Žebra křížové klenby vyššího kněžiště získala na základě nálezu opět šedou polychromii dělenou bílými linkami, která vznikla krátce po jeho sklenutí.

Kostel Božího Těla a sv. Ducha u Slavonic

Kostel obsahuje řadu hodnotných stavebních konstrukcí. V letech 2017–2022 proběhla po etapách oprava pozdně gotického krovu a celková obnova střešního pláště. Záchrana mimořádně cenné krovní konstrukce proběhla tradičními technologiemi s užitím protéz degradovaných částí a dřevěných spojů původního typu.

Renesanční vrchnostenská sýpka čp. 39 v Miloňovicích

Sýpka v centru Miloňovic (ST) je pozoruhodná mimo jiné zachováním dvou volutových štítů zdobených zbytky psaníčkových sgrafit, nárožního kvádrování, cihlových říms ve tvaru zubořezu, pilastrů či rytých šambrán lemujících okna. Na jižním štítu se dochovaly i pozůstatky freskové výzdoby. V letech 2021–2022 proběhla postupná obnova objektu zahrnující sanaci krovu pomocí plátovaného nastavení či výměny degradovaných prvků. Uskutečnila se i restaurátorská obnova sgrafitové fasády, včetně rekonstrukce jejích zničených částí na základě dochovaných fragmentů a poznatků restaurátorského a stavebněhistorického průzkumu.

Komora usedlosti čp. 6 v Myšticích-Vahlovicích

Podařilo se též realizovat koncepčně pojatou obnovu střešního pláště a krovové konstrukce na objektu komory s podkrovním prostorem pro uskladnění sena v usedlosti čp. 6 v Myšticích-Vahlovicích (ST). S ohledem na místy až havarijní stav musela být došková a šindelová krytina celkově vyměněna za nové došky ze žitné slámy a dřevěné šindele valašského typu s břitem a drážkou. Při opravě krovu byl kladen důraz na zachování maximálního možného počtu autenticky dochovaných částí, zopakovány byly původní

tesařské spoje i zdobení zhlaví vazných trámů a krokví. Na základě historické fotodokumentace se podařilo rekonstruovat vhozový vikýř. Všechny práce byly provedeny v nadstandardní řemeslné kvalitě, a mohou tak sloužit jako vzor pro obnovy typologicky obdobných staveb nejen na území Jihočeského kraje. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska této stavbě udělilo titul Památka roku 2022.

Evidence a dokumentace památek

Odbor evidence, dokumentace a informačních systémů se zabývá dokumentací památkového fondu a památkového potenciálu v regionu Jihočeského kraje, jeho evidencí a naplňováním příslušných informačních systémů v rámci Integrovaného informačního systému památkové péče. V souladu s §3 a §32 zákona 20/87 Sb. o státní památkové péči projednala Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek celkem 36 návrhů na prohlášení věci za kulturní památku či zrušení prohlášení za kulturní památku.

V souladu s příkazem generální ředitelky V/2015 byla dokončena základní evidence mobiliárních fondů. Probíhaly zejména dokončovací práce na rozčíslování některých mobiliárních předmětů na státních zámcích Český Krumlov a Hluboká. V Českém Krumlově byl na základě nově vytvořeného převodního klíče přečíslován celý fond.

Metodická činnost se zaměřovala na koordinaci zpracování historických knihovnických fondů a pořizování identifikační dokumentace na osmi dalších pracovištích NPÚ. Byla zahájena příprava elektronického vedení revize knihovnických fondů (modul Tritius). Pokračovaly též práce na katalogizaci zámecké knihovny v Nových Hradech a pořizování identifikační dokumentace. Kromě vlastní odborné katalogizace v souladu s knihovnickými pravidly probíhala zejména úprava dat tak, aby odborná evidence byla v souladu s evidencí majetkovou.

Oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace se zabývalo zejména operativními průzkumy (např. mincovna na SHZ Český Krumlov, poutní areál v Klokotech u Tábora, dům rybníka čp. 1 v Loučovicích či návesní kaple v Herbertově). U 21 objektů byly odebrány vzorky pro dendrochronologickou analýzu. Podařilo se zpracovat osm nálezových zpráv. Archivní rešerše byly zaměřeny na dohledání historických podkladů k deseti objektům far a bývalému schwarzenberskému parnímu mlýnu v Třeboni. I v příštím roce budou pokračovat rozsáhlé průzkumy areálu pivovaru v Českém Krumlově s mimořádně hodnotnými pozdně gotickými a renesančními objekty městského panského sídla a zbrojnice.

Mezinárodní spolupráce

V roce 2022 byl dokončen MonumTech, společný projekt Národního památkového ústavu, Regionální rozvojové agentury jižních Čech, Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích a Donau-Universität v Kremsu v rámci programu INTERREG Rakousko – Česká republika. Jeho cílem

byl především výzkum, dokumentace a prezentace technických památek česko-rakouského příhraničí ve vazbě na rozvoj cestovního ruchu. NPÚ se podílel zejména na pořízení dokumentace těchto staveb (včetně průzkumu 95 jihočeských kováren), zpracování scénářů filmových reportáží, podkladů pro turistickou mapu a 3D modelů větrného mlýna v Radvánově (TA), bývalé sklárny Terčí Huť (CB) a hraničního mostu ve Stříbrných Hutích (CB).

Prezentační a vzdělávací aktivity

Pokračovala spolupráce s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity. Odborní pracovníci NPÚ zajišťovali dvousemestrální výuku úvodu do památkové péče v rámci studijních programů Dějiny umění, Historie a Archivnictví.

Seznamování veřejnosti s prací památkářů

Tradičně vysokou návštěvnost měly komentované prohlídky konané v rámci celostátního projektu Archeologické léto na vybraných archeologických památkách Jihočeského kraje. Veřejnosti byl představen zejména hrad Zvíkov, kde se zájemci mohli dozvědět o archeologických výzkumech prováděných zejména v souvislosti se stavbou vodního díla. Součástí prohlídky byla také návštěva pravěkého hradiště a obléhacích táborů na předpolí hradu. V areálu středověké vesnice Pfaffenschlag u Slavonic se návštěvníci seznámili s metodami průzkumu, ochrany a prezentace zaniklých středověkých sídel. V rámci Mezinárodního dne archeologie byla jihočeská tematika prezentována přednáškou o vlivu aktuální kůrovcové kalamity na archeologické památky v lesním prostředí.

Představení nového odborného recenzovaného časopisu Památky bylo spojeno s přednáškou Historické špitály ve Vyšším Brodě a na Vyšebrodsku, která se zaměřila na stavební historii a funkce těchto specifických objektů od středověku až po 20. století.

V galerii, jež je součástí areálu územního odborného pracoviště, se konala výstava Vzestupy a pády portrétní miniatury (30. 9. – 28. 10. 2023), v jejímž rámci byly prezentovány výstupy Programu na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje

národní a kulturní identity (NAKI II). Výstava představila výsledky průzkumů těchto miniaturních děl, analýzy složení pigmentů i materiálu podložek a shromáždila charakteristické prvky bravurní techniky rozličných umělců. Návštěvníci si mohli prohlédnout i několik desítek originálních maleb.

Dny evropského dědictví byly příležitostí pro realizaci vzdělávacích programů pro žáky ZŠ a studenty SŠ v historickém jádru města Českých Budějovic. Ve spolupráci s Magistrátem města České Budějovice proběhl 13. ročník vědomostní soutěže pro děti a mládež, do níž se zapojili jednotlivci i kolektivy ze sedmi základních a středních škol. Ve spolupráci s ÚPS České Budějovice byl pro výstavu Šlechtické slavnosti a zábavy, která se konala na SHZ Český Krumlov, vytvořen a realizován doprovodný didaktický program pro školy a rodiny s dětmi Dar slavnosti.

V rámci Mezinárodního dne památek 2023 pracovníci ÚOP připravili celodenní program pro veřejnost s názvem České Budějovice v rytmu valčíku, kterého se zúčastnilo víc než 600 příchozích. Cílem bylo návštěvníky přenést do atmosféry kulturního a společenského života v Českých Budějovicích na konci 19. století.

Územní odborné pracoviště v Plzni

Vybrané obnovy památek, restaurování

Záchrana sýpky (bývalého kostela sv. Vavřince) v Bijadlech

V důsledku nežádoucího odstranění historického barokního krovu a střechy došlo k degradaci a ohrožení památky. Stávající vlastníci v letošním roce započali za podpory Havarijního programu MK práce na zpevnění koruny zdiva s přípravou pro osazení nového krovu a střechy (plánováno v roce 2023).

Červená (Pražská) brána v Horažďovicích

Došlo k opravě krovové konstrukce a střešního pláště, obnově schodiště a nátěru fasád. Proběhlo též restaurování městského znaku, dekorativní výmalby na klenbě průchodu a kamenných prvků.

Zámecká sýpka v Horšovském Týně

Podařilo se dokončit několik let trvající opravu krovu a střechy.

Hrad Nečtiny, dvojice soch sv. Floriána a sv. Vojtěcha

Restaurování velmi kvalitních pozdně barokních soch z roku 1760 od sochaře Václava Ondřeje Herschera, včetně doplnění chybějících kovových atributů a kovaných mřížek v otvorech podstavců obou soch.

Cihelna v Kasejovicích

Proběhla II. etapa obnovy kruhové pece, která se soustředila na střešní plášť objektu a navázala na již realizovanou sanaci komína v roce 2020. Obnova byla opět podpořena z Havarijního programu MK.

Klenová, hospodářský dvůr čp. 3

Probíhala II. etapa obnovy hospodářského dvora v Klenové, jenž bude využit Galerii Klatovy / Klenová.

Luková, kostel sv. Jiří

Na kostele sv. Jiří v Lukové došlo k obnově vnitřních a vnějších omítek. Kompletní obnova vnějšího pláště kostela byla završena dokončením omítek na jižní straně lodi.

Semlerova rezidence v Plzni

Po téměř desetileté rekonstrukci byla otevřena Semlerova rezidence v Plzni, nejrozsáhlejší plzeňská realizace dle konceptu Adolfa Loose. Proběhla celková obnova domu včetně garáží s terasou, dvora, zahrady a oplocení. Vedle restaurátorské obnovy interiéru bytu Semlerových došlo k vybudování zázemí pro návštěvníky: návštěvnického centra, výstavních prostor, kavárny, zázemí pro „dílny“; součástí prohlídky je také expozice o architektuře 19. a 20. století v Plzni. Uvnitř dále vznikl depozitář, byty a prostory pro potřeby Plzeňského kraje. Akce byla finančně podpořena z programu IROP.

Velká synagoga a rabínský dům v Plzni

V dubnu 2022 byla po dokončení prací zahájených v roce 2019 otevřena Velká synagoga s rabínským domem v Plzni. Náklady na restaurátorskou obnovu interiéru, opravu rabínského domu a další práce přesáhly 100 milionů korun, majoritní podíl byl hrazen z programu IROP. Synagoga slouží bohoslužebným a kulturním účelům, je přístupná široké veřejnosti, zejména jako výstavní a koncertní prostor.

Komplex Gerlachovského a Chotěšovského domu v Plzni

Od roku 2021 probíhá postupná celková revitalizace Národopisného muzea Plzeňska. Tento projekt je podpořen z programu IROP.

Obnova fasády domu čp. 119 v Tovární ul. 6 v Plzni

Při obnově sgrafitové výzdoby od Mikoláše Alše byly využity dochované originální kartony, uložené v Západočeském muzeu v Plzni.

Plzeň-Křimice, socha sv. Pavla z ohradní zdi kostela Narození Panny Marie

Náročný restaurátorský zásah přinesl záchranu těžce poškozené sochy sv. Pavla, která byla dlouhodobě deponována mimo své původní umístění. Dílo bylo navráceno spolu s o rok dříve restaurovanou sochou sv. Jana na obnovené pilíře ohradní zdi kostela.

Přeštice, kostel Nanebevzetí Panny Marie

Druhým rokem pokračuje celková obnova interiéru i exteriéru objektu včetně restaurátorských prací. Předmětem projektu je i restaurování hodnotného vnitřního vybavení (mj. souboru mramorových oltářů, zpovědnic, kostelních lavic atd.). Ukončení projektu je plánováno ve druhé polovině roku 2023. Akce je podpořena z programu IROP.

Venkovská usedlost čp. 19/30 v obci Studená

Dokončena byla celková obnova dvora, který reprezentuje jak roubenou, tak zděnou architekturu 19. století a první poloviny 20. století v oblasti na rozhraní severního Plzeňska a Křivoklátska.

Štítary, kaple sv. Judy Tadeáše

Realizovala se obnova fasády včetně restaurování slunečních hodin a obnova oken ve věži, která zahrnovala zhotovení autentických replik výplní. V interiéru se restaurovala výmalba kaple a oltář.

Stříbro, kostel sv. Petra

Proběhla kompletní obnova poškozených částí střešního pláště.

Trnová, venkovský dům čp. 2

Dokončila se oprava havarijních úseků roubení, krovové konstrukce a výměna střešní krytiny. Stavební práce budou nyní pokračovat obnovou truhlářských prvků apod.

Zámek čp. 1 v Týnci

Pokračovala celková obnova nového zámku, finančně podpořená programem IROP.

Židovské hřbitovy v Rabí a Dolní Lukavici

V Rabí proběhl komplexní restaurátorský zásah konzervačního charakteru u rozsáhlého souboru celkem 130 náhrobků. V Dolní Lukavici bylo zahájeno restaurování souboru 239 náhrobků.

Zámek Zelená Hora

Na základě iniciativy Plzeňského kraje byla zahájena jednání o nalezení vhodného využití zámku, dokončení jeho obnovy a zpřístupnění veřejnosti. NPÚ preferuje, aby došlo k obnovení prohlídkové trasy existující již v meziválečném období, s návratem původního vnitřního vybavení do jednotlivých interiérů, na základě historické dokumentace.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Archeologické léto

V rámci každoroční akce prováděli archeologové pracoviště zájemce o archeologii a historii po dvou vybraných lokalitách Plzeňského kraje – zřícenině hradu Věžka a hradišti Sedlo u Sušice. Návštěvníkům přiblížili výzkumnou práci odborníků a prozradili, jaké pozůstatky lidské činnosti se skrývají pod zemí.

Plzeňské dvorky

Dne 14. května 2022 se uskutečnil 7. ročník tradiční akce Plzeňské dvorky, která provází po skrytých místech Plzně. Na dvorku sídla ÚOP se mohli návštěvníci volně i s výkladem seznámit s historií domu a nahlédnout i do historického sklepení.

Výstavy v mázhauzu domu U Zlatého slunce

V roce 2022 byly v sídle ÚOP instalovány čtyři panelové výstavy: Roubený dům na Plzeňsku, Památky objektivem Jana Gryce, Šlechta pod maskou / Kostýmy a převleky pro šlechtické zábavy 19. století ve fotografickém materiálu z Horšovského Týna a Panelový boom a bytový šum v Plzni / Historie a vývoj plzeňských sídlišť mezi lety 1945–1989. První z jmenovaných byla spojena se křtem stejnojmenné publikace – kritického katalogu výstavy.

Přednáška Zahradní slavnosti doby novověku

V rámci projektu NPÚ Rok šlechtických slavností proběhla v říjnu loňského roku ve sklepení sídla ÚOP přednáška PhDr. Andrey Steckerové, kurátorky Sbírkový starého umění Národní galerie. Tématem byly rozmanité podoby šlechtických slavností a zábav odehrávajících se v prostředí zahrad.

Virtuální modely památek

ÚOP přistoupilo k prezentaci trojrozměrných digitálních modelů vybraných objektů prostřednictvím virtuálního depozitáře. Modely byly pořízeny pro potřeby archeologického oddělení v souvislosti s jeho některými výzkumy, a to u objektů, jejichž podoba se bude z různých důvodů výhledově měnit (opravy, rekonstrukce, restaurování), či je zřejmě, že zaniknou (např. zasypaním archeologických sond, destrukcí apod.).

Spolupráce se Západočeskou univerzitou v Plzni

Ve spolupráci s Katedrou archeologie ZČU v Plzni se ÚOP podílelo na realizaci nového jednosemestrálního kurzu Památková péče pro archeology, pořádného v rámci bakalářského stupně studia (základy a struktura památkové péče v ČR, památkový fond, NPÚ jako odborná organizace státní památkové péče).

Pro Filozofickou fakultu ZČU v rámci předmětu Péče o kulturní dědictví uspořádalo ÚOP několikadenní exkurzi na pracoviště. Studenti zde měli možnost seznámit se s činností a fungováním organizace.

Územní odborné pracoviště v Lokti

Vybrané obnovy památek

Hrad Andělská hora

Během další etapy dlouhodobě probíhající konzervace zříceniny hradu proběhla stabilizace pozůstatků východního paláce. Došlo ke statickému zajištění oblouku mezi severním a jižním traktem, čímž byly vytvořeny podmínky pro archeologický výzkum této části hradního areálu. V jeho rámci bylo zjištěno, že oblouk byl již v minulosti opraven, a byl upřesněn stavební vývoj interiéru paláce, který reagoval na modelaci skalního hřebene. Díky výzkumu bylo prohloubeno poznání o proměnách dispozičního řešení a komunikačních schémata, objeveno požářiště a torzo hliněné omítky.

Kostel sv. Jiří v Horním Slavkově

V roce 2022 byla dokončena první etapa obnovy areálu kostela sv. Jiří. Ta spočívala v opravě interiéru objektu, provedení veškerých nových instalací s ohledem na budoucí využití, přístavbě sociálního zařízení a dílčích úpravách prostoru kolem kostela. Stavební práce v interiéru spočívaly převážně v opravě a doplnění chybějících omítek, podlah, vložení schodiště na emporu, vložení vnitřních a repasí vnějších dveří, provedení veškerých rozvodů a umístění prvků elektroinstalace a požární signalizace. Zároveň byly realizovány restaurátorské práce na částech interiéru (transfer omítek stropu a restaurování znaku nad vítězným

obloukem). Práce na dalších uměleckořemeslných prvcích budou postupně pokračovat v následujících letech. Poté bude kostel zpřístupněn a bude sloužit pro pořádání kulturních a společenských akcí.

Hrad v Chebu

Přes čtvrt století trvající obnova chebského hradu zakončená v roce 2022 (nikoliv však ukončená) podtrhla architektonické, umělecké a historické hodnoty této unikátní památky evropského významu. Po nabytí do vlastnictví v polovině 90. let zahájilo město Cheb komplexní stavební obnovu. V první fázi došlo k obnově kaple, restaurátorské konzervaci torza hradního paláce a navazující Mlýnské věže. Na tuto etapu pak navázala postupná obnova

barokní citadely. V první fázi v letech 2018–2019 byla nejprve kompletně obnovena vnější cihelná plenta barokního opevnění jihovýchodních kaseamat v úseku od paláce až po vstupní bránu a došlo k obnově jihozápadního bastionu. V průběhu druhé fáze v roce 2020 byla nad jihozápadními kaseamaty vztyčena nová střecha z prejzů. Třetí fáze v letech 2021–2022 pak celý projekt zakončila zastřešením jihovýchodních kaseamat a bastionu, kde vznikla nová výstavní síň.

Festivalový most v Karlových Varech

Na začátku roku 2023 byl slavnostně otevřen nový Festivalový most, jenž se nachází v jihozápadní části městské památkové rezervaci Karlovy Vary. Jeho předchůdce překlenoval říčku Teplou od 70. let 20. století. Inspiračním zdrojem pro podobu nového mostu se stal ještě starší litinový most

z poslední třetiny 19. století, je však postaven současnou technologií z železobetonové konstrukce. Z historické předlohy vychází i mostní zábradlí, které je kovářskou replikou odvozenou z fotografií, a rovněž tvarování sloupků. Tvůrčí architektonickou invencí je pak povrchová úprava betonových říms a sloupků, které jsou zdobeny otisky abstraktních zvětšenin florálních motivů přejatých ze zábradlí. Tento motiv je doplněn jemnými mosaznými detaily.

Goethova lávka v Karlových Varech

Po několika desítkách let od uzavření se v květnu 2022 odehrálo slavnostní otevření Goethovy lávky v městské památkové rezervaci Karlovy Vary. K náročné obnově historické ocelovo-litinové lávky situované mezi evangelickým kostelem a rašelinovým pavilonem Císařských lázní bylo přikročeno v roce 2021. Po demontáži a citlivém vyjmutí dekorativních součástí (zejména litinové římsy) a ostatních detailů došlo k jejich roztřídění podle technického stavu tak, aby mohly být po repasi instalovány zpět. Podkladem pro kovářskou výrobu repliky zábradlí byly historické fotografie. Obdobně bylo přistoupeno ke kamenným sloupkům. Původní masivní kamenné plotny byly použity pouze náznakově, mohly však být uplatněny mimo mostovku jako propojovací chodník k Mariánskolázeňské ulici. Zvláštní pozornost byla věnována barevnému řešení lávky, které vychází z průzkumu barevnosti a koresponduje i s dobovou praxí. Není bez zajímavosti, že při návrhu současně Goethovy lávky byly zúročeny zkušenosti po katastrofálních povodních. Technickou zvláštností je tak možnost sklopení zábradlí.

Dům čp. 358 v Karlových Varech

Záchrannou a příkladnou památkovou obnovou prošel dům Zlatý jelen, který je situován v pohledově exponované poloze ve svahu nad lázeňským centrem. Jedná se o poslední takto dochovaný

barokní dům v této části městské památkové rezervace. Postupná obnova zahájena v roce 2015 a podpořená dotačními prostředky vedla nejen k obnově barokní podoby domu s charakteristickým uplatněním hrázděných konstrukcí v patře, ale i k prohlášení objektu za kulturní památku v roce 2022. Intaktní jsou také interiéry, kde se dochovala dispozice a četné uměleckořemeslné prvky.

Zvonice v Krásně

V roce 2022 pokračovala celková oprava původně renesanční zvonice další etapou, kterou byly dokončeny práce na opravě dřevěné části objektu. V této etapě byla provedena oprava krovu a položena nová šindelová krytina. Celý krov byl s ohledem na míru poškození a nutnost opravy navazujících dřevěných konstrukcí stěn patra zvonice rozebrán a po výměně poškozených částí znovu sesazen. Zachovány byly i původní dřevěné římsy.

Dvorana v Lokti

V roce 2022 byla úspěšně završena záchrana objektu, jenž byl jednou z dlouhodobě nejohroženějších památek v Karlovarském kraji. Budova z konce 19. století přešla po roce 1989 do soukromých rukou a nastalo období její postupné degradace, které dospělo až k úvahám o demolicí. Po odkoupení Dvorany městem byla v roce 2014 prohlášena kulturní památkou. První záchranné

práce započaly v roce 2016, avšak byly spojené s provedením řady nevhodných úprav. Teprve s nástupem nové samosprávy v roce 2018 se dostala záchrana památky do souladu s principy památkové ochrany. Došlo k přehodnocení původně zvolené koncepce a byly napraveny dříve provedené nevhodné stavební zásahy, což vedlo nejen k navrácení historické podoby a zachování řady cenných architektonických prvků v objektu, ale i k obnově funkce společenského a kulturního centra. Byly zachráněny původní prvky výplní (okna a dveře), zábradlí nebo části keramických podlah. V průběhu restaurování stropní výmalby sálu odhalili odborníci nejstarší vrstvu a kompletně ji restaurovali podle původního vzoru. Společenskému sálu byla navrácena podoba reprezentativního prostoru konce 19. století. Za tento počín bylo město Loket zastoupené bývalým starostou Ing. Mgr. Petrem Adamcem oceněno v soutěži Patrimonium pro futuro 2022 v kategorii Záchrana památky.

Kostel sv. Jana Křtitele v Lokti

V průběhu roku 2022 byla realizována obnova terasních zdí v místech zaniklého kostela. Cílem stavby bylo přezdění částečně i zcela zřícených úseků historického zdiva, mezi kterým byly také pozůstatky obvodových zdí někdejšího hřbitovního kostela. Kromě reliktvů nejmladší fáze kostela

stavba odhalila několik hrobů ze druhé poloviny 19. století. Díky spolupráci archeologického dozoru s městem Loket a zhotovitelem stavby, firmou BOLID M, s. r. o., se podařilo zachovat a vizuálně prezentovat zbytky zdiva kostela mezi nově budovanými zdmi i respektovat identifikované hroby v původních místech uložení.

Dům čp. 148 v Ostrově

V roce 2022 byly dokončeny práce na celkové opravě klasicistního domu. Objekt, v jehož jádru jsou dochovány konstrukce z původních dvou pozdně gotických domů, prošel kompletní rekonstrukcí pro nové využití. Po této přestavbě

bude objekt, který historicky sloužil jako zájezdní hostinec, využit jako bytový dům s provozovnou restaurace v přízemí. Vnější plášť budovy byl navrácen do podoby na konci 19. století, v interiéru byly zachovány všechny dochované historické konstrukce kromě některých částí stropů, které byly nevratně poškozeny.

Dům čp. 225 v Ostrově

V roce 2022 proběhla celková rekonstrukce objektu, který v poslední stavební fázi sloužil jako penzion Myslivna, na bytový dům. V rámci současné přestavby byly novodobě upravené části patra a podkroví upraveny na byty, v přízemí byla z velké části obnovena historická dispozice a odkryty historické konstrukce konírny. Ve východní části budovy tak byly obnoveny dvě rozsáhlejší prostory s centrálními sloupy rozdělené klenebními pasy do čtyř polí zaklenutých českými plackami. V této části přízemí by měla vzniknout expozice porcelánu. Zbývající část přízemí bude sloužit jako zázemí pro byty, i v této části byly odkryty hodnotné historické konstrukce (např. původní stropy), které byly ošetřeny a opětovně zakryty. Podoba fasády objektu je barevně přizpůsobena řešení objektu zámku, čímž odkazuje na skutečnost, že původně hospodářská budova byla součástí zámeckého areálu.

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Archeologické výzkumy

V rámci koncepce revitalizace zámecké zahrady zámku Stekník (okr. Louny) proběhl v prostoru jižních teras v srpnu a září 2022 zjišťovací archeologický výzkum za účelem ověření či vyvrácení existence barokního odvodňovacího systému. Na základě výsledků geofyzikálního průzkumu (GPR) byly 6 sondami (2 × 2 × 1–1,2 m) ovzorkovány obě terasy. Z hlediska přítomnosti odvodňovacího systému byl výsledek negativní, výzkum však přinesl poznatky o místní geologii a nadložní stratifikaci. Byly také identifikovány dva zahloubené objekty. Jeden představoval recentní jámu odpadního charakteru, druhý objekt nejasné funkce o zachycených rozměrech cca 160 cm × 40–60 cm a hloubce až 140 cm, zahloubený do jílového podloží, obsahoval archeologické nálezy z období 1600–1800 n. l.

z dílny sochaře K. Waitzmanna z Kadaně (MgA. J. Kändl) s podporou Programu restaurování movitých kulturních památek MK ČR.

Restaurování sochařské výzdoby hlavního průčelí kostela sv. Antonína Paduánského v Milešově, okres Litoměřice

Kostel sv. Antonína Paduánského byl postaven Zdeňkem Kašparem Kaplířem ze Sulevic (1611–1686), a to na základě návrhů Antonia Porty. Kostel byl umístěn do volné krajiny a vytváří pohledový protipól místního zámku.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Restaurování varhan kostela sv. Petra a Pavla v Březně u Chomutova

V roce 2022 bylo dokončeno restaurování varhan kostela sv. Petra a Pavla v Březně u Chomutova, nejstaršího a současně největšího dochovaného nástroje významného loketského varhanáře I. Schmidta z let 1757–1758. Již desítky let nefunkční a vandalsky devastovaný dvoumanuálový nástroj s 19 znějícími rejstříky byl po detailním průzkumu stylově restaurován do původní dispoziční i intonační podoby včetně výšky původního ladění varhanářskou dílnou B. Mettlera za výrazné finanční podpory obce Březno. Souběžně bylo realizováno i restaurování povrchové úpravy varhanní skříně a její řezbářské a sochařské výzdoby

Kostel má monumentální průčelí, vedle vlastní architektury hraje zásadní roli sochařská výzdoba. Tu tvoří pět soch – českých zemských patronů. Ve štítu je umístěn sv. Vít, v levé části sv. Vojtěch a sv. Václav, v pravé části sv. Prokop a sv. Ludmila. Obdobnou vizuální roli pak má vstupní portál, na kterém je umístěn erb Kaplířů ze Sulevic společně s dvojicí andělů. Portál pochází z období okolo roku 1680. Absence písemných pramenů neumožňuje dataci soch, patrně však byly pořízeny na počátku 17. století Hrzány z Harasova. Sochařská výzdoba kostela je kvalitním dílem a provádějící sochař jistě znal dobové trendy italského a drážďanského sochařství.

Restaurátorské práce byly provedeny v letech 2018–2022 Martinem Širokým. Jednalo se o náročný restaurátorský zásah, a to pro havarijný stav kamenné hmoty a z důvodu chybějících atributů. I přes tato rizika bylo rozhodnuto, že restaurátorský zásah bude proveden formou rekonstrukce, aby byl sochám navrácen jejich jedinečný výtvarný účinek. Průběh zásahu byl ověřován na vzorcích a zkouškách. Po dokončení je možné uvést, že vlastní restaurování je výsledkem vzorové spolupráce investora, restaurátora a památkového dohledu.

Obnova evangelického kostela v Krabčicích u Roudnice nad Labem, okres Litoměřice

Stavba halového kostela s výraznou věží byla dokončena roku 1885. Financována byla z darů místních farníků v období působení faráře Adolfa Chlumského. Díky své dominantní poloze a výrazné věži je kostel nazýván podřípskou katedrálou a tvoří zde významný krajinnotvorný prvek.

Během roku 2022 byla dokončena další významná etapa v jeho celkové obnově pokračující od roku 2018, když byl předchozího roku poškozen vichřicí. Oprava hlavního průčelí kostela navazuje na předešlé práce provedené na zastřešení (2019) a věži (2021). Došlo k celkové obnově silně poškozených omítek, štukové výzdoby a také kamenických prvků a ostění. Zednické a štukatérské práce provedla, stejně jako v předchozím roce, firma AMA atelier, s. r. o., a kamenné prvky ošetřil Ing. Jiří Genzer. Kromě omítkového pláště byly restaurovány okenní a dveřní výplně v hlavním průčelí a okenní výplně jihovýchodního průčelí. Jejich konstrukční zpevnění, doplnění chybějících prvků a novou povrchovou úpravu realizovali restaurátor Petr Bělíček, DiS., a umělecký truhlář Martin Polák z firmy Polšepa. Práce inicioval místní sbor Českobratrské církve evangelické z vlastních prostředků s příspěvím Ústeckého kraje, Ministerstva kultury ČR a obce Krabčice.

Další etapa je plánována na jaro 2023, v současné době probíhá revitalizace okolí kostela.

Prodejní stánek v Žatci

Jedna z nejmenších nemovitých památek Ústeckého kraje je oficiálně prohlášena jako „prodejní stánek-kiosek“ (č. r. ÚSKP 10318/5-5547), místní jí však, v návaznosti na původní využití, neřeknou jinak než trafika. Malebná stavba stojí v Žatci na

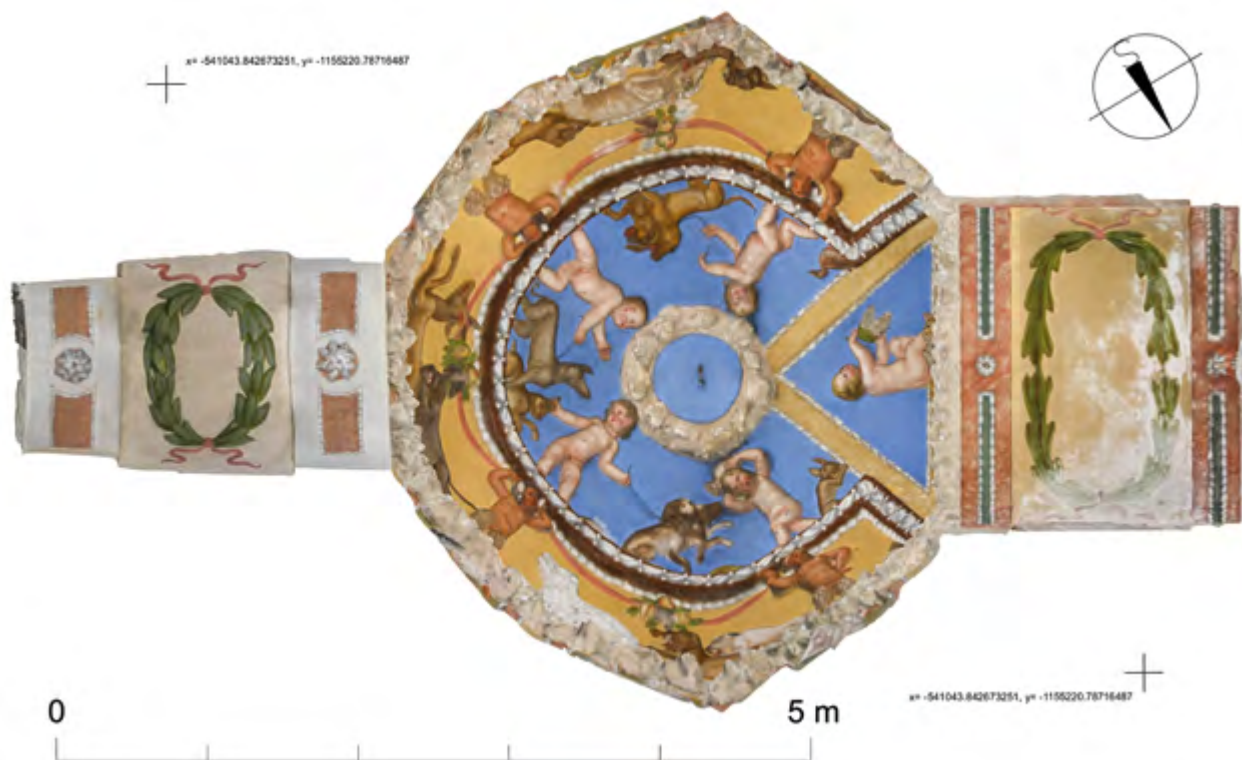
Nádražních schodech, které jsou součástí hlavní komunikační trasy z vlakového nádraží do centra města. Posledních patnáct let byla bez využití, často měnila vlastníky a přitom postupně chátrala. Před třemi lety ji zakoupil nový majitel, který ve stejné době opravoval sousední židovskou synagogu. Díky němu trafika prošla celkovou rekonstrukcí, při které byla nejen vyměněna střecha, ale byly opraveny i všechny navazující řemeslné náročně provedené hrázděné konstrukce. Práce byly dokončeny v roce 2022.

Evidence a dokumentace památek

Využití bezpilotního letadla pro dokumentaci památek

NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem je od roku 2017 držitelem povolení k provozování leteckých prací v rámci NPÚ. Fotodokumentace pomocí dronu byla v roce 2022 realizována u lokalit v okrese Litoměřice – Bílý Újezd, Doksany, zámek Konojedy, Lhotsko, hradíště Libochovany, Velký Újezd, Vlastislav, Zahořany, Žitenice; v okrese Děčín – Dolní Žleb; v okrese Most – rypadlo dolu ČSA v Ervěnicích.

Využití softwaru Agisoft Metashape při dokumentaci nálezových situací

Oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace ke své práci využívá software Agisoft Metashape, který z fotografických snímků vytváří trojrozměrné struktury. Tyto modely slouží jako podklad pro měřičskou dokumentaci, kvalitní fotoplány a 3D modely. Software je účinný i u špatně viditelných reliéfů, např. na náhrobcích či různých nápisových deskách, u nichž se čitelnosti dosáhne barevně zvýrazněnými výškovými rozdíly (tzv. hypsometrie).

V roce 2022 byla provedena fotogrammetrická dokumentace čtyř grott zahradního altánu zv. Rotunda v kroměřížské Květné zahradě. Pomocí metody vícesnímkové fotogrammetrie a geodetického zaměření byly vytvořeny měřičské fotoplány, které budou sloužit jako podklad pro budoucí záměry NPÚ ÚPS v Kroměříži.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Aktivity na zámku Krásné Březno, sídle ÚOP v Ústí nad Labem

11. 4. – přednáška Velikonoční jízdy a jejich transformace na příkladu Krupky a okolí na přelomu 19. a 20. století

14. 5. – komentovaná prohlídka zámku Krásné Březno ve spolupráci se statutárním městem Ústí nad Labem

13. 6. – přednáška Potkali se u Jankova aneb Příběh nejkrvavější bitvy třicetileté války

14. 9. – Dny evropského dědictví (EHD) 2022

17. 10. – přednáška Památkář a odbojář – Zapomenutý příběh Václava Wagnera

1. 11. 2022 – 31. 1. 2023 – výstava Středověké venkovské kostely okresu Louny

1. 12. – přednáška u příležitosti vydání nové publikace Architektura Ústí nad Labem 1900–1945

Akce v kostele sv. Floriána, objektu ve správě ÚOP v Ústí nad Labem

duben – program pro školy Velikonoční příběh v kostele sv. Floriána

14. 5. – komentovaná prohlídka kostela sv. Floriána ve spolupráci se statutárním městem Ústí nad Labem

10. 6. – Noc kostelů

13. 6. – slavnost žehnání nové sošky sv. Antonína Paduánského

prosinec – program pro školy Vánoce v kostele aneb Hodina hudební výchovy trochu jinak

18. 12. – koncert Česká mše vánoční

Prezentace pracoviště na YouTube

Od roku 2021 prezentuje ústecké pracoviště své aktivity na serveru YouTube (NPÚ Ústí nad Labem @npuustinadlabem). V roce 2022 vznikla videa věnující se restaurování soch kostela sv. Antonína Paduánského v Milešově (okr. Litoměřice), nástěnným malbám kostela Všech Svatých v Litoměřicích a likvidaci těžní věže dolu Měděnec v Krušných horách.

Programy aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity – NAKI**Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity (2018–2022)**

Pětiletý projekt, jehož hlavním cílem bylo zkoumat, poznat a definovat faktory, které formovaly proměnu středověkého venkovského kostela v následujících staletích, byl v roce 2022 zakončen výstavou Středověké venkovské kostely okresu Louny a stejnojmenným katalogem, certifikovanou metodikou Interdisciplinární výzkum středověké sakrální architektury a specializovanou mapou s odborným obsahem Středověká venkovská sakrální architektura.

„Finis Confessionis“. Baroko východního Krušnohoří. Sakrální stavby a umělecká výzdoba architektury krajiny

V roce 2022 podal NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem ve spolupráci s FF UJEP žádost o přijetí projektu do Programu NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023–2030.

Projekt byl v rámci veřejné soutěže ze strany Ministerstva kultury vyhodnocen jako přínosný a byl přijat. V následujícím období, tj. v letech 2023–2027, bude NPÚ ve spolupráci s naším dlouholetým partnerem, kterým je FF UJEP, uvedený projekt řešit. V rámci projektu se předpokládají tyto výsledky: databáze historické ikonografie; interaktivní online mapa s představením jednotlivých sakrálních staveb; výstava barokních sakrálních staveb; film zaměřený na dvě významné barokní stavby: Osek, Bohosudov; publikace zaměřená na barokní sakrální architekturu a drobné články k témuž tématu. Informace k řešení projektu budou postupně představovány na našich webových stránkách.

Územní odborné pracoviště v Liberci

Vybrané obnovy památek, restaurování

Rekonstrukce Liebiegova paláce

Po dvou letech skončila v říjnu 2022 rekonstrukce areálu vily Johanna Liebiega mladšího postavené mezi lety 1871 a 1872 dle návrhu Gustava Sacherse. Vila, jejíž jádro tvoří do stavby umně zakomponovaný klasicistní Römheldův dům, má charakter pozdně renesančního paláce a vychází z italských vzorů. Objekt je celistvou a velmi autentickou ukázkou neorenesanční vilové architektury, koncipované ovšem spíše v duchu principů architektury zámecké, neboť velikostí a kvalitou interiérů se zcela vymyká dobovým standardům. Krom obnovy vnějšího pláště budovy byly rekonstruovány i navazující objekty konírny a kočárovny, domek zahradníka i zahradní altán. Náročnějším počinem byla obnova zaniklého skleníku na základě skromné dobové fotodokumentace. V interiéru byla prováděna celá řada odborných řemeslných prací na repasi a restaurování řemeslných a uměleckých prvků. Vila byla adaptována pro potřeby komunitního centra Kontakt, což si vynutilo i celou řadu stavebních úprav souvisejících zejména s potřebou bezbariérového přístupu. Už od fáze předprojektové přípravy byl kladen velký důraz na to, aby nové prvky byly vkládány nanejvýš citlivě. V letošním roce tak nově zpřístupněná vila nabídne své prostory široké veřejnosti.

Restaurování pilíře se sousoším Nejsvětější Trojice v Krásné

Pilíř se sousoším Nejsvětější Trojice v Krásné dal postavit v roce 1772 Christian Richter z Prahy. Zhotoven byl pražským sochařem Josefem Lederem a kameníkem ze Sestroňovic Gottfriedem Lawazcem. Pilíř nese sochy Panny Marie Immaculaty, sv. Rocha, sv. Šebestiána, sv. Václava, sv. Jana Nepomuckého a sv. Vojtěcha. V horní třetině monumentu je osazeno sousoší Nejsvětější Trojice a celek korunuje Boží oko.

Komplexní restaurátorský zásah byl zaměřený na konsolidaci kamene a restaurování atributů. Po vyčištění kamene proběhla injektáž trhlin, lokální zpevnění a doplnění chybějících partií. Všechny atributy byly očištěny. Chybějící nebo silně poškozené kusy či jejich části byly nahrazeny kopiemi. Následovala příprava podkladu pro zlacení. Na závěr byly atributy pozlaceny 24karátovým plátkovým zlatem a osazeny na svá místa.

Restaurování bočního oltáře Neposkvrněného početí Panny Marie z kostela sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupech

V roce 2022 bylo po třech letech dokončeno restaurování bočního oltáře Neposkvrněného početí Panny Marie z kostela sv. Fabiána a Šebestiána

v Zákupěch. Boční oltář byl zhotoven na místě staršího oltáře v letech 1863–1864 sochařem Josefem Heidelbergem. V tumbovité menze je uložena reliquiářová figura římského mučedníka sv. Felixe. Jeho ostatky nechala v roce 1726 přivést do Zákup tehdejší majitelka panství velkovévodkyně Anna Marie Františka Toskánská. Stojící reliquiářová figura byla 19. ledna 1727 slavnostně umístěna do prosklené schránky na hlavním oltáři. Během novogotické přestavby kostela byla přenesena do bočního oltáře a položena do prosklené schránky menzy.

Druhá etapa obnovy areálu poutního kostela Navštívení Panny Marie v Horní Polici

Barokní areál poutního místa zahrnuje kostel Navštívení Panny Marie, ambity s pěti věžičkami, které jej obklopují z jižní, západní a severní strany, a volně stojící zvonici, která zároveň slouží jako

vstup do areálu. K souboru budov patří ještě objekt arciděkanství.

Druhá etapa obnovy probíhala v letech 2021–2022 a zahrnuje rekonstrukci ambitů, kde došlo k celkové obnově omítek, opravě krovu a stropních trámů. Dále byla obnovena farní zahrada a restaurována bohatá štuková výzdoba kaple Narození Páně. Její výzdoba pochází z roku 1725. V průběhu probíhajících prací v ambitu byla v severozápadním rohu ve výklenku u vstupu do kaple Panny Marie Sněžné objevena nástěnná malba. V bohatě řaseném baldachýnu je umístěn figurální výjev v iluzivním rámu. Na obraze je v krajinném pozadí zachycen anděl doprovázející menší postavu. V horní části výjevu je Boží oko, pod nímž je postava Panny Marie Hornopolické.

Druhá etapa obnovy poutního místa byla financována dotací IROP.

Prohlášené nemovité kulturní památky

Z nově prohlášených nemovitých kulturních památek během roku 2022 vybíráme dvojici, která představuje charakteristické zástupce historického stavebního fondu Libereckého kraje. Jedná se o areál venkovské usedlosti čp. 2 v Lukách u Doks a výrobní komplex přádelny ve Smržovce v Jizerských horách.

Luka (okres Česká Lípa), areál usedlosti čp. 2

Luka jsou situována na pomezí Podbezděží a členité krajiny Kokořinska. Usedlost sestávající z obytného domu, výměnku, sýpky a zahrady nalezneme na severní straně návsi. Umístění na parcele s dlouhou stavební kontinuitou odkazuje na původní středověkou lokaci z 2. poloviny 13. století. Jádro současného, převážně roubeného domu pochází patrně z poslední čtvrtiny 18. století. Podoba usedlosti a sestava hospodářských staveb je však výsledkem delšího stavebního vývoje z průběhu 19. a počátku 20. století. Usedlost tvoří velmi hodnotný celek výrazně se uplatňující v historické zástavbě vsi, která má vzhledem k zachovalé urbanistické struktuře a stavebnímu fondu potenciál památkové zóny. Zároveň areál představuje výjimečně ucelený a kvalitní hmotný pramen k poznání způsobu života a stavebních zvyklostí nejen v blízkém regionu.

Smržovka (okres Jablonec nad Nisou), přádelna Johanna Priebische

Rozlehlá textilní továrna uvedená do provozu v roce 1897 je umístěna v údolí horního toku Kamenice mezi Smržovkou a Tanvaldem. Výrobní areál se skládá z vlastní přádelny nesoucí čp. 871, kotelny a továrního komínu, které doplňují drobnější objekty vrátnice, kašny a oplocení s vjezdovou bránou. Pro firmu Johann Priebisch a dědicové ji mezi lety 1895–1897 pravděpodobně postavil jablonecký stavitel Carl Daut. Nesporné památkové hodnoty lze nalézt jak v monumentál-

ním slohovém výrazu a architektonické propracovanosti staveb, tak i v autenticitě stop dobových technologií a výrobních postupů. Zároveň je nutné zmínit, že tovární komín je všeobecně považován za jeden z nejhodnotnějších v celorepublikovém měřítku. Prohlášení přádelny za kulturní památku je důležitým krokem k narovnání disproporce v památkovém fondu, který velmi ohroženou vrstvu průmyslového dědictví v minulosti opomíjel.

Vzdělávací aktivity

Památky kolem nás

V rámci přednáškového cyklu pořádaného ve spolupráci ÚOP v Liberci a Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci vystoupili kolegové historici, památkáři i kasteláni s deseti zajímavými tématy. Posluchači se díky tomuto přednáškovému pořadu mohli dozvědět například *O svatých ochráncích Libereckého kraje*, *Simonově vile v Hejnicích*, *O turnovském staviteli Vladimíru Krýšovi* či o novinkách v návštěvnickém provozu v roce 2022.

Výstava Vladimír Krýš / turnovský stavitel

Život a tvorbu turnovského stavitele Vladimíra Krýše představila v Muzeu Českého ráje v Turnově výstava, jejíž autorkou byla Mgr. Petra Šternová z libereckého Národního památkového ústavu. Expozice věnovaná místnímu staviteli Vladimíru Krýšovi (1897–1951) připomněla 125. výročí narození této významné osobnosti, která zanechala výraznou stopu na moderní zástavbě jak v samotném Turnově, tak i v jeho širším okolí. Výstava byla přístupná od 11. listopadu 2022 do 8. ledna 2023. Výstava se následně přestěhovala do Státního okresního archivu v Semilech, kde byla k vidění do 31. března 2023.

Život a tvorba Vladimíra Krýše byla představena ve dvou výstavních sálech za pomoci historické a současné fotografie, historické plánové dokumentace a modelu jedné jeho významné stavby – Loumovy vily. Jako exponáty sloužily dokumenty z Krýšovy pozůstalosti i jeho osobní předměty v improvizované stavitelově pracovně. Vystaveno bylo i vybavení jedné z vil – kování dveří, oken a lustry. Dále pak např. kladívko, kterým bylo poklepáno na základní kámen Husova sboru v Turnově, originály plánových dokumentací nejvýznamnějších Krýšových staveb apod. Součástí výstavy byla i projekce staveb realizovaných mimo Turnov promítaná prostřednictvím dataprojektoru za hudebního dobového doprovodu.

V průběhu výstavy proběhlo několik doprovodných akcí pro veřejnost, které pořadala autorka výstavy – 26. 11. 2022 komentovaná procházka *Krýšem krážem Turnovem* po Krýšových stavbách v okolí muzea, dále 7. 12. 2022 komentované prohlídky výstavy a promítání *Šumné Jizery* s Radovanem Lipusem.

Výstavu po dobu jejího konání navštívilo minimálně 1 490 návštěvníků (statistický údaj z muzejní pokladny).

K výstavě byly vydány doprovodné tiskoviny – pozvánka, plakát, průvodce *Krýšem krážem Turnovem*, informace k Husovu sboru v Turnově, vizitka Vladimíra Krýše, dotisk letáku Sbor Dr. Karla Farského v Semilech.

Výstava vznikla ve spolupráci Muzea Českého ráje v Turnově a Národního památkového ústavu (v souladu s Dlouhodobou koncepcí rozvoje výzkumné organizace NPÚ na léta 2019 až 2023, v rámci výzkumné oblasti VI. Moderní architektura 20. století, dílčího cíle 2 Osobnosti, financované z institucionální podpory Ministerstva kultury – IP DKRVO). Výstava byla také finančně podpořena z Dotačního fondu Libereckého kraje – program 7.1 Kulturní aktivity v Libereckém kraji v roce 2022.

Děti památkám, památky dětem

Výtvarně historický projekt *Děti památkám, památky dětem* propojil výtvarné dovednosti žáků druhého stupně základních škol a nižšího stupně víceletých gymnázií z celého Libereckého kraje. Edukativní projekt vznikl pod patronací Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Liberci ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci s hlavním cílem rozšířit povědomí žáků druhého stupně základních škol a osmiletých gymnázií o regionální kulturní památky a lokální historii. Samotná soutěž byla zakončena vernisáží v prostorách Krajské vědecké knihovny v Liberci, SH Grabštejn a SZ Hrubý Rohozec.

Územní odborné pracoviště v Josefově

Vybrané obnovy památek

Obnova kláštera paulánů v Nové Pace

Rozsáhlá obnova kláštera paulánů v Nové Pace, která proběhla v letech 2020–2022, byla zaměřena na rekonstrukci suterénu a přízemí západního a jižního křídla a přinesla podstatnou proměnu objektu. Z šedé budovy bývalé nemocnice nyní září raně barokní klášter, přičemž členění fasády i jeho barevnost vychází z historického řešení prokázaného při odstranění přístavby v severozápadním rohu kláštera. Drobné odlišnosti jsou způsobené druhotně rozšířenými okenními otvory – parapetní římsy nevycházejí na historickou bosáž, která je z větší části původní. Výzvou rovněž bylo řešení členění oken a forma šambrán.

Uvnitř budovy se podařilo rekonstruovat kletovaný ambit, ve kterém byly restaurovány klenby s perlovcem a lunety. Bohužel původní náměty ze života zakladatele řádu jsou jen v náznacích a málo čitelné. Kamenná dlažba ambitu pak reaguje na prokázané historické řešení. Při vstupu do refektáře byly odhaleny dvě niky na lavabo a schodiště do suterénu. Obě niky byly zrestaurovány, přičemž ta lépe dochovaná nese i výmalbu s motivem hostiny a část historického textu. Za zmínku dále stojí prostor toalet, kde se historicky nacházela pravděpodobně kuchyně – polovina místnosti má totiž na stěnách krustu sazí a v ambitu bylo odhaleno přilehlé schodiště do suterénu. V této místnosti byla také odkryta kletovaná omítka a tři vrstvy secesních výmalb, kdy ta nejmladší zůstala prezentována.

Největším zásahem do interiéru kláštera bylo vybourání stropů ve dvou místnostech, a to včetně klenby. V západní části kláštera totiž vzniklo komunikační jádro s výtahem propojující jednotlivá podlaží a novou přístavbu kláštera. Pozůstatky klenby a odstraněných konstrukcí a omítek zůstaly částečně viditelné a kontrastují s jinak opravenými prostory.

V rajském dvoře byl v jeho středu odhalen kamenný lem studny s navazujícím prstencem schodu a historická dlažba. Tento prvek byl doplněn o závěrečný lem, který chyběl, a kovanou mříž. Vzhledem k tomu, že klášter slouží bezbariérovému provozu, je rajský dvůr oproti studni vyvýšen a dlážděn pískovcem. Ke studni je nutné sestupovat.

Obnovené části kláštera působí jako celek vkusně a nesou řadu autenticky dochovaných prvků. Klášter však nezískal jen pomyslný staronový kabát a košili, ale také život, a to je vlastně nejdůležitější. Najít využití pro velké staré budovy je mnohdy nesnadný úkol. Snad se jednou dočká i obnovy střechy, do které zatéká, a nevyužitého druhého nadzemního podlaží

Obnova jihovýchodní části městského opevnění v Novém Městě nad Metují

Jednodušší charakter původního opevnění z počátku 16. století, tvořeného kamennou hradbou zesílenou baštami se dvěma městskými bránami, Krajskou a Horskou, odpovídá z hlediska obrany výhodné poloze města. Z doby jeho založení pochází i základní hmota obnovovaného hradebního úseku mezi domy čp. 1234 a čp. 1254. Dochovaná

kurtina s podkovovitou baštou a třemi střílnami byla výrazně snížena při rekonstrukci této části městského opevnění, která proběhla v 50. letech 20. století.

Stavební práce na obnovovaném hradebním úseku zahrnovaly především dozdivky kaveren, spárování kamenného zdiva, částečnou rehabilitaci koruny zdiva a další práce. Obnova materiálově, úpravou koruny zdiva, charakterem zdění a spárování navázala na již obnovený hradební úsek východní části městského opevnění u vodárenské věže. Při odstraňování cementového spárování a poškozeného opukového zdiva na venkovním líci hradby bylo zjištěno velmi výrazné poškození kamenného materiálu, oproti všem ostatním částem městského opevnění. Tento nález znamenal změnu v rozsahu stavebních prací, když venkovní líc do zahrady musel být ve větším rozsahu přezděn a vnitřní líc byl vyspraven pouze lokálně.

Obnova hrází rybníku Bílý pod hradem Kost

V rámci revitalizace údolí Plakánek došlo během loňského roku k odbahnění a opravě opevnění hráze rybníka Bílý v obci Podkost.

Rybník Bílý, který patří do rybníční soustavy na říčce Klenici mezi hradem Kost, Střehomí a Dolním Bousovem, leží na konci Prokopského údolí přímo pod hradem Kost. Součástí rybníka je také hráz s kamenným opevněním a klenutým kamenným mostem. Přestože hráz s mostem nejsou kulturními památkami a nachází se pouze v ochranném pásmu hradu Kost, bylo nutné věnovat jejich obnově důslednou pozornost. Stavby se nacházejí v těsné blízkosti národní kulturní památky a figurují v jejich přímých pohledových vazbách.

Během obnovy byly nejprve odstraněny nánosy naplavené hlíny a bahna, poté práce pokračovaly na rozsáhlém opevnění hráze, které bylo třeba z větší části přezdít. K tomu byly použity stávající kamenicky opracované pískovcové štuky, zčásti

bylo zdivo doplněno novou betonovou stěnou s kamennou obezdívkou. Vše pak bylo kompletně přespárováno trasovou maltou.

Také klenutý kamenný most se nacházel ve velmi špatném stavebně technickém stavu, proto se původně počítalo s jeho kompletní betonovou náhradou opatřenou kamenným obkladem. Nakonec se ho ale podařilo zachránit a opravit. Jako dláždění byla použita, stejně jako v hradním areálu, kamenná tefritová dlažba, kterou bude vydlážděna celá přístupová cesta k hradu. Esteticky nevhodné ocelové trubkové zábradlí na mostě nahradily kamenné zídky a nově byl z železobetonu s kamenným obkladem vystavěn bezpečnostní přeliv rybníka.

Stavebníkem byl majitel hradu společnost Kinský dal Borgo, a. s., práce byly z větší části financovány z fondů EU.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Přednáškový cyklus Mezi řádky

V roce 2022 jsme po zhruba roční odmlce pokračovali v cyklu populárně-naučných přednášek, jejichž spolupořadatelem je Městské muzeum v Jaroměři. Od dubna do prosince proběhlo v prostorách malého sálu Městského divadla Jaromeř celkem sedm setkání věnovaných regionálním dějinám, významným osobnostem, architektuře či archeologii.

O dřevěných oknech v Šárovcově Lhotě

V prostorách bývalé cihelny v Šárovcově Lhotě proběhl 6. ročník workshopu pro pracovníky památkové péče a řemeslníky podílející se na obnově památkově chráněných či historicky cenných objektů. Po cihle a hlíně, betonu, pískovci, oceli, litině a skle jsme se tentokrát zaměřili na dřevěná okna, jejich vývoj, vlastnosti, způsoby jejich výroby a možnosti oprav. Pozvání přijali například Lukáš Hejný, Jakub Chaloupka a Martin Ebel

z Centra stavitelského dědictví – NTM Plasy, Luděk Dvořák z Národního muzea v přírodě či Marek Polášek z Výzkumného ústavu dřevařského, ale také Bronislav Váňa ze Střední školy řemeslné Jaroměř a Josef Emlar z truhlářství KEST, s. r. o.

V již tradičním dopoledním teoretickém bloku se účastníci seznámili se dřevem jako materiálem, nahlédli do materiátek Centra stavitelského dědictví Plasy – NTM, dozvěděli se mnohé o konstrukci a detailech oken městského prostředí druhé poloviny 19. a počátku 20. století a také o kování na oknech.

Odpolední blok patřil praktickým ukázkám a dílnám, ve kterých si práci se dřevem mohli vyzkoušet všichni zájemci.

Den architektury

Naše pracoviště se již poněkolkrát zúčastnilo celorepublikového festivalu s názvem Den architektury pořádaného spolkem KRUH. Tentokrát jsme pro širokou veřejnost připravili komentovanou procházku jaroměřskými Masarykovými sady. Akce se odehrála první říjnovou sobotou a přítomní účastníci se díky ní dozvěděli mnoho zajímavého o historii území, stavbách, kompozici i zeleni.

Další aktivity

Patrimonium pro futuro

Cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v roce 2022 v kategorii Popularizace a prezentace získali za *Soustavný výzkum a prezentaci továrních komínů* Martin Vonka a Michal Horáček, které za Královéhradecký kraj nominovalo NPÚ, ÚOP v Josefově.

Územní odborné pracoviště v Pardubicích

Vybrané obnovy památek

Etapovitá obnova pietního areálu Larischovy vily v Pardubicích v roce 2022 významně pokročila

Objekt Larischovy vily v Pardubicích-Pardubičkách se vlivem dlouhodobé neúdržby a nevyužívání nacházel do roku 2018 v havarijním stavu. Poté, co vilu do svého vlastnictví získala v roce 2015 Československá obec legionářská, začali noví vlastníci drobnými údržbovými kroky a rozsáhlou projektovou přípravou chystat rekonstrukci vily a celého přilehlého areálu s parkovou úpravou. V roce 2019 byla Larischova vila na základě jejich úsilí prohlášena národní kulturní památkou a ve stejném roce započaly práce na obnově zanedbané stavby.

Vzhledem k rozsahu prací a jejich finanční náročnosti probíhá obnova etapovitě za přispění dotačních programů z různých veřejných rozpočtů, nicméně v roce 2022 znatelně pokročila. V září byla dokončena obnova suterénních prostor, překládání cihelných podlah a v rozsáhlém suterénu byly nově instalovány rozvody sítí, citlivě vedené vůči historickému zdivu a respektující atmosféru připomínkového místa. Novotvary (např. litinová otopná tělesa či kované mříže anglických dvorků) architekti volili záměrně designově středně. Podzemní prostory s neblahou minulostí již nyní slouží edukativním a historickým výstavám, jejichž formou Československá obec legionářská podzemí zpřístupňuje veřejnosti. Rok 2022 se nesl rovněž v duchu podrobných restaurátorských průzkumů nástěnné malířské výzdoby v interiérech sálů a pokojů v přízemí a prvním patře vily, které objevily doposud skryté detaily. Restaurátory, vlastníka i památkáře překvapila výzdoba přízemního salónu v jižním křídle, jehož stěny byly původně pokryty plátkovým zlatem; zlacený byl i neorokový krb. Další dílčí průzkumy odhalí, v jakém rozsahu byla výzdoba koncipována, nicméně nutno již nyní podotknout, že celoplošně zlacený poko-

jový interiér se v rámci České republiky nachází pouze na Pražském hradě. Restaurátoři vypracovali i průzkum vitrážového okna na slavnostním nástupním schodišti a tuto dřevěnou konstrukci s různobarevnými skleněnými kotouči restaurovali, včetně doplnění chybějících prvků kopiemi. Započala též nezbytná obnova přilehlého parku, který byl zbaven náletových dřevin. Pro budoucí edukační účely vznikla na rozhraní parkové úpravy a zadního dvora vily terénní úprava s novotvarem zapuštěného stupňovitého miniamfiteátru, který bude sloužit veřejnosti a školním skupinám k venkovním edukativním programům.

Kaple Zmrtvýchvstání Páně v Knapovci (okres Ústí nad Orlicí)

V sousedství empírového kostela sv. Petra a Pavla v obci Knapovec na Orlickoústecku se nachází nevelký hřbitov, jemuž dominuje hřbitovní kaple Zmrtvýchvstání Páně. Kaple představuje nejstarší dochovanou architektonickou památku obce, neboť je posledním pozůstatkem zaniklého gotickorenesančního kostela z poloviny 16. století a plnila nejspíše funkci jeho presbytáře. Jedná se o nevelkou stavbu s valbovou střechou na obdélném půdorysu. Součástí jižní fasády jsou dvě novodobé náhrobní desky potvrzující využití objektu jako hřbitovní kaple i po zániku zbytku kostela zřejmě v první polovině 19. století.

Ve druhé polovině 19. století byly provedeny výrazné stavební úpravy dochovaného objektu bývalého presbytáře již neexistujícího kostela, pravděpodobně z důvodu jeho zamýšleného využití jako hřbitovní kaple. Po druhé světové válce se výrazné stavební obnovy (až na pár dílčích prací) nedočkala. Postupně se tedy dostala na seznam ohrožených památek na Orlickoústecku. V roce 2021 došlo k odvlhčení objektu, roku 2022 následovala citlivá obnova exteriéru kaple, při níž

byla vyměněna střecha včetně klempířských prvků, a došlo také k částečné výměně krovů. Následovala repase oken, obnova omítek a zrestaurování kamenných prvků na fasádě objektu, tedy pískovcového opěráku na západní straně kaple a kamenného vstupního portálu na straně severní. Hlavní vstup do objektu byl z bezpečnostních důvodů doplněn o kovanou mříž, po obvodu kaple přibyl pískovcový okapový chodník. Interiér kaple s iluzivní výmalbou však na svou obnovu ještě čeká. I tak lze říci, že se jedná o povedenou obnovu malého, leč stavebně zajímavého a hodnotného historického objektu, navíc situovaného v krásné krajině podhůří Orlických hor.

Regionální muzeum v Chrudimi

Od začátku května do konce července 2022 probíhala oprava budovy Regionálního muzea v Chrudimi. Práce se zaměřily především na obnovu fasády, která dostala nový nátěr, a to ve shodné barevnosti, jakou přisoudili muzeu odborníci v 90. letech 20. století. Zvolen byl nicméně sytější odstín červené a žluté, než jakou bylo muzeum zbarveno v době obnovy, neboť fasáda pod vlivem povětrnosti a UV záření vybledla. Výsledkem těchto prací je navrácení dominantnosti objektu v rámci okolí Široké ulice. Kromě nastíněné obnovy proběhlo rovněž restaurování zdobení na fasádě, a to především štuků, které obdržely nové zlacení. Restaurovány byly i kamenné prvky a plechové chrliče. Sochy jsou nově chráněny sítí před ptactvem.

Hrad Košumberk

V roce 2022 proběhla další etapa obnovy zříceniny hradu Košumberk. V rámci této etapy bylo obnoveno hradební zdivo mezi vodárenskou věží a budovou purkrabství. Dokončeno bylo statické zajištění západní obvodové zdi purkrabství s přípravou pro stavbu objektu se sociálním zařízením a občerstvením. Zcela byla vyměněna konstrukce krovu vodárenské věže. Původní dubové konzolky

byly navraceny na záhlaví vazných trámů. Vodárenská věž se může pyšnit i novou šindelovou střešní krytinou.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Litomyšlská Univerzita třetího věku – přednášky – podzim 2022

Ve spolupráci s litomyšlskou Univerzitou třetího věku jsme realizovali několik přednášek v sále jízdárny Státního zámku Litomyšl. Přednášek s názvy *Památková péče v 21. století*; *Památky zahradního umění v Pardubickém kraji*; *Archeologie, aneb jak je to vlastně staré?*; *Barokní památky regionu ve světle restaurování* a *Vliv Pernštejnů nejen na umění v Pardubickém kraji* se pokaždé účastnilo takřka 100 posluchačů.

Další aktivity

Mezinárodní den archeologie

Pardubické pracoviště Národního památkového ústavu a Východočeské muzeum v Pardubicích

navázaly na tradiční spolupráci v rámci Mezinárodního dne archeologie a připravily návštěvníkům opět bohatý program. Na pardubickém Příhrádku, kde sídlí pardubické pracoviště NPÚ, si našli své nejmenší i odrostlejší návštěvníci, připravena byla jak tematická lukostřelba, tak ukázky nejstarších štípaných kamenných nástrojů, archeologická laboratoř, textilní, restaurátorská a výtvarná dílna.

Víkend otevřených zahrad v historických zahradách Pardubického kraje – Červen 2022

Pardubické pracoviště Národního památkového ústavu spojilo do jednoho společného programu Víkend otevřených zahrad a Den dětí. Díky

tomu 1. června žáci čtvrtých tříd pardubické ZŠ Studánka v rámci programu absolvovali prohlídku tzv. Zahrady na valech, kde doplnili znalosti získané v hodinách vlastivědy o historické vazby na zámek Pardubice, jeho fortifikační systém a kulturně-historické souvislosti. Na komentované prohlídce navázaly dílny nazvané *Vytvoř si svůj zámecký park*, kde si děti vyzkoušely koncipování historické zahrady formou papírového 3D modelu. O týden později se pracovníci ÚOP Pardubice přesunuli s tematickými aktivitami na Státní zámek Slatiňany. Žáci prvního stupně zdejší základní školy se seznámili nejen se zámeckou zahradou a s jejím dětským hospodářstvím, ale následovaly i tematické dílničky. Dále proběhla komentovaná prohlídka zámecké zahrady i pro skupiny seniorů.

Dny evropského dědictví – 11. září 2022

V rámci celorepublikového tématu *Sustainable Heritage – Udržitelné památky* byly pardubickým pracovištěm NPÚ v Pardubicích zorganizovány komentované prohlídky školní budovy Svítání pod vedením naší urbanistky. Program byl nicméně připraven i v našem sídle na pardubickém Příhrádku – návštěvníci s dětmi se bavili v dětské dílničce s názvem *Cihla k cihle* a odpoledne proběhl křest publikace *Z historie cihlářství na Pardubicku. Od klášterní dlažby k AKU bloku*. Autorem publikace je Miroslav Kaňka a vydavatelem pardubické pracoviště NPÚ.

Další unikátní zážitek jsme připravili ve Chvaleticích, a sice komentovanou prohlídku základní školy v hornické čtvrti Chvaletic. Škola od uznávaného architekta Karla Řepy již dlouhá léta neslouží svému účelu, nicméně dne 11. září 2022 se poprvé ve své historii otevřela veřejnosti.

Územní odborné pracoviště v Telči

Archeologické výzkumy

Archeologický výzkum na zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou

Roku 2022 provedlo ÚOP v Telči při opravách zámku Jaroměřice nad Rokytnou dva archeologické výzkumy formou dohledu. Ve dvou místnostech byly objeveny základy starých přiček a nalezeno množství keramiky a kachlů datovatelných především většinou do druhé poloviny 19. století a na přelom 19. a 20. století.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova hornické kaple ve Švařci

Raně gotická hornická kaple Nejsvětější Trojice u Švařce na Bystřicku prošla kompletní obnovou. Kapli pravděpodobně postavili horníci, kteří do Švařce přišli z německých zemí. V posledních letech se její stav zhoršoval, střechou zatékalo a předsíň byla silně napadena dřevokazným hmyzem. Po několika letech projektování a průzkumů bylo přistoupeno k obnově. Aby zůstal vzhled kaple historicky věrohodný, padla volba na použití tradičních materiálů a výrobních postupů.

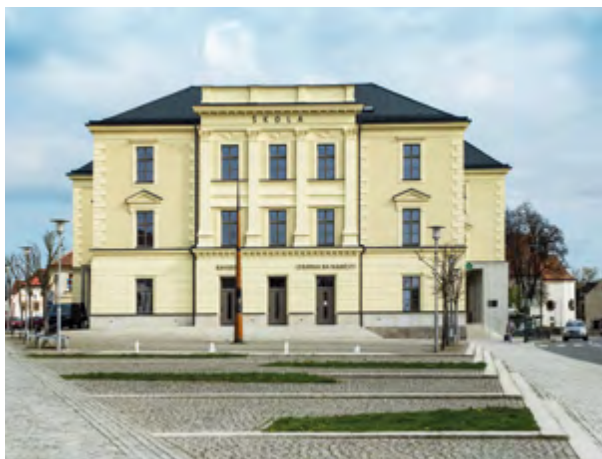
Obnoven byl barokní kabátek stavby, který důsledně odpovídá historickému řešení, a navracena byla i barokní výzdoba omítek. Naopak zmizelo trubkové zábradlí nad opěrnou zdí kolem severního boku kaple. Pro deštění stěn předsíně a zvoničky byla použita sluncem opálená původní nestejně široká prkna s přelištovanými spoji, nosnou konstrukci předsíně v přesné kopii nahradily ručně opracované trámy. Předsíň doplnila tradiční

okna se členěním na drobné tabulky s řemeslně vyráběným sklem. Vstupní mohutné svlakové dveře s klasovým kladením prkének byly odborně repasovány, do druhých dveří byl navrácen historický otevřený zámek. Tradičně byly řešeny i detaily střechy jako například položení hřebenáčů do malty a kompletní obnova pokrytí atik. Byla provedena hydroizolace stavby pomocí bentonitových rohoží a náhrada cementových omítek za omítky vápenné na trassové bázi. V interiéru se realizovaly tzv. obětované omítky. Dřevokazným hmyzem silně napadený interiér byl sanován pomocí tzv. fumigace. Zvonička byla pokryta novým šindelem. Všechny čtyři vrcholové křížky stavby byly pozlaceny. Restaurováním včetně pozlacení prošel i barokní oltář z 18. století.

Obnova školy v MPZ v Třešti

Budova bývalé obecné a měšťanské školy otevřená v r. 1890 nacházející se na dnešním nám. TGM v samotném centru města je příkladem reprezentativní veřejné budovy v historizujícím stylu přelomu 19. a 20. století. Stavebně historický vývoj zahrnuje zrcadlově obrácenou přístavbu na severní straně objektu z počátku 20. století i řadu necitlivých zásahů z druhé poloviny 20. století. Na špatném technickém stavu se podílelo i dlouhodobé nevyužívání. Město Třešť jako investor zvažovalo částečnou, či dokonce kompletní demolici objektu

a následné nahrazení parkem nebo parkovištěm. Nakonec však zvítězil záměr celkové rekonstrukce, která probíhala v letech 2021–2022 podle studie architektonické kanceláře knesl kynčl architekti. Návrh počítal s obnovením původní funkce budovy, tentokrát pro účely ZUŠ, ale vytváří zde i nové prostory veřejného využití. Rekonstrukce zachovala původní charakter budovy a zároveň vstoupila novou moderní architekturou do původní historické formy z konce 19. století. Objekt po stavebních úpravách výrazně zhodnotil památkové jádro MPZ Třešť.

Kaple Panny Marie Bolestné

V roce 2022 byla obnovena raně barokní kaple Panny Marie Bolestné v obci Kámen. Kaple prošla celkovou rekonstrukcí sestávající z odvlhčení objektu, obnovy venkovních fasád s jejich štukovými prvky i restaurování vnitřních omítek s bohatou štukovou výzdobou stropu a lokální výmalbou. Základní bylo také restaurování mobiliáře, jehož součástí je hodnotná raně barokní figurální výzdoba. Kombinace umělecko-řemeslného zpracování prvků štukatérských, truhlářských, řezbářských a dalších vytváří dobově ucelený objekt s hodnotnými architektonickými prvky i výjimečným mobiliářem.

Boží muka na Humpolecku a Pelhřimovsku

Boží muka ze 16. století u obce Staré Bříšně jsou výjimečnou památkou gotického tvarosloví. Objekt vykazoval známky dlouhodobé neúdržby, byl porostlý mechy a lišejníky, kámen byl pod silnou vrstvou nátěrů povrchově zvětralý. V minulosti byla boží muka zkrácena o střední část dřívku, jež byla nalezena pod terénem u paty objektu. Práce mohly být započaty až po vykleštění objektu od náletové vzrostlé dřeviny. Jednotlivé části byly demontovány a znovu složeny na nový zpevněný základ, doplněním střední části byla boží muka

navýšena cca o metr. Povrch byl očištěn od silné vrstvy nátěrů, kamenný materiál byl petrifikován a opatřen novým bílým vápenným nátěrem s modrým odstínem výklenku v kaplici. Do výklenku byl vrácen novodobý měděný tepaný portrét Panny Marie.

Boží muka v Krasoňově

V roce 2022 proběhla celková obnova pozdně gotických božích muk v Krasoňově, jejichž hlavním problémem bylo poškození zapříčiněné auto-nehodou. Objekt se naštěstí rozlomil především ve spojích, zalomený zůstal vnitřní kamenný čep a zlomena byla jedna zpevňující kovová kramle. Během restaurátorského zákroku došlo především k rychlé nápravě stávající destrukce památky a odbornému technickému i optickému zajištění. Po opravě je památka kompletní v původní podobě z doby svého vzniku, kterou si do dnešních dní zachovává díky místním obyvatelům, kteří se o památku příkladně starají, mimo jiné pravidelnými vápennými nátěry.

Obnova kaple v Bílém Kameni

Kaple sv. Petra a Pavla je menší lidová stavba z 18. století zasazená do středu obce Bílý Kámen. Kvůli absenci odborné údržby se objekt v nedávné době dostal do kritického stavu. Během několika posledních let je realizována postupná obnova kaple a byly dokončeny veškeré práce související s vnější podobou objektu. Byl rekonstruován krov a plechová krytina nahrazena šindelovou, byla obnovena zdobná štuková fasáda – vše za použití původního materiálu a tradičních technologických postupů. V rámci obnovy fasád byl objekt staticky zajištěn. Výchozí problémy se statikou rovněž negativně ovlivnily stav vnitřních omítek s celoplošnou výmalbou, jejichž odborné restaurování je plánováno v následující etapě.

Restaurování varhan v bazilice Nanebevzetí Panny Marie ve Žďáře nad Sázavou

Dochovaly se zde vzácné varhany, které připisujeme dvěma slavným mistrům: varhanáři J. D. Sieberovi a architektu G. Santinimu. V roce 1769 ve Žďáře pracoval stavitelův syn Franz Sieber. Nejspíš to byl on, kdo provedl částečnou změnu rejstříkové dispozice a rozšířil paletu zvukových barev varhan. Stav nástroje se v posledních letech zhoršoval, proto farnost přistoupila k celkové obnově. Byla dokončena v roce 2022. Restaurátorské práce na varhanním stroji prováděl Dalibor Michek. Rozhodl se k návratu varhan do jejich původního stavu z doby před rokem 1723, což znamenalo diskutabilní odstranění rejstříků z 18. století.

Na základě výzkumu pracovníků NPÚ bylo možné obnovit původní složení důležitého rejstříku – mixtury hlavního stroje, což už se nepodařilo zajistit u mixtury pozitivu. Varhanám se vrátila jejich původní výška ladění na tzv. kornet-tón (cca 463 Hz). Byla naladěna středotónová hudební temperatura s 1/5 koma. Výsledkem je návrat zvuku varhan s velkou mírou autenticity. Restaurování dekoru skříně se výtečně zhostili restaurátoři Jan a Pavel Machové, kterým se podařilo zachránit i barokní rejstříkové štítky.

Revitalizace parku Budoucnost v Havlíčkově Brodě – 1. a 2. etapa

Park Budoucnost o rozloze cca 25 ha má charakter přírodně krajinářského parku, v některých částech i lesoparku. Protéká jím Cihlářský potok a nacházejí se zde tři rybníky, vyhlídkový altán od J. Šupicha a pomník K. H. Borovského od B. Kafky. Dlouhodobý sadový projekt vypracoval J. Bureš.

Park byl dokončen v roce 1913 a od r. 1919 patří městu. První etapa revitalizace v roce 2018 řešila prostor mezi rybníkem Obora a Hastrman, s novým umístěním objektu správce, herního prvku, houpačky a sedacích prvků. Druhá etapa v roce 2022 se zabývala plochou kolem kostela Nanebevzetí Panny Marie a objektu fary-děkanství a dále prostorem mezi dochovanou linií městských hradeb a rybníkem Hastrman, vše dle projektu Ate-liéru zahradní a krajinářské architektury Sendler. Cílem revitalizace bylo zvýšení nejen atraktivity, ale především biodiverzity daného místa, s vytvořením perspektivního vývoje vegetačních prvků a se zaměřením na kvalitní druhovou skladbu.

Vzdělávací aktivity

V rámci Mezinárodního dne archeologie uspořádalo telčské pracoviště NPÚ 22. 10. 2022 přednášku Výzkum hradů a hrádků na Vysočině. Rovněž pokračoval přednáškový cyklus Rodinné stříbro – Památky kolem nás, který je již pevně ukotvenou tradicí. 15. 11. 2022 proběhl v ÚOP v Telči seminář Dřevo jako průvodce stavební historií; pořádaný ve spolupráci s orgánem památkové péče Magistrátu města Jihlavy. Pro veřejnost se v prosinci 2022 konala prodejní akce publikací z regionálního nakladatelství z Jihlavy i z produkce NPÚ.

Evidence a dokumentace památek

Zámek Lukavec, zajímavost z průzkumu maleb interiéru

Na zámku, původně gotické vodní tvrzi, byl prováděn průzkum povrchů stěn interiéru. V jedné z místností se přitom prokázal výskyt renesančního sgrafita dříve pokrývajících všechny stěny a potvrzeného i na okenních špaletách. Zjištění, že se jedná vsutku o interiérové sgrafito, nikoliv zaniklý fasádní úsek, bylo překvapující. Sgrafito přecházelo dále v patře na již neexistující klenbu. Hypoteticky tak prostor mohl sloužit jako v pramelech zmiňovaná, ale dosud nelokalizovaná kaple.

Letecká fotografie v archeologii a památkové péči

V průběhu řešení projektu Archeologie z nebe. Analýzy a prezentace fondů dálkového průzkumu na Moravě a ve Slezsku, který probíhal v letech 2018–2022, zakoupilo ÚOP v Telči v roce 2018 kvadrokoptéru DJI Phantom 4PRO+ a od roku 2019 byl nasmlouván letoun Cessna 152 v rozsahu do šesti letových hodin ročně. Zařízení pořídila 4 000 nových leteckých snímků archeologických lokalit, torzální architektury a historických jader měst a obcí především z Kraje Vysočina. Jsou uloženy ve fotoarchivu ÚOP v Telči.

Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod, dokončena archivace výjimečného rozsahu

Byla provedena komplexní archivace fotografické dokumentace areálu, která byla pořízena roku 2017 a pro pracoviště je svým rozsahem ojedinělá. Areál psychiatrické léčebny vystavěný v první třetině 20. století si uchoval dodnes mnohé tradiční prvky řemeslné či estetické hodnoty a fungující provoz. Po vytřídění bylo vybráno téměř pět tisíc fotografií, které podrobně dokumentují areál o rozloze i charakteru městské čtvrti. Fotografie jsou rozděleny dle objektů a jejich podlaží od suterénu s podzemními kolektory až po krov. Jsou pojmenovány a řazeny přehledně v logické posloupnosti dle pohybu a pohledů dokumentátora i metodiky zobrazovací hierarchie a doplněny o archivní projektovou dokumentaci. Jde tak o výjimečně rozsáhlý dokumentační celek uspořádaný jednotným způsobem.

Územní odborné pracoviště v Brně

Archeologické výzkumy

V letech 2021 a 2022 proběhl zjišťovací archeologický výzkum v prostoru terasy, skleníku, oranžerie a v interiéru jižní brány hradu Veveří. Výzkum byl cílen na získání informací o archeologických terénech v rámci předprojektové a následně projektové přípravy stavby – památkové obnovy jižní brány a oranžerie. V první fázi byly nedestruktivními metodami zjištěny zaniklé situace předpolí brány a skleníku na terase při oranžerii, které byly následně ověřeny sondážními výkopy. Taktéž byly položeny sondy v interiéru oranžerie s vizí ověření původního členění prostoru a vývoje způsobů vytápění. Při severovýchodním nároží oranžerie byl ověřen průběh starší tarasní zdi. V interiéru brány pak byl zkoumán jeden z posledních reliktů původního valounového dláždění a historické kanalizační rozvody. Archeologický výzkum poskytl dostatečné podklady pro projektovou přípravu památkové obnovy tak, aby byly archeologické terény a archeologizované pozůstatky staveb při realizaci ochráněny v maximální možné míře.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Kaple sv. Antonína z Padovy a sv. Barbory z Nikomédie v Brně-Pisárkách

Kaple postavená v roce 1884 dle projektu architekta Aloise Franze je významným dokladem drobné sakrální architektury druhé poloviny 19. století v historizujícím stylu. Vznikla na místě starší modlitebny ze 17. století v někdejší osadě Kamenný mlýn. Cílem obnovy byla restituce výchozího stavu z doby vzniku stavby dle dobové dokumentace. Obnoven byl vnější plášť z režného cihelného zdiva s ornamenty, vyhotovena replika historických dveří, doplněny kamenné desky s texty o historii a obnově kaple, instalován nový zvon s nápisy a datací obnovy, obnovena historická barevnost interiéru v polychromii, krytina střechy v diagonální skladbě,

krov včetně dekorativních vikýřů a lucerny s původní polychromií, zdobný křížek s makovicí, kde byly uloženy záznamy o historii kaple.

Hranolová věž zámku v Moravském Krumlově

Současná podoba zámku v Moravském Krumlově je převážně výsledkem rozsáhlé přestavby staršího hradního sídla na velkorysou zámeckou čtyřkřídlovou stavbu s dvojicí arkádových nádvoří a zachovanou hranolovou věží. V roce 2020 byla zahájena oprava jižního křídla, jejíž součástí bylo i náročné statické zajištění hranolové věže.

Již neopravitelná vrcholová kamenná renesanční lucerna byla snesena a uložena do lapidária v přízemí jižního křídla zámku. Na nově vytesané kopii kamenné lucerny byla osazena zrestaurovaná korouhvička se znakem pánů z Lipé a letopočtem 1569. Zděná kopule lucerny i tamburu byla pokryta pálenou bobrovkou, kladenou do pokrývačské malty. Dendrochronologií datovaná dubová konstrukce krovu věže do let 1564–1567 byla zachována s provedením minimálních, nezbytných vysprávek. Dle historických fotografií byly na oknech doplněny chybějící venkovní dřevěné žaluziové okenice. Zároveň byla na fasádách věže i jižního křídla zrestaurována mnohde ještě renesanční kamenná ostění oken a rovněž část arkády velkého nádvoří, na kterém byl obnoven mlatový povrch.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Oslavanech

Původní kostel Nanebevzetí Panny Marie byl srdcem kláštera cisterciáků a stával zde zřejmě již před rokem 1225. Trojlodní chrám prošel několika stavebními úpravami, až byl v druhé polovině 16. století začleněn do zámeckého komplexu. Zámecký dvůr z rozpadajícího se kláštera vytvořili Althanové, kteří využili kněžiště kostela jako zámeckou kapli, přistavěli k ní hudební kruchtu a pro vstup vybudovali arkádovou lodžii datovanou letopočtem na parapetě do roku 1583. V novodobé historii byla kaple obnovována v letech 1954–1955, kdy byla kromě jiného restaurována i středověká výmalba interiéru. V roce 2022 byly ukončeny víceleté práce na obnově interiéru kostela včetně kaple a sakristie, v rámci kterých byla objevena i část původní středověké dlažby s dlaždicemi s motivem gryfů a kentaurů, která byla zakonzervována pod novou dlažbou.

Včelín J. G. Mendela v areálu augustiniánského kláštera na Starém Brně

V roce 2022 byla realizována obnova včelína J. G. Mendela v areálu augustiniánského kláštera na Starém Brně. Ve včelíně, postaveném v roce 1871

podle jeho vlastního návrhu, prováděl J. G. Mendel experimenty s křížením, pářením a zimováním včel, včetně vylepšování konstrukce úlů. Mendelův včelín byl označen za první výzkumný včelařský ústav v Evropě a dnes je jedinou dochovanou užitkovou stavbou v areálu starobrněnského kláštera přímo spojenou s působením J. G. Mendela. Cílem obnovy bylo znovuuvedení objektu do dobrého technického stavu a rehabilitace autenticity historického výrazu. Rekonstrukce obnášela především statické zajištění, obnovu střechy, opravu cihelného zdiva, omítaných ploch, konzervaci dřevěných prvků, nahrazení betonových podlah cihelnou dlažbou, provedení okapového chodníku z pískovcové dlažby.

Restaurátorská obnova kaple Panny Marie v kostele sv. Petra a Pavla v benediktinském klášteře v Rajhradě u Brna

V letech 2018–2022 proběhl komplexní restaurátorský zásah v Mariánské kapli kostela sv. Petra a Pavla benediktinského kláštera v Rajhradě. Mariánská kaple je bezesporu zajímavým architektonickým prvkem, propojujícím monumentální kostel sv. Petra a Pavla s přilehlou budovou klášterní kvadratury. V rámci poměrně rozsáhlého

restaurátorského zásahu se podařilo objevit a dohledat dílčí informace, jež ozřejmují jak okolnosti samotného vzniku kaple, tak jejího ikonografického výkladu a významu. Rovněž se podařilo definovat i materiálová specifika umělecké a uměleckořemeslné výzdoby. Vzhledem k havarijnímu stavu téměř všech prvků výzdoby bylo po rozsáhlé diskuzi přistoupeno i k několika radikálním krokům, bez kterých by však nebylo možné rehabilitovat kapli jako celek, stabilizovat jednotlivé povrchy a vrátit sakrálnímu prostoru původní smysl a účel.

Restaurátorská obnova Mariánského sloupu ve Valticích

Mariánský sloup z roku 1680 tvoří vysoký pylon, jenž je „podpírán“ vzdouvajícími se volutami se sochami sv. Šebestiána, sv. Františka Xaverského, sv. Rocha a sv. Jana Nepomuckého. Na vrcholu sloupu je umístěna na oblačnou základnu socha Panny Marie. Hodnotná sochařská výzdoba je dílem vídeňského sochaře Mathiase Gunsta. Restaurátorské práce na obnově byly realizovány ve dvou etapách. V roce 2021 proběhlo restaurování horní části architektury sloupu, v následujícím roce pak spodní části, která je tvořena mohutnou zděnou podnoží s povrchovou úpravou v umělém kamenní. Součástí obnovy byla i rekonstrukce podesty, odstranění vápencových bloků zalitých betonovou mazaninou, repase kovového zábradlí a pokládka nové kamenné dlažby dle archivního kladečského plánu.

Odbor evidence, dokumentace a informačních systémů se v roce 2022 věnoval každoroční plejádě standardních institucionálních úkolů – v evidenci kulturních památek zejména textové editaci Památkového katalogu a kontrole a zpřesňování rozsahů památek, především rozsáhlých památkových areálů a souborů kulturních památek; v oblasti základní evidence mobiliárních fondů doplnil stovky odborných popisů a tisíce nových fotografií, v rámci evidence movitých kulturních památek průběžně řešil agendu vydávání osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty a na každoměsíčních zasedáních Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek ČR, pracoviště NPÚ, ÚOP v Brně, projednal a následně odborně zpracoval desítky návrhů na prohlášení věcí za kulturní památku. Zcela výjimečnou událostí pro památkovou péči na jižní Moravě pak bylo prohlášení tří nových městských památkových zón. Především na základě mnohaleté odborné práce brněnského odboru evidence, dokumentace a informačních systémů ve spolupráci s oddělením GIS a specialisty na historický urbanismus Generálního ředitelství NPÚ byly Ministerstvem kultury na přelomu let 2022 a 2023 nově prohlášeny městské památkové zóny Brno-Královo Pole, Brno a Znojmo, z nichž památková zóna Brno patří k nejrozsáhlejším plošně chráněným památkovým územím v ČR vůbec.

Vzdělávací aktivity

Workshop zaChraňte stodoly, seminář Hlína a hlíněné stavitelství jako významný tradiční fenomén venkova

V horňácké obci Hrubá Vrbka se uskutečnily dvě výrazné akce spojené s problematikou vesnického stavitelství. 9. září začal programem pro základní a mateřské školy každoroční **workshop zaChraňte stodoly** a od 14. září následoval třídní celorepublikový seminář **Hlína a hlíněné stavitelství jako významný tradiční fenomén venkova**. U obou akcí se organizátorům společně s obcí podařilo využít značného kulturně historického potenciálu obce i zapojit širší veřejnost.

Středověká sakrální architektura – výzkumy, průzkumy a obnova

Dne 16. června 2022 proběhl v přednáškové budově MCMA v Brně odborně metodický den na téma Středověká sakrální architektura – výzkumy, průzkumy a obnova. Předneseno bylo celkem šest příspěvků, z nichž úvodní příspěvek nastínil dosavadní poznatky o románské architektuře na Moravě. Další příspěvky se zabývaly výzkumy konkrétních sakrálních staveb z období středověku. Na odborně metodický den navázala exkurze Románská architektura na jihozápadní Moravě, jejímž cílem bylo představit v terénu nové poznatky z průzkumů sakrálních památek.

Univerzita třetího věku Masarykovy univerzity v Brně

V průběhu roku 2022 zajišťovalo pracoviště kurz Kulturní dědictví a památková péče na Moravě v rámci Univerzity třetího věku Masarykovy univerzity v Brně. Stejně jako v minulých letech bylo třeba připravit celkem 15 přednášek, na nichž se kromě pracovníků ÚOP v Brně podíleli kolegové z ÚOP v Kroměříži. Připravené přednášky představovaly nejrůznější témata, zaměřená např. na výstavbu a architekturu v Brně-Králově Poli ve 20. letech 20. století, brněnské předměstské zahrady 18. století či mozaiky ve výtvarném umění od antiky po současnost. Kurz Kulturní dědictví a památková péče na Moravě je dlouhodobě velmi úspěšný, jeho kapacita bývá zaplněna během několika hodin a i nadále se počítá se spoluprací brněnského pracoviště NPÚ při jeho přípravě.

Metodické centrum moderní architektury v Brně

Výzkumná a publikační činnost

V roce 2021 byl v rámci IP DKRVO, tematické oblasti moderní architektura, dokončen výzkum architektury hotelů. Dalším zkoumaným stavebním typem se staly smuteční síně, jejichž výzkum je naplánován na čtyři roky. Podobně jako v případě hotelů jsou zkoumány smuteční obřadní síně a krematoria z období 20. století (postavené do roku 1989) na území dnešní České republiky. V rámci první etapy bylo zdokumentováno více než 20 staveb. Renata Vrabelová a Petr Svoboda zpracovali článek *Reflexe mezinárodní architektury v československých funerálních stavbách* publikovaný v časopise Zprávy památkové péče.

Vzdělávací aktivity

Ve dnech 2. až 4. června MCMA spolupořádalo letní workshop určený studentům doktorského a magisterského studia Semináře dějin umění Masarykovy univerzity a dalším zájemcům nazvaný *Zadání, umělecká úloha a funkce v architektuře a ve výtvarném umění*. Na akci zazněly přednášky Ulrycha Fürsta a profesorů a doktorandů Semináře dějin umění. Závěrečnou součástí workshopu byla prakticky zaměřená exkurze do Litomyšle.

Společně s Fakultou architektury VUT v Brně pořádalo MCMA dne 14. listopadu mezinárodní konferenci *Československá stopa na Podkarpatské Rusi, památky v ohrožení a úkoly památkové*

péče s důrazem na význam kulturního dědictví.

Ve třech tematických blocích vystoupili přednášející z České republiky, Slovenska i Ukrajiny, kde jsou památky aktuálně v přímém ohrožení a řada z nich je vážně poškozená nebo dokonce zanikla. Konferenci doprovodila komorní výstava fotografií z válečného Charkova. Záznam konference je přístupný na webu NPÚ.

Ryze prakticky zaměřený workshop proběhl 24. listopadu a pořádal jej spolek Divadlo na výstavišti, Fakulta architektury VUT v Brně a MCMA. Akce se soustředila na jediný objekt – původně kino a pozdější divadlo navržené Emilem Králíkem pro brněnské výstaviště. Náplň a cíle výstíženě charakterizoval název *Divadlo na výstavišti: limity – strategie – řešení*. Na prohlídku památky navázal workshop v prostorách fakulty architektury, kde proběhla prezentace starších i rozpracovaných studentských prací věnovaných obnově významné stavby a také prezentace stavební historie objektu a požadavků památkářů k jeho obnově. Vše završila debata u kulatého stolu spolu s formulací základních předpokladů pro budoucí stavební zásahy.

Mezinárodní spolupráce

MCMA od roku 2018 spolupracuje s Univerzitou v Oxfordu na projektu Jewish Country House, který mapuje sídla židovské šlechty a městské buržoazie v evropském kontextu. Petr Svoboda se za metodické centrum 19. a 20. září zúčastnil konference s tématem *Židovské obchodní dynastie* na zámku Château de Seneffe v Belgii, kde vystoupil s příspěvkem nazvaným *Dědictví, které nikdo neměl znát* o významu poznání a interpretace památek na židovské podnikatelské rodiny v České republice.

Prezentační činnost

Každoročně pořádá MCMA v rámci svých popularizačních aktivit cyklus výstav. Dříve byly realizovány v prostorách bývalé kuchyně vily Stiassni, s poslední výstavou roku 2021 se přesunuly do novostavby přednáškové a výstavní budovy. Ta nabízí k využití výrazně větší prostor, konstrukční a světelné podmínky jsou pak výzvou k instalačnímu experimentování. Celkem výstavy navštívilo 11 100 zájemců.

Síla i budoucnost jest národu národnost; Duch, který pracuje

Výstavní sezóna začala dvojicí výstav zapůjčených Vysokou školou uměleckoprůmyslovou v Praze věnovaných vztahu architektury a české politiky. Autory Jindřicha Vybírala, Ditu Dvořákovou a Lenku Kerdovou zajímalo, jak architektonické formy reprezentovaly ideologické a sociálně-psychologické obsahy, spoluvytvářely mocenské vztahy a politické pozice, případně jakou roli hrály v sociálních procesech spojených s industrializací a modernizací státu.

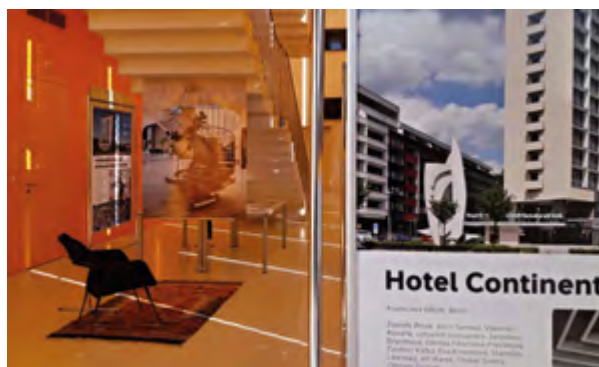

Jan Kotěra, zakladatel české moderní architektury

Od června do září byla k vidění výstava, která s ročním zpožděním připomněla kulaté výročí 150 let od narození brněnského rodáka a jednoho z nejslavnějších českých architektů. Výstava představila nejznámější Kotěrovy stavby, projekty a také dosud málo známé střípky z architektova života. Připravilo ji Kotěrovo centrum architektury společně s MCMA. V rámci doprovodného programu přednesl přednášku pro veřejnost Ladislav Zikmund-Lender.

Od bruselu k brutalismu. Brno a Morava

Poslední z výstav, kterou hostila přednášková a výstavní budova MCMA od října do prosince, prezentovala výsledky pětiletého výzkumu architektury 60. a 70. let 20. století, který MCMA vedlo. Pro uvedení v Brně byla výstava zaměřena především na území dnešního Jihomoravského kraje. Cílem výstavního projektu bylo nabídnout informace o architektuře zkoumaného období a vyhodnotit a definovat památkový potenciál zkoumaných staveb. Ve vazbě na zvýšený zájem veřejnosti o poválečnou architekturu zde měli autoři snahu podpořit všeobecně pozitivnější vnímání kvality a hodnot nejvýznamnějších staveb a stavebních souborů socialismu stejně jako vysvětlovat, v čem jsou mimořádné.

Územní odborné pracoviště v Olomouci

Archeologické výzkumy

Záchraný archeologický výzkum probíhající v rámci rekonstrukce vodovodu v ulici Opletalova v Olomouci

Na jaře roku 2022 probíhala rekonstrukce vodovodu podél jižního a západního průčelí chrámu sv. Mořice. Trasa vodovodu částečně procházela zrušeným hřbitovem, se kterým souvisí většina nálezů. Jednalo se jak o lidské ostatky z druhotných poloh, tak i o součásti oděvů zemřelých, mince, ozdoby a drobné svátostky jako například medailonky a křížky. Mezi nimi lze vyzdvihnout nálezy fragmentu textilní čelenky zdobené kovovými pozlacenými dracouny, říčními perlami a českými granáty nebo také torzo reliквиáře z barevného kovu i s dochovanou reliквиí. Zachycená torza zdí souvisela s vymezením hřbitova a patrně i s drobnou sakrální architekturou v jeho areálu. Část výkopu odkryla i situace vně hřbitova, na několika místech byly dokumentovány zbytky středověkých odpadních vrstev s množstvím nálezů z organických materiálů (textil, dřevo, kůže), jež dokládají existenci hospodářských dvorků.

Nález čelenky po konzervaci

Záchraný archeologický výzkum při výstavbě bytových domů v ulici Janského v Olomouci-Povelu

V průběhu roku 2022 byl realizován plošný záchraný výzkum vyvolaný stavbou dalšího bloku bytových domů při jižní straně ulice Janského v městské části Povel. Již roku 2013 zde byla v souvislosti s výstavbou prvního bloku bytových domů objevena polykulturní archeologická lokalita. Výzkumem zde byly zjištěny sídelní aktivity z období neolitu, eneolitu a doby bronzové. V západní

Plocha archeologického výzkumu v Janského ulici

části lokality převládají chronologicky nejmladší artefakty, datované do období mladší až pozdní doby bronzové.

Záchraný archeologický výzkum při stavební akci Muzea umění Olomouc – Rekonstrukce bývalého kina Central v letech 2016–2022

Budova kina Central je situována na olomoucké Předhradí do blízkosti Nové brány a hradeb. Stavba probíhala ve druhé polovině 20. let 20. století a od počátku ji provázely potíže se spodní vodou. V roce 2016 oddělení archeologických výzkumů objevilo a zdokumentovalo odvodňovací systém pod budovou kina z roku 1926. Spodní vody byly původně čerpány z centrální šachtice, kam je přivádělo několik chodeb o délce cca 20 metrů, převážně vytesaných do skalního podloží s pravidelným zpevněním cihlovými pasy. V roce 2019 bylo realizováno 14 sond doplněných o vzorkování pedologickou tyčí pod podlahou kinosálu, aby byla ověřena mocnost antropogenních navážek a úroveň geologického podloží.

Vlastní výzkum probíhá v součinnosti se stavbou od roku 2022 a dosud nebyl ukončen. K důležitým zjištěním náleží nález severozápadního rohu srubového domu, který zanikl ve 14. století. Dům byl postaven na navážkách z 12. století a díky vysoké hladině spodních vod měl dobře zachovanou dřevěnou konstrukci. Středověké terénní dorovnávkou vyplňovaly depresi ve skalním podloží. Chybějící zvětralá skála, poměrně ostrá a zarovnaná hrana svědčí o umělém původu této hrany. Zjištěný úsek byl poměrně krátký, takže není jasné, zdali se jedná o hranu příkopu, nebo suterénní prostor vytesaný do skály. Zemní práce zde budou pokračovat i v roce 2023.

Olomouc, Denisova ulice, chodby podzemního odvodňovacího systému pod kinem Central

Vybrané obnovy památek, restaurování

Rekonstrukce objektu fary v Nákle

Fara v Nákle je samostatně stojící symetricky komponovaná dvoupodlažní budova krytá průnikem valbových střech se středovým zděným vikýřem. Na nároží objektu navazují dvě zděné segmentově zaklenuté brány. Budova, postavená v letech 1707–1713, původně sloužila jako prelátský letohrádek a od roku 1786 je využívána jako fara. Stavební úpravy probíhající v letech 1997–2001 vedly k vyměnění střešní krytiny a částečné opravě krovu. Fara se však z důvodu nedostatečné údržby dostala do velmi špatného stavu. V roce 2015 započaly obnovné stavební práce. Proběhla obnova krovu, střešní krytiny, klempířských prvků a statické zajištění objektu. Postupně byly realizovány stavební úpravy 1. a 2. NP objektu, sanace vlhkosti, repasována historická okna a dveře, restaurovány malby, omítky a podlahy slavnostního sálu ve 2. NP. Na závěr proběhla obnova fasády celého objektu včetně dvou zděných segmentově zaklenutých bran. K úplnému dokončení rekonstrukce chybí v současnosti vyrobít dvoje nová dřevěná vstupní vrata (plánováno na rok 2023). Objekt je nyní využíván nejen jako byt faráře a zázemí farnosti, ale vznikla zde i senátorská kancelář a slavnostní sál ve 2. NP, využívaný pro různé společenské akce. Celková obnova byla spolufinancována z Programu zachrany architektonického dědictví MK ČR.

Budova fary, fasáda a interiér po obnově

Obnova hřbitovního kostela sv. Kříže v Javorníku, včetně restaurování středověkých nástěnných maleb

Kostel sv. Kříže, nástěnné malby po restaurování

Zrestaurováním umělecky velmi kvalitních středověkých a částečně i renesančních nástěnných maleb v roce 2022 vyvrcholila obnova hřbitovního kostela v Javorníku, která započala již v roce 2003. Práce započaly zrestaurováním obou ústupkových portálů a jejich dveří. Následovala oprava renesančních krovů, obnova břidlicové střešní krytiny, dřevěného stropu v lodi a fasády. Mocné souvrství omítek, dochované především na fasádách presbyteria, bylo zachováno a doplněno z dobře uleželého vápna, stejně tak i nátěry fasád.

Tato významná památka dokládá pozici vratislavských biskupů v Javorníku v období středověku. V průběhu obnovy se podařilo poodhalit zapomenutou historii kostela a potažmo i města Javorníku. Jako jediný z kolonizačních kostelů v okolí Nisy má kamenné prvky zhotovené z bělostného mramoru, s výjimkou velkého žulového portálu ve vstupu do lodi. Kostel sv. Kříže je longitudinální raně gotickou stavbou s dvěma ústupkovými portály, pravoúhlým kněžištěm klenutým žebrovou kamennou klenbou, klenutou sakristií, lodí s vysokým dřevěným stropem podepřeným sloupem, se střechami renesanční konstrukce a barokním sanktusníkem. Stěny presbyteria i lodě pokrývají při obnově kostela objevené středověké a renesanční fresky. Obrazy biblického příběhu kladené v průběhu času vedle sebe doprovází čtyři erby vratislavských biskupů, umístěné do vrcholu vítězného oblouku. Malby budou podrobeny dalšímu zkoumání a odbornému hodnocení, které může pomoci upřesnit dobu výstavby kostela. Zatím je předpokládáno, že se tak stalo někdy kolem poloviny 13. století. Interiér kostela bude představen veřejnosti v roce 2023.

Rekonstrukce tzv. černé kuchyně na „staré faře“ ve Zlatých Horách

V roce 2022 byla zrekonstruována dymníková kuchyň barokní přízemní budovy tradičně nazývané „starou farou“ ve Zlatých Horách. Stavebněhistorický průzkum odhalil, že prameny určují funkci budovy v 18. století jednoznačně jako hájovnu, nikoliv jako faru. Budova stojí pravděpodobně na místě starší budovy, která mohla být farou. Nachází se v sousedství farního kostela Nanebevzetí Panny Marie. Zdejší dymníková kuchyň je jedinečnou ukázkou zachycující černou kuchyň ve svém vývoji od doby barokní po první polovinu 19. století. Má dochováno i původní osvětlení světlíky a krbečkem. Byla obnovena chlebová pec, udírna i topeniště s varnou deskou, příkládací otvor do kamen ve vedlejší místnosti zůstal zachován. Došlo také k restaurování vnitřního světlíkového okna, novodobých výplní, dveří do kuchyně z chodby a venkovního okna, jejichž podoba odpovídá historickým oknům a dveřím v domě. Původní dlažba kuchyně tvoří dlažbu chodníku za domem, z toho důvodu byla na podlahu dymníkové kuchyně položena nová břidlicová dlažba z nedalekého lomu na Bruntálsku. K úplnému dokončení zbývá ještě opravit omítky užitím vápenné malty, vylíčení místností a osazení dřevěných stupnic na schodiště do sklepa, což bude dokončeno v průběhu roku 2023.

Tzv. černá kuchyně na „staré faře“

Evidence a dokumentace památek

Prohlášené kulturní památky

Za rok 2022 se rozrostl fond kulturních památek o nově prohlášený kostel Zjevení Páně v Ostružné a areál bývalého zámku ve Velkých Kuněticích. Taktéž se podařilo dvě nemovitosti ze seznamu tzv. pozdě zapsaných památek opět prohlásit za kulturní památky (budova radnice čp. 1 a měšťanský dům čp. 4 v Uničově).

Nařízením vlády č. 400/2022 ze dne 23. listopadu 2022 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky se národní kulturní památkou v Olomouckém kraji stal zámek Plumlov.

Základní evidence mobiliárních fondů

Hlavní úkol „Základní evidence mobiliárních fondů“ pokračoval v roce 2022 kontrolami a zkvalitňováním údajů v programu CastIS a spoluprací se zaměstnanci ÚPS v Kroměříži, která probíhala rovněž formou uskutečňovanou v rámci prováděných inventarizací mobiliárních fondů hradu Bouzov a hradu Šternberk. Osvědčená spolupráce památkářů oddělení evidence památek ÚOP v Olomouci se studenty 4. ročníku oborů Historie / Dějiny umění Univerzity Palackého v Olomouci v rámci realizované odborné praxe vedla k dohodě o odborných stážích univerzitních studentů.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Archeologické léto

Pracovníci olomouckého ÚOP se zapojili do každoroční celorepublikové akce Archeologické léto. Cílem akce je prostřednictvím komentovaných prohlídek seznámit veřejnost s významnými archeologickými lokalitami přímo v terénu. Kolegové se tak letos chopili role průvodců v Uničově a Litovli.

Mezinárodní den archeologie

Dne 15. října roku 2022 se konal Mezinárodní den archeologie. Olomoucké ÚOP přispělo informačním plakátem *Práce konzervátorů Národního památkového ústavu, ÚOP v Olomouci*, který byl vyvěšen spolu s dalšími v sídle odboru archeologie GmŘ v Praze.

LXXXIX. medievistický pátek

Odbor archeologie prezentoval výsledky své práce také v rámci LXXXIX. medievistického pátku (22. dubna 2022), pořádaného Historickým ústavem a Ústavem pomocných věd historických FF Masarykovy univerzity, prostřednictvím přednášky na téma *Archeologie historických jader měst na střední Moravě – ochrana, záchrana, prezentace*.

Konference CHIRANAL

Dne 15. června 2022 připravili archeologové olomouckého ÚOP exkurzi do depozitáře a ukázkou archeologických nálezů podrobených chemickým analýzám pro účastníky konference CHIRANAL, kterou pořádala Katedra analytické chemie PŘF Univerzity Palackého v Olomouci.

Konference Tisíc a padesát let pražského biskupství

V závěru roku 2022 (9. až 11. listopadu) proběhla v Praze konference *Tisíc a padesát let pražského biskupství*, jíž se zúčastnili pracovníci odboru archeologie, kteří spolu se zástupkyní z Archeologického ústavu AV ČR Praha připravili přednášku *Olomouc, sídelní potenciál a vznik biskupství*.

Další aktivity

53. mezinárodní konference archeologie středověku (Archaeologia historica) 2022

Ve dnech 19. až 23. září 2022 probíhala *Archaeologia historica* v areálu hospitálu Kuks. K hlavnímu tématu *Archeologie hygieny* přispěli olomoučtí archeologové dvěma postery, a to *Mapa venkovských lázní a krčem na Olomoucku ve vrcholném a pozdním středověku* a *Doklady léčby na tělech zemřelých?*

archæologia historica

Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno
 Národní památkový ústav
 Archeologický ústav AV ČR, Brno
 Katedra archeologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové

MUNI
 F I L O Z O F I C K Á
 F A K U L T A

NÁRODNÍ
 PAMÁTKOVÝ
 ÚSTAV

ARJ3

{...} FF UHK

si Vás dovolují pozvat na

53. mezinárodní konferenci archeologie středověku

nouvé téma: „Archeologie hygieny“
 která proběhne v hospitálu Kuks
 v termínu od 19. do 23. 09. 2022

Těšíme se na Vaši účast

Územní odborné pracoviště v Kroměříži

Vybrané obnovy památek, restaurování

Památník protifašistického odboje v Ploštině

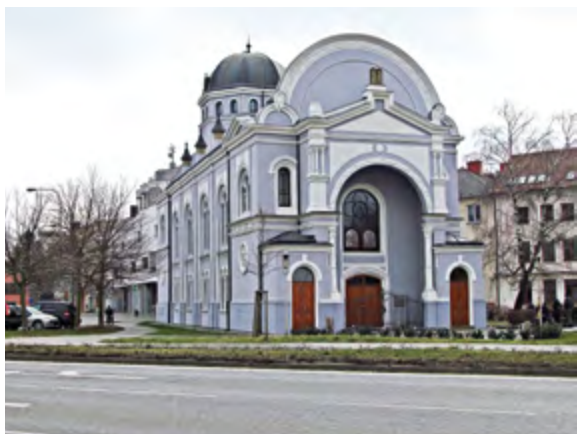
Památník protifašistického odboje byl vybudován v roce 1975 v blízkosti vypálené pasekářské osady Ploština. Základem památníku je rozsáhlé dlažďené plató obdélného půdorysu, na němž stojí podstavec tvaru pěticípé hvězdy obložený pís-kovcovými deskami, v jehož cípech jsou vztyčeny monolitické betonové pylony jako hlavní monu-ment památníku.

Pro obnovení výrazu památníku a zajištění trvanli-vosti byly pískovcová dlažba a obklady s do-držením spárořezu desek vyměněny za žulové ve stej-ném odstínu. Originály nápisových desek s názvy vojenských operací byly nahrazeny kopiemi. Be-tonové pylony byly očištěny od mechů a lišejníků, drobné kaverny doplněny, celý monolitický povrch byl hydrofobizován. Pro nasvětlení památníku byla do dlažby osazena svítidla. Obnoveny byly vlajkové stožáry.

Bývalá synagoga v Uherském Hradišti

Budova někdejší synagogy ze 70. let 19. století byla přestavěna v roce 1904 v novorománském slohu.

Během války byla vypálena a posléze adaptována na kulturní dům, od 50. let minulého století slouží potřebám městské knihovny. V roce 1998 proběh-la stavební obnova, včetně rekonstrukce zničené kupole a v roce 2002 byl objekt opatřen fasádním nátěrem s nepůvodním růžovým odstínem. Sou-časná barevnost fasády v kombinaci šedé a bílé byla obnovena v roce 2022, vychází z výsledků restaurátorského průzkumu a dobře souzní s architektonickým výrazem stavby.

Nástěnné malby kaple sv. Jana Sarkandra na Svatém Hostýně

Kaple z roku 1658 byla po kompletní rekonstrukci v roce 1891 nově zasvěcena patronu zpovědního tajemství a poté za dva roky kompletně vymalo-vána. Autorem výmalby je Antonín König z Prahy, který maloval i oltářní obraz, jenž byl restauro-ván v roce 2021 spolu s oltářní architekturou. Na stěnách kaple vytvořil tento pražský malíř nástěnné malby popisující scény ze života sv. Jana Sarkandra. Na klenbě vyobrazil lípu, u je-jíhož kořene stojí sv. Cyril a Metoděj, kteří strom křesťanství vstúpili mezi Slované. Na pozadí lipové koruny se nachází sv. Ludmila, sv. Prokop a sv. Vojtěch s uherským králem Štěpánem, sv. Hedvi-ka, bl. Anežka Česká, sv. Jan Nepomucký a v době výmalby ještě bl. Jan Sarkander. Figurální obrazy jsou doplněny bohatou ornamentální výzdobou, která kombinuje různé malířské techniky a na níž se podílel František Svoboda z Prahy „...ornamen-ta Franc Svoboda Pragensis“, jak uvádí nápis pod klenbou.

Nástěnné malby kostela v Růžďce

Kostel doznívajících pozdně barokních forem byl v rámci novějších obnov vymalován v dekorativním stylu vlastním nákladem tehdejšího děkana a kanovníka P. Františka Odstrčila z Nového Hrozenkova. Tato poslední koncepčně ucelená výmalba byla nalezena pomocí stratigrafických sond pod jednou, místy dvěma hlinkovými přemalbami. Temperová malba z roku 1938 je reprezentantem soudobé tendence dekorativních výmalb duchovních interiérů, je založená na rytmizaci geometrických tvarů a užití liturgických symbolů a vychází z idey beuronského stylu a vídeňské geometrické secese. Autorem výmalby kostela v Růžďce je Josef Petrák, valašskomeziříčský „malíř kostelních interiérů“. Petrákova malba, která sloužila jako vzor k vytvoření všech jednotlivých šablon a odvození barevnosti, byla v rámci rekonstrukčních prací zakonzervována a na ni byla nanášena nová rekonstrukční vrstva, která reprezentuje Petrákovu výmalbu jak v jednotlivých plných tvarech, tak i v plně původní barevnosti.

Restaurování rokokových kamen ze státního zámku Vizovice

Tříetážová bíle glazovaná kamna nacházející se v bývalé ložnici hraběte, která je v současné době součástí reprezentativního okruhu prohlídkové trasy státního zámku, prošla kompletním restaurátorským zásahem. Kamna jsou osazena na kovové plotně s profilovanými nožkami a celé tělo kamen zdobí velmi jemně zpracovaná rokoková ornamentika včetně bohatě zdobené korunky

ve tvaru rokaje. Kamna jsou typickým příkladem rukodělné kusové výroby, kdy jednotlivé kusy komorových kachlů byly vyráběny přímo na míru konstrukci a velikosti konkrétních kamen.

Evidence a dokumentace památek

V roce 2022 bylo ve Zlínském kraji prohlášeno šest nových nemovitých kulturních památek. Jedná se o dvě vinohradnické budy v obci Veletiny a jednu budovu ve Vlčnově. Dále pak o městský dům čp. 1251 v Kroměříži a kovárnu v obci Rymice. Po mnohaleté snaze iniciované především Historickým spolkem městečka Kvasice je od 14. září 2022 kulturní památkou křížová cesta podél silnice z Kvasic

na Novou Dědinu. Křížová cesta v Kvasicích patří svým provedením (litinová architektura a reliéfy v kamenných patkách) k velmi kvalitním a je svého druhu výjimečným dílem, nejen na území Zlínského kraje. Návrhy reliéfů jednotlivých zastavení pocházejí od významného rakouského sochaře Antona Dominika von Fernkorna (1813–1878).

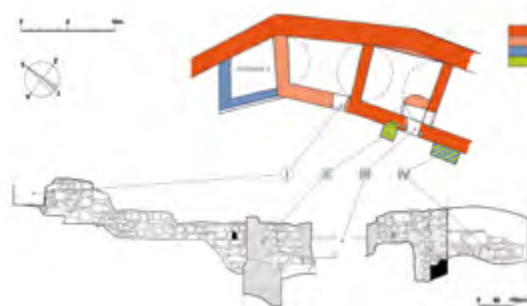
Operativní průzkum zámku v Luhačovicích

V roce 2022 byl realizován operativní průzkum zámku v Luhačovicích. Ve středním křídle zámku byl v suterénech zjištěn starší, zřejmě renesanční objekt, ztotožněný s luhačovickou tvrzí uváděnou v pramenech od počátku 17. století. Současný trojkřídlový objekt byl vystavěn v letech 1730–1740 za hraběte Wolfganga Serényiho. Tehdy vznikl rozsáhlý patrový zámek se symetrickým trojkřídlovým půdorysem a dominantou hranolově schodišťové věže. Projektant zámku není známý, stavbu realizoval zednický mistr Václav Dreiseitel z Uherského Hradiště. Kolem poloviny 18. století byl zámek dotvořen dostavbou jižního křídla s kaplí sv. Josefa. Obě etapy vývoje zámku dokumentují i dendrodata, získaná z krovu vysoké valbové střechy. Při průzkumu byly zjištěny i pozůstatky barokní, dekorativní výmalby interiérů prvního patra. Počátkem 80. let 18. století proběhly adaptace zámecké kaple na farní kostel a další drobné zásahy. I přes utilitární úpravy 19. a 20. století zůstal zámek dochován v barokní dispozici i s řadou detailů. Pozoruhodná je rovněž adaptace části přízemí zámku na novou loď kostela, realizovaná v polovině 20. století.

Operativní průzkum části zříceniny hradu Starý Světlov

V roce 2022 proběhly v areálu zříceniny hradu Starý Světlov (k. ú. Podhradí u Luhačovic) další průzkumné práce, související se stabilizací a konzervací ohroženého zdiva. Práce byly tentokrát zaměřeny na část nádvořího průčelí paláce, situovaného v jihovýchodní části hradního jádra. V očištěném zdivu byly nalezeny pozůstatky několika fasádních otvorů, zbytky exteriérových omítek a další stavební detaily. Pečlivou dokumentací uvedeného zdiva se v jeho hmotě podařilo rozlišit čtyři stavební etapy, dokládající složitý stavební vývoj této části hradu, viz vyobrazení.

Hrad Starý Světlov, část dokumentace odkrytých partií paláce; nahoře půdorys s vyznačením předpokládaných stavebních etap (1 – polovina 14. století, 2 – přelom 14. a 15. století, 3 – 1. pol. 15. století, 4 – 2. pol. 15. století), dole zaměření části pozůstatků nádvořího průčelí (zaměření a kresba R. Vrla, 2022)

Prezentační a vzdělávací aktivity

Přednáškový cyklus Zahradní kultura v souvislostech v Muzeu Kroměřížska

Osmý ročník přednáškového cyklu Metodického centra zahradní kultury při ÚOP v Kroměříži proběhl v rámci spolupráce v Muzeu Kroměřížska. MCZK posluchačům nabídlo devět přednášek: L. Křesadlová představila zahradu v Ostrově nad Ohří a během podzimní přednášky zahrady Andrého Le Nôtre v Paříži, P. Mičola představil

filozofickou úvahu o minulosti, přítomnosti a budoucnosti nejen krajinářské architektury, P. Bleša představil jednotlivé ročníky festivalu Hortus Magicus v kontextu ikonografie kroměřížské Květné zahrady, J. Janál hovořil o archeologii památek zahradního umění, J. Tlustý o českých a moravských zahradnících v císařských službách, M. Letá představila význam vody ve francouzských zahradách za vlády Ludvíka XIV., M. Šantrůčková hovořila o zámeckém parku v Krásném Dvoře u Podbořan, R. Zámečník představil českou zahradní a krajinářskou tvorbu v letech 1948–1989.

Prázdniny pro rodiny v Květné zahradě v Kroměříži

V Květné zahradě v Kroměříži se během července a srpna konaly již tradiční programy určené pro rodiny s dětmi, sedmou sezónu programů připravili lektori Metodického centra zahradní kultury při ÚOP v Kroměříži.

V rámci dvou prázdninových programů – *Zahradní herna* a *Tajemství osmistěny* – mohli děti a rodiče objevovat tajemství Rotundy a zažít originální herní odpoledne.

Buchlovský Sciurus 2022

Státní hrad Buchlov byl v pátek 23. září již podvanácté místem konání symposia, jehož tématem bylo tradiční poznávání a záchrana kulturních památek, a to nejen ve Zlínském kraji.

Další aktivity

Soutěž o titul Historické město roku 2021 – krajské kolo ve Zlínském kraji

Začátkem roku 2022 proběhlo krajské kolo soutěže o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón ve Zlínském kraji, krajská komise hodnotila rok předcházející. V krajském kole bojovala o postup do celostátního klání dvě města: Kroměříž a Uherské Hradiště. Vítězem krajského kola se stalo město Kroměříž. Celostátním vítězem soutěže a nositelem titulu Historické město roku 2021 se stalo město Boskovice z Jihomoravského kraje. Vyhlašovatelé soutěže jsou Ministerstvo kultury, Ministerstvo pro místní rozvoj a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži

Výzkumná a publikační činnost

Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži (MCZK) realizuje široké portfolio aktivit v metodické, vědecké i edukační oblasti. V roce 2022 pracovníci centra připravili návrh projektu NAKI III s názvem *Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění*. Tento pětiletý projekt byl přijat k řešení a jeho realizace započala v březnu 2023.

V roce 2022 pracovníci centra publikovali několik odborných článků: *Dochované stavby inspirované kulturou Dálného východu v památkách zahradního umění v České republice* ve Zprávách památkové péče; *Vývoj květnatých luk v Květné zahradě v Kroměříži* v časopise *Zahradnictví* a *The Flower Garden in Kroměříž, its history and present* ve sborníku mezinárodní konference *Mihály Möscényi Garden Art and Garden History Conference: Baroque Garden Art*.

Vzdělávací a prezentační činnost

Akce pro odbornou veřejnost

Pracovníci centra se v roce 2022 aktivně zúčastnili dvou odborných konferencí. Na konferenci *Dědictví velehradské krajiny* přednesli dvojici příspěvků na téma možností institucionální ochrany této klášterní krajiny a na téma rostlinných motivů ve výzdobě chórových lavic v bazilice Nanebevzetí Panny Marie. V listopadu se Ing. Michaela Letá zúčastnila mezinárodní online konference *Resilient cultural landscapes – methods, applications and patterns*, věnované odolnosti kulturní krajiny a jejích složek vůči vnějším vlivům. Přednesla příspěvek o kroměřížských historických zahradách.

V říjnu 2022 uspořádali pracovníci centra ve spolupráci se Společností pro zahradní a krajinářskou tvorbu v Květné zahradě v Kroměříži odborný seminář na téma *Nové úpravy památkově chráněných veřejných prostranství*. Odborníci z řad památkářů a projektantů aktivně diskutovali o limitech a příležitostech práce v plošně chráněných územích měst.

Pro kolegy z řad NPÚ centrum uspořádalo odborný seminář *Nové trendy ve výsadbě dřevin v památkově chráněných územích*, který probíhal kombinovanou online formou.

Během pravidelného setkání pracovníků NPÚ a AOPK v Telči zajistilo MCZK komentovanou prohlídku zámecké zahrady. V průběhu roku byly

komentované prohlídky pro odbornou veřejnost realizovány i v **zámeckých zahradách v Uherčicích a Jaroměřicích nad Rokytnou**.

V září pracovníci centra provedli Květnou zahradou účastníky mezinárodní konference ICOM Prague 2022. Během komentované prohlídky zahrady se čeští i zahraniční účastníci seznámili jak s historií Květné zahrady, tak se způsoby její prezentace a podobou nabízených edukačních programů.

Lektoři MCZK realizovali pro průvodce dva běhy online setkání s názvem **Dnes začneme diskutovat!**, a to se zaměřením na dětského návštěvníka různého věku.

Uspořádali též seminář pro studenty Univerzity Karlovy, oboru Edukace a interpretace kulturního dědictví, v němž se studenti seznámili se způsoby interpretace Květné zahrady pro žáky 1. stupně. Získané poznatky si pak studenti ověřili vytvořením vlastního návrhu prezentace zahrady.

Po celý rok centrum nabízelo jak edukační programy pro školní kolektivy, tak i letní programy pro rodiny s dětmi. Edukační aktivity byly realizovány ve spolupráci s Odborem edukace a dalšího vzdělávání NPÚ.

Akce pro širokou veřejnost

V rámci pravidelného přednáškového cyklu MCZK **Zahradní kultura v souvislostech** (více na s. 121) se posluchači seznámili s devíti tématy. Přednášky probíhaly vždy první čtvrtek v měsíci, a to od září do května, v konferenčním sále Muzea Kroměřížska.

Přímo pracovníci centra realizovali 14 populárně naučných přednášek pro různé spolky a organizace. Ve spolupráci s Knihovnou Kroměřížska zajistila Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., jeden ze semestrů Univerzity třetího věku, a to na téma **Dějiny českého zahradního umění**.

Centrem vytvořenou putovní panelovou výstavu **Zahrady a zahradníci rodu Valdštejnů** bylo možné až do dubna 2022 zhlédnout na zámku Sarny

v Polsku, a to v česko-polské mutaci textu. Další z putovních výstav **Stavby s orientální tematikou v historických zahradách v ČR** byla během sezony vystavena na státním zámku Krásný Dvůr.

Pracovníci centra zajistili doprovodný program výstavy kamélií v kroměřížské Květné zahradě. Každou neděli probíhaly komentované prohlídky skleníků a jedna ze sobot byla věnována celodennímu programu pro rodiny s dětmi. Během akce zajišťovali též speciální prohlídky pro handicapované.

Další aktivity

Úspěšnou spoluprací navázalo MCZK se zámek v Buchlovicích, a to během přípravy výstavy tulipánů. Pracovníci centra připravili čtyři informační panely o tulipánech a společně se zámeckými zahradníky se podíleli i na vytvoření květinových aranžmá v zámeckých interiérech.

Během tradiční červnové akce Víkend otevřených zahrad na zámku ve Veltrusech proběhly Slavnosti růží, MCZK zajistilo v rámci druhé červnové soboty doprovodný program, který spočíval v komentovaných prohlídkách výstavy růží a parku. Lektori MCZK pro kroměřížskou Květnou zahradu připravili během Víkendu otevřených zahrad program pro rodiny s dětmi nazvaný Příběh labyrintu. Návštěvníci se tak mohli vydat po stopách bájného Minotaura nebo si odpočinout v Herně u Králičího kopce.

V rámci spolupráce s ÚPS se MCZK metodicky podílelo na obnově zámeckých parků v Kynžvartu a Bučovicích. Pro nově obnovenou zahradu na Pernštejně byl připraven průvodce pro rodiny s dětmi ve formě Mapy zážitků.

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Archeologické výzkumy

Archeologické nálezy v historickém jádru Nového Jičína

Záchranný archeologický výzkum a stavebněhistorický průzkum související s celkovou rekonstrukcí domu čp. 91 na Křížíkově ulici v Novém Jičíně odhalil nečekané nálezy. Pod podlahou původně renesanční nádvorní světnice byly pod kompaktní vrstvou do červena vypálené hlíněné omazávky odkryty kamenné základy starší středověké stavby, vybavené dřevěnou podlahou a zděnou pecí s ohništěm. Na podestě ohniště se nacházely kompletní kuchyňské nádoby s pokličkami a dřevěnou vařečkou, opodál ležel na zuhelnatělé dřevěné podlaze žárem zdeformovaný železný rošt a řada dalších předmětů z vybavení středověké domácnosti.

Nálezová situace „posledního dne“ představuje velmi dobře dochované archeologizované pozůstatky starší dřevěné roubené stavby, pravděpodobně místnosti středověkého domu s hlíněnou omazávkou stěn a prkennou podlahou.

Lze předpokládat, že místnost s pecí a ohništěm byla obytná a až do zániku požárem v první polovině 15. století fungovala jako dymná jizba.

Záchranný archeologický výzkum v Klimkovicích

V květnu a listopadu proběhl ve dvou etapách menší záchranný archeologický výzkum v Klimkovicích v ulici Požárnické. Předchozí záchranné archeologické výzkumy ve městě, ať již v ulicích města nebo v areálu zámku, nezachytily situace dokládající středověké osídlení.

V roce 2022 se podařilo prozkoumat pravouhlý, do geologického podloží zahloubený objekt s částečně dochovanou ohořelou dřevěnou konstrukcí. Jednalo se pravděpodobně o pozůstatek suterénu. Podle nálezů z výplně objekt zanikl ještě ve 14. století. Úroveň terénu, ze kterého byl vrcholně středověký objekt hlouben, se nepodařilo jed-

noznačně stanovit. I přes malý rozsah výzkumu se jedná o první výrazný doklad středověkého osídlení ve městě.

Archeologické výzkumy v rámci projektu NAKI II Paměť krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení

V roce 2022 bylo dokončeno řešení tříletého projektu Paměť krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení podpořeného v rámci programu NAKI II Ministerstva kultury ČR (kód číslo DG20P020-VV008). Ostravské pracoviště NPÚ v jeho průběhu realizovalo několik terénních průzkumů v lesním prostředí, většinou na lokalitách zasažených kůrovcovou těžbou. Ve třech případech byl na základě souhlasu Archeologického ústavu AV ČR v Brně a CHKO Jeseníky proveden i plošně omezený terénní odkryv za účelem ověření výsledků nedestruktivních výzkumných metod nebo z důvodu doplnění poznatků o charakteru lokality a upřesnění jejího časového zařazení.

V k. ú. Malá Morávka (okres Bruntál) byl zkoumán novověký (17. až 19. století) montánní areál na severovýchodním úbočí Javorového vrchu, kde byly dokumentovány pozůstatky kovářny a komunikačního systému. Několik sond v okolí zasutých ústí jam Martin a Bartoloměj dále přineslo informace k mechanismu vzniku zdejšího montánního reliéfu a také identifikovalo několik skládek nevyužité železné rudy.

Výzkum se dotkl rovněž archeologické kulturní památky Starohoří v k. ú. Horní Údolí (okres Jeseník), kde byly v okolí propadlin a dobývek (pinek) na jihozápadním úbočí Příčné Hory ověřeny struktury spojované dřívějším montanistickým výzkumem se sídlištními objekty. Spojitost s osídlením 14. století se podařilo prokázat v jedné z otevřených sond, zbylé dvě přinesly doklady o průzkumné či těžební činnosti a pyrotechnologických aktivitách a zpracování železa v daném místě.

Zaniklá středověká ves Rabendorf u Horního Benešova (k. ú. Lichnov u Bruntálu, okres Bruntál) byla zkoumána již v meziválečném období. Současný odkryv dokumentoval relikty a destrukci zdiva jedné z usedlostí, kterou keramické nálezy řadí do doby kolem přelomu 13. a 14. století. Širší časový záběr s přesahem do novověku mají kovové předměty získané preventivním detektorovým průzkumem, jejich část ale souvisí s historickou komunikací, která lokalitou prochází.

V průběhu terénních aktivit byly odebírány vzorky pro přírodovědné analýzy a ve spolupráci s příslušnými lesními správci byla aktivně řešena ochrana těchto nalezišť při těžební a pěstební činnosti. V případě ZSV Rabendorf výsledky výzkumu zřejmě vyústí v podání návrhu na památkovou ochranu.

Výstava Architekt Camillo Sitte (1843–1903) a jeho tvorba na Ostravsku

Autoři Martin Strakoš s Romanou Rosovou připravili výstavu Architekt Camillo Sitte (1843–1903) a jeho tvorba na Ostravsku. Představili vybrané plány a realizace významného architekta a urbanisty neodmyslitelně spjatého s Ostravou. Sitte vytvořil regulační plán Přívozu (1894), Moravské Ostravy (1897), Mariánských Hor (1902) či ve spolupráci se synem Siegfriedem regulaci Hrušova (1903). Výstava byla zahájena ve výstavním prostoru 24. 5. a trvala do 30. 9. 2022.

Obnovy památek

Bývalá městská jatka, dnes Galerie současného umění PLATO v Ostravě

Historický areál z druhé poloviny 19. století vznikl postupně a na konci století byl uváděn jako nejmodernější provoz na Moravě a ve Slezsku, někdy i v rámci rakousko-uherské monarchie. Ve 20. století byl dále rozšířen a modernizován až do sedmdesátých let, kdy se přesunul do nového podniku. Historický areál bez trvalého využití chátral až do roku 2016. Město jej odkoupilo zpět s přílehlými pozemky a objekty, zajistilo architektonickou soutěž a na základě finálního návrhu architekta Roberta Konieczného také rekonstrukci zbylých budov.

Zadáním soutěže byla adaptace objektů pro Galerii současného umění PLATO. Kolektiv projektantů přijal nosnou myšlenku architekta k zachování budov z režného cihelného zdiva bez obnovy defektů v původním materiálu. Provozní otvory a chybějící vodorovné konstrukce byly nahrazeny v jednotné vizuální podobě a v historickém tvarosloví betonovými povrchy a jim přizpůsobenými povlaky na střeších. Dosažený kontrast režného zdiva patinovaného prostředím centra průmyslové aglomerace a jednolitě šedé geometrické formy přístavby a rozměrných dveřních výplní s kopiemi chybějícího tvarosloví podtrhl výjimečným způsobem estetiku režného zdiva dekorovaného cihelnou skladbou. Nové architektonické dílo lze označit za zdařilou konverzi.

Rekonstrukce městského domu v Ostravě-Přívoze

Dům se nachází v rohové poloze bloku domů kompozičně navazujících na náměstí jako nedílnou součást urbanistického souboru Přívozu navrženého v závěru 19. století architektem Camillem Sitem. Hodnota architektonická je v řešení obou uličních průčelí s vikýřem v nároží akcentovaném věžičkou s bání. Slohový výraz zůstal zachován ve štukových dekoracích uličních fasád včetně umělecko-řemeslných doplňků jako kastlová okna a vitřinové výkladce se zdobenými rámy a kovovými stahovacími roletami. V interiéru byl zachován základní rozvrh dispozic bytů v podlažích a prostor schodiště s kovovým stylovým zábradlím a dochovanými povrchy dlažeb.

Po odstranění druhotných stavebních úprav se do domu vrací původní počet bytů ve vyšší kvalitě, a to v souladu s jeho památkovou hodnotou. Prostory v přízemí, prodejny nebo drobné provozovny, jsou připraveny stát se v historickém centru Přívozu opět městotvornými prvky.

Obnova radnice na náměstí Sigmunda Freuda v Příboře

Nejnáročnější stavební akcí města Příbor byla kompletní obnova a rekonstrukce funkcionalistické radnice z let 1936–1938, realizovaná v několika etapách. Cílem bylo zlepšení stavebně-technického stavu budovy a zajištění bezbariérového přístupu.

Radnice slouží jako městský úřad. V rámci celkové obnovy byl kladen důraz na zachování a rehabilitaci památkových hodnot.

Kromě obnovy fasády a restaurování umělého kamene byla provedena repase výplní otvorů, oken a dveří s původním kováním a jejich částečná výměna. Velká část prací byla provedena v interiéru stavby (dlažby, dubové parkety), bylo repasováno centrální vstupní schodiště radnice včetně kovových prvků a výrazného obkladu z černého opaxitového skla, který bylo nutno místy doplnit. V kanceláři starosty byla restaurována původní dýhovaná podlaha šachovnicového vzhledu ze dvou druhů dřevin. Historický charakter budovy podtrhují realizované úpravy interiéru doplněné vhodným informačním systémem a stylovým mobiliářem.

Obnova rodného domku Sigmunda Freuda v Příboře

Za finanční podpory z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón byla v loňském roce reali-

zována obnova exteriéru objektu. Jednalo se především o obnovu nátěrů dřevěné šindelové střechy a všech dřevěných exteriérových prvků a výplní otvorů. Byla provedena sanace vlhkosti v suterénu stavby a následně obnova fasády včetně soklových částí se zachováním původní barevnosti a všech povrchových struktur. Na závěr byl kolem průčelí budovy umístěn úzký chodník z kamenné štětové valounkové dlažby, jenž odděluje záhony růží od objektu a vhodně navazuje na stávající kamenné dláždění kolem celého domu. Obnova exteriéru objektu navázala na novou výtvarnou a interaktivní expozici Freudovy pravnučky Jane McAdam Freud nazvanou Muzeum myšlení.

Obnova prostoru nádvoří klimkovického zámku

V minulém století bylo nádvoří zámku v Klimkovicích nevhodně předlážděno betonovou zámkovou dlažbou a sloužilo víceméně utilitárnímu využití pro parkování automobilů. V posledních letech se započalo s postupnou opravou zámeckého areálu. V rámci odstranění nevhodné betonové dlažby byla v prostoru nádvoří objevena dochovaná historická kamenná studna. Zkoumání jejího stavu a historické hodnoty bylo předmětem provedeného záchranného archeologického průzkumu. Místo nálezu bylo začištěno, kamenná zadržka odstraněna a interiér studny prozkoumán potápěči, kteří ověřili technický stav kamenné konstrukce, hloubku a charakter zásypu. Následnou drobnou sondáží umístěnou v okolí studny byly získány částečné informace o stratigrafii daného místa a stáří samotné studny, která byla s největší pravděpodobností vybudována v průběhu raného novověku, v době přestavby klimkovické tvrze na renesanční zámek v poslední čtvrtině 16. století.

Systematická obnova bývalé rychty v Karlovicích ve Slezsku

Původní objekt bývalé rychty v Karlovicích ve Slezsku od konce 17. století sloužil jako dům správce hamrů. Dům má dochováno množství autentických součástí a jeho architektonický výraz je umocněn mansardovou střešní konstrukcí a umístěním ve svahu nad hlavní komunikací. Na vlastní dům navazují přízemní hospodářské objekty, které jsou v současnosti dochovány v torzálním stavu. Také hlavní obytný objekt byl vzhledem k dlouhodobé neúdržbě v havarijním stavu, ale díky novému majiteli probíhá od roku 2017 systematická obnova.

Jednu z nejvýznamnějších chráněných památkových hodnot představuje autentická konstrukce krovu z 18. století, která již prošla obnovou, společně s břidlicovou krytinou. Provedeno bylo také statické zajištění objektu a probíhá postupná repase okenních a dveřních výplní, podlah, vnitřních i venkovních omítek.

Kaple sv. Anny v Mokřých Lazcích

Kaple sv. Anny v Mokřých Lazcích je drobná barokní stavba na čtvercovém půdoryse s tvarovými štíty ve dvou průčelích a vnitřním klenutým prostorem. Při celkové rekonstrukci byla nahrazena plechová krytina sedlové střechy břidlicovou šablonou a opraveny byly degradované vnější i vnitřní omítky. Finální barevný nátěr fasády byl zvolen na základě provedeného stratigrafického průzkumu, plocha ve světle běžovém odstínu, soklová část a kruhové rámy ve štítech ve světle modrém odstínu. Dále byla opravena oltářní mensa, která byla opatřena krycí deskou z břidlice. Velkoplošná břidlicová dlažba je dochována na podlaze. V hlavním průčelí je situován vchod s krásnými historickými dveřmi, jež byly očištěny a nově natřeny.

Metodické centrum průmyslového dědictví

Metodické centrum průmyslového dědictví je zaměřeno na výzkum technických památek a průmyslového dědictví, které mají svůj specifický hodnotový systém (opírající se například o typologickou významnost) a přístupy k ochraně. Dlouhodobě koordinuje výzkumnou oblast III – Industriální dědictví programu IP DKRVO. V roli řešitele se účastnilo projektu NAKI II/2 – Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu, který byl veden Výzkumným ústavem vodohospodářským.

Poskytuje také odbornou pomoc územním odborným pracovištím, zejména v oblasti posouzení návrhů památkové ochrany a obnovy technických a průmyslových objektů a zařízení. Na žádost Památkového úřadu Slovenskej republiky provedlo v roce 2022 hodnocení dvou areálů uhelného revíru Horní Nitry (Baňa Handlová, Východná šachta).

Podílí se rovněž na přípravě podkladů a jednání Komise pro ochranu památkového fondu v oblasti železniční dopravy, poradního sboru generální ředitelky NPÚ.

Dokumentace a hodnocení hlubinných dolů OKR

V návaznosti na dokumentaci a hodnocení útlumových dolů ostravsko-karvinského revíru z hlediska zájmu památkové péče, zpracované MCPD v roce 2021, byla vedena jednání k zachování vybraných objektů a areálů karvinské části ostravsko-karvinského revíru a ve spolupráci s OEDIS připraven návrh památkové ochrany dolu, úpravny, elektrárny a koksovny Čs. armády.

Stavebněhistorický průzkum dolu Gabriela v Karvině

V souvislosti s připravovaným novým využitím byl proveden stavebněhistorický průzkum a zjišťovací archeologický výzkum areálu dolu Gabriela/UNRRA/Mír v Karvině.

Kamenouhelný důl Gabriela byl založen v 50. letech 19. století. Zásadní přestavbou prošel v letech 1908–1915, kdy došlo k vybudování centrální strojovny, dvou vzpěrových těžních věží a jedné z jámových budov. Po výbuchu důlních plynů v roce 1924 byl původní velkorysý koncept obnoven a architektonicky dokončen sjednocením jámových budov. Po ukončení těžby byly objekty zlikvidovány s výjimkou strojovny a těžních věží s jámovými budovami, které získaly památkovou ochranu.

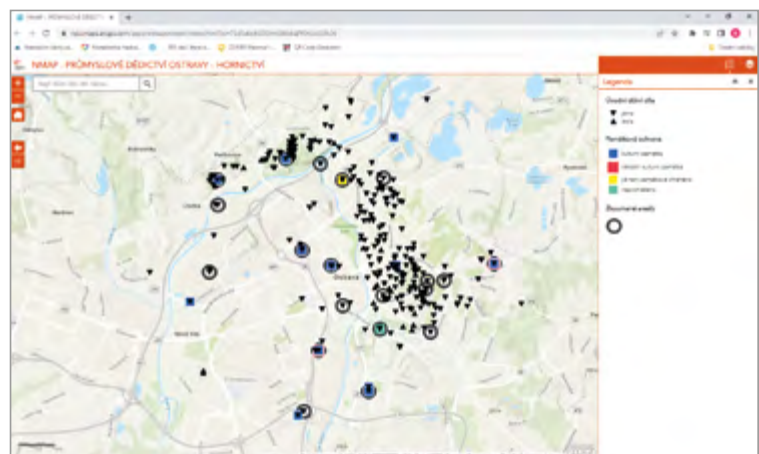
Průzkum se zaměřil na architektonický a technický vývoj dolu v historických souvislostech na základě výběru nejdůležitějších archivních a ikonografických pramenů a na pozadí geologických podmínek, způsobů dolování a vývoje technologie. Navazující a plošně omezený zjišťovací archeologický výzkum ověřil údaje z archivního průzkumu a pozice klíčových povrchových strojních zařízení zaniklých fází vývoje.

Mapa s odborným obsahem

Průmyslové dědictví města Ostravy – hornictví

Mapa poskytuje přehled o segmentu kulturního dědictví, který zahrnuje objekty a areály technické a průmyslové povahy spojené s vývojem hornictví na katastrálním území města Ostravy a přináší informaci o stavu jejich památkové ochrany. Jde o otevřený systém evidující mimo památkově chráněné objekty a areály také záznamy vytvořené v rámci systematických průzkumů průmyslového dědictví (objekty a areály bez památkové ochrany). K datu předložení mapy bylo evidováno

celkem 365 položek, počet je nadále rozšiřován a jednotlivá hesla aktualizována v návaznosti na další výzkumy. Mapa tak poskytuje informace o rozsahu daného památkového fondu, doplněné o dosud nepublikované a nedigitalizované výstupy dřívějších výzkumů, a umožňuje tak objektivní hodnocení jeho celkového rozsahu (např. pro posouzení nových návrhů na památkovou ochranu). V roce 2023 na ni naváže mapa s odborným obsahem Průmyslové dědictví města Ostravy – hutnictví.

Rakouská severozápadní dráha

V roce 2022 byly provedeny průzkumy Rakouské severozápadní dráhy a připraven rukopis publikace věnované její části – Jihoseveroněmecké spojovací dráze (SNDVB) z Pardubic do Liberce. Pardubicko-liberecká dráha patří k nejstarším železničním tratím, které vznikly na základě koncesního zákona vydaného v roce 1854.

Podrobný rozbor dochovaného stavebního fondu a stanovení jeho vývojových etap vycházel z historického principu vzniku jednotlivých železničních společností a jejich sítě jako uzavřeného celku, v tomto případě SNDVB a ÖNWB, které umožní systematické vyhodnocení železniční sítě ČR z pohledu památkové péče.

Výstava s kritickým katalogem Historické vodohospodářské objekty

Projekt NAKI II NAKI II/2 – Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu byl v roce 2022 uzavřen výstavou doplněnou kritickým katalogem. Na její přípravě se podílely všechny partnerské instituce projektu: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, Národní památkový ústav, Historický ústav AV ČR, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví a Univerzita Palackého v Olomouci.

Výstava (s kritickým katalogem) představila především výsledky projektu: metodiku klasifikace vodohospodářských objektů a jejich hodnocení z hlediska památkové péče, souhrnnou databázi vodohospodářských objektů ČR, vytvořenou na základě dobových kartografických podkladů, a výzkum různých typů objektů pěti modelových území. Výstava byla v roce 2022 prezentována v Hostětíně, Čáslavi, Opavě, Olomouci a Brně.

Územní památková správa v Praze

Památky ve Středočeském kraji a v Praze v roce 2022

V budově dolního zámku Žleby probíhala v roce 2022 přestavba návštěvnického centra. Moderní zázemí bude návštěvníkům k dispozici v roce 2023.

V roce 2022 správa zámku Mníšek pod Brdy otevřela nové návštěvnické centrum. Do provozu centra byly začleněny moderní komunikační technologie jako volně přístupná wifi síť nebo dotykové informační panely.

V roce 2022 probíhaly na hlavní budově zámku Veltrusy práce na zpřístupnění dalších dvou místností na prohlídkových okruzích. Na okruhu **Zlaté časy ve službách císařovny** bude v roce 2023 dokončena instalace tzv. Žluté ložnice. Druhý okruh **Rodinný život pana hraběte** nově nabídne v roce 2023 nahlédnutí do Mušlového pokoje.

V roce 2022 probíhaly přípravné práce na zahájení první etapy rozsáhlé obnovy areálu kláštera Sázava. Do konce roku 2024 bude opravena neorenesanční vyhlídková věž, kterou nechali po zrušení kláštera v 19. století přistavět noví majitelé – záměční pánové z rodu Neubergů. Stavební obnovou projde také historické goticko-barokní sklepení tak, aby v průběhu roku 2025 mohly být zpřístupněny nové prohlídkové trasy. V okolí svatoprokopské jeskyně se plánují archeologické výzkumy.

Správa Zahrad pod Pražským hradem připravila v roce 2022 pro návštěvníky sérii komentovaných prohlídek s odborným výkladem o historii zahrad. Památkový objekt se též pravidelně připojuje k celostátní akci **Víkend otevřených zahrad**.

Hudební večery na zámku Březnice přináší na tento objekt špičkovou kulturu. V roce 2022 vystoupili na Březnici mladí hornisté a hornistky – držitelé ocenění interpretačních soutěží. V září pak mohli v synagoze diváci obdivovat umění světově proslulého Bennewitzova kvarteta.

Na hradě Karlštejn pokračovala obnova vybraných částí hradu. Projekt v celkové hodnotě 164 milionů korun je částečně hrazen z prostředků EU v rámci Integrovaného regionálního operačního programu.

V roce 2022 v rámci projektu šlechtických slavností připravila správa zámku Konopiště od dubna do září cyklus večerních prohlídek. Netradiční prohlídka pod názvem **Šlechtické zábavy a slavnosti** ukázaly, jak trávil aristokracie volný čas.

Správa zámku Mnichovo Hradiště připravila v roce 2022 pro návštěvníky několik mimořádných prohlídek. V dubnu tak mohli návštěvníci obdivovat zákulisí a jevištní techniku zámeckého divadla. Na konci října se uskutečnily speciální prohlídky prostor nepřístupných veřejnosti.

Zájem o návštěvu zřícenin v roce 2022 potvrzovaly správy hradů Točnick, Žebrák a Krakovec. Výlety do otevřené krajiny, jejíž součástí jsou majestátní hradní zříceniny, byly vyhledávány všemi věkovými skupinami.

Oblíbenou divadelní událostí jsou noční prohlídky na zámku Hořovice při Hradozámecké noci. V srpnu 2022 mohli návštěvníci zhlédnout v nočním zámku prohlídku na motivy divadelní hry Miroslava Horníčka.

Památky v Ústeckém kraji v roce 2022

Ústecké památky připravily v roce 2022 řadu novinek. Zámek Libochovice vybavil prohlídkové okruhy mnoha loveckými trofejemi, které si dovezl ze svých cest po Africe poslední majitel zámku hrabě Johann Josef Herberstein. Na téma šlechtických zábav proběhly v zámecké zahradě **Slavnosti knížete Josefa Dietrichsteina** s ukázkou dobových venkovních her.

Dvě charakteristické majestátní věže hradu Házmburk patří k nepřehlédnutelným dominantám krajiny. Hrad je dlouhodobě oblíbeným cílem turistů. Správa hradu Házmburk zpřístupnila areál i v podzimních a zimních dnech.

Novinkou v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Mostě byla panelová výstava k přesunu kostela. Přinesla nové poznatky z období před samotným přesunem. K 1. březnu 2022 nastoupila do funkce kastelánka kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě Zuzana Klimplová.

Mezi tradiční akce zámku Duchcov se zařadily prohlídky zámku s názvem **Historie módy**, které proběhly první prázdninový víkend v roce 2022. V rámci těchto prohlídek si návštěvníci mohli prohlédnout interiéry zámku v doprovodu průvodců oděných do dobových kostýmů. V průběhu návštěvnické sezony 2022 byla několikrát zpřístupněna běžně nepřístupná zámecká sklepení.

V roce 2022 byla započata příprava projektové dokumentace pro obnovu areálu zámku Stekník.

Na zámku Jezeří byl slavnostně otevřen obnovený divadelní sál. Jedná se o klasicistní koncertní sál, ve kterém již v roce 1804 zazněla Beethovenova třetí symfonie *Eroica*. V rámci obnovy byly přímo na místě nebo v restaurátorských dílnách odborně zrenovovány původní uměleckořemeslné prvky.

Zámek Krásný Dvůr se 2. a 3. července 2022 se Slavnostmi Jana Rudolfa Černína připojil k Roku šlechtických slavností. Novinkou sezony 2022 byly úpravy v zámecké expozici. Prohlídkový okruh byl obohacen o portrét zakladatele zámeckého parku Jana Rudolfa Černína. Od dubna do konce sezony byla v zámecké galerii přístupná výstava **Stavby s orientální tematikou v historických zahradách v ČR**. Od května do srpna 2022 pokračoval v zámeckém areálu projekt **Současné umění v kontextu historické památky**.

Na zámku v Ploskovicích byla obnovena fasáda hlavní budovy. Komplexní obnova byla dokončena v září 2022. Celkové výdaje dosáhly 27 milionů Kč.

Na zámku v Benešově nad Ploučnicí byla v roce 2021 dokončena obnova přízemního prostoru severní věže Horního zámku, kde byl zrestaurován renesanční strop s původní výmalbou. Restaurování přízemí severní věže tak symbolicky uzavřelo třicetiletou obnovu Horního zámku. Ve stejné místnosti byla v roce 2022 instalována výstava nejdůležitějších držitelů Dolního (a Horního) zámku. K 1. červenci 2022 se správcovství zámku v Benešově nad Ploučnicí ujala Renata Křížková.

Zámek Velké Březno si na penzi nechal postavit nejvyšší purkrabí Českého království hrabě Karel Chotek. Pokoj mladého pána byl pro sezonu 2022 doplněn o repliku saka dragounské uniformy hraběte Chotka. V Hudebním salonu přibyl unikátní hudební strunný nástroj mandolinette populární na počátku 20. století. Správa objektu obohatila v roce 2022 procházku zámeckým parkem interaktivní naučnou trasou.

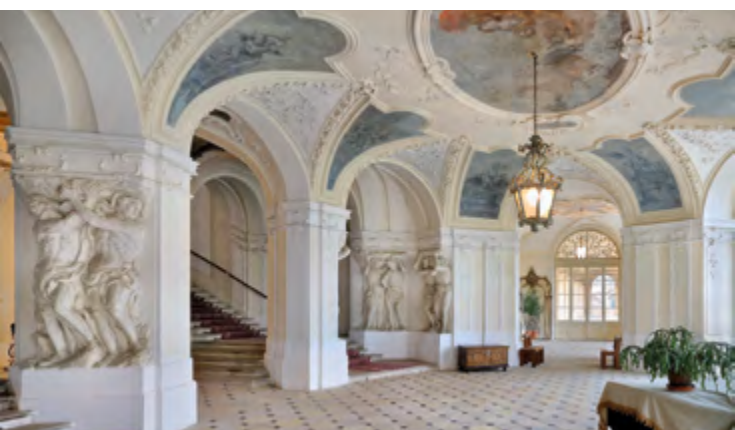
Památky v Karlovarském kraji v roce 2022

Závěrem roku 2021 byla na hradě a zámku Bečov nad Teplou otevřena muzejně-galerijní expozice relikviáře svatého Maura v obnoveném Pluhovském paláci. Návštěvníci si od začátku sezony 2022 mohli volně prohlédnout nejen relikviář, ale i expozici s řadou interaktivních prvků. V Pluhovském paláci kromě interaktivní expozice vznikl i multifunkční sál, edukační učebna, prostory pro workshopy, nová pokladna, šatna, sociální zázemí a hradní kavárna.

Další bečovskou novinkou v roce 2022 bylo zprovoznění obnoveného dřevěného mostku pod bergfritem. Návštěvníkům se nabízí volný přístup na hradní vyhlídku, která v roce 2022 získala statut rozhledny.

Do expozice prvního návštěvnického okruhu zámku Kynžvart s názvem **Zámecké interiéry Metternichů** byl v roce 2022 umístěn haptický model půdorysu zámku. Zbrojnice byla doplněna o dvě pultové vitríny s předměty, které byly doposud uloženy v depozitáři. Jedná se o prachovnice ze slonoviny z 18. století a soubor středověkých palcátů. Po roce se na zámek vrátil i zlacený nástolník Thomire s želvami.

V zámeckém parku ve Valči pokračovaly v roce 2022 výzkumné a stavební práce na obnově theatronu. Kromě stavební obnovy probíhaly restaurátorské práce na sochařské výzdobě a archeologický průzkum.

Prázdné místo nad krbem v Braunově sále po 46 letech zaplnila kopie Škrétova obrazu znázorňující mladý šlechtický pár – stylizovaný portrét Františka Antonína Berky z Dubé a jeho manželky Luisy Ludoviky Anny, rozené Montecuccoli z roku 1672. Originál je možno vidět v Národní galerii v Praze.

Obnovy památek

Ploskovice s novou fasádou

V roce 2022 byla dokončena obnova fasády hlavní budovy ploskovického zámku. Na obnovu fasády navazuje úprava terénu jižní části zámeckého parku pod arkádami. V roce 2023 bude zpřístupněna umělá vodní jeskyně grotta, která byla z důvodu rekonstrukce objektu pro veřejnost uzavřena.

Národní památkový ústav chystá pro rok 2024 reinstalaci hlavní prohlídkové trasy ploskovického zámku. Současná instalace pochází z 60. a 70. let minulého století. Cílem reinstalace je rehabilitovat původní funkci a dekoraci všech místností do podoby z let 1852–1853 za císaře Ferdinanda V. a jeho manželky. Místnosti prvního patra budou dle archivních fotografií i inventáře odpovídat své původní podobě.

Na hradě Karlštejn probíhá obnova

Předmětem stavební obnovy s názvem **Hrad Karlštejn – klenot české země**, která započala v březnu 2020, je východní část Purkrabství, kde vznikne moderní návštěvnické centrum. V suterénu bude vybudována nová expozice věnovaná vzniku a minulým obnovám hradu a historii vinařství na Karlštejně. Pod nádvořím v nově objevených prostorech bude umístěna další expozice věnovaná kamenickým prvkům. Na parkánu budou obnoveny užitkové zahrady a bude zde vybudováno sociální zařízení. Obnoven bude i suterén Císařského paláce a bude v něm instalována expozice tesařských prvků. Projekt obnovy si vyžádá přes 164 milionů korun a částečně bude hrazen z prostředků EU.

Obnovený divadelní sál zámku Jezeří

Dokončená obnova dvoupatrového divadelního sálu s galerií v září 2022 je dalším významným krokem rehabilitace zámku Jezeří. Celkové náklady na obnovu ve výši 26,6 milionů Kč byly hrazeny z rozpočtových zdrojů Ministerstva kultury. Za stavební práce se vydalo 25,7 milionů Kč.

Stavební obnova divadelního sálu spočívala zejména ve výměně nosníků eliptické kopule, poškozených částí krovu a dřevěného bednění. Byly doplněny chybějící části balkonu divadelního sálu, restaurovány poškozené části okenních výplní, provedena byla nová elektroinstalace sálu a rekonstrukce dubové podlahy. V rámci obnovy byly přímo na místě nebo v restaurátorských dílnách odborně zrenovovány původní uměleckořemeslné prvky.

Koncertní sál je nejreprezentativnějším prostorem celé zámecké budovy. Dvoupatrový sál s galerií je situován do jižního traktu zámku a díky tomu poskytuje jedinečný panoramatický výhled do krajiny. Již v prvních doložených popisech zámecké budovy z druhé poloviny 17. století je zmiňován jako nádherný sál a byl hlavním akcentem tzv. piana nobile.

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Hodnocení návštěvnické sezóny

Po dvouletém covidovém období se nezkrácená návštěvnická sezóna 2022 projevila zvýšeným zájmem turistů. Na dvacet devět zpřístupněných památek ve správě územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích zavítalo 1 069 952 lidí. Je to o jedenáct procent více než v předchozím roce, ale v porovnání s předcovidovým rokem 2019 poklesla návštěvnost o třicet dva procent. Jednou z hlavních příčin byl úbytek zahraniční klientely, a to především Rusů a Asiatů. Oproti předchozím rokům správy památkových objektů evidovaly také pokles rezervací zájezdů a nárůst individuálních návštěvníků.

Třináct státních památek na jihu Čech navštívilo od začátku ledna do konce prosince přes 700 tisíc platících návštěvníků (732 053). Přes velmi citelnou ztrátu organizovaných skupin zahraničních turistů se nejnavštěvovanějšími jihočeskými památkami staly zámky Český Krumlov (197 376 lidí) a Hluboká (171 976 lidí). Nejvýraznější propad v návštěvnosti zaznamenal hrad Landštejn, kam zamířilo o třidvacet procent turistů méně než minulý rok. Nejvíce turistů v Plzeňském kraji tradičně zavítalo na hrady Rabí, Velhartice a Švihov. Švihovský hrad zaznamenal oproti roku 2021 osmnáctiprocentní nárůst, za kterým stojí nejenom bohatá nabídka kulturních akcí, ale i nová prohlídková trasa Po vodě kolem hradu. Skokanem roku se stal zámek v Červeném Poříčí, který navštívilo triapůlkrát více turistů než vloni (3 668 lidí). Přilákala je nová výstavní expozice v obnovené budově předzámčí. Návštěvnost zčtyřnásobil i selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci, kam přišlo téměř 15 tisíc lidí. Nejvyhledávanější památkou na Vysočině se tradičně stal posázavský hrad Lipnice s téměř 29 tisíci návštěvníky.

Vybrané obnovy památek

Zpřístupnění předzámčí zámku Červené Poříčí

Po třech letech byla dokončena obnova západního křídla předzámčí v Červeném Poříčí, které se tak stalo první zrekonstruovanou částí zámeckého areálu. Kromě statického zajištění objektu byla obnovena i fasáda do podoby z druhé poloviny 19. století včetně vstupního portálu s barokní kamenosochařskou výzdobou a průjezdu. Rehabilitace se dočkalo i patnáct místností v prvním patře, které budou sloužit pro výstavní a depozitární účely. Jejich interiéry získaly historickou podobu s šablonovou malířskou výzdobou, dřevěnými podlahami či dřevěnými profilovanými dveřmi. Nyní je v devíti místnostech instalována

Předzámčí se vstupním portálem po obnově, SZ Červené Poříčí

dlouhodobá výstava Děti ze zlaté kolébky, která se věnuje ranému dětství a výchově mladých šlechticů v 19. století (více viz Výstavní expozice Děti ze zlaté kolébky). Součástí akce za 30,3 milionů Kč byla také obnova části ohradní zdi, která lemuje příjezdovou cestu k areálu, a to včetně kopie kované brány, které se navrátíl důstojný vzhled z druhé poloviny 18. století.

Dokončení obnovy vodního příkopu hradu Švihov a nový zážitkový okruh

Od června 2022 mají návštěvníci vodního hradu Švihov možnost projet se na loďce kolem této unikátní středověké památky. Díky dokončení obnovy vodního příkopu vznikl nový zážitkový okruh Po vodě kolem hradeb, který umožňuje ukázat areál z vodní hladiny a v rámci osmi tematických zastavení seznámit zájemce se stavební historií hradu a jednotlivými obrannými prvky. V rámci projektu obnovy vodního příkopu došlo k odstranění jeho nevhodného stavebně technického stavu. Proběhla obnova jílových izolací, která zamezila průsaku vody ke kamennému zdivu severní a západní hradby, příkop byl vyčištěn od sedimentu, na okraji vodní plochy vzniklo nové dřevěné molo pro kotvení pramic. Akce si vyžádala částku více než 5,5 milionů Kč.

Nový prohlídkový okruh Po vodě kolem hradu, vodní příkop SH Švihov

Dokončení obnovy vnějších fasád a omítek interiéru kaple hradu Landštejn

Po třech letech je hrad Landštejn opět bez lešení. Od poloviny září 2019 tu probíhaly práce na konzervaci a restaurování sgrafit a vnějších omítek hradu za téměř 19,9 milionů Kč hrazených z prostředků SMVS. Opraveno bylo 16 vnějších zdí včetně korunních říms, okenních otvorů a nik, kamenných ostění i renesančních sgrafit. Obdobného zásahu se dočkala i románská hradní kaple, která odhalila zajímavé jednotlivosti ze 13. století – zbytky barevné výzdoby, otisky šalování i prstů. Po odstranění nevhodných cementových plomb došlo k odsolení omítek, jejich zpevnění, očištění a ošetření protiplísňovými prostředky. Kaple získala novou modřinovou podlahu i osvětlení. Románská okna byla vyplněna vitrážemi a ostatní otvory v kaplové věži byly kvůli stabilizaci klimatu osazeny dřevěnými dveřmi a okny. Návštěvníci si obnovenou románskou kapli poprvé prohlédli v rámci speciální prohlídky 1. října 2022.

Apsida románské hradní kaple, SH Landštejn

Obnova výzdoby stropu jídelny zámku Červená Lhota

V letošní sezóně mohli návštěvníci Červené Lhoty poprvé obdivovat v zámecké jídelně obnovenou štukovou výzdobu s motivy ovoce, květin a listoví

Obnovený strop jídelny, SZ Červená Lhota

od štukatéra I. Comety i barokní nástrojní malby od malíře G. Tencally, které spojuje motiv růže vycházející z řecké mytologie a představující ctnosti tehdejších majitelů zámku, rodu Slavatů, a příběh jejich rodu jako pokračovatelů pánů z Růže. Jedná se o fragment původní klenby hlavního společenského sálu, jenž se v době baroka rozprostíral přes celé jihovýchodní křídlo budovy. Po přestavbě zámku roku 1863 byla zachována zhruba třetina klenby, jejíž výzdobu postupně překrylo množství nátěrů, plastická výzdoba byla nečitelná a malby byly zamalovány. Pod vápennými nátěry restaurátoři objevili autentické povrchy s původní polychromií, povrchovou úpravou i se stopami nástrojů starých mistrů. Restaurátorský zásah zachytila odborná publikace *Podle starého vzoru: rekonstrukce malt, sgrafit a štuků*, která nahlíží do skrytých struktur uměleckých děl. Propojuje moderní vědecké poznatky s tradičními stavebními postupy, které lze aplikovat při restaurování a konzervování historických staveb, a ukazuje na důležitost poznání původních materiálů a technik pro zachovávání stavebních a uměleckých památek.

Dokončení obnovy části areálu kláštera Kladruby

Na konci prosince 2022 byla dokončena největší stavební obnova v historii kláštera Kladruby v rámci projektu IROP Klášter Kladruby – Život v řádu. Stavební práce byly zahájeny 16. 7. 2020.

Rajský dvůr Starého konventu, klášter Kladruby

Předcházel jim rozsáhlý archeologický průzkum, který kromě středověkého kostrového hrobu v místě rajského dvora odkryl v prostorách konventu pozůstatky pivovaru a sladovny z 60. let 19. století. Památkáři se rozhodli torzo této zajímavé technické památky znovu nezakrývat, ale zakonzervovat a prezentovat veřejnosti jako jednu ze zajímavých kapitol v historii kláštera po jeho zrušení. Rozsah prací tak kromě zajištění pozůstatků knížecího pivovaru zahrnoval i kom-

pletní obnovu Starého konventu s rajským dvorem a obnovu vybraných částí Nového konventu (přízemí a patro severního a východního křídla). V těchto prostorách vznikly dvě prohlídkové trasy, které byly veřejnosti zpřístupněny od dubna 2023. V někdejší klášterní kuchyni vznikly výstavní a konferenční prostory s důstojným zázemím pro návštěvníky. Obnoven byl rajský dvůr s výsadbou 450 růží a na 80 druhů bylin. Celkové náklady na realizaci projektu dosáhly částky téměř 165 milionů Kč, z toho přes 100 milionů korun činila dotace z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Ambitové chodby Nového konventu, klášter Kladruby

Další aktivity

Den bez bariér na hradě Švihov

Státní hrad Švihov přivítal v pondělí 19. září 2022 návštěvníky se zdravotním handicapem, kteří tu strávili Den bez bariér. Připraveny pro ně byly čtyři speciální prohlídkové okruhy uzpůsobené dle typu jejich zdravotního postižení. Prohlídka reprezentačních prostor hradu byla upravena pro zrakově a sluchově znevýhodněné osoby, které mohly využít i haptických pomůcek. Komentář průvodce byl také tlumočen do českého znakového jazyka. Návštěvníci s mentálním postižením mohli zamířit na prohlídku hradní kuchyně, pro

Den bez bariér, SH Švihov

návštěvníky se zhoršenou mobilitou byla připravena virtuální prohlídka doplněná komentářem průvodce. V nabídce nechyběla ani komentovaná procházka kolem hradu. Celý program zpestřily sokolnické ukázky přímo na hradním nádvoří.

Výroba repliky barokní rekvizity pro Hradozámeckou noc v Českém Krumlově

Vrcholem programu Hradozámecké noci na zámku v Českém Krumlově, která se nesla v duchu barokních slavností za doprovodu živé hudby, tance nebo zážitkové gastronomie, bylo v sobotu 27. srpna scénické ztvárnění legendy boje svatého Jiří s drakem doprovázené pyrotechnickými efekty. K tomuto nevšednímu experimentu inspirovala českokrumlovského kastelána Pavla Slavka a jeho kolegy černobílá fotografie, která zachycuje jednu z rekvizit barokního divadla. Jednalo se o draka vyrobeného z plechu a měřícího tři metry. Až do roku 1957 byl součástí fundusu divadla. Pravděpodobně byl užíván jako rekvizita ve scénách boje dobra a zla, v zápasech s mytologickým monstrem nebo ve scénách svatojiřské legendy, a to přímo v divadle nebo ve venkovních prostorách. Do dnešních dní se z něj dochovalo pouze torzo hlavy a ocasu. Pro Hradozámeckou noc vyrobila umělecká kovářská dílna Josefa Habermanna z Žirovnice repliku podle pečlivě změřených detailů zachovaných částí. Velký důraz byl kladen na věrohodné zpracování detailů.

Výstava Čalounění – svědectví luxusu a pohodlí

Výstava Čalounění – svědectví luxusu a pohodlí

Od 4. 11. 2022 do 13. 1. 2023 byla v galerii Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích k vidění výstava *Čalounění – svědectví luxusu a pohodlí*, která představila čalounění jako významnou součást vybavení aristokratických interiérů, jež zároveň přináší svědectví o vybraném vkusu uživatelů i skvělých řemeslných kvalitách jeho tvůrců. Návštěvníci si prohlédli řadu autentických památek z mobiliárních fondů hradů a zámků s původním historickým čalouněním. Nechyběly ani ukázky různých potahových materiálů a výplní, historických ozdobných čalounických hřebíčků nebo rozmanité nářadí.

Výstava připomněla 100 let evropského sjednocení

U příležitosti českého předsednictví EU připravil Národní památkový ústav s městem Poběžovice, Ministerstvem kultury ČR a Plzeňským krajem putovní panelovou výstavu *Richard Coudenhove-Kalergi a jeho vize evropského sjednocení*, která připomněla život a dílo spisovatele a politika s česko-japonskými kořeny, jenž před sto lety stál za myšlenkou Panevropské unie. „Světová“ vernisáž výstavy proběhla 1. 7. 2022 na Velvyslanectví České republiky v Tokiu, symbolicky v rodišti Richarda Coudenhove-Kalergiho. Česká vernisáž se uskutečnila 22. 7. v Poběžovicích na Plzeňsku.

Územní památková správa na Sychrově

Hodnocení návštěvnické sezóny

Celková návštěvnost objektů ve správě ÚPS na Sychrově v roce 2022 činila 664 001 návštěvníků, což byl potěšitelný nárůst oproti předchozím letům ovlivněných proticovidovými opatřeními, zdaleka ale nedosáhla srovnávacího roku 2019. Na památkách se projevil také trend šetrnosti návštěvníků. Oblíbené zůstaly tematické, kostýmované, kaste-lánské, divadelní a hlavně noční prohlídky, čím dál větší popularitu si získávají i speciální prohlídky pro rodiny s dětmi. Vyhledávané byly také kulturní akce typu trhů, jarmarků, koncertů a divadel.

V Královéhradeckém kraji si za rok 2022 oproti předchozí sezoně všechny objekty v počtu návštěvníků polepšily; výjimkou je zámek Opočno, kde je zdánlivý pokles návštěvnosti dán novou organizací návštěvnického provozu. Vyšší návštěvnosti by jistě dosáhl i zámek Hrádek u Nechanic, byl však v hlavní sezoně více než týden uzavřen z důvodu natáčení.

Na Pardubicku byl zcela vytížen hrad Kunětická hora, neboť obnovený Jurkovičův palác je veřejnosti představován v režimu komentovaných prohlídek. Návštěvnost na hradě Litice byla ovlivněna jeho předčasným uzavřením z důvodu nestabilního skalního masivu v hradním areálu.

Na Liberecku je skokanem v návštěvnosti hrad a zámek Frýdlant, což je dáno reorganizací návštěvnického provozu. Navrácení tradičních velikonocních a vánočních trhů se odrazilo na návštěvnosti Sychrova, kulturní akce a nová výstava oslovila návštěvníky Grabštejna.

Na ÚPS Sychrov jsou již tři celoročně přístupné objekty. Novinkou v roce 2022 byl celoroční provoz se zimní prohlídkovou trasou na zámku Slatiňany (Pardubický kraj) a na zámku Zákupy (Liberecký kraj). Třetím, dlouhodobě celoročně zpřístupněným objektem v rámci ÚPS Sychrov je také zámek Sychrov na Liberecku.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova zámeckého kopce v Náchodě

Předmětem a cílem projektu bylo vyřešení dlouholetých problémů spojených se stabilitou a hydrogeologickými poměry zámeckého kopce a také návrat k historickému propojení mezi zámek a městem. Od roku 2014 se ve spolupráci Národního památkového ústavu, Územní památkové správy na Sychrově a města Náchod pracovalo na projektu revitalizace tzv. zámeckého kopce. Samotné práce započaly v roce 2020 a výsledek obnovy byl slavnostně představen v prosinci 2022 za účasti představitelů NPÚ, manželky prezidenta paní Ivany Zemanové, starosty města Náchod Jana Birke a dalších hostů.

Zámek Sychrov

Na východním křídle zámku včetně obou věží probíhala obnova krovů a střechy, proto bylo východní křídlo pod lešením jak z pohledu z parku, tak z nádvoří. Tato obnova ale neměla vliv na návštěvníkový provoz, pokračovalo se v restaurování parket východního křídla.

Zámek Zákupy

K 30. červnu 2022 byl na zámku Zákupy ukončen projekt Obnova barokního krovu, stropů a střechy. Jedná se o komplexní rozsáhlou rekonstrukci celého střešního pláště a stropů nad podlažím, ve kterém je instalována klíčová prohlídková trasa. Souběžně proběhlo restaurování několika nástropních maleb od Josefa Navrátila z přelomu let 1850 a 1851. V rámci tohoto projektu došlo také k elektrifikaci prohlídkové trasy Zámek za Františka Josefa I.

Zámek Lemberk

Na Lemberku probíhá rekonstrukce vstupních objektů před zámek a ledárny, provoz zámku ale nebyl omezen. Opravou bude zvýšena bezpečnost návštěvníků. Předmětem obnovy jsou stavby – kastelánka s hlavní vstupní branou, věž na mostech, ledárna, kůlna a opěrné zdi na terase. Tyto práce v roce 2022 spočívaly nejprve v instalaci lešení, zabezpečení stavby a zřízení staveniště před zámek. Stavební práce budou probíhat do konce roku 2023. Ke konci roku započalo také statické zajištění kolny u Bredovského letohrádku.

Hrad a zámek Frýdlant

Na hradě a zámku Frýdlant pokračovalo restaurování sgrafit na Renesančním zámku, byly provedeny restaurátorské průzkumy a probíhaly restaurátorské práce. Záchranné zajištění sgrafitové fasády

Kastelánského křídla bylo ukončeno k 30. září 2022, restaurování figurálních sgrafit na Renesančním zámku bude pokračovat i v roce 2023. Proběhla také revitalizace zámeckého parku, čištění náletů a došlo k dosadbě nových stromů.

Hrad Grabštejn

Na hradě Grabštejn byla oficiálně ukončena oprava malého nádvoří. Cílem byla celková oprava horního nádvoří hradu, spočívající v odstranění statických poruch a zatékání vody a v obnově pochozích úrovní terénu, včetně opravy vnějších i vnitřních omítek zasažených vlhkostí.

V říjnu roku 2022 byla zahájena stavba vodovodní přípojky a kanalizace, byly zahájeny úpravy přízemí bergfritové věže pro potřeby nové galerie s plánovaným dokončením a zpřístupněním v červenci roku 2023.

Zámek Opočno

V druhém pololetí roku 2022 byla zahájena realizace projektu sanace havarijního stavu střešní a stropní konstrukce objektu Letohrádku u státního zámku Opočno. Jedná se o první fázi obnovy atraktivního objektu v zámeckém parku. Stavební práce budou pokračovat v roce 2023.

Kunětická hora

Na Kunětické hoře nadále probíhal projekt IROP ITI Kunětická hora – Divadlo na hradě i v podhradí, jenž je primárně zaměřen na obnovu hradního paláce a kaple. Tyto prostory byly veřejnosti v roce 2022 uzavřeny s plánovaným zpřístupněním v květnu 2023. Projekt také řeší revitalizaci přírodního amfiteátru v podhradí.

Zámek Litomyšl

Na zámku v Litomyšli probíhaly přípravy na generální rekonstrukci zámku – probíhalo náročné stěhování depozitářů a uvolňování prostor pro zahájení chystané rehabilitace areálu zámku i Panského domu. Proběhl geofyzikální průzkum francouzské zahrady a anglického parku, první etapa stavebně-historického průzkumu zahrady a parku a v interiérech průzkum původní barevnosti před síně, pracovny hraběte a hraběcí ložnice.

Slatiňanský kulečník

Na zámku Slatiňany se v depozitáři dlouhé roky nacházela celá řada dřevěných úlomků od neznámého kusu nábytku. Na konci roku 2021 se kastelánovi podařilo zjistit, že se jedná o spodní část kulečníku, kterému chybí celá vrchní deska. Restaurátorovi byl kulečník dodán jako skládačka, jejímž jednotlivým částem bylo potřeba najít chybějící místo a podle nich také dotvořit nové nedochované prvky. Aby vrchní deska nepůsobila rušivě, byla zakoupena stará deska a citlivě vsazena do spodní části. Před začátkem návštěvnické sezony 2022 byl zrestaurovaný kulečník umístěn v knihovně na zámku Slatiňany, kde se původně nacházel.

Obraz pro Opočno

Restaurován byl obraz knížete Colloredo-Mansfelda pro zámek Opočno, který se nacházel v depozitáři Kutná Hora. Vzhledem k značně poničeným okrajům, které se již nepodařilo zachránit, byl rozměr obrazu o několik centimetrů zmenšen, všechny ostatní defekty však byly zrestaurovány a obraz knížete Colloredo-Mansfelda byl po odborném transportu umístěn na Opočně.

Překvapení na zámku v Litomyšli

Skříňka v podobě kamen byla dlouhé roky uložena v zámeckém depozitáři ve špatném stavu. Zaměstnanci si všimli, že podobou je totožná s kamny v jedné z místností na prohlídkové trase. Barevnost však byla jiná, jelikož skříňka byla šedá, ale kamna měla barvu okrovou. Nebylo příliš pochyb o tom, že skříňka byla původně ve stejné místnosti s kamny a barevně byly totožné. Ukázalo se, že kamna měla původně stejnou barvu jako skříňka. Na ní byl proto rehabilitován šedý nátěr a do budoucna se plánuje obnovit i na kamnech, aby tak oba předměty umístěné v litomyšlské čítárně svou původní barevností korespondovaly s interiérem.

Scelování mobiliárních fondů

Za pomoci územních odborných pracovišť a generálního ředitelství NPÚ se podařilo dohledat další součásti mobiliárních fondů zámků, které byly po druhé světové válce odvezeny z místa původního uložení. Letos tak došlo ke scelení původních grafických listů s koňskou tematikou ze Slatiňan na Lemberk nebo do Ratibořic a ke scelení několika textilií z depozitáře Kutná Hora na Sychrov.

Nové interiérové instalace

Nové pojetí prohlídek na zámku v Opočně – zpřístupnění druhého patra u příležitosti významného jubilea

13. dubna 2022 bylo návštěvníkům poprvé v historii zámku zpřístupněno druhé, částečně zrestaurované zámecké patro. Jedná se o největší změnu expozic i návštěvnického provozu na opočenském zámku od konce druhé světové války. Zámek tak od poloviny dubna 2022 nabízí dva plnohodnotné prohlídkové okruhy. Významnou novinkou je také začlenění procházky po arkádách do obou prohlídkových okruhů.

Reinstalace vychází z fotografií a inventáře zámku z roku 1910. Rok pro otevření i úpravy opočenských zámeckých interiérů nebyl vybrán náhodně – zámek v roce 2022 slavil sto let od svého zpřístupnění, neboť v omezené míře se zde provázelo již za první republiky. Tehdy byla obdivována hlavně zbrojnice, obrazárna či knihovna.

Další aktivity

Významné jubileum v Ratibořicích a další zajímavosti

Na rok 2022 připadlo 100. výročí instalace a odhalení sousoší Babička s dětmi, které je po svatém Václavu nejfotografovanější sochou v naší zemi. Tento symbol Babiččina údolí prošel restaurátorským zásahem, kterým Národní památkový ústav přispěl k oslavě tohoto významného výročí. Připo-

mínková akce se konala 8. července ve spolupráci správy zámku, města Česká Skalice – Muzea Boženy Němcové, Společnosti Boženy Němcové, Matice české a Klubu českých turistů.

Prohlídkové okruhy ratibořického zámku byly doplněny vybraným mobiliářem, například restaurovanými obrazy s podobiznami v životní velikosti císaře Františka I. a jeho poslední manželky, císařovny Karolíny Augusty, a také fotokopií na plátně – portrétem knížete Lorenza Pieri-Piccolomini de Aragona, vévody z Amalfi, který zámek Ratibořice vystavěl a také zde v roce 1714 zemřel. Byla dokončena architektonická studie včetně studie proveditelnosti na rehabilitaci části Panského dvora, konkrétně stodoly a tzv. Ratejny. Tyto budovy by měly sloužit jako depozitář Národního památkového ústavu a přízemí Ratejny bude využito pro expoziční účely.

Navrácení zcizeného obrazu na Kuks

Na hospitál Kuks se po třiceti letech vrátil obraz s podobiznou Jana Michaela Šporka. Ten byl odcizen v červenci roku 1991 společně s dalšími předměty při noční krádeži. Autorem obrazu je významný francouzský barokní malíř Nicolas de Largillierre, který portrétoval i francouzského krále Ludvíka XIV. Obraz se podařilo vystopovat díky paní doktorce Jandlové z Národní galerie, která byla požádána o povolení k legálnímu vývozu obrazu do zahraničí. Policie obraz zajistila v Praze, pachatel, který se v roce 1991 vloupal do hospitálu

a odcizil i další historické předměty, dopaden nebyl. Portrét synovce zakladatele Kuku Františka Antonína byl umístěn do expozice prohlídkového okruhu Hospitál.

Územní památková správa v Kroměříži

Hodnocení návštěvnické sezóny

Návštěvnická sezóna 2022 začala po dvou letech bez zpoždění a bez nutnosti nošení respirátorů v prostorách památkových objektů. S napětím jsme očekávali, jak se bude návštěvnost v tomto roce, kdy už nás netrápila žádná omezení, vyvíjet. Celkem navštívilo dvacet pět památek v moravských krajích 1 311 205 návštěvníků, což je asi o 15 % více než v roce 2021. Největší nárůst návštěvnosti zaznamenaly zámek Uherčice, hrad Šternberk, vila Stiassni, zámek Rájec nad Svitavou, zámek Lednice a hrad Bouzov.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Dokončení obnovy krovu, krytiny, balustrády a vyhlídkové terasy Kolonády v Květné zahradě Kroměříž

Cílem opravy, která trvala do konce roku 2022, byla obnova statické a funkční role krovu, střešní krytiny, pochozí vyhlídkové terasy a kamenné balustrády kolonády. Celková cena opravy se vyšplhala na více než 31 milionů Kč.

Rekonstrukce krovů a střech hospodářského křídla na SH Buchlov

Jihovýchodní křídlo hradu Buchlova získalo v roce 2022 novou šindelovou střechu. Modřínové dřevo na šindel pocházelo z Valašska, z východních Čech a ze Slovenska. Šindel se vyráběl ručně a na hospodářské objekty hradu, včetně Andělky a přístav-

ku, bylo použito téměř 60 000 kusů štípaného šindele. V rámci rekonstrukce byly obnoveny původní trámové stropy a omítky a sjednoceny fasády. Celková cena za opravu přesáhla 23 milionů Kč.

Záchranné a restaurátorské práce na renesanční arkádové fasádě SZ Bučovice

Obnova renesančního nádvoří zahrnující restaurování kamenných arkád jižního, západního a severního křídla a obnova soklu fasád po celém obvodu nádvoří probíhala v letech 2021 a 2022. Dále byla restaurována kamenná a štuková ostění oken a dveří v prvním patře na západní fasádě. Celková cena obnovy byla téměř 28,5 milionů Kč.

Restaurování vedut Benátek ze SZ Vizovice

Z finančních prostředků získaných darem se každoročně daří na zámku ve Vizovicích restaurovat vybraná díla z početné obrazové sbírky hrabat Blümenenů. V roce 2022 se tak podařilo restaurovat dvě veduty Benátek z 18. století zhotovené technikou olejomalby na plátně, a to pohled na baziliku Santa Maria della Salute a pohled na ostrov San Giorgio Maggiore. Po restaurování, při kterém vynikla řada půvabných detailů, jsou oba obrazy ozdobou knihovny vizovického zámku. Práce provedla akademická malířka Olga Trmalová.

Obnova hvězdného globu ze SH Buchlov

Téměř rok a půl trvala náročná obnova poškozeného hvězdného globu ze sálu sbírek hradu Buchlova. Globus se souhvězdími v podobě zpracovaných mědirytin zvířat byl vyroben v dílně nizozemského kartografa Willema Janszooona Blaeua v roce 1640. Globus prošel podrobným

materiálovým i stratigrafickým průzkumem, včetně kamerového průzkumu vnitřku koule, který umožnil upřesnit vnitřní výstavbu globu a odhalil malé překvapení v podobě výplně tvořené fragmentem historické knihy, jejíž přesnější určení je nyní konzultováno s odborníky. Restaurátorské práce provedla MgA. Barbora Bartyzalová.

Nová zjištění k oltáři sv. Jana Křtitele z kaple SZ Jánský Vrch

V letech 2016–2022 proběhlo náročné restaurování oltáře z horní kaple státního zámku Jánský

Vrch. Restaurátorské práce se týkaly jak deskových obrazů, tak dřevěné architektury oltáře. Během průzkumů a samotného restaurování bylo zjištěno, že v minulosti došlo k několika úpravám nejen barevných vrstev, ale i sestavení oltáře. Přínosem celé obnovy se staly podrobně provedené restaurátorské průzkumy, odhalující míru dochování původních vrstev a jejich barevné rozvržení. S původním barevným schématem je možné se seznámit na zhotovené grafické rekonstrukci.

Restaurování renesančních slunečních hodin ze SZ Rájec nad Svitavou

Díky spolupráci s Umělecko-historickým muzeem v Praze se podařila zajistit konzervace renesančních horizontálních slunečních hodin s kalendářem z dílny pražského hodináře a dvorního konstruktéra na dvoře císaře Rudolfa II., Erasma Habermela.

Datování deskového obrazu sv. Lucie z MF Šternberk díky nedestruktivnímu průzkumu

V kapli SH Šternberk se nachází 4 deskové obrazy s námětem čtyř světic. Tři z nich byly v 50. letech 20. století restaurovány, byla sejmuta přemalba

z 19. století a obrazy byly datovány okolo r. 1380. Čtvrtý obraz s námětem sv. Lucie, u nějž charakter provedení zůstal na úrovni malby či přemalby stylu druhé poloviny 19. století, na hlubší pozornost stále čekal. Nyní prošel neinvazivním průzkumem pomocí infračervené reflektografie a infračervené reflektografie ve falešných/nepřavých barvách s cílem zobrazit a lokalizovat starší malířské vrstvy. Tyto analýzy potvrdily sounáležitost obrazu sv. Lucie se zbytkem konvolutu. Přemalby tvarově vy-

cházejí ze středověké malby, nejvýraznější změna se nachází ve spodní nápisové části u květinového dekoru vpravo od nápisu.

Nové interiérové instalace a výstavy

Otevření nové prohlídkové trasy na zámku v Uherčicích

Na státním zámku Uherčice byla v sobotu 2. dubna 2022 otevřena nová prohlídková trasa, situovaná do severního křídla objektu, která zahrnuje apartmán hraběte Odoarda III. Collalto se salo- nem, hernou, pracovnou a ložnicí, dále učebnu, Banketní sál a dva salonky mezipatra. Hrabě Odoardo III. byl prvním z majitelů tohoto rodu, který se pustil po roce 1800 do stavebních úprav uherčického zámku, obnášejících mimo jiné také vybudování Banketního sálu a adaptace interiérů. Stavební aktivita nejenom v Uherčicích, ale také v Brtnici a vídeňském paláci souvisela s budováním kariéry Odoarda III. na rakouském císařském dvoře, jejímž vrcholem bylo získání knížecího titulu roku 1822. Pokoje apartmánu jsou zařízeny dobovým mobiliářem a vybaveny portréty nejbližších příbuzných Odoarda III., vyobrazeními rodových sídel a dalšími předměty, které pochází především z mobiliárního fondu Uherčice a svozového fondu Brtnice. V rámci obnovy koníren uherčického zámku byla realizována expozice, věnovaná rodu Collalto et San Salvatore, jehož příslušníci byli posledními soukromými vlastníky Uherčic.

Úprava bytu sládka na Bítově

Prostory bývalého bytu sládka byly v roce 2022 opraveny a připojeny k prohlídkovému okruhu Expozice hradního pivovaru v jižním křídle hradu. Slavnostní otevření proběhlo 1. července. Byt sládka a šalandy (ubytovny pivovarských tovaryšů), byly vybaveny dobovým mobiliářem, včetně krásného nově instalovaného kachlového sporáku. Prostory expozice pivovaru si návštěvníci procházejí sami bez průvodce. Tato expozice je vůbec první otevřenou expozicí (od r. 2017) v rámci NPÚ zabývající se pivovarnictvím.

Spojení korunou – výstava na zámku v Buchlovicích

V prostorách tzv. horního zámku si mohli návštěvníci SZ Buchlovice od července 2022 prohlédnout výstavu Spojení korunou – Habsburkové a Berchtoldi. Výstava představila památky nejen na korunovace Habsburků jakožto císařů a králů, v jejichž službách Berchtoldi působili, ale také předměty odrážející věrnost Berchtoldů a spojení s trůnem, hrdost a potřebu reprezentace. Exponáty pocházely především z mobiliárních fondů zámku Buchlovice a hradu Buchlova.

Oslava 110. výročí příchodu posledního soukromého majitele z rodu Haasů na hrad Bítov

Nejvýznamnější událostí roku 2022 na Bítově byla oslava 110. výročí příchodu posledního soukromého majitele z rodu Haasů na hrad. Pro svého syna barona Jiřího Haase mladšího jej zakoupil jeho otec baron Georg Haas v roce 1912. K tomuto výročí byla uspořádána dlouhodobá výstava zabývající se celým rodem Haasů od r. 1567 do r. 1945, kdy baron Jiří Haas mladší na hradě zemřel.

Vzdělávání a edukační programy

Památkáři na zámku v Uherčicích

Správa SZ Uherčice připravila pro památkáře komentované prohlídky obnovených prostor zámku

a zámeckého parku. Vzorová památková obnova, realizovaná v rámci projektu Zámek Uherčice – šlechtické sídlo jako divadelní scéna, byla finančně podpořena v rámci IROP. O prohlídku byl velký zájem. Ve čtvrtek 12. 5. 2022 zámek navštívilo 76

osob, odborníků z ÚOP v Brně, ÚOP v Telči, ÚOP České Budějovice a ÚPS v Kroměříži. Památkový garant Pavel Jerie, autorka prohlídkové trasy Veronika Selucká a Lukáš Kružík za TDS prezentovali zajímavosti a zkušenosti z úspěšně dokončené památkové obnovy. Prohlídka byla rozšířena o prostory „Starého zámku“, ve kterých aktuálně probíhá restaurování a rekonstrukce umělecky hodnotné štukové výzdoby, která byla před lety transferována a zachráněna před totální destrukcí. Téměř po čtvrt století vracejí restaurátoři štuky zpět na stropy a zámecké salóny obrazně vystávají z popela.

Rozšířená realita SH Bouzov

Prohlídky pro školy, které probíhaly v květnu a v červnu, byly rozšířeny o prezentaci rozšířené reality. Tato rozšířená realita zobrazuje černou kuchyni na místě, kde byla původně situována, tedy na druhém hradním nádvoří.

Další aktivity

Otevření kavárny Café Ernst věnované architektu Wiesnerovi ve vile Stiassni

Od pátku 10. června 2022 je součástí vily Stiassni i kavárna, která v sobě skrývá i expozici věnovanou architektu Wiesnerovi, jehož stavby jsou dodnes chloubou města Brna.

Květné amabile – květinová slavnost na zámku Hradec nad Moravicí

Květinová aranžmá byla vždy součástí šlechtických zábav a slavností. V rámci projektu Po stopách

šlechtických rodů byl na hradeckém zámku k vidění od 28. 9. do 2. 10. 2022 mimořádný prohlídkový okruh, který byl vyzdoben dobovými květinovými aranžmá a doplněný o soubor kreseb květinových studií a tematických grafických listů ze 17. století. Slavnostně vyzdobená byla i zámecká kaple.

Kamélie v hlavní roli – výstava i komentované prohlídky v Květné zahradě

Historie Květné zahrady je úzce spojena s kaméliemi, které se zde začaly pěstovat od druhé poloviny 19. století a ve 20. století už patřily k největším lákadlům kroměřížské rostlinné sbírky. Jejich kolekce tehdy zahrnovala několik desítek vzrostlých exemplářů v několika odrůdách. V zimním období fungoval Velký skleník jako velká zimní zahrada. Základ dnešní sbírky tvoří soubor 40 původních kamélií, z toho 10 z nich dosahuje výšky nad 5 metrů. Celkový počet kamélií v expozicích obou skleníků čítá kolem stovky rostlin. Součástí výstavy, která trvala od 12. 2. do 13. 3. 2022, byly speciální komentované prohlídky zaměřené především na informace z kulturní historie kamélií.

PŘEHLEDOVÁ ČÁST

O NÁRODNÍM PAMÁTKOVÉM ÚSTAVU

Národní památkový ústav je odbornou a výzkumnou organizací státní památkové péče s celostátní působností. Je státní příspěvkovou organizací ve smyslu platného zákona o státní památkové péči (zák. č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších změn) řízenou Ministerstvem kultury („MK“).

NPÚ se po transformaci proběhlé k 1. lednu 2013 člení na následující organizační celky. Generální ředitelství v Praze („GnŘ“) řídí a metodicky vede celkovou činnost NPÚ a v rozsahu vymezeném zákonem, statutem a vnitřními předpisy přímo zajišťuje úkoly státní památkové péče. Územní odborná pracoviště („ÚOP“) v jednotlivých krajích zajišťují úkoly státní památkové péče v plném rozsahu daném zákonem ve své územní působnosti a dále poskytují odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek. Územní památkové správy („ÚPS“) v Praze, v Českých Budějovicích, na Sychrově a v Kroměříži zajišťují správu památek ve správě NPÚ.

Národní památkový ústav

Valdštejnské náměstí 162/3
118 01 Praha 1

zřízen Ministerstvem kultury
k 1. 1. 2003

IČO: 75032333

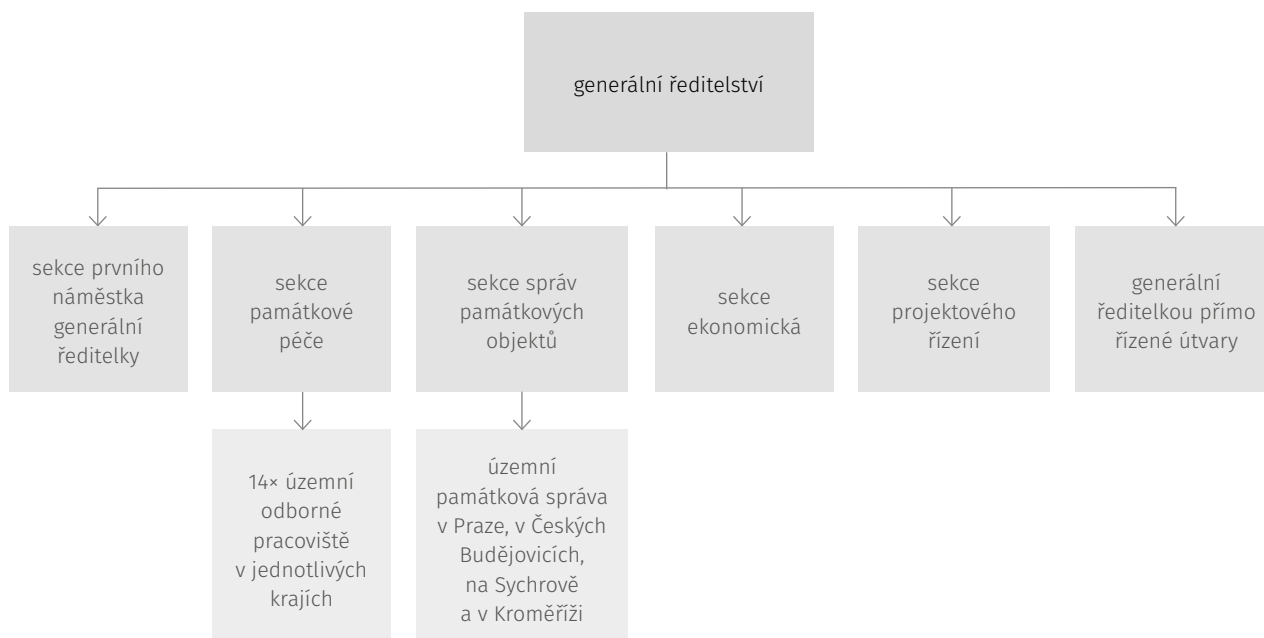
DIČ: CZ75032333

Kontakt

ústředna: 257 010 111

e-mail: epodatelna@npu.cz

www.npu.cz

Činnost NPÚ

Hlavní činnosti NPÚ lze rozdělit na dvě základní skupiny:

- výzkum a vývoj, jakož i odborné a metodické činnosti usměrňující péči o památky ve vlastnictví a správě jiných subjektů a o památkově chráněná území;
- péči o soubor zpřístupněných kulturních památek („KP“), zejména státních hradů („SH“) a zámků („SZ“), které jsou ve správě NPÚ.

Poradní orgány ředitelů pracovišť NPÚ

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Vědecká rada

Komise pro ochranu památkového fondu v oblasti železniční dopravy

Komise pro ochranu památkového fondu vzniklého ve 2. polovině 20. století

Komise generální ředitelky NPÚ pro vědu a výzkum

Komise pro hodnocení výzkumných (grantových) projektů

Pedagogická rada

Redakční rada časopisu Zprávy památkové péče

Redakční rada časopisu Památky

Komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví v NPÚ

Komise pro mobiliární fondy

Komise pro archeologii

Kolegium GŘ – pouze zaměstnanci NPÚ

Etická komise – pouze zaměstnanci NPÚ

Komise kastelánů – pouze zaměstnanci NPÚ

Ediční rada NPÚ

Ediční rada GnŘ

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PRAZE

Interní komise

Památková rada

Pražská archeologická komise

Redakční rada Staleté Prahy a Ediční rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE

Památková rada

Ediční rada

Interní odborná komise

Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení věci za kulturní památku

Krajská archeologická komise

Redakční rada časopisu Průzkumy památek

Redakční rada časopisu Památky středních Čech

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ediční rada

Interní komise

Komise pro posuzování žádostí o finanční podporu péče o kulturní památky v územní působnosti ÚOP

Krajská archeologická komise

Památková rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PLZNI

Interní komise

Památková rada

Krajská archeologická komise

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V LOKTI

Interní komise

Památková rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

Krajská archeologická komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Krajská archeologická komise

Památková rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V LIBERCI

Krajská archeologická komise

Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení a zrušení prohlášení věci za kulturní památku

Památková rada

Ediční a publikační rada

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V JOSEFOVĚ

Interní komise
Krajská archeologická komise
Památková rada
Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení věci za kulturní památku

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V PARDUBICÍCH

Památková rada
Krajská archeologická komise
Regionální komise pro ústřední seznam kulturních památek
Interní komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V TELČI

Interní komise
Krajská archeologická komise
Památková rada
Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení věci za kulturní památku

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V BRNĚ

Krajská archeologická komise
Regionální komise pro ústřední seznam kulturních památek
Interní komise
Památková rada
Ediční rada

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V OLOMOUCI

Interní komise
Krajská archeologická komise
Památková rada ředitele NPÚ, ÚOP v Olomouci
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V KROMĚŘÍŽI

Interní komise
Krajská archeologická komise
Odborná rada Metodického centra zahradní kultury v Kroměříži
Památková rada
Redakční rada
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠŤĚ V OSTRAVĚ

Památková rada
Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení kulturní památkou

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V PRAZE

Odborná rada ředitele NPÚ, ÚPS v Praze
Interní rada ředitele ÚPS k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ
Komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Interní rada ředitele NPÚ ÚSP v Českých Budějovicích k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ
Komise pro nabývání movitých předmětů kulturního dědictví

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA NA SYCHROVĚ

Interní rada ředitele NPÚ, ÚPS na Sychrově
Komise pro výkup movitých památek a předmětů kulturní povahy
Pracovní komise pro tvorbu interiérových instalací ÚPS na Sychrově

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V KROMĚŘÍŽI

Interní rada ředitele NPÚ, ÚSP v Kroměříži, k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ

Národní památkový ústav na základě svého zákonného pověření

- plní úkoly stanovené zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči;
- koordinuje a z velké části vlastními odbornými kapacitami zajišťuje základní a aplikovaný vědecký výzkum pro zkvalitňování vědeckého poznání kulturního dědictví, jakož i rozvoje teorie, metodologie a praxe oboru památkové péče;
- vydává v zájmu zvyšování odbornosti a dosažení jednotných standardů kvality, jakož i předvídatelnosti svých odborných vyjádření na podkladě vlastního vědeckého výzkumu i spolupracujících vědeckých a odborných ústavů a vysokých škol celostátně doporučené odborné metodiky a metodická vyjádření, která průběžně aktualizuje;
- zabezpečuje odbornou a metodickou činnost týkající se péče o nemovitě a movité kulturní památky, jejich soubory, památkové rezervace, památkové zóny, ochranná pásma a území s archeologickými nálezy;
- shromažďuje a odborně zpracovává vědecké poznatky související s kulturními památkami, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a napomáhá jejich praktickému uplatnění;
- pro vykonávání odborných činností systematicky ošetřuje, využívá, spravuje a doplňuje dokumentační sbírky a informační fondy obsahující písemnou, grafickou, mapovou a fotografickou dokumentaci; podle kapacitních možností své dokumentační sbírky zpřístupňuje a napomáhá vlastníkům kulturních památek odborným poradenstvím při vyhledávání archivní dokumentace a dalšími odbornými službami, přitom využívá i fondů archivů, muzeí a galerií včetně informačních bází odborné literatury;
- vede Ústřední seznam kulturních památek České republiky a podílí se na zkvalitňování dat v něm obsažených jak vlastními výzkumy, tak koordinací výzkumu památek a převodem jeho výsledků do příslušné evidence;
- zabezpečuje postupnou digitalizaci údajů o kulturních památkách, památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
- vyjadřuje se k návrhům na prohlášení nemovitých a movitých věcí za kulturní památky nebo zrušení prohlášení věci za kulturní památku, zpracovává i vlastní návrhy na prohlášení věci za kulturní památku;
- připravuje podklady pro územní památkovou ochranu, zejména pro prohlášení městských a vesnických památkových rezervací a památkových zón a pro územní rozhodnutí o ochranném pásmu nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón;
- pro Ministerstvo kultury připravuje dokumentaci pro návrhy kulturních památek a vybraných památkových území k nominaci do Seznamu světového dědictví;
- zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ochranná pásma; dává návrhy na odstranění zjištěných závad orgánům státní památkové péče;
- sleduje technologické způsoby obnovy kulturních památek, shromažďuje a vyhodnocuje poznatky, zkušenosti a informace o historických i novodobých technologiích a materiálech;
- sleduje technické metody ochrany kulturních památek, včetně způsobů provizorního zabezpečení, statického zajištění, ochrany materiálu před rozpadem i znehodnocením a uplatňuje principy preventivní ochrany kulturních památek;
- provádí koncepční i operativní činnosti směřující k záchraně ohrožených kulturních památek, zpracovává podklady pro Seznam ohrožených nemovitých kulturních památek;
- provádí operativní i standardní stavebněhistorické průzkumy, operativní dokumentace, urbanistické průzkumy, archivní průzkumy,

- přítom se prioritně zaměřuje na kulturní památky ve správě NPÚ a zejména na průzkum a dokumentaci záchranného charakteru na kulturních památkách, kterým hrozí buď zánik, nebo výrazné snížení architektonických a historických hodnot;
- sleduje dodržování ochranného režimu památkových rezervací, památkových zón a ochranných pásem nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón;
 - sleduje kulturní dědictví našeho státu zahrnující do Seznamu světového dědictví pro účely povinných zpráv, tzv. monitoringu;
 - poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek a dotčeným obcím při zajišťování péče o kulturní památky;
 - podílí se na prezentaci a popularizaci památkové péče v jednotlivých regionech, poskytuje pomoc obecním úřadům obcí s rozšířenou působností při metodickém řízení činnosti konzervátorů a zpravodajů a při spolupráci s místními občanskými iniciativami vyvíjejícími svoji činnost v oblasti ochrany a uchovávaní hmotného kulturního dědictví;
 - poskytuje konzultace vlastníkům kulturních památek a projektantům v průběhu zpracování přípravné a projektové dokumentace obnovy nemovitých kulturních památek nebo staveb, stavebních změn, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravy dřevin nebo udržovacích prací na nemovitostech v památkových rezervacích, zónách a ochranných pásmech a vyjadřuje se ke všem stupňům dokumentace;
 - podílí se na metodických, koordinačních, organizačních a hodnoticích činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče;
 - poskytuje potřebné odborné podklady orgánům státní památkové péče;
 - zpracovává písemná vyjádření jako obligatorní podklad závazných stanovisek orgánů státní památkové péče k zamýšlené údržbě, opravě, rekonstrukci, restaurování a jiné úpravě
- kulturních památek nebo jejich prostředí a ke stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na nemovitostech v památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
 - podílí se na metodických, koordinačních, organizačních a hodnoticích činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče;
 - poskytuje potřebné odborné podklady orgánům státní památkové péče; zpracovává písemná vyjádření jako obligatorní podklad závazných stanovisek orgánů státní památkové péče k zamýšlené údržbě, opravě, rekonstrukci, restaurování a jiné úpravě kulturních památek nebo jejich prostředí a ke stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na nemovitostech v památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
 - zpracovává odborná vyjádření k jednotlivým fázím projednávání územně plánovací dokumentace; prosazuje hlediska uchování hodnot historického urbanismu;
 - organizuje a zajišťuje odbornou vydavatelskou činnost, organizuje mezioborové konference, semináře a workshopy k nejrůznějším tématům poznávání, péče a popularizace kulturního dědictví;
 - prostřednictvím různých typů vzdělávacích a přednáškových programů a výstav týkajících se státní památkové péče oslovuje širokou veřejnost;
 - podílí se na odborné edukaci a vzdělávání pracovníků v oboru památkové péče a spolupracuje se školami všech typů při rozšiřování výsledků vědeckého výzkumu, vzdělanosti a povědomí o hodnotách a významu kulturního dědictví pro současnost a působí na veřejnost směrem k pozitivnímu vztahu k památkám;
 - vydává osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty;

- realizuje záchranné archeologické výzkumy na objektech ve správě NPÚ a investiční záchranné výzkumy pro další vybrané akce; provádí odborné zpracování, dokumentaci a evidenci archeologických nálezů;
- zpracovává písemnou a fotografickou dokumentaci mobiliárních fondů ve správě pracovišť NPÚ a tuto dokumentaci zpřístupňuje oprávněným osobám k nahlédnutí;
- zajišťuje rozsáhlé činnosti spojené se správou a prezentací památkových objektů, včetně evidence a pohybu mobiliáře na těchto objektech;
- provádí výzkum a prohlubuje poznání vývoje historických interiérů, jejich uměleckého a uměleckořemeslného vybavení i historických sbírek a výsledky výzkumu aplikuje při zkvalitňování stávajících a při tvorbě nových interiérových instalací na hradech a zámcích ve vlastní správě; poskytuje v této oblasti odbornou pomoc i ostatním subjektům.

Poskytování informací za rok 2022

Na základě ust. § 18 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (InfZ), předkládáme následující počty věcí, vyřizovaných v intencích tohoto zákona v roce 2022.

- celkem počet za NPÚ: 88
- počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 2
- počet odvolání proti rozhodnutí, předaných ministerstvu kultury: 0
- počet stížností podle § 16a InfZ, předaných ministerstvu kultury: 0
- počet stížností podle § 16a InfZ, vyřizených formou autoremedury: 0

Rozsudek soudu ve smyslu § 18 odst. 1 písm. c) InfZ, tj. ve věci přezkoumání zákonnosti povinného subjektu, nebyl vydán, jelikož zákonnost může být přezkoumána toliko u rozhodnutí nadřízeného orgánu, tj. ministerstva kultury.

Výhradní licence ve smyslu § 18 odst. 1 písm. d) InfZ nebyla vydána žádná.

Personální údaje o zaměstnancích NPÚ k 31. prosinci 2022

Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví

Věk	Muži	Ženy	Celkem	%
Do 20	1	1	2	0,09
21-30	67	96	163	7,47
31-40	160	272	432	19,81
41-50	299	388	687	31,50
51-60	239	362	601	27,56
Nad 60	150	146	296	13,57
Celkem	916	1 265	2 181	100,00
%	42,00	58,00	100,00	

Členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví

Dosažené vzdělání	Muži	Ženy	Celkem	%
Základní	15	20	35	1,60
Vyučen	228	195	423	19,39
Střední odborné	5	4	9	0,41
Úplné střední	17	48	65	2,98
Úplné střední odborné	191	328	519	23,80
Vyšší odborné	8	31	39	1,79
Vysokoškolské	452	639	1 091	50,02
Celkem	916	1 265	2 181	100,00

HOSPODAŘENÍ

Zhoršený hospodářský výsledek roku 2022 v hlavní činnosti ve výši 1 909 477,59 Kč byl vyrovnán ziskem vytvořeným v jiné činnosti po zdanění v částce 1 909 477,59 Kč.

Výsledek hospodaření v porovnání s předchozími lety v Kč:

Rok	Výsledek hospodaření	Hlavní činnost	Jiná (hospodářská) činnost
2018	2 763 189,12	0,00	2 763 189,12
2019	4 603 207,54	2 456 858,54	2 146 349,00
2020	1 590 021,72	0,00	1 590 021,72
2021	0,00	- 1 772 452,51	1 772 542,51
2022	0,00	- 1 909 477,59	1 909 477,59

Pro dosažení vyrovnaného hospodářského výsledku byl zapojen fond reprodukce majetku jako doplňkový zdroj financování oprav a udržování dlouhodobého majetku ve výši 13 293 146,96 Kč a fond odměn ve výši 8 819 997 Kč. Hospodaření již tolik neovlivňovala vlastní pandemická situace, ale její následky a válečný konflikt na Ukrajině, který vyvolal energetickou

krizi a také přispěl k růstu inflace. Významným vlivem v oblasti nákladů byl prudký nárůst cen nejen energií, ale i stavebních prací, služeb či nákupů. Vlastní výnosy se oproti roku 2021 navýšily meziročně o 129,7 mil. Kč, avšak stále nedosáhly úrovně roku 2019, propad činil více než -27 mil. Kč.

U výsledku hospodaření jiné činnosti došlo k navýšení oproti roku 2021 o 137 tis. Kč, tj. o 7,73 %.

Výnosy

V hlavní činnosti byly výnosy, kromě výnosů z transferů ve výši 2 049 319 tis. Kč (75,6 % celkových výnosů), tvořeny zejména výnosy z vlastních výkonů a zboží, které meziročně vzrostly o 129 708 tis. Kč (o 27 %). Rozhodnou složkou vlastních výkonů jsou výnosy z prodeje služeb (zejména tržby za vstupné), které se v roce 2022 navýšily na částku 541 653 tis. Kč (meziročně o 34,7 %). Výnosy z pronájmů poklesly o 11 215 tis. Kč (o -14,9 %).

Výnosy hlavní činnosti za posledních 5 let dle účtových skupin v tis. Kč

Skupina	Název účtové skupiny	2018	2019	2020	2021	2022
60	Výnosy z vlastních výkonů a zboží	591 607	637 995	447 280	481 192	610 900
64	Ostatní výnosy	12 095	13 552	27 847	43 805	50 737
66	Finanční výnosy	184	102	162	2 830	737
67	Výnosy z transferů	1 238 531	1 370 493	1 706 795	1 701 362	2 049 319
	VÝNOSY CELKEM	1 842 417	2 022 142	2 182 084	2 229 188	2 711 693

Výnosy z transferů – rozdělení dle finančních zdrojů v tis. Kč

	2019	2020	2021	2022
Příspěvek na provoz (včetně Kulturní aktivity, PZAV, UNESCO)	1 024 138	1 272 717	1 248 958	1 547 785
Dotační tituly	335 207	426 427	437 434	488 814
Spolufinancováno EU (ESIF+FM)	14 874	94 655	105 382	109 585
Výzkum, vývoj a inovace z MKČR	50 376	50 497	43 767	52 296
Ostatní individuální a systémové dotace MKČR	269 957	281 275	288 285	326 933
Mimorozpočtové zdroje	11 148	7 651	14 970	12 720
Výzkum, vývoj a inovace mimo MKČR	4 749	2 154	1 110	1 045
Ostatní mimorozpočtové zdroje (zejména ÚSC)	6 399	5 497	13 860	11 675
TRANSFERY CELKEM	1 370 493	1 706 795	1 701 362	2 049 319

V hospodářské činnosti se meziročně navýšily celkové výnosy o 8 109 tis. Kč (19 %). Nejvýznamnější část tvoří každoročně výnosy z prodaného zboží, které v roce 2022 dosáhly částky 35 835 tis. Kč (70,8 % celkových výnosů), a výnosy z prodeje služeb ve výši 14 788 tis. Kč (29,2 % celkových výnosů).

Náklady

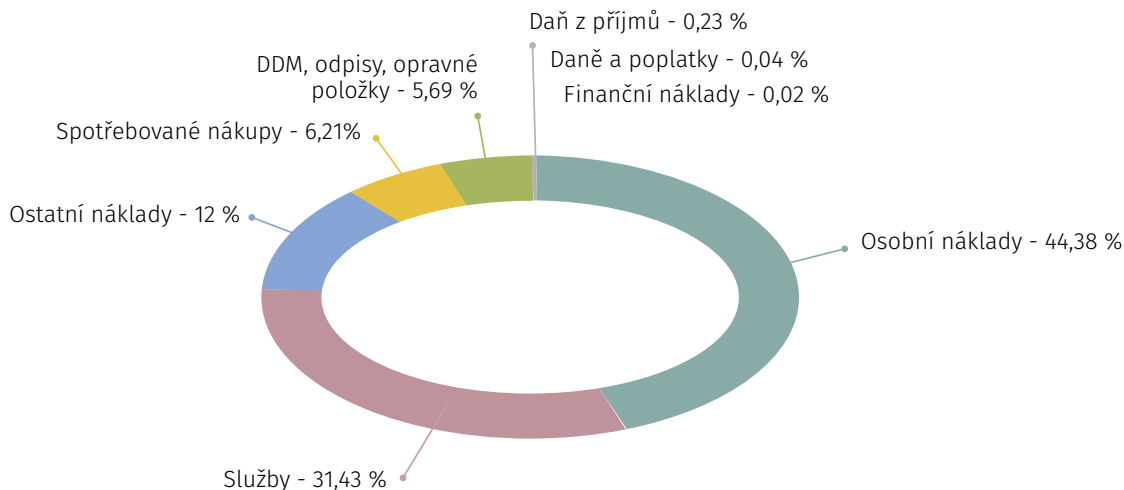
Náklady v hlavní činnosti představovaly částku 2 713 603 tis. Kč. Mimořádné jednorázové navýšení 314 mil. Kč v ostatních nákladech souviselo s projektem IROP a bylo kryto příspěvkem zřizovatele. Provozní věcné náklady nejvíce ovlivnil skokový nárůst cen. Díky úsporným opatřením napříč všemi pracovišti došlo ke snížení spotřebovávaných energií, přesto se meziročně náklady na energie navýšily o 48 mil. Kč

(o 68 %) oproti roku 2021. V procentním vyjádření se nejvyšší mírou na celkových nákladech NPÚ podílejí osobní náklady (44 %) a oprava a údržba (22,7 %), kde došlo ke zvýšení nákladů o 72 mil. Kč. Náklady na drobný hmotný a nehmotný majetek byly meziročně poníženy o 25 %, tj. o 10 mil. Kč.

Náklady hlavní činnosti za posledních 5 let dle účtových skupin v tis. Kč

Skupina	Název účtové skupiny	2018	2019	2020	2021	2022
50	Spotřebované nákupy	112 767	120 292	118 272	116 702	168 548
51	Služby	579 213	648 891	736 307	776 192	852 881
52	Osobní náklady	1 007 016	1 096 417	1 158 894	1 162 784	1 204 241
53	Daně a poplatky	1 351	1 092	1 155	1 012	1 181
54	Ostatní náklady	9 833	20 126	12 745	13 823	325 664
55	DDM, odpisy, oprav. položky	125 434	128 289	150 128	152 793	154 342
56	Finanční náklady	209	156	57	254	601
59	Daň z příjmů	6 594	4 423	4 527	7 401	6 146
	NÁKLADY CELKEM	1 842 417	2 019 686	2 182 084	2 230 961	2 713 603

Struktura nákladů NPÚ v roce 2022 v %

Náklady hospodářské činnosti v meziročním navýšení o 7 972 tis. Kč tvořily tyto významné položky: prodané zboží ve výši 23 215 tis. Kč (47,6 % celkových nákladů), osobní náklady v částce 12 564 tis. Kč (25,8 % celkových nákladů) a ostatní služby ve výši 2 260 tis. Kč (4,6 % celkových nákladů).

Výdaje na zahraniční pracovní cesty

V roce 2022 představovaly náklady na zahraniční služební cesty celkem 4 440 tis. Kč, což je 44,2 % celkových nákladů na cestovné. Výdaje na zahraniční

služební cesty tvořily 0,16 % celkových nákladů NPÚ. Celkové cestovné (účet 512) bylo v roce 2022 ve výši 10 039 tis. Kč, tj. 0,37 % celkových nákladů v hlavní činnosti.

Mimorozpočtové zdroje financování

V roce 2022 byly čerpány mimorozpočtové zdroje financování z transferů ve výši 13 791 tis. Kč a darů 991 tis. Kč, tj. celkem 14 692 tis. Kč. Oproti roku 2021 došlo k meziročnímu snížení o 1 053 tis. Kč.

Rozvaha

Řádek	Označení	Název	Běžné účetní období			Minulé úč. období
			brutto	korekce	netto	netto
1		AKTIVA CELKEM	11 370 740 754,78	2 407 216 669,45	8 963 524 085,33	7 770 982 961,32
2	A.	Stálá aktiva	7 992 553 152,66	2 398 944 083,06	5 593 609 069,60	4 958 297 711,52
3	A.I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	82 946 545,24	70 524 471,92	12 422 073,32	8 965 802,81
4	A.I.1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje (012), (072)	0,00	0,00	0,00	0,00
5	A.I.2.	Software (013), (073)	57 954 343,29	47 761 394,99	10 192 948,30	8 577 163,79
6	A.I.3.	Ocenitelná práva (014), (074)	100 000,00	100 000,00	0,00	0,00
7	A.I.4.	Povolenky na emise a preferenční limity (015), (075)	0,00	0,00	0,00	0,00
8	A.I.5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek (018), (078)	19 742 260,43	19 742 260,43	0,00	0,00
9	A.I.6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek (019), (079)	5 149 941,52	2 920 816,50	2 229 125,02	363 639,02
10	A.I.7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek (041)	0,00	0,00	0,00	25 000,00
12	A.I.8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek (051)	0,00	0,00	0,00	0,00
13	A.I.9.	Dlouhodobý nehmotný majetek určený k prodeji (035)	0,00	0,00	0,00	0,00
14	A.II.	Dlouhodobý hmotný majetek	7 907 366 852,87	2 326 202 205,59	5 581 164 647,28	4 948 144 666,76
15	A.II.1.	Pozemky (031)	246 689 326,21	0,00	246 689 326,21	246 052 987,60
16	A.II.2.	Kulturní předměty (032)	408 875 825,78	0,00	408 875 825,78	405 204 170,47
17	A.II.3.	Stavby (021), (081)	4 876 249 111,72	1 052 788 350,14	3 823 460 761,58	3 349 014 723,53
18	A.II.4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí (022), (082)	1 103 255 053,42	773 542 075,07	329 712 978,35	331 328 899,21
19	A.II.5.	Pěstitelské celky trvalých porostů (025), (085)	471 258,00	67 596,00	403 662,00	413 094,00
20	A.II.6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek (028), (088)	498 512 437,38	498 512 437,38	0,00	0,00
21	A.II.7.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek (029), (089)	1 322 142,00	1 291 747,00	30 395,00	56 600,00
22	A.II.8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek (042)	771 991 698,36	0,00	771 991 698,36	616 074 191,95
24	A.II.9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek (052)	0,00	0,00	0,00	0,00
25	A.II.10.	Dlouhodobý hmotný majetek určený k prodeji (036)	0,00	0,00	0,00	0,00
26	A.III.	Dlouhodobý finanční majetek	0,00	0,00	0,00	0,00
27	A.III.1.	Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem (061)	0,00	0,00	0,00	0,00
28	A.III.2.	Majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem (062)	0,00	0,00	0,00	0,00
29	A.III.3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti (063)	0,00	0,00	0,00	0,00
30	A.III.5.	Terminované vklady dlouhodobé (068)	0,00	0,00	0,00	0,00
31	A.III.6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek (069)	0,00	0,00	0,00	0,00
32	A.IV.	Dlouhodobé pohledávky	2 239 754,55	2 217 405,55	22 349,00	1 187 241,95
33	A.IV.1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci dlouhodobé (462)	0,00	0,00	0,00	0,00
34	A.IV.2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených úvěrů (464)	0,00	0,00	0,00	0,00
35	A.IV.3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy (465)	22 349,00	0,00	22 349,00	22 349,00
36	A.IV.5.	Ostatní dlouhodobé pohledávky (469), (149)	2 217 405,55	2 217 405,55	0,00	1 164 892,95
37	A.IV.6.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na transfery (471)	0,00	0,00	0,00	0,00
39	B.	Oběžná aktiva	3 378 187 602,12	8 272 586,39	3 369 915 015,73	2 812 685 249,80
40	B.I.	Zásoby	32 071 920,89	1 469 586,54	30 602 334,35	34 684 328,02
41	B.I.1.	Pořízení materiálu (111)	0,00	0,00	0,00	0,00
42	B.I.2.	Materiál na skladě (112)	1 077 865,94	0,00	1 077 865,94	942 588,35
43	B.I.3.	Materiál na cestě (119)	0,00	0,00	0,00	0,00
44	B.I.4.	Nedokončená výroba (121)	428 380,00	0,00	428 380,00	356 440,00
45	B.I.5.	Polotovary vlastní výroby (122)	0,00	0,00	0,00	0,00
46	B.I.6.	Výrobky (123), (184)	16 549 908,30	1 469 586,54	15 080 321,76	17 248 036,35
47	B.I.7.	Pořízení zboží (131)	0,00	0,00	0,00	0,00
48	B.I.8.	Zboží na skladě (132)	13 294 649,42	0,00	13 294 649,42	15 392 815,75
49	B.I.9.	Zboží na cestě (138)	0,00	0,00	0,00	0,00
50	B.I.10.	Ostatní zásoby (139)	721 117,23	0,00	721 117,23	744 447,57
51	B.II.	Krátkodobé pohledávky	2 666 370 659,86	6 802 999,85	2 659 567 660,01	1 954 178 570,14
52	B.II.1.	Odběratelé (311), (194)	8 381 000,62	2 060 694,12	6 320 306,50	15 472 550,24
53	B.II.4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy (314)	4 855 037,00	0,00	4 855 037,00	7 150 315,05
54	B.II.5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti (315), (192)	10 504 312,28	3 269 317,73	7 234 994,55	6 116 089,70
55	B.II.6.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci krátkodobé (316)	0,00	0,00	0,00	0,00

Řádek	Označení	Název	Běžné účetní období			Minulé úč. období netto
			brutto	korekce	netto	
56	B.II.9.	Pohledávky za zaměstnanci (335)	2 110 779,43	0,00	2 110 779,43	1 840 521,39
57	B.II.10.	Sociální zabezpečení (336)	0,00	0,00	0,00	0,00
58	B.II.11.	Zdravotní pojištění (337)	0,00	0,00	0,00	0,00
59	B.II.12.	Důchodové spoření (338)	0,00	0,00	0,00	0,00
60	B.II.13.	Daň z příjmů (341)	508 230,00	0,00	508 230,00	0,00
61	B.II.14.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžítá plnění (342)	0,00	0,00	0,00	0,00
62	B.II.15.	Daň z přidané hodnoty (343)	0,00	0,00	0,00	0,00
63	B.II.16.	Pohledávky za osobami mimo vybrané vládní instituce (344)	0,00	0,00	0,00	0,00
64	B.II.17.	Pohledávky za vybranými ústředními vládními institucemi (346)	657 255,78	0,00	657 255,78	0,00
65	B.II.18.	Pohledávky za vybranými místními vládními institucemi (348)	0,00	0,00	0,00	0,00
66	B.II.28.	Krátkodobé poskytnuté zálohy na transfery (373)	0,00	0,00	0,00	0,00
68	B.II.30.	Náklady příštích období (381)	8 267 352,60	0,00	8 267 352,60	8 359 867,03
69	B.II.31.	Příjmy příštích období (385)	0,00	0,00	0,00	2 491,78
70	B.II.32.	Dohadné účty aktivní (388)	2 612 243 476,95	0,00	2 612 243 476,95	1 897 810 945,50
71	B.II.33.	Ostatní krátkodobé pohledávky (377), (199)	18 843 215,20	1 472 988,00	17 370 227,20	17 425 789,45
72	B.III.	Krátkodobý finanční majetek	679 745 021,37	0,00	679 745 021,37	823 822 351,64
73	B.III.1.	Majetkové cenné papíry k obchodování (251)	0,00	0,00	0,00	0,00
74	B.III.2.	Dluhové cenné papíry k obchodování (253)	0,00	0,00	0,00	0,00
75	B.III.3.	Jiné cenné papíry (256)	0,00	0,00	0,00	0,00
76	B.III.4.	Termínované vklady krátkodobé (244)	0,00	0,00	0,00	0,00
77	B.III.5.	Jiné běžné účty (245)	0,00	0,00	0,00	0,00
78	B.III.9.	Běžný účet (241)	662 311 773,40	0,00	662 311 773,40	803 388 743,64
79	B.III.10.	Běžný účet FKSP (243)	9 328 070,06	0,00	9 328 070,06	12 389 828,30
80	B.III.15.	Ceniny (263)	17 388,00	0,00	17 388,00	7 780,00
81	B.III.16.	Peníze na cestě (262)	0,00	0,00	0,00	0,00
82	B.III.17.	Pokladna (261)	8 087 789,91	0,00	8 087 789,91	8 035 999,70

Řádek	Označení	Název	Stav v běžném účet. období	Stav v minulém účet. období
83		PASIVA CELKEM	8 963 524 085,33	7 770 982 961,32
84	C.	Vlastní kapitál	5 896 586 266,17	5 291 170 488,43
85	C.I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky	5 616 353 308,45	4 980 788 871,05
86	C.I.1.	Jmění účetní jednotky (401)	4 798 080 196,38	4 331 878 324,87
87	C.I.3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku (403)	820 817 157,77	650 302 809,93
88	C.I.4.	Kurzové rozdíly (405)	0,00	0,00
89	C.I.5.	Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody (406)	-1 795 213,59	-1 795 563,59
90	C.I.6.	Jiné oceňovací rozdíly (407)	0,00	0,00
91	C.I.7.	Opravy předcházejících účetních období (408)	-748 832,11	403 299,84
92	C.II.	Fondy účetní jednotky	280 232 957,72	310 381 617,38
93	C.II.1.	Fond odměn (411)	10 839 674,00	19 659 671,00
94	C.II.2.	Fond kulturních a sociálních potřeb (412)	10 004 507,42	11 314 421,80
95	C.II.3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hosp. (413)	31 080 770,76	30 237 970,76
96	C.II.4.	Rezervní fond z ostatních titulů (414)	64 151 865,82	111 058 461,98
97	C.II.5.	Fond reprodukce majetku, fond investic (416)	164 156 139,72	138 111 091,84
98	C.III.	Výsledek hospodaření	0,00	0,00
99	C.III.1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	0,00	0,00
100	C.III.2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení (431)	0,00	0,00
101	C.III.3.	Výsledek hospodaření předcházejících účetních období (432)	0,00	0,00
102	D.	Cizí zdroje	3 066 937 819,16	2 479 812 472,89
103	D.I.	Rezervy	0,00	0,00
104	D.I.1.	Rezervy (441)	0,00	0,00
105	D.II.	Dlouhodobé závazky	2 597 547 482,19	2 092 683 967,28
106	D.II.1.	Dlouhodobé úvěry (451)	0,00	0,00
107	D.II.2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé (452)	0,00	0,00
108	D.II.4.	Dlouhodobé přijaté zálohy (455)	0,00	0,00
109	D.II.7.	Ostatní dlouhodobé závazky (459)	414 167,97	414 167,97
110	D.II.8.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery (472)	2 597 133 314,22	2 092 269 799,31
112	D.III.	Krátkodobé závazky	469 390 336,97	387 128 505,61
113	D.III.1.	Krátkodobé úvěry (281)	0,00	0,00
114	D.III.4.	Jiné krátkodobé půjčky (289)	0,00	0,00
115	D.III.5.	Dodavatelé (321)	280 578 494,70	218 376 875,16
116	D.III.7.	Krátkodobé přijaté zálohy (324)	3 151 240,40	3 075 150,96
117	D.III.9.	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé (326)	0,00	0,00
118	D.III.10.	Zaměstnanci (331)	50 855 116,00	49 101 113,00
119	D.III.11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům (333)	18 944,00	9 051,00
120	D.III.12.	Sociální zabezpečení (336)	21 608 618,00	20 595 072,40
121	D.III.13.	Zdravotní pojištění (337)	9 377 225,00	8 955 819,00
122	D.III.14.	Důchodové spoření (338)	0,00	0,00
123	D.III.15.	Daň z příjmů (341)	0,00	2 446 767,00
124	D.III.16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění (342)	4 433 620,00	4 284 733,10
125	D.III.17.	Daň z přidané hodnoty (343)	793 996,14	361 394,65
126	D.III.18.	Závazky k osobám mimo vybrané vládní instituce (345)	0,00	0,00
127	D.III.19.	Závazky k vybraným ústředním vládním institucím (347)	98 318,52	190 922,04
128	D.III.20.	Závazky k vybraným místním vládním institucím (349)	0,00	0,00
129	D.III.32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery (374)	1 443 704,25	1 114 394,25
131	D.III.35.	Výdaje příštích období (383)	968 138,36	1 128 442,46
132	D.III.36.	Výnosy příštích období (384)	70 097 406,67	27 939 386,96
133	D.III.37.	Dohadné účty pasivní (389)	11 192 329,77	36 070 061,46
134	D.III.38.	Ostatní krátkodobé závazky (378)	14 773 185,16	13 479 322,17

Výkaz zisku a ztráty

Řádek	Označení	Text	Činnosti běžné období		Činnosti minulé období	
			hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
1	A.	NÁKLADY CELKEM	2 713 602 777,97	48 765 101,33	2 230 960 753,22	40 793 407,19
2	A.I.	Náklady z činnosti	2 706 856 304,59	48 420 128,66	2 223 305 949,22	40 462 320,29
3	A.I.1.	Spotřeba materiálu (501)	49 911 898,56	2 093 327,32	47 970 157,80	993 748,42
4	A.I.2.	Spotřeba energie (502)	118 409 113,06	2 231 347,14	70 661 171,86	1 443 242,23
5	A.I.3.	Spotřeba ostatních nesklad. dodávek (503)	0,00	0,00	0,00	0,00
6	A.I.4.	Prodané zboží (504)	10 187,70	23 214 620,78	24 312,63	18 551 166,16
7	A.I.5.	Aktivace dlouhodobého majetku (506)	0,00	0,00	-78 830,55	0,00
8	A.I.6.	Aktivace oběžného majetku (507)	0,00	0,00	0,00	0,00
9	A.I.7.	Změna stavu zásob vlastní výroby (508)	217 060,38	6 332,23	-1 874 724,61	1 230 528,61
10	A.I.8.	Opravy a udržování (511)	616 274 350,63	862 749,09	544 451 474,15	534 268,69
11	A.I.9.	Cestovné (512)	10 038 856,33	0,00	5 267 980,10	0,00
12	A.I.10.	Náklady na reprezentaci (513)	899 786,86	0,00	752 984,80	44,70
13	A.I.11.	Aktivace vnitroorganizačních služeb (516)	0,00	0,00	0,00	0,00
14	A.I.12.	Ostatní služby (518)	225 667 824,28	2 260 399,39	225 719 582,75	1 853 771,99
15	A.I.13.	Mzdové náklady (521)	881 928 917,00	12 564 364,00	846 674 607,00	11 152 840,00
16	A.I.14.	Zákonné sociální pojištění (524)	282 881 259,16	3 952 361,94	273 061 950,67	3 441 382,94
17	A.I.15.	Jiné sociální pojištění (525)	2 348 468,57	32 761,92	2 266 110,63	28 572,20
18	A.I.16.	Zákonné sociální náklady (527)	37 082 063,40	274 147,29	40 781 691,20	216 201,70
19	A.I.17.	Jiné sociální náklady (528)	300,00	0,00	0,00	0,00
20	A.I.18.	Daň silniční (531)	0,00	0,00	0,00	0,00
21	A.I.19.	Daň z nemovitostí (532)	409 478,08	0,00	262 061,00	0,00
22	A.I.20.	Jiné daně a poplatky (538)	771 159,69	5 260,40	749 787,72	11 060,20
23	A.I.22.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení (541)	2,00	0,00	2 441,92	0,00
24	A.I.23.	Jiné pokuty a penále (542)	313 746 803,00	0,00	-14 266,00	0,00
25	A.I.24.	Dary a jiná bezúplatná předání (543)	0,00	0,00	0,00	0,00
26	A.I.25.	Prodaný materiál (544)	0,00	0,00	0,00	0,00
27	A.I.26.	Manka a škody (547)	27 916,04	20 837,96	123 152,76	4 441,84
28	A.I.27.	Tvorba fondů (548)	518 199,99	0,00	2 763 505,15	0,00
29	A.I.28.	Odpisy dlouhodobého majetku (551)	120 553 371,95	24 480,00	107 334 515,94	24 480,00
30	A.I.29.	Zúst.cena prodaného dlouh.nehmot.maj. (552)	0,00	0,00	0,00	0,00
31	A.I.30.	Zúst.cena prodaného dlouh.hmot.majetku (553)	364 800,00	0,00	32 200,00	0,00
32	A.I.31.	Prodané pozemky (554)	515 300,00	0,00	2 906 756,00	0,00
33	A.I.32.	Tvorba a zúčtování rezerv (555)	0,00	0,00	0,00	0,00
34	A.I.33.	Tvorba a zúčtování opravných položek (556)	-4 419 701,34	0,00	3 891 440,19	0,00
35	A.I.34.	Náklady z vyřazených pohledávek (557)	8 600 314,66	0,00	327 636,79	0,00
36	A.I.35.	Náklady z drobného dlouhodobého majetku (558)	28 727 853,50	876 249,24	38 299 955,19	974 979,34
37	A.I.36.	Ostatní náklady z činnosti (549)	11 370 721,09	889,96	10 948 294,13	1 591,27
39	A.II.	Finanční náklady	600 509,31	1 466,74	254 232,97	0,93
40	A.II.1.	Prodané cenné papíry a podíly (561)	0,00	0,00	0,00	0,00
41	A.II.2.	Úroky (562)	61 611,69	0,00	0,00	0,00
42	A.II.3.	Kurzové ztráty (563)	326 295,37	1 466,74	192 308,07	0,93
43	A.II.4.	Náklady z přecenění reálnou hodnotou (564)	212 602,25	0,00	61 924,90	0,00
44	A.II.5.	Ostatní finanční náklady (569)	0,00	0,00	0,00	0,00
45	A.III.	Náklady na transfery	0,00	0,00	0,00	0,00
46	A.III.1.	Náklady ústředních rozpočtů na transfery (571)	0,00	0,00	0,00	0,00
47	A.III.2.	Náklady územních rozpočtů na transfery (572)	0,00	0,00	0,00	0,00
48	A.V.	Daň z příjmů	6 145 964,07	343 505,93	7 400 571,03	331 085,97
49	A.V.1.	Daň z příjmů (591)	6 145 964,07	343 505,93	7 400 571,03	331 085,97
50	A.V.2.	Dodatečné odvody daně z příjmů (595)	0,00	0,00	0,00	0,00

Řádek	Označení	Text	Činnosti běžné období		Činnosti minulé období	
			hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
51	B.	VÝNOSY CELKEM	2 711 693 300,38	50 674 578,92	2 229 188 300,71	42 565 859,70
52	B.I.	Výnosy z činnosti	661 637 179,46	50 674 573,85	524 997 035,51	42 565 859,70
53	B.I.1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků (601)	5 363 515,43	11 312,48	3 803 289,60	2 103 481,28
54	B.I.2.	Výnosy z prodeje služeb (602)	541 652 651,13	14 787 947,56	402 268 914,30	12 106 209,92
55	B.I.3.	Výnosy z pronájmu (603)	63 867 902,34	0,00	75 082 892,44	0,00
56	B.I.4.	Výnosy z prodaného zboží (604)	15 925,68	35 834 694,10	37 132,24	28 351 711,63
57	B.I.8.	Jiné výnosy z vlastních výkonů (609)	0,00	0,00	0,00	0,00
58	B.I.9.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení (641)	454 134,25	0,00	1 730 050,31	0,00
59	B.I.10.	Jiné pokuty a penále (642)	0,00	38 720,44	20 139,00	3 750,00
60	B.I.11.	Výnosy z vyřazených pohledávek (643)	80 209,70	0,00	131 123,20	0,00
61	B.I.12.	Výnosy z prodeje materiálu (644)	134 732,50	0,00	19 124,30	0,00
62	B.I.13.	Výnosy z prodeje dlouh. nehm. majetku (645)	0,00	0,00	0,00	0,00
63	B.I.14.	Výnosy z prodeje dlouh. hmot. majetku kromě pozemků (646)	364 800,00	0,00	32 200,00	0,00
64	B.I.15.	Výnosy z prodeje pozemků (647)	515 300,00	0,00	2 906 756,00	0,00
65	B.I.16.	Čerpání fondů (648)	22 197 609,35	0,00	15 428 326,00	0,00
66	B.I.17.	Ostatní výnosy z činnosti (649)	26 990 399,08	1 899,27	23 537 088,12	706,87
67	B.II.	Finační výnosy	736 855,84	5,07	2 829 628,72	0,00
68	B.II.1.	Výnosy z prodeje cenných papírů a podílů (661)	0,00	0,00	0,00	0,00
69	B.II.2.	Úroky (662)	0,00	0,00	0,00	0,00
70	B.II.3.	Kurzové zisky (663)	6 053,60	5,07	4 198,67	0,00
71	B.II.4.	Výnosy z přecenění reálnou hodnotou (664)	730 802,24	0,00	2 825 430,05	0,00
72	B.II.6.	Ostatní finanční výnosy (669)	0,00	0,00	0,00	0,00
73	B.IV.	Výnosy z transferů	2 049 319 265,08	0,00	1 701 361 636,48	0,00
74	B.IV.1.	Výnosy vybraných ústředních vládních institucí z transferů (671)	2 049 319 265,08	0,00	1 701 361 636,48	0,00
75	B.IV.2.	Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů (672)	0,00	0,00	0,00	0,00
76	C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ *	0,00	0,00	0,00	0,00
77	C.1.	Výsledek hospodaření před zdaněním	4 236 486,48	2 252 983,52	5 628 118,52	2 103 538,48
78	C.2.	Výsledek hospodaření po zdanění	-1 909 477,59	1 909 477,59	-1 772 452,51	1 772 452,51

FINANČNÍ PROSTŘEDKY NPÚ ALOKOVANÉ NA ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY PRO ROK 2022

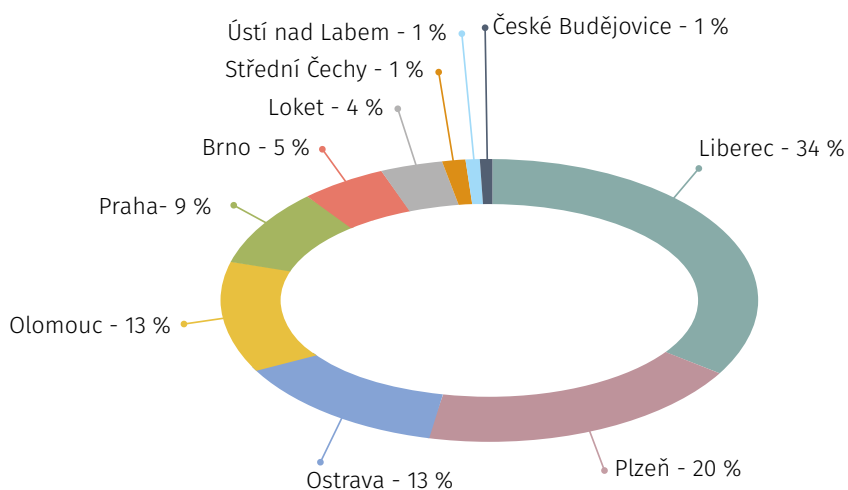
Stejně jako v minulých letech poskytlo Ministerstvo kultury České republiky i v roce 2022 do rozpočtu NPÚ „Alokované finanční prostředky na záchranné archeologické výzkumy“ v celkové výši 9 000 000 Kč. V průběhu čtyř etap žádostí bylo financováno 86 projektů, mezi které bylo rozděleno 99,88 % celkové částky.

Do využívání alokovaných prostředků se zapojilo deset územních odborných pracovišť, z nichž největší podíl celkové částky využilo ÚOP v Liberci a ve větší míře se do čerpání zapojila také ÚOP v Plzni, Ostravě a Olomouci (graf 1). Ve výši čerpání prostředků napříč regiony je patrná dlouhodobá disproporce, která ukazuje na různorodost archeologických pracovišť v NPÚ. Co se týče účelu využití, největší podíl financí směřoval na projekty archeologického výzkumu v areálech památkových objektů ve správě NPÚ nebo na zpracování materiálu ze starších archeologických výzkumů (graf 2). Šlo ve většině případů o zpracování archeologických nálezů získaných v minulých desetiletích, ale také o zpracování terénní dokumentace pro potřeby vytvoření nálezových zpráv. Nezpracované soubory jsou dlouhodobou zátěží nesenou NPÚ, kterou se pomocí alokovaných finančních prostředků daří postupně řešit.

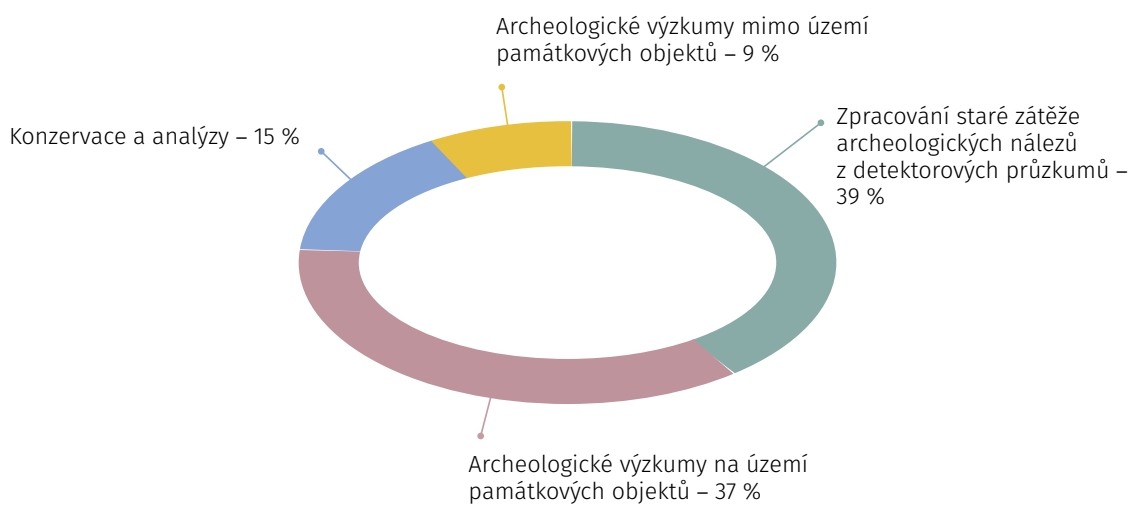
Archeologické výzkumy na památkových objektech ve správě NPÚ mají směřovat především ke zvýšení kvality hospodaření s archeologickým potenciálem těchto cenných lokalit a k jejich preventivní ochraně. Část prostředků směřovala do konzervačních zásahů nebo laboratorních analýz archeologických nálezů nad rámec běžného zpracování, což vede ke zkvalitnění dat získávaných činnostmi archeologů NPÚ. Nejmenší skupinou projektů byly archeologické výzkumy mimo památkové objekty NPÚ, které jsou v žebříčku priorit NPÚ nižší než u předchozích skupin. Peníze byly v této kategorii čerpány především na záchranné výzkumy na pozemcích fyzických osob nepodnikajících. Lze uvést například záchranný výzkum před stavbou rodinného domu na zrušeném novověkém hřbitově v Dědicích. Jiným případem byl pak průzkum archeologické lokality v Praze-Vinoři, který měl za cíl zpřesnit informace o jejím rozsahu a významu, kvůli záměru zařazení mezi kulturní památky.

Rozdělení prostředků do jednotlivých kapitol odpovídá prioritám, které jsou spojeny s naplňováním závazků NPÚ. Alokované finance v rozpočtu NPÚ na ZAV jsou významným prostředkem pro výkon efektivní památkové archeologie v ČR a k preventivní ochraně archeologického potenciálu památek, což je hlavním úkolem archeologické památkové péče.

Rozdělení prostředků dle územních pracovišť

Rozdělení prostředků dle účelu čerpání

PŘEHLED PROJEKTŮ FINANCOVANÝCH Z EVROPSKÝCH ZDROJŮ

Rok 2022 byl „Rokem realizace“. Přes všechny obtíže, které přinesla „postcovidová doba“, válka na Ukrajině a nové nálezné situace vyžadující provedení stavebních změn, úspěšně pokračovala realizace projektů Národního památkového ústavu (dále jen NPÚ) spolufinancovaných z evropských dotačních titulů.

V tomto roce byla NPÚ poskytnuta další vlna dofinancování velkých stavebních projektů ze strany zřizovatele, která umožnila pokračovat v realizaci projektů podpořených z 13. výzvy „Revitalizace vybraných památek“ a 52. výzvy „Revitalizace vybraných památek II.“ Integrovaného regionálního operačního programu, specifického cíle 3.1 (dále jen IROP) a z 34. výzvy ITI Pardubice „Paměťové instituce a kulturní památky – Památky VI“ Integrovaného regionálního operačního programu, specifického cíle 3.1 (dále jen IROP ITI).

Během roku 2022 se podařilo dokončit realizaci akce: Klášter Kladruby – Život v řádu. Současně finišuje realizace projektů IROP a IROP ITI: Cisterciácký klášter Plasy – Obnova opatské rezidence, Státní zámek Telč – Růže Vysočiny, Hrad Karlštejn – klenot české země a Kunětická hora – divadlo na hradě i v podhradí.

Poděkování patří zřizovateli a všem kolegyním a kolegům, kteří se na úspěšné realizaci obnov podíleli nebo podílejí. Dále zhotovitelům, kteří přes přetrvávající obtíže a nejistou situaci pokračují v realizaci zakázek.

Kromě velkých projektů IROP pokračovala i realizace menších akcí podpořených z jednotlivých výzev Místních akčních skupin (dále jen IROP MAS). Také probíhá příprava a realizace projektů podpořených z Operačního programu Životní prostředí (dále OPŽP) a Operačního programu Zaměstnanost (dále jen OPZ). Za rok 2022 bylo v rámci projektů NPÚ z dotačních zdrojů vyčerpáno celkem 295 mil. Kč.

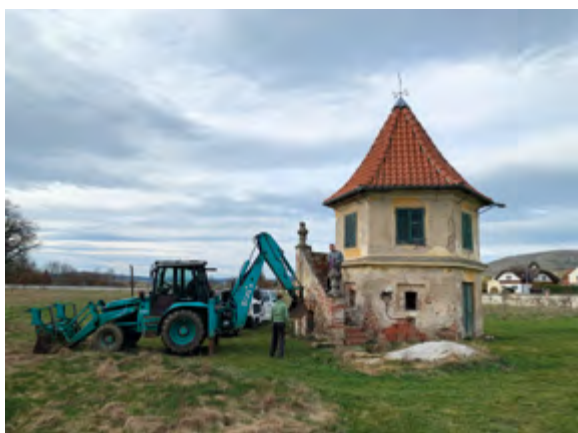
NPÚ není vždy jen přímým žadatelem o dotaci, ale bývá i partnerem ostatních subjektů. Jmenujme např. akci „OA – ITI – ARTECA: Pokročilé fyzikálně-chemické metody ve výzkumu a ochraně kulturního a uměleckého dědictví“ podpořenou z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání nebo projekt MonumTech – Společný vznik a historie, současnost i budoucnost technických památek česko-rakouského příhraničí.

V uplynulém roce také pokročila příprava a proběhlo vyhlášení několika výzev v rámci nového dotačního období IROP 2021–2027.

Vybrané projekty podpořené z programu IROP MAS:

NKP zámek Červené Poříčí Obnova staveb v zámecké zahradě

Projekt řeší obnovu a zpřístupnění gloriety v zámecké zahradě státního zámku Červené Poříčí. Dominantní prvek kompozice zámecké zahrady, centrální dvoupatrový objekt gloriety, je třeba řešit komplexně. V rámci projektu dojde k obnově zdiva, profilace, schodišťových stupňů, povrchů, truhlářských výplní i klem-pířských prvků. Stavba se nachází ve volně přístupné zámecké zahradě.

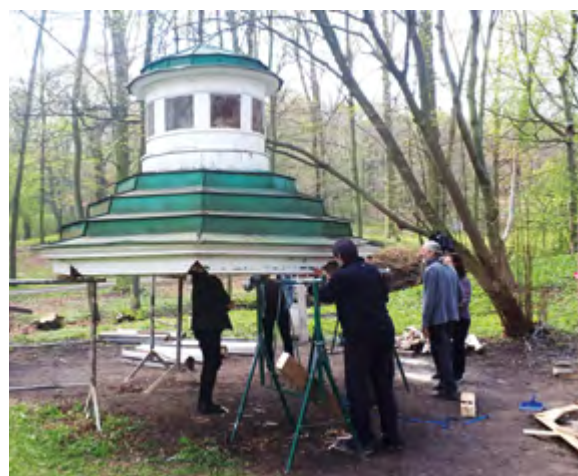
NKP SH Lipnice nad Sázavou Obnova šindelových střech a osvětlení nádvoří

Projekt byl zaměřen na provedení obnovy původní střešní krytiny za užití dřevěného štípaného šindele, tradičního ručně opracovaného materiálu. Realizace projektu přinesla nápravu nevyhovujícího stavebně-technického stavu a provedení obnovy nově umožnilo využít prostor krovů nad Thurnovským palácem i nad třetím patrem obytné věže Samson. Jeden z nejmohutnějších českých hradů také získal nové osvětlení, které zvýšilo využitelnost nádvoří pro večerní a noční kulturně-společenské akce.

NKP SZ Krásný Dvůr Obnova drobných staveb v zámeckém parku

V přírodně-krajinářském parku státního zámku Krásný Dvůr probíhá obnova tří staveb drobné architektury. První je voliéra, která byla v 18. století osazena okrasným ptactvem. Současná voliéra není její přesnou kopií, ale výsledkem úprav v druhé polovině 20. století. Jedná se o pravidelný osmistěn s kupolovitou střechou zakončenou kruhovou lucernou. Druhý objekt se nachází pod pět set let starým dubem. Jedná se o kamennou lavičku s terénním mohutným schodištěm. Poslední stavbou je glorieta umístěný na vysokém návrší nad Velkým rybníkem. Stavba z roku 1784 je kruhového půdorysu na kamenném stupňovém pódium s osmi sloupy.

Během roku 2022 probíhala realizace těchto projektů:

Název projektu	Rozpočet v Kč
IROP (13. a 52. výzva)	
Kláster Kladruby – Život v řádu	164 874 197,63 Kč
Cisterciácký klášter Plasy – obnova opatské rezidence	185 279 846,96 Kč
Státní zámek Telč – Růže Vysočiny	241 488 101,47 Kč
Hrad Karlštejn – klenot české země	166 453 943,85 Kč
Státní zámek Zákupy – obnova jižního křídla hospodářského dvora	234 368 835,38 Kč
Zámek Litomyšl – Božský zámek	264 880 294,31 Kč
IROP (ITI)	
Kunětická hora – divadlo na hradě i v podhradí	83 344 123,96 Kč
IROP (MAS)	
NKP zámek Červené Poříčí – obnova staveb v zámecké zahradě	4 252 270,71 Kč
NKP SH Lipnice nad Sázavou – obnova šindelových střeš a osvětlení nádvoří	4 329 589,07 Kč
NKP hrad Švihov – obnova vodního příkopu	5 535 962,32 Kč
NKP SZ Krásný Dvůr – obnova drobných staveb v zámeckém parku	2 746 195,00 Kč
NKP SZ Kratochvíle, kostel Narození Panny Marie – rehabilitace fasádního pláště a rekonstrukce čistírny odpadních vod	3 939 079,45 Kč
Revitalizace národní kulturní památky LVA – státní zámek Valtice – turistický cíl	5 367 496,59 Kč
OPZ	
Odborné vzdělávání pracovníků NPÚ jako nástroj pro zvýšení efektivity a péče o kulturní dědictví ČR	40 955 297,52 Kč
OPŽP	
Záchrana a stabilizace vegetačních prvků v krajině – Zámecká lipová alej Lemberk	1 099 447,96 Kč
Součet	1 408 914 682,18 Kč

OBNOVY PAMÁTEK Z PROGRAMU SMVS

Financování obnovy památek ze státního rozpočtu ČR je realizováno prostřednictvím dotačního programu Ministerstva kultury pro státní příspěvkové organizace **Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních kulturních zařízení (112/131)**, ke kterému byl v roce 2020 přičleněn program na podporu oživení ekonomiky (151).

Z akcí započatých v minulých letech jich pokračovalo 70 s objemem proinvestovaných finančních prostředků v roce 2022 ve výši 295 mil. Kč (celkový objem pokračujících akcí činí 1,743 mld. Kč), například:

Český Krumlov – záchrana a památková obnova objektu Bellarie	55 mil. Kč
Kynžvart – nová expozice Kynžvartské daguerrotypie	38 mil. Kč
Sychrov – obnova střešního pláště východního křídla zámku včetně věží	36 mil. Kč
Květná zahrada v Kroměříži – obnova kolonády	32 mil. Kč
Konopiště – opravy střech zámku a budov v areálu	32 mil. Kč
Opočno – sanace havarijního stavu objektu Letohrádku	31 mil. Kč
Kratochvíle – vybudování nového provozního a technického zázemí	30 mil. Kč
Uherčice – záchrana umělecko-výtvarné výzdoby Starého zámku	28 mil. Kč

V průběhu roku 2022 byly v rámci tohoto programu přiděleny finanční prostředky pro 11 nových prioritních akcí v celkovém objemu 111 mil. Kč s přidělenými prostředky pro rok 2022 ve výši 67 mil. Kč., například:

Hluboká nad Vltavou – sanace štolového systému	25 mil. Kč
Frýdlant – odstranění havarijního stavu střechy renesančního zámku	20 mil. Kč
Zvíkov – oprava zborcené části hradební zdi	12 mil. Kč
Buchlovice – dokončení stavební obnovy historických štol	9 mil. Kč
Horšovský Týn – sanace hradní kaple a vybudování expozice	8 mil. Kč

V průběhu roku 2022 bylo úspěšně ukončeno 15 víceletých akcí, např.:

Náchod – vzorová obnova zámeckého kopce	234 mil. Kč
Bečov – příkladná obnova hradu a přílehlých objektů	143 mil. Kč
Červené Poříčí – stavební úpravy včetně předzámčí	30 mil. Kč
Bučovice – záchranné a restaurátorské práce na renesanční arkádové fasádě	28 mil. Kč
Jezeří – obnova divadelního sálu	26 mil. Kč

Samostatný program Péče o národní kulturní dědictví I, jehož součástí je i podprogram **141 Obnova a rozvoj materiálně technické základny Národního památkového ústavu s celkovými finančními prostředky ve výši 2,999 mld. Kč pro období 2019-2028**, se týká následujících akcí, které byly již zahájeny předprojektovou přípravou nebo tvorbou projektové dokumentace:

Invalidovna – obnova objektu
Klášteř Plasy – dokončení obnovy Opatské rezidence, obnova sýpky
Vimperk – obnova dolního a horního zámku
Litomyšl – celková obnova zámku
Uherčice – obnova zámeckého areálu

V roce 2022 byla započata stavební realizace akce:

Lysice – obnova zámecké zahrady včetně historických staveb
--

V roce 2022 byly poskytnuty a investovány finanční prostředky ve výši 70 mil. Kč.

PROJEKTY Z NEINVESTIČNÍ DOTACE NA AGENDU UNESCO

V roce 2022 byla využita účelová dotace pro světové dědictví formou šesti dílčích projektů různého pojetí, pokrývajících různá témata v působnosti NPÚ.

Publikace Světové dědictví a Česká republika, aktualizované 2. vydání – viz s. 39.

TAHÁK – Pojd' s námi zabydlet památku!

Cílem projektu bylo zatraktivnění vybraných památkových objektů v péči NPÚ, které jsou součástí lokalit zapsaných na Seznam světového dědictví (Telč – zámecký interiér a Lednicko-valtický areál) pro mladší věkovou skupinu. Dětský návštěvník si má v rámci interaktivní hry zhotovené na základě dobových reálií upevnit znalosti o památce a hravou formou je dále rozvíjet. Hra se odehrává v online prostředí na webových stránkách konkrétního objektu-památky. Prezentace pracuje s pohyblivými autorskými ilustracemi zhotovenými na základě dobových reálií a dalších podkladů: Bylo vytvořeno nové webové rozhraní v rámci administrace webu NPÚ, kde lze vkládat další data.

Dokumentace a prezentace těžní skipověžě a rudného drtiče na dole Václava Řezáče na Měděnci

Unikátní skipová těžní věž na dole Václava Řezáče na Měděnci byla zdokumentována pomocí laserového 3D skeneru a metodou vícesnímkové fotogrammetrie za užití zrcadlového fotoaparátu a dronu. Výsledkem jsou výstupy, které jsou tvořeny mračnem bodů, 3D mesh modelem, 3D mesh modelem s texturou exteriérů a interiérů strojovny a BIM modelem. Díky použití zařízení RTK jsou všechny výstupy zaneseny v systému jednotné trigonometrické katastrální sítě. Předmětem dokumentace nebyla zároveň „pouze“ unikátní stavba, ale také výjimečné strojní vybavení včetně těžního stroje. Dokumentaci provedla firma G4D.

Květná zahrada v Kroměříži – fotogrammetrie grott v Rotundě

Předmětem dokumentace byly interiéry čtveřice grott kroměřížské Rotundy v Květné zahradě.

Za pomoci profesionální techniky (zejména RTK zařízení, totální stanice a zrcadlových fotoaparátů) bylo shromážděno množství dat, ze kterých byla vytvořena jednotlivá mračna bodů, 3D mesh modely (polygonové sítě) a 3D mesh modely s texturou. (V roce 2023 budou z těchto materiálů vytvořeny výstupy, které budou sloužit jako podklad plánovaných restaurátorských prací.)

Francouzská terasová zahrada Státního zámku Litomyšl – archivní průzkum, zahradní archeologie – I. etapa

Projekt zahájený v roce 2022 cílí na kvalitní podklady pro regeneraci zámecké zahrady francouzského typu a přírodně krajinářského parku v areálu zámku Litomyšl. Stěžejním zadáním stavebněhistorického průzkumu (SHP) byly: podrobná archivní rešerše, druhové určení dřevin, popis nedochovaného mobiliáře a zahradní architektury, analýza dendrologických průzkumů, vyhodnocení změn terénních úprav a zhodnocení současného stavu s vyvozením základního předpokladu strategie památkové obnovy. Prostředky byly využity pro zpracování I. etapy.

LVA – CZ Valtice – SHP zámeckého parku

Státní zámek Valtice patří k hlavním architektonickým součástem světového dědictví v LVA, zámecký park a zahrada knížecího sídla však doposud neměly stavebněhistorický průzkum (SHP). Přírodně krajinářské dílo přitom obsahuje bohatý sortiment domácích i exotických dřevin a drobné architektury. Komplexní SHP poskytne utříděné informace o stavebním vývoji zahradní a parkové části památky; součástí je pasportizace uměleckých, drobných architektonických a technických prvků. Výstupy jsou koncipovány tak, aby mohly sloužit i prezentaci památky světového dědictví a její obnovy. S ohledem na rozsah potřebných odborných rešerší a finanční náročnost je zpracování SHP rozděleno do tří etap, projekt v roce 2022 představoval již 2. etapu.

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

Národní památkový ústav (dále jen NPÚ) v roce 2022 koncepčně plnil úkoly spjaté s jeho profilováním jako odborné instituce a výzkumné organizace, jejímž posláním je kontinuální a systematický výzkum památkového fondu a ochrana národního kulturního dědictví.

Do realizace výzkumných úkolů a prezentace jejich výsledků výrazně zasáhla nepříznivá hospodářská situace, válečný rusko-ukrajinský stav, vysoká míra inflace a rapidní růst cen služeb a komodit nutných pro vlastní realizaci výstupů a pro zajištění jejich reprodukovatelnosti. I přes zmíněné komplikace se podařilo dostat stanoveným úkolům. Efektivně nastavená administrace podpory výzkumu v instituci zajistila veškeré povinnosti vůči zřizovateli a partnerským institucím i naplňování kvalitní komunikace s řešiteli výzkumných úkolů napříč institucí.

NPÚ v rámci hodnocení jako výzkumné organizace na základě plnění Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav na léta 2019–2023 (dále jen Koncepce) Radou ministra kultury pro výzkum získal ve sledovaném roce hodnocení „A“ (vynikající).

V roce 2022 bylo řešeno 12 výzkumných oblastí Koncepce financovaných z prostředků na institucionální podporu dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumných organizací (dále jen IP DKRVO), 14 projektů financovaných z Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2018/2020 až 2022 (NAKI II), pokračovalo řešení jednoho projektu TA ČR/ÉTA.

Vědecko-výzkumný potenciál NPÚ se dlouhodobě projevuje v jeho iniciativě vyhledávat a řešit nová, společensky relevantní témata výzkumu s vysokým aplikačním potenciálem v památkové praxi. O tom svědčí podané projektové žádosti v programových výzvách v roce 2022. Celkem bylo podáno 27 nových projektových žádostí (23× NAKI, 2× TA ČR, 1× GA ČR, 1× OP JAK).

S cílem systematického zvyšování dostupnosti výsledků vědecko-výzkumné činnosti v souladu s mezinárodními standardy bylo ve sledovaném roce učiněno hned několik důležitých kroků:

- vypracován a schválen interní předpis vztahující se k režimu otevřeného přístupu u vydávaných odborných periodik NPÚ s cílem upevnit vědecké standardy publikační a redakční politiky a zajistit jejich otevření internacionalizované výzkumné praxi;

- registrace NPÚ u agentury CrossRef, přidělující tzv. DOI (Digital Object Identifier) posílí dostupnost výstupů. Přidělení DOI odborným článkům v periodikách vydávaných NPÚ a plnění povinností vzhledem k agentuře zajistí implementace redakčního systému Actavia;
- za stejným účelem vypracován a schválen interní předpis koordinující vytvoření elektronického archivu publikační činnosti NPÚ a jeho kontinuální plnění jakožto přípravného kroku na participaci na projektu Národního repositáře spravovaného Národní technickou knihovnou;
- NPÚ pokračoval ve spolupráci s mezioborovou plnotextovou databází EBSCO, zahájené v loňském roce. Obsahy periodik se tak prostřednictvím této databáze stávají celosvětově dostupnými odborné a vědecké komunitě;
- v roce 2022 probíhala intenzivní příprava časopisu Zprávy památkové péče do mezinárodní citační databáze Scopus s cílem rozšířit nabídku odborných a vědeckých periodik NPÚ indexovaných v této databázi;
- regionální památková péče a dostupnost výsledků odborné činnosti v jednotlivých regionech ČR představuje nový recenzovaný časopis Památky, jehož první ročník začal vycházet v roce 2022.

Dokumentace antické mramorové busty na zámku ve Vizovicích v rámci realizace DKRVO, výzkumná oblast Movité památky

Výše čerpané podpory ze státního rozpočtu na VaVal (NPÚ 2014–2022, v tis. Kč)

Poskytovatel	Druh podpory	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GA ČR	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	917	1 166	0	1 847	2 257	2 490	0	0	0
MK	Výzkumné záměry	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MK	IP DKRVO	16 053	17 040	18 717	19 630	18 280	18 694	18 666	22 342	31 531
MK	Projekty z veřejných rozpočtů ČR	33 760	33 040	22 912	24 288	31 644	33 679	35 066	22 222	22 210
MŠMT	OP	0	0	0	0	42	586	352	45	33
MŠMT	Dofinancování projektů OP	0	0	70	70	0	0	0	0	0
MV	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	1 480	600	0	0	0	0	0	0	0
TA ČR	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	0	0	0	0	0	0	106	419	0
Celkem		52 210	51 846	41 699	45 835	52 223	55 449	54 190	45 028	53 773

* VaVal – Výzkum, vývoj a inovace; IP DKRVO – institucionální podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace; OP – operační programy

** Finance v tisících Kč jsou automaticky zaokrouhleny z částky v jednotkách Kč s přesností na dvě desetinná místa
Zdroj: www.isvavai.cz/cea?s=subjekty&ss=detail&n=0&h=ico%3A75032333

Institucionální výzkum

V roce 2022 pokračovalo řešení 12 výzkumných oblastí (dále jen VO) s více než třemi desítkami dílčích cílů financovaných z prostředků IP DKRVO s plánovanou dobou řešení do roku 2023. Postup a stav řešení jednotlivých VO byly interně vyhodnoceny Komisí pro hodnocení výzkumných (grantových) projektů NPÚ ve dnech 1.–2. 12. 2022.

Mariánský sloup v Uničově, detail, terénní výzkum a dokumentace v rámci realizace DKRVO, výzkumná oblast Tematické průzkumy

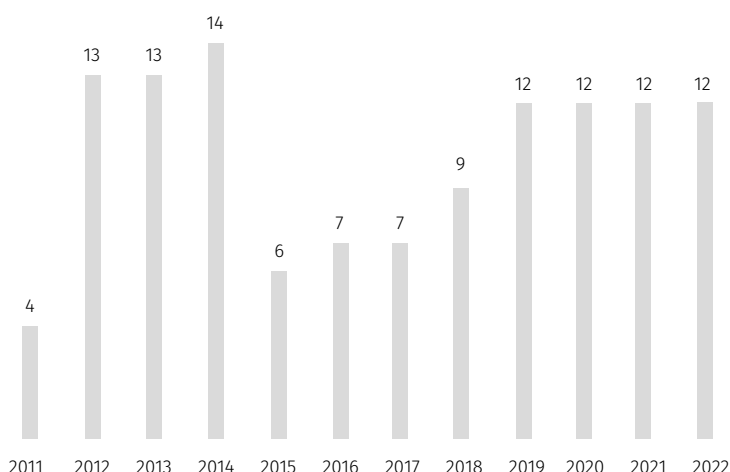
Výzkumné oblasti (VO) Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav 2019–2023

Číslo VO	Název VO	Garant/garantka
I.	Archeologie	PhDr. Jarmila Čiháková
II.	Dějiny památkové péče v českých zemích	Mgr. Jana Pařízková Čevonová
III.	Industriální dědictví	Mgr. Michaela Ryšková
IV.	Materiály a technologie pro obnovu a údržbu památkového fondu	Ing. Veronika Burianová
V.	Metody zpřístupnění památkového fondu pro celoživotní vzdělávání	Mgr. Jana Tichá
VI.	Moderní architektura 20. století	Ing. arch. Naděžda Goryczková
VII.	Movité památky	PhDr. Aleš Mudra, Ph.D.
VIII.	Nemovité památky	PhDr. Vladislav Razím
IX.	Památkový urbanismus	Ing. arch. Alena Krusová
X.	Prezentace výsledků výzkumu a vývoje NPÚ a podpůrná vědecká činnost	Mgr. Martin Gaži
XI.	Tematické průzkumy	Mgr. Anežka Mikulcová, Ph.D.
XII.	Tvorba metodik pro správu památkového fondu	PhDr. Miloš Kadlec

Archeologický průzkum dolu Altenberg ve Zlatých Horách v rámci projektu NAKI II Paměť krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení (DG20P020-VV008)

Počet výzkumných cílů/oblastí DKRVO 2011–2022

Účelový výzkum v roce 2022

NPÚ řeší čtená aktuální témata v rámci vědecko-výzkumných projektů (NAKI II, TA ČR), kterých NPÚ ke konci roku 2022 řešil celkem 15.

NPÚ při řešení výzkumných projektů spolupracuje s řadou výzkumných organizací (VO) a vědecko-výzkumných institucí (v.v.i.). Tuto spolupráci zpřehledňuje graf zachycující jejich počet v programech GA ČR, NAKI, NAKI II a TA ČR v jednotlivých obdobích.

NAKI II

Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II) je program Ministerstva kultury, jehož projekty cílí na zachování a udržitelné rozvíjení specifické národní a kulturní identity i integrity a kulturního dědictví. Projekty trvají od 3 do 5 let. NPÚ v roce 2022 celkem řešil 14 projektů NAKI II. NPÚ je celkem zastoupen v 13 konsorciích, ve dvou případech jako příjemce koordinátor a v ostatních jako příjemce. V jednom případě se podílí na řešení jako účastník.

Čerpaná výše IP DKRVO 2011–2021

Rok	Částka (v tis. Kč)
2011	10 510
2012	15 686
2013	15 847
2014	16 053
2015	17 040
2016	18 717
2017	19 630
2018	18 280
2019	18 694
2020	18 666
2021	22 342
2022	31 531
celkem	222 996

Spolupracující VO a v.v.i. v účelovém výzkumu 2011–2022

NAKI 2011–2015

VO 0
v.v.i. 0

NAKI 2012–2015

VO 4
v.v.i. 6

NAKI 2013–2017

VO 5
v.v.i. 5

NAKI II 2016–2020

VO 2
v.v.i. 13

NAKI II 2018–2022

VO 6
v.v.i. 17

GA ČR: 2017–2021

VO 3
v.v.i. 1

TA ČR 2020–2022

VO 2

Nástropní malba po restaurování hlavního zámeckého sálu SZ Veltrusy, dokumentace v rámci realizace DKRVO, výzkumná oblast Tematické průzkumy

Řešené projekty NAKI II / 2. výzva s dobou řešení 2018–2022

Název projektu	Kód projektu	Role NPÚ / Typ projektu
Hardmuth: od uhlí k tužkařskému impériu	DG18P02OVV003	příjemce / konsorcium
Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě	DG18P02OVV005	příjemce / konsorcium
Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách	DG18P02OVV009	příjemce / konsorcium
Historické varhany, prostředky pro uchování a restaurování jejich zvuku a komplexní hudebně akustický a památkový výzkum jako součást národní identity a kulturního dědictví v ČR	DG18P02OVV014	další účastník / příjemce
Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu	DG18P02OVV019	příjemce / konsorcium
Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl	DG18P02OVV030	příjemce / konsorcium
Historické liturgické textilie v českých zemích: metodologie, inventarizace, péče a prezentace	DG18P02OVV035	příjemce / konsorcium
Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity	DG18P02OVV042	příjemce – koordinátor/konsorcium
Prezentace a interpretace historického prostředí jako nedílná součást kulturní výchovy a vzdělávání v čase nových médií a tzv. tekuté modernity	DG18P02OVV049	příjemce – koordinátor/konsorcium
Kampanologické památky Vysočiny	DG18P02OVV056	příjemce / konsorcium
Archeologie z nebe. Analýza a prezentace fondů dálkového průzkumu na Moravě a ve Slezsku	DG18P02OVV058	příjemce / konsorcium
Bezpečné snímání historických objektů bezpilotními helikoptéry – asistivní technologie, metodika a využití v památkové praxi	DG18P02OVV069	příjemce / konsorcium

Řešené projekty NAKI II / 3. výzva s dobou řešení 2020–2022

Název projektu	Kód projektu	Role NPÚ / Typ projektu
Paměť krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení	DG20P02OVV008	příjemce / konsorcium
Topografie povrchu kamene a její aplikace v oblasti restaurování kamenných prvků	DG20P02OVV021	příjemce / konsorcium

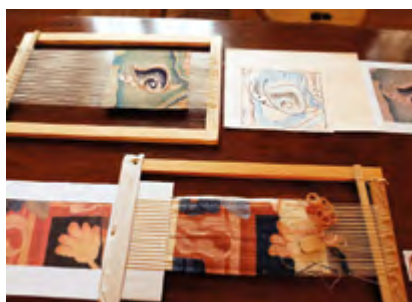
Výstava Čalounění: svědectví luxusu a pohodlí, uspořádaná v rámci projektu NAKI II Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl (DG18P02OVV030)

Vynaložené finanční prostředky z Programu NAKI I, II 2011–2022

Rok	Částka (v tis. Kč)
2011	5 732
2012	23 386
2013	34 782
2014	33 760
2015	33 040
2016	22 912
2017	24 288
2018	31 644
2019	33 679
2020	35 066
2021	22 222
2022	22 210
Celkem	322 721

Počet projektů NAKI a NAKI II řešených v letech 2011–2022

NAKI 2011–2015	1
NAKI 2012–2015	9
NAKI 2013–2017	6
NAKI II 2016–2020	8
NAKI II 2018–2022	12
NAKI II 2020–2022	2

Ukázky postupu tkaní při realizované výstavě Následovníci krásné tkadleny Arachné v rámci projektu NAKI II Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl (DG18P02OVV030)

Technologická agentura České republiky (TA ČR)

Rok 2022 byl posledním rokem řešení tříletého projektu v rámci mimořádné výzvy Programu na podporu aplikovaného společenského a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ÉTA (dále jen Program ÉTA), která cílila na výzkum vhodný pro zmírňování negativních celospolečenských dopadů a využívání nových příležitostí v reakci na řešení důsledku krize spojené s pandemií covid-19, a to zejména

v oblasti sociální, vzdělávací, ekonomické a kulturní. Projekt dokládá schopnost NPÚ promptně reagovat na nenadále společenské změny, v roce 2020 vyvolané pandemií covid-19. Výsledky projektu jsou realizovány s ohledem na jejich společenský dopad. Blíže: www.npu.cz/cs/pro-media/68581-projekt-ktery-se-zabyva-vlivem-dezinfekcnich-prostredku-na-pamatky-ziskal-financni-prostredky-na-realizaci ↗

Řešené projekty TA ČR/ÉTA (2020–2022)

Název projektu	Kód projektu	Role NPÚ
Vliv dezinfekčních prostředků na historické povrchy v návštěvních provozech pamětových institucí v době mimořádných epidemiologických opatření	TL04000476	další účastník

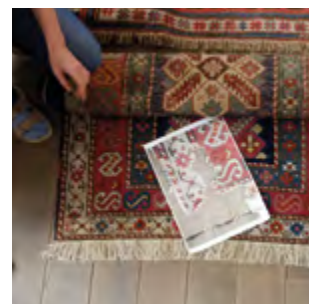
Finanční prostředky čerpané NPÚ z Programu ÉTA/4. veřejná soutěž 2020–2022

Rok	Částka (v tis. Kč)
2020	106
2021	419
2022	0
Celkem	525

Účast NPÚ ve veřejných soutěžích vyhlášených v roce 2022

V roce 2022 byl podán jeden projekt ve výzvě GA ČR na podporu základního výzkumu typu standardní projekty, ve výzvě TA ČR/SIGMA byly podány dva projekty. Jeden projekt se připravoval v Operačním programu Jan Ámos Komenský/MŠMT.

Workshop Tapiserie, Jindřichův Hradec realizován v rámci projektu NAKI II, Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl (DG18P02OVV030)

Přehled podaných žádostí vědecko-výzkumných projektů v roce 2022

Název projektu	Poskytovatel / program / veřejná soutěž
Stavoprojekt Brno 1948–1988: čtyřicet let projektování a výstavby	GA ČR – standardní projekty
Světlo a optika v poznání a péči o kulturní dědictví (podání žádosti leden 2023)	MŠMT OP JAK – špičkový výzkum
Fotovoltaika v památkových zónách	TA ČR SIGMA
Předvídatelnost jako nástroj archeologické památkové péče. Bílá místa současné právní úpravy a cesty k jejich zaplnění	TA ČR SIGMA
Mise památkové péče pro XXI. století – aplikovaný interdisciplinární výzkum na příkladu tvorby digitální dokumentace areálu zámku v Telči formou Heritage BIM	MK, NAKI III
Novostavby v historickém prostředí	MK, NAKI III
Od aristokratického dvora po divadelní scénu. Historická garderoba ve fondech českých hradů a zámků v evropském kontextu	MK, NAKI III
Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění	MK, NAKI III
Zámky v krajině moravskoslezského pomezí – nové formy prezentace nevyužitých historických objektů	MK, NAKI III
Ochrana antropogenního terénního reliéfu ohroženého lesní zemědělskou činností	MK, NAKI III
Péče o stavební památky ohrožené vodorozpustnými solemi	MK, NAKI III
Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských historických knihovních fondech	MK, NAKI III
Utváření paměti. Poválečná reflexe holokaustu v českém výtvarném umění	MK, NAKI III
Historické postupy návrhu a rozkreslení architektonických detailů a celků – jejich rekonstrukce a aplikace	MK, NAKI III
Energie Československa: industriální kulturní dědictví 20. století jako místo paměti a vzdělávání	MK, NAKI III
Vlákna paměti. Minulost a současnost vambereckého krajkářství	MK, NAKI III
Dědictví cisterciáckých klášterů, jejich odraz v historické krajině a prezentace za pomoci moderních technologií	MK, NAKI III
Mizející struktury venkovských sídel – Kulturní hodnoty půdorysných forem sídel a jejich vztahu k historické struktuře krajinného rámce a interpretace dochovanosti historické urbanistické struktury venkovských sídel	MK, NAKI III
Barokní sakrální architektura v oblasti východního Krušnohoří	MK, NAKI III
Řeč materiálu II. Stavební materiátka a řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví i pro současný životní styl	MK, NAKI III
Prospekční metody a moderní dokumentace v archeologii jako součást záchran a ochrany památek sídelní a vojensko-historické povahy na příkladu center panovnické a šlechtické moci z období středověku a novověku	MK, NAKI III
Mapa českých hradů: hrady jako kulturní fenomén, předmět výzkumu a památky minulosti	MK, NAKI III
Nástroje pro rozpoznání a zachování památkové hodnoty kovových mostů	MK, NAKI III
Záchranná obnova vybraných stálezelených prvků v památkách zahradního umění na příkladu barokních zahrad	MK, NAKI III
Obnova fasád z tvrdých omítek z 1. poloviny 20. století	MK, NAKI III
Historické varhany, prostředky pro uchování a restaurování jejich zvuku a komplexní hudebně akustický a památkový výzkum jako součást národní identity a kulturního dědictví v ČR	MK, NAKI III
Oceňování nemovitých věcí s památkovou hodnotou	MK, NAKI III

Výsledky VaVal v Rejstříku informací o výsledcích (RIV)

V rámci řešení institucionálního a účelového výzkumu předložil NPÚ k 31. lednu 2022 poskytovateli ke schválení celkem 184 výsledků. Výsledky

po schválení RMKPV MK ČR budou vedeny v RIV. Strukturu předávaných výsledků zřehledňuje uvedená tabulka.

Přehled výsledků NPÚ vložených do RIV v letech 2011–2022

Druh výsledku	Kód	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Celkem
Audiovizuální tvorba	A	0	0	1	1	2	0	3	3	2	11	6	3	32
Kapitola v odborné knize	C	77	11	28	20	13	7	9	19	34	9	9	7	243
Metodika certifikovaná/schválená příslušným orgánem státní správy	N/E	0	1	6	15	9	8	2	5	1	6	2	8	63
Odborná kniha	B	9	10	13	22	33	18	29	20	10	25	19	35	243
Ostatní výsledky nezařaditelné do žádného z uvedených druhů výsledků	O	0	1	3	0	0	0	2	5	0	0	0	0	11
Ověřená technologie	Z/B	0	0	0	4	3	0	0	0	0	3	2	0	12
Strategické a koncepční dokumenty	Hkonc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Památkový postup	N/C	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	1	1	8
Odborný článek obsažený v databázi Web of Science	Jimp	0	0	0	0	0	1	1	4	3	2	5	1	17
Odborný článek obsažený v databázi SCOPUS	Jsc	0	0	0	0	0	0	1	1	8	8	7	11	36
Recenzovaný odborný článek	Jost	45	79	90	101	91	107	69	68	46	48	62	65	871
Software	R	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
Specializovaná mapa s odborným obsahem	N/D	12	6	2	1	16	2	14	3	5	18	10	19	108
Specializovaná veřejná databáze	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3
Stať ve sborníku	D	11	5	10	6	4	6	11	1	5	5	6	14	84
Uspořádání (zorganizování) konference	M	1	1	0	2	2	2	0	0	0	0	2	1	11
Uspořádání (zorganizování) výstavy	Enekrit	1	2	3	6	17	4	1	0	0	0	0	0	34
Uspořádání (zorganizování) výstavy s kritickým katalogem	Ekrit	0	0	0	0	0	3	4	3	0	7	9	8	34
Uspořádání (zorganizování) workshopu	W	1	0	4	6	13	1	4	0	6	8	15	12	70
Celkem		157	116	160	184	207	162	151	132	120	151	156	187	1 883

Národní úložiště šedé literatury (NUŠL)

Do Národního úložiště šedé literatury (NUŠL), které provozuje Národní technická knihovna, byla vložena 1 schválená metodika v souladu s Příkazem ministra kultury č. 21/2018, kterým se ruší Příkaz ministra kultury č. 25/2014 a stanovuje

se Postup schvalování metodik a památkových postupů Ministerstvem kultury jako uznatelných výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a postup ve věci vydání stanoviska poskytovatele k využitelnosti výsledku specializovaná mapa s odborným obsahem.

Výsledky aplikovaného výzkumu typu N

Metodiky (N_{metS})

V roce 2022 bylo ke schvalovacímu řízení předáno celkem 12 metodik, schváleno bylo 8 metodik.

Název metodiky	Autoři	Zdroj financování	Osvědčení o schválení
Rukověť kastelána - Metodika řádné správy památkového objektu zpřístupněného veřejnosti	Bídlasová Lucie a kol.	IP DKRVO	256
Metodika oprav nosných konstrukcí památkově chráněných objektů	Vinař Jan	IP DKRVO	v řízení
Metodika regenerace sídlišť v souladu se zájmy památkové péče	Řepková Hana	IP DKRVO	v řízení
Budoucnost minulosti. Metodika participativní péče o kulturní dědictví na dobrovolnické bázi	Dryáková Kateřina, Hudec Petr, Kasl Nikola	NAKI II	265
Historický interiér a řeč materiálu	Cíchrová Kateřina a kol.	NAKI II	266
Interdisciplinární výzkum středověké sakrální architektury	Peksa Vojtěch a kol.	NAKI II	246
Metodika užití technologie bezpilotních helikoptér pro dokumentaci interiérů a exteriérů historických objektů	Buršík Dalibor a kol.	NAKI II	250
Mnoho podob interpretace. Metodika inovativních přístupů k prezentaci a interpretaci historických interiérů a exteriérů	Bláhová Lucie a kol.	NAKI II	264
Rozvíjíme tradici aneb Od výkladu k interpretaci: Metodika průvodcovské činnosti v historických interiérech a exteriérech	Bláhová Lucie a kol.	NAKI II	263
Metody komplexní péče o zvuk památkově chráněných varhan a pro restaurování jejich zvuku	Koukal Petr a kol.	NAKI II	M066
Metodika průzkumu, revize a pasportizace historického knihovního fondu	Hájek Pavel a kol.	NAKI II	v řízení
Památkové hodnocení uměleckých štuků	Fiřt Jan, Kuneš Petr, Skalický Petr	NAKI II	v řízení

Specializované mapy s odborným obsahem (N_{map})

V roce 2022 bylo ke schvalovacímu řízení předáno 21 specializovaných map s odborným obsahem, schváleno bylo celkem 19 map.

Název mapy	Autoři	Zdroj financování	Schválení
Archeologický atlas MPZ Hradec nad Moravicí	Kiecoň Marek, Zezulová Michaela	IP DKRVO	schváleno
Archeologický atlas MPZ Opava	Kiecoň Marek, Zezulová Michaela	IP DKRVO	schváleno
Archeologický atlas státního zámku Lednice	Vitula Petr	IP DKRVO	schváleno
Archeologický atlas státního zámku Valtice	Vitula Petr	IP DKRVO	schváleno
Archeologický atlas státního zámku Vranov nad Dyjí	Vitula Petr	IP DKRVO	schváleno
Barokní exteriérová skulptura na území Plzeňského kraje	Jedličková Renáta, Kovařík Viktor, Zahradník Pavel	IP DKRVO	schváleno
Kompletace archeologického poznání hradu Andělská hora	Prekop Filip	IP DKRVO	schváleno
Památky elektrárenství v Čechách – doplnění Západní a jižní Čechy	Chmelenský Jiří, Eismann Šimon	IP DKRVO	schváleno
Průmyslové dědictví Ostravy – hornictví	Matěj Miloš, Mrázková Magdaléna, Maren Pavel	IP DKRVO	schváleno
Sepulkrální památky na hřbitově v Kokoníně	Kurešová Jana, Jakubcová Zuzana, Vrabec Vladimír	IP DKRVO	schváleno
Středověká nástěnná malba v Královéhradeckém kraji	Šindlář Ondřej	IP DKRVO	schváleno
Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě	Fiřt Jan a kol.	NAKI II	schváleno
Topografie opracovaného povrchu kamenných prvků historických staveb Pražské památkové rezervace	Bartoš Ladislav a kol.	NAKI II	schváleno
Historické vodohopdářské objekty v povodí Ploučnice	Kolka Miroslav a kol.	NAKI II	schváleno
Interaktivní 3D model severní fasády zámku Plumlov s odborným komentářem	Čadilová Michaela a kol.	NAKI II	schváleno
Interaktivní mapa s archeologickými daty DPZ	Macků Pavel a kol.	NAKI II	schváleno
Mapa managementu archeologického a kulturně-historického dědictví moravských a slezských Sudet	Hlas Jindřich a kol.	NAKI II	schváleno
Mapa paměti krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení	Hlas Jindřich a kol.	NAKI II	schváleno
Mapa výskytu památek zjištěných pomocí DPZ	Macků Pavla kol.	NAKI II	schváleno
Zámek Plumlov – jižní fasáda – interaktivní 3D model s výsledky restaurátorského průzkumu	Škobrtal Milan a kol.	NAKI II	v řízení
Interaktivní 3D model interiéru kostela sv. Anny a sv. Jakuba Většího ve Staré Vodě	Škobrtal Milan a kol.	NAKI II	v řízení

Památkové postupy (N_{pam})

V roce 2022 byly ke schvalovacímu řízení předány celkem 2 památkové postupy, schválen byl 1 památkový postup.

Název památkového postupu	Autoři	Zdroj financování	Schválení
Průzkum umělecko-historicky hodnotných interiérů za pomoci autonomního letu bezpilotní helikoptéry	Čadilová Michaela a kol.	NAKI II	schváleno
Ochrana, údržba a dokumentace zvonů	Vácha Petr a kol.	NAKI II	v řízení
Péče o archeologické nemovité a movité dědictví v krajině České republiky ohrožené těžební a pěstební činnostmi v lesních porostech	Hlas Jindřich a kol.	NAKI II	v řízení

SOUHRNNÉ TABULKY

Přehled publikací vydaných v roce 2022

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Ad unicum. Umělecká díla z liechtensteinských sbírek Národního památkového ústavu I/3 – od gotiky k manýrismu

Lenka Kalábová, Šárka Radostová (eds.), Michal Konečný, Zuzana Macurová, Zdeňka Míchalová, Matěj Kruntorád (co-eds.)
ISBN 978-80-7480-172-3, 408 s.

Letní rezidence Pražanů. Černošice a vilová architektura 19. a 20. století

Šárka Koukalová (ed.)
ISBN 978-80-7480-174-7, 496 s.

Metodika oprav nosných konstrukcí památkově chráněných objektů. Zajištění statické funkce při zachování autenticity

Jan Vinař
ISBN 978-80-7480-156-3, 243 s.

(Ne)tušené souvislosti - 10 let dobrodružství vápna a písku

Dagmar Michoinová, Gabriela Setunská
ISBN 978-80-7480-173-0, 44 s.

Pamatují Napoleona (I). Struktury umělecké (re)prezentace Napoleona Bonaparta a osobností jeho doby

Marian Hochel
ISBN 978-80-7480-159-4, 264 s.

Postupme si dále! 1. Rozvíjíme tradici aneb od výkladu k interpretaci. Metodika průvodcovské činnosti v historických interiérech a exteriérech

Kateřina Dryáková a Nikola Kassl (edd.)
ISBN 978-80-7480-169-3, 196 s.

Postupme si dále! 2. Mnoho podob interpretace. Metodika inovativních přístupů k prezentaci a interpretaci historických interiérů a exteriérů

Kateřina Dryáková a Nikola Kassl (edd.)
ISBN 978-80-7480-170-9, 260 s.

Postupme si dále! 3. Budoucnost minulosti. Metodika participativní péče o kulturní dědictví na dobrovolnické bázi

Kateřina Dryáková a Nikola Kassl (edd.)
ISBN 978-80-7480-171-6, 116 s.

Světové dědictví a česká republika. World Heritage and the Czech Republic. 2. rozšířené vydání

Věra Kučová, Olga Bukovičová
ISBN 978-80-7480-168-6, 311 s.

PERIODIKA:

PAMÁTKY, ROČNÍK 1/2022

ISSN 2788-0435

ZPRÁVY PAMÁTKOVÉ PÉČE, ROČNÍK 82 / 2022

ISSN: 210-5538

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PRAZE

Románský kostel v Dolních Chabrech a jeho předchůdci

Zdeněk Dragoun, Michal Tryml
ISSN 1803-232X (edice APDP)
ISBN 978-80-87220-13-9, 280 s.

PERIODIKA:

STALETÁ PRAHA, ROČNÍK XXXVIII/2022

ISSN: 0231-6056

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE

Dějiny evropské architektury, III. díl – Středověké umění evropského Západu

Václav Mencl – Helena Soukupová ed.
ISBN 978-80-88339-10-6, 304 s.

Od sedláka po domkáře. Vesnické obydlí Petrovicka a Nechvalicka v 17. až 19. století s důrazem na roubené stavby

Jan Veselý ed.
ISBN 978-80-88339-3-7, 207 s.

Středověká opevnění českých měst, 1. díl Výklad

Vladislav Razím
ISBN 978-80-88339-12-0, 495 s.

Terénní stopy obléhání hradů v husitském století

Jan Kypta – Jiří Marounek
ISBN: 978-80-88339-14-4, 295 s.

PERIODIKA:

Památky středních Čech, 36. ročník, 2 čísla
ISSN: 0862-1586

Průzkumy památek, 29. ročník

ISSN: 1212-1487

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Krása šlechtických exlibris a supralibros

Pavel Hájek (ed.)
ISBN 978-80-88446-01-9, 79 s.

Portrétní miniatury ve sbírkách Národního památkového ústavu, územní památkové správy v Českých Budějovicích

Ludmila Ourodová-Hronková – Olga Trmalová
ISBN 978-80-88446-03-3, 480 s.

Thirty-Three Years of Heritage Protection in Czechia

Martin Gaži – Pavel Hájek – Daniel Šnejd (edd.)
ISBN 978-80-88446-02-6, 263 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PLZNI

Podzemí kláštera Plasy

Pavel Duchoň, Zdeněk Chudárek, Josef Řehák sr., Marcela Waldmannová
ISBN 978-80-85035-58-2, 8 s.

**Panelový boom a bytový šum v Plzni.
Historie a vývoj plzeňských sídlišť mezi lety
1945–1989**

Martin Cikán, Lenka Lišková, Lucie Tlustá, David Tuma
(ed.)
ISBN 978-80-85035-59-9, 320 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Architektura Ústí nad Labem 1900–1945

Marta Pavlíková, Alena Sellnerová, Mirka Salavová
ISBN 978-80-85036-84-8, 240 s.

Most, zánik a zrození

Petra Andrejchová, Tomáš Brož, Jan Hanzlík, Jan Leibl,
Lucie Radová, Hana Veselá
ISBN 978-80-85036-82-4, 305 s.

Středověké venkovské kostely okresu Louny

Jaroslav Skopec a kolektiv
ISBN 978-80-85036-83-1, 630 s.

PERIODIKA:

**Monumentorum Custos 2022/1–2 – Časopis
pro památky severozápadních Čech**

ISSN: 1803-781X
ISBN 978-80-85036-85-5

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LIBERCI

Kostely v kouři komínů

Alena Řičánková
ISBN 978-80-87810-50-7, 248 s.

PERIODIKA:

Fontes Nissae – Prameny Nisy

ISSN: 1213-5097

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V JOSEFOVĚ

**Honzíkův průvodce po východních Čechách.
Drobné památky v krajině**

Jiří Balský, Viktor Blažek
ISBN 978-80-88226-36-9, 24 s.

Nejstarší měšťanské domy východních Čech

Eliška Seifertová Racková – Jiří Slavík
ISBN 978-80-88226-35-2, 207 s.

Johann Ignaz Címbal (1722–1795)

Petr Arijčuk
ISBN 978-80-88226-29-1

Rokytnice v Orlických horách.

Městská památková zóna

Matěj Kubina
ISBN 978-80-88226-33-8.

Skalka. Vesnická památková zóna

Jan Tluchoř, Matěj Kubina
ISBN 978-80-88226-34-5.

Slavoňov. Dřevěný kostel sv. Jana Křtitele

Jiří Slavík, 2. opravené vydání
ISBN 978-80-88226-31-4.

Vízmburk. Státní hrad. Vizmburk. Zamek państwowy

Jiří Balský, Jiří Slavík
ISBN 978-80-88226-30-7, ISBN 978-80-88226-32-1.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V BRNĚ

Hardtmuth, architekt knížat z Liechtensteinu

Lenka Šabatová (ed.), Daniel Lyčka, Pavel Borský,
Dagmar Černoušková
ISBN: 978-80-87967-33-1, 399 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OSTRAVĚ

**Architekt Camillo Sitte (1843–1903)
a jeho tvorba na Ostravsku**

Martin Strakoš, Romana Rosová
ISBN: 978-80-88240-34-1, 255 s.

Jak se bydlelo ve městě

František Kolář, Jana Koudelová, Petra Kaniová,
Romana Rosová, Dalibor Prix, Pavel Stabrava
ISBN: 978-80-88240-32-7, 192 s.

**Metodika klasifikace a hodnocení průmyslového
dědictví z pohledu památkové péče – vodní
hospodářství**

Michaela Ryšková, Miriam Dzuráková, Radka Račoch,
David Honek (eds.)
ISBN 978-80-88240-28-0 (NPÚ), 978-80-87402-98-6
(VÚV), 195 s.

Ostrava's Industrial Heritage

Miloš Matěj
ISBN 978-80-88240-30-3, 429 s.

**Život uvnitř města. Typologie zástavby a kultura
bydlení v městských historických jádrech
moravskoslezského pomezí**

František Kolář, Jana Koudelová, Petra Kaniová, Romana
Rosová, Dalibor Prix, Pavel Stabrava, Michal Zezula
ISBN: 978-80-88240-33-4, 352 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA NA SYCHROVĚ

**Rukověť kastelána. Metodika řádné správy
památkového objektu zpřístupněného veřejnosti**

Miloš Kadlec (ed.)
ISBN 978-80-906784-5-3, 121 s.

**ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Noble festivities and amusements

Duňa Panenková (ed.)
ISBN 978-80-87890-38-7, 231 s.

Šlechtické slavnosti a zábavy

Duňa Panenková (ed.)
ISBN 978-80-87890-37-0, 232 s.

**The Nobility of the Czech Lands on the Chessboard
of European Diplomacy**

Petr Pavelec, Martin Gaži, Milena Hajná (edd.)
ISBN 978-80-87890-40-0, 824 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V KROMĚŘÍŽI

**Šerm kordem po francouzsku jako vznešené umění
a zábava šlechty**

Jaroslav Vaculík
ISBN 978-80-908257-1-0, 171 s.

Přehled průzkumů a dokumentací

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ**Stavebněhistorické průzkumy**

Telč – zámek

Karlštejn – hrad

Horšovský Týn – hrad a zámek

Zvíkov – hrad

Litice – hrad

Operativní průzkumy a dokumentace

Praha-Karlín – Invalidovna (NKP)

Telč – zámek

Horšovský Týn – hrad a zámek

Červená Řečice – zámek (NKP)

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PRAZE**Operativní průzkumy a dokumentace**

Praha 1-Staré Město – Karoliny Světlé, rotunda sv. Kříže, lucerna, kopule, střešní krytina

Praha 1-Staré Město – čp. 10, U Radnice 2, uliční fasáda

Praha 1-Staré Město – čp. 158, Clam-Gallasův palác, Husova 20 – Linhartská 3, inventarizace deponovaných oken

Praha 1-Staré Město – čp. 165, Karlova, dvorní objekt a sousedské zdi

Praha 1-Staré Město – čp. 511, Havelská, uliční fasáda

Praha 1-Nové Město – čp. 139, klášter voršilek, Národní třída 8 – Ostrovní 11 – Voršílská 5, fasády

Praha 1-Nové Město – čp. 852, Na Příkopě 10, palác Savarin

Praha 2-Nové Město – čp. 1268, V Tůních 5, bývalá kaple Všech Svatých, gotické zdivo - východní a severní zeď při nároží, 1. patro

Praha 1-Malá Strana – kostel Panny Marie Vítězné, starší podlahy u oltáře, severní fasáda kostela

Praha 1-Hradčany – čp. 181, Martinický palác, Loretánská 4 – U Kasáren 2, fasády ve dvoře

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE**Stavebněhistorické průzkumy**

Brandýs nad Labem – dům čp. 149, ul. Sv. Vavřince

Brandýs nad Labem – hospodářský objekt

Bratřejov – usedlost čp. 8

Činěves – márnice – domek zahradníka

Čistá – kaple sv. Anny

Dolní Krupá – hospodářský objekt při faře čp. 15

Hostomice – Radouš, kaplička

Klecany – stavby v Klecanském háji

Kolín – zámek

Komorní Hrádek – starý zámek

Kotopky-Tihava – kaplička sv. Jana Nepomuckého

Kouřim – dům čp. 21, Ptačí ryneček

Kroučová – sušárna švestek v areálu usedlosti čp. 20

Kutná Hora – dům čp. 281, Poděbradova ul.

Lipany-Vitice – panský dům a hospodářský dvůr čp. 1

Líšno – zámek

Lobkovice – bývalý pivovar – sladovna

Louňovice – roubená sýpka při domě čp. 67

Medonosy – opěrná zeď hřbitova

Mělník Pšovka – bývalý klášterní pivovar

Mokřany – usedlost čp. 1

Nechvalice – kostel sv. Mikuláše

Nižbor – zaklenutý náhon bývalých železáren

Pakoměřice – zámek

Radešice – usedlost čp. 1

Radešice – usedlost čp. 2

Radešín – usedlost čp. 6

Rakovník – dům čp. 227, Grillova ul.

Tismice – kostel Nanebevzetí Panny Marie

Tuklaty – stodola čp. 1288, ul. Akátová

Tuklaty – usedlost čp. 17/1, ul. Hlavní

Velvary – dům čp. 203, ul. Třebízského

Archivní rešerše

Dobrá Voda – čp. 4

Klecany – stavby v zámeckém parku

Kuníček – čp. 4

Obděnice – čp. 20, čp. 23

Petrovice – čp. 2, čp. 47

Porešín – čp. 4

Radešice – čp. 1, čp. 2

Radešín – čp. 6

Vilasova Lhota – čp. 12, čp. 14, čp. 16

Vladyčín – čp. 5

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**Operativní průzkumy a dokumentace**

České Budějovice – Pillmannův dvůr čp. 490/90

České Budějovice – nám. Přemysla Otakara II. čp. 78/20

Český Krumlov – zámek čp. 59, Mincovna

Loučovice – dům rybáře (Fischhaus) čp. 1 u kostela sv. Oldřicha

Rájov – usedlost Harazim čp. 29

Herbertov – návesní kaple

Milevsko – kostel sv. Bartoloměje

Klokoty – poutní areál

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PLZNI**Stavebněhistorické průzkumy**

Kasejovice – čp. 98, radnice

Operativní průzkumy a dokumentace

Bližanovy – ev. č. 10

Dvorec – areál železáren, čp. 77, bývalá olejna

Nepomuk – čp. 75

Nepomuk – čp. 117

Spálené Poříčí – čp. 76, Karáskův mlýn, výminek a špýchar

Archivní rešerše

Horšovský Týn – Husovo nám. čp. 60, arciděkanství

Chotiměř – zámek, rod Wernerů, archivní průzkum

Klatovy – Nádražní ul., most

Poběžovice – čp. 1, zámek, plánová dokumentace, fotografie (1895–1945)

Semněvice, socha sv. Jana Nepomuckého

Rodina sochaře Karla Legáta

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LOKTI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bečov nad Teplou – Karlovarská čp. 286

Hřebený – hrad Hartenberg

Horní Blatná – Blatenský příkop

Jáchymov – náměstí Republiky čp. 12

Jáchymov – náměstí Republiky čp. 13

Karlovy Vary – Goethova lávka

Karlovy Vary – lesní toaleta

Karlovy Vary – Tržiště čp. 27

Karlovy Vary – Mariánskolázeňská čp. 306

Karlovy Vary – Sadová čp. 844

Kobylé – čp. 4

Královské Poříčí – Dlouhá čp. 7

Kraslice – Máchova čp. 245

Lázně Kynžvart – Zámecká čp. 182

Loket – hrad

Loket – T. G. Masaryka čp. 111

Prameny – čp. 28

Rotava – Nejdecká ev. č. 33

Valeč – konírna

Valeč – skleník

Valeč – teatron

Vysoká – Letní čp. 10

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM**Stavebněhistorické průzkumy**

Hrobčice – zámek

Operativní průzkumy a dokumentace

Beřkovice – dům čp. 18, dokumentace před demolicí

Jezeří – zámek, divadelní sál

Maškovice – dům čp. 16

Měděnec – skipová věž, dokumentace před demolicí

Mirošovice – zámek

Pětipsy – zámek

Postoloprty – hospodářský dvůr

Vražkov – dům čp. 23

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LIBERCI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bezděz – hrad, dokumentace zdiva v místě stavby nové lanovky

Chrastava – čp. 71, dokumentace domu s hrázděným patrem před demolicí

Chudý Hrádek – dokumentace zdiva paláce a jeho fází

Jablonné v Podještědí – dokumentace jižní brány městského opevnění před obnovou

Lemberk – hrad a zámek, dokumentace branské věže a objektů kastelánky a ledárny na předmostí

Letařovice – kostnice u kostela sv. Jakuba, dokumentace během obnovy

Stráž pod Ralskem – zámek Wartenberg, dokumentace severozápadního křídla před obnovou, východní průčelí orientované do nádvoří

Železný Brod – čp. 111 zvané Jechovsko, doplnění starších poznatků operativní dokumentace před obnovou a dendrochronologická analýza

Železný Brod – čp. 208 zvané Fotrovsko, dokumentace objektu před jeho demolicí

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V JOSEFOVĚ**Stavebněhistorické průzkumy**

Hrádek u Nechanic – zámek, krovy a stropy 1. patra

SZ Náchod, Úřednický dům čp. 1285

Nové Město nad Metují, klášter Milosrdných Bratří

Operativní průzkumy a dokumentace

Chlumeck nad Cidlinou – areál zámku, konírny, kočárovna a jízďárna

Dolní Olešnice – kostel sv. Jakuba, historické odvodnění

Hradec Králové – čp. 91 - rekonstrukce sociálního zařízení

Hradec Králové – Klicperova čp. 263, rekonstrukce domu

Hradec Králové – čp. 349, 379 a 407 v OP MPR, fasády domů před obnovou

Boharyně – mlýn čp. 1, fasády

Úpice – hospoda čp. 92, suterény zaniklých čp. 90 a 91 „ve dvorečku“

Operativní průzkumy a dokumentace na dosud běžících stavbách

Hořiněves – zámek čp. 1

Dvůr Králové nad Labem – měšťanský dům čp. 88

Nová Paka – klášter čp. 144

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PARDUBICÍCH**Operativní průzkumy a dokumentace**

Letohrad – Oranžerie, dokumentace během obnovy

Chrast u Chrudimi – čp. 174, kino před demolicí

Jablonné nad Orlicí – čp. 28, obytný dům před demolicí

Jablonné nad Orlicí – čp. 29, průzkum domu před chystanou obnovou

Horní Třešňovec – čp. 54, venkovský dům před demolicí

Chrudim – čp. 108, Štěpánkova, dokumentace krovu

Dolní Čermná – čp. 155, venkovský dům před demolicí

Lanškroun – čp. 56, Vančurova, venkovský dům před demolicí

Ostrov – čp. 116, dům před demolicí

Polička – čp. 137, Pálená, dům před demolicí, hradby

Mlýnický dvůr – čp. 9 zámek, dokumentace po odstranění interiérových omítek

Česká Třebová – čp. 482, Lidická, dokumentace domu před demolicí

Vyprachtice – čp. 34, venkovský dům před demolicí

Lanškroun – čp. 111, Na Náhonu, venkovský dům před demolicí

Třemošnice – čp. 2 v areálu zámku, dokumentace krovu a dalších částí před chystanou obnovou

Kunětice – čp. 5, venkovský dům před demolicí

Horní Roveň – kaple, dokumentace před chystanou obnovou

Ústí nad Orlicí – čp. 312, Lukesova, dokumentace před demolicí

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V TELČI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Měřín – čp. 15, dvůr, kompletní fotodokumentace

Jihlava – Masarykovo náměstí čp. 636/21, dům, kompletní fotodokumentace interiéru

Budkov – kostel sv. Martina, fara, zámek – věž, zahr. dům, fotodokumentace krovů

Ledeč – Pivovarská čp. 128, dům, kompletní fotodokumentace, zběžný průzkum

Bílý Kámen – kaple, průzkum maleb a fotodokumentace interiéru

Třešť – náměstí T. G. Masaryka, čp. 123, škola, průzkum barevnosti a povahy fasády

Urbanov – kostel sv. Jana Křtitele, průzkum maleb, omítek a zdiva interiéru, kompletní fotodokumentace interiéru

Švařec – kaple Nejsvětější Trojice, průzkum zazděných oken závěru, kompletní fotodokumentace objektu

Petrovice – kostel sv. Petra a Pavla, doplňující průzkum a selektivní fotodokumentace interiéru, aktualizace poznatků

Štamberk – zřícenina hradu, průzkum a fotodokumentace fragmentu jižní věže/paláce před rekonstrukcí

Lukavec – zámek, průzkum maleb, omítek a zdiva interiéru přízemí V křídla

Jihlava – Matky Boží čp. 34, dům, průzkum maleb interiéru v patře

Havlíčkův Brod – Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod, celý areál, archivace fotodokumentace areálu pořízené roku 2017

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V BRNĚ**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bítov – hrad Cornštejn, dokumentace zdiva 4. hradní brány

Branišovice – zámek, dokumentace krovu

Brno-Řečkovice – areál bývalého pivovaru, dokumentace sklepů

Brno – kostel sv. Jakuba Většího, průběžná dokumentace a soupis kamenických značek na vnějším plášti a vnitřních ostěních oken

Brno – Jezuitská čp. 13/11, úsek hlavní hradby, dokumentace koruny zdiva během oprav
Brno – Arnoldova vila, Drobného čp. 299/26, fotodokumentace v průběhu rekonstrukce
Brno – bývalý premonstrátský klášter, OPD přízemí jižní části severozápadního křídla
Brno – Lazaretní čp. 1/7, správní budova bývalé Zbrojovky, dokumentace
Břeclav – Vránův mlýn, dokumentace v průběhu demolice obytné budovy a skladů
Drásov – kostel Povýšení sv. Kříže, dokumentace krovu
Horní Kounice – kostel sv. Michaela, fotodokumentace obnaženého zdiva
Horní Kounice – Valův mlýn čp. 64, dokumentace
Jedovnice – sýpka v hospodářském dvoře, dokumentace před demolicí
Jevišovice – tzv. Starý zámek, předhradí, OPD jižní hospodářské budovy
Lednice – Zámecký rybník, dokumentace odhalených relikvií historických konstrukcí po vypuštění rybníka
Lednice – dům Mikulovská čp. 207, dokumentace před demolicí
Lednice – dům Nejdecká čp. 480, dokumentace před demolicí
Lechovice – kostel Navštívení Panny Marie, dokumentace krovu
Lechovice – zámek, OPD v průběhu rekonstrukce
Lysice – dokumentace v průběhu generální rekonstrukce zámecké zahrady
Mikulov – dům Brněnská čp. 43, dokumentace v průběhu rekonstrukce
Mikulovice – sýpka v areálu zámku, fotodokumentace
Mikulovice – fara čp. 141, dokumentace v průběhu rekonstrukce
Moravské Knínice – kostel sv. Markéty, dokumentace obnaženého zdiva
Miroslav – zámek, dokumentace vnějšího zdiva severního křídla
Nedvědice – hrad Pernštejn, dokumentace vnějšího zdiva paláce
Pavlov – hrad Děvičky, dokumentace v rámci statického zajištění a oprav
Prosiměřice – kostel sv. Jiljí, dokumentace zdiva a krovu
Prosiměřice – farní sýpka, dokumentace krovu
Předklášteří u Tišnova – areál kláštera, OPD objektu zv. prádelna
Račice-Pístovice – zámek Račice, průběžná dokumentace
Rosice, zámek – dokumentace vnějšího zdiva západní fasády

Rousínov – kostel sv. Máří Magdalény, dokumentace obnaženého zdiva v interiéru
Tasovice – kostel Nanebevzetí Panny Marie, dokumentace odhaleného zdiva z exteriéru
Znojmo – dům Velká Františkánská čp. 101/4, OPD
Stavebněhistorický průzkum
Brno-Bystrc – hrad Veverův, dokumentace náleзовých situací v průběhu stavebně-technického průzkumu (palác, Anglický trakt, ubytovna a jižní brána)
Hostěradice – bývalá komenda Řádu německých rytířů a kostel sv. Kunhuty
Uherčice – areál zámku, doplnění SHP na základě zjištění získaných během rekonstrukce severního křídla a starého zámku

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OLOMOUCI

Operativní průzkumy a dokumentace

Olomouc – bývalý klášter voršilek (původně dominikánek), krov sedlové střechy nad jihovýchodní částí křídla E

Olomouc – Klášterní Hradisko, Opatská zahrada – ohradní zeď

Litovel – Langův dům, okenní a dveřní výplně

Mostkovice – kostel Nanebevzetí Panny Marie, interiér a exteriér

Stavebněhistorický průzkum

Bušín – výměnek bývalé rychty

Úsov – kontribuční sýpka

Velké Losiny, zámek – pokračování ve zpracování archivních rešerší

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V KROMĚŘÍŽI

Operativní průzkumy a dokumentace

Buchlov – hrad, římsy na Purkrabství

Buchlov – hrad, hospodářský objekt s věží Andělka na 2. nádvoří

Buchlovice – zámek, stropní konstrukce nad přízemím Dolního zámku

Hrádek u Slavičína – zámek, prostory upravované na byty

Kroměříž – tzv. Knížecí dům, Na Sladovnách čp. 1492, omítky uličního průčelí

Kroměříž – zámek, sondáž v okenních parapetech tzv. balkonových místností v přízemí zámku

Kroměříž – měšťanský dům, ul. Vodní čp. 88, první fáze dokumentace domu

Kurovice – tvrz, dokumentace dílčích detailů na průčelí nádvorního traktu západního paláce

Lukov – hrad, stavební konstrukce a areál Dolního hradu

Lukov – hrad, architektonické detaily v areálu hradu	Nový Jičín – Křížkova čp. 91, OD a interiér objektu, zpracování archivního průzkumu domu
Napajedla – radnice, komínové hlavice	Nový Jičín – Křížkova čp. 91, OPD a dendrochronologický průzkum, trámové stropy, demontovaný krov
Nový Šaumburk – hrad, stavební konstrukce odkryté v roce 2022	Opava – dům U Bílého koníčka, Dolní náměstí čp. 115, uliční a dvorního průčelí
Otrokovice – Sýpka, sklepení bývalé sýpky v zaniklém zámeckém areálu	Palkovice-Myslík – čp. 59 v rámci pasekářské usedlosti, operativní dokumentace, dendrochronologický průzkum, zpracování archivního průzkumu
Přílepy – zámek, průzkum sklepů a části přízemí objektu v průběhu oprav interiérů	Palkovice – čp. 122, dendrochronologický průzkum, zpracování archivního průzkumu domkářského obydlí
Rožnov pod Radhoštěm – hrad, OPD areálu, podklad pro plánované úpravy hradu a okolí	Palkovice – č. ev. 16 v rámci pasekářské usedlosti, OP a dendrochronologický průzkum, zpracování archivního průzkumu usedlosti
Starý Světlov – hrad, konstrukce odkryté v rámci záchranných prací	Palkovice – čp. 127, OP a dendrochronologický průzkum dřevěných konstrukcí, zpracování archivního průzkumu domkářského obydlí
Tlumačov – farní kostel sv. Martina, půdní prostory kostela	Příbor – Žižkova čp. 380, OP a dendrochronologický průzkum dřevěných konstrukcí demolovaného objektu, roubení, trámový strop
Žeranovice – zámek, dokončení průzkumu sklepů	Řepiště – kostel sv. Michaela archanděla, OP dřevěných konstrukcí kostela s důrazem na dokumentaci nápisů v podkroví
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OSTRAVĚ	
Operativní průzkumy a dokumentace	
Brušperk – Klepary čp. 57, OPD roubený dům v MPZ před jeho demolicí	Štramberk – Dolní čp. 224 a Horní Bašta čp. 274, dodatečná OD a dendrochronologický průzkum, roubení, trámový portál; zpracování archivního průzkumu
Brušperk – Klepary čp. 57, OPD a dendrochronologický průzkum dřevěných konstrukcí Albrechtice-Hynčice – bývalá fara čp. 4, OPD a dendrochronologický průzkum, roubení, trámový strop	
Místek – náměstí Svobody čp. 6, OD a průzkum stratigrafie barevných vrstev a výmaleb	

Počet archeologických akcí

PRACOVISŤE NPÚ	Dohled	Záchranný archeologický výzkum	Celkem
ÚOP v Praze	30	5	35
ÚOP středních Čech v Praze	14	1	15
ÚOP v Českých Budějovicích	5	2	7
ÚOP v Plzni	0	10	10
ÚOP v Lokti	3	7	10
ÚOP v Ústí nad Labem	3	2	5
ÚOP v Liberci	3	3	6
ÚOP v Josefově	0	0	0
ÚOP v Pardubicích	0	0	0
ÚOP v Telči	6	0	6
ÚOP v Brně	2	4	6
ÚOP v Olomouci	35	5	40
ÚOP v Kroměříži	0	0	0
ÚOP v Ostravě	53	24	77
ÚPS na Sychrově	4	3	7
Celkem	158	66	224

Seznam objektů ve správě NPÚ

Praha	Typ objektu	Telefon	Web
Invalidovna	Invalidovna	724 816 966	www.invalidovna-praha.cz
Zahrady pod Pražským hradem	zahrady	257 214 817	www.palacove-zahrady.cz
Středočeský kraj			
Březnice	zámek	318 682 179	www.zamek-breznice.cz
Hamousův statek ve Zbečně	lidová architektura	724 980 456	www.hamousuv-statek.cz
Hořovice	zámek	311 512 479	www.zamek-horovice.cz
Karlštejn	hrad	311 681 617	www.hrad-karlstejn.cz
Konopiště	zámek	317 721 366	www.zamek-konopiste.cz
Krakovec	hrad	313 549 302	www.hrad-krakovec.cz
Křivoklát	hrad	313 558 440	www.hrad-krivoklat.cz
Mnichovo Hradiště	zámek	724 484 445	www.zamek-mnichovohradiste.cz
Mníšek pod Brdy	zámek	318 590 261	www.zamek-mnisek.cz
Sázava	klášter	327 321 177	www.klaster-sazava.cz
Točnick	hrad	311 533 202	www.hrad-tocnik.cz
Veltrusy	zámek	315 781 146	www.zamek-veltrusy.cz
Žebrák	hrad	311 533 202	www.hrad-zebrak.cz
Žleby	zámek	327 398 121	www.zamek-zleby.cz
Ústecký kraj			
Benešov nad Ploučnicí	zámek	412 586 795	www.zamek-benesov.cz
Duchcov	zámek	417 835 301	www.zamek-duchcov.cz
Házmburk	hrad	606 175 052	www.hrad-hazmburk.cz
Jezeří	zámek	724 326 031	www.zamek-jezeri.cz
Krásný Dvůr	zámek	415 210 004	www.zamek-krasnydvur.cz
Libochovice	zámek	416 591 443	www.zamek-libochovice.cz
Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě	kostel	724 663 546	www.kostel-most.cz
Ploskovice	zámek	416 749 092	www.zamek-ploskovice.cz
Stekník	zámek	723 086 011	www.zamek-steknik.cz
Velké Březno	zámek	475 228 331	www.zamek-velkebrezno.cz
Karlovarský kraj			
Bečov nad Teplou	hrad a zámek	353 999 394	www.zamek-becov.cz
Kynžvart	zámek	354 691 269	www.zamek-kynzvalt.cz
Valeč	zámek	353 399 731	www.zamek-valec.cz
Jihočeský kraj			
Červená Lhota	zámek	384 384 228	www.zamek-cervenalhota.cz
Český Krumlov	hrad a zámek	380 704 721	www.zamek-ceskykrumlov.cz
Dačice	zámek	384 420 246	www.zamek-dacice.cz
Hluboká	zámek	387 843 911	www.zamek-hluboka.cz
Jindřichův Hradec	hrad a zámek	384 321 279	www.zamek-jindrichuvhradec.cz
Kratochvíle	zámek	388 324 380	www.zamek-kratochvile.cz

Landštejn	hrad	384 498 580	www.hrad-landstejn.cz
Nové Hrady	hrad	386 362 135	www.hrad-novehrady.cz
Rožmberk	hrad	380 749 838	www.hrad-rozemberk.cz
Třeboň	zámek	384 721 193	www.zamek-trebon.cz
Vimperk	zámek	388 411 506	www.zamek-vimperk.cz
Zlatá Koruna	klášter	380 743 126	www.klaster-zlatakoruna.cz
Zvíkov	hrad	382 285 676	www.hrad-zvikov.cz

Plzeňský kraj

Červené Poříčí	zámek	376 393 022	www.zamek-cerveneporici.cz
Gutštejn	hrad	374 631 773	www.hrad-gutstejn.cz
Horšov - kostel Všech svatých	kostel	379 423 111	www.zamek-horsovskytyn.cz
Horšovský Týn	hrad a zámek	379 423 111	www.zamek-horsovskytyn.cz
Kladruby	klášter	374 631 773	www.klaster-kladruby.cz
Kozel	zámek	377 969 040	www.zamek-kozel.cz
Manětín	zámek	373 392 283	www.zamek-manetin.cz
Nebílovy	zámek	377 917 090	www.zamek-nebilovy.cz
Plasy	klášter	373 322 174	www.klaster-plasy.cz
Plzeň - Bolevec - selský dvůr U Matoušů	selský dvůr	377 360 928	www.usedlost-bolevec.cz
Přimda	hrad	374 631 773	www.hrad-primda.cz
Rabí	hrad	376 596 171	www.hrad-rabi.cz
Švihov	hrad	376 393 378	www.hradsvihov.cz
Velhartice	hrad	376 583 315	www.hradsvihov.cz

Kraj Vysočina

Jaroměřice nad Rokytnou	zámek	568 440 237	www.zamek-jaromerice.cz
kostel sv. Víta v Zahrádce	kostel	486 569 189	www.kostel-zahradka.cz
Lipnice nad Sázavou	hrad	724 961 945	www.hrad-lipnice.cz
Náměšť nad Oslavou	zámek	568 620 319	www.zamek-namest.cz
Telč	zámek	567 243 943	www.zamek-telc.cz

Královéhradecký kraj

Hrádek u Nechanic	zámek	602 185 554	www.zamek-hradekunechanic.cz
Hospitál Kuks	hospitál	499 692 161	www.hospital-kuks.cz
Náchod	zámek	773 771 818	www.zamek-nachod.cz
Opočno	zámek	494 668 216	www.zamek-opocno.cz
Ratibořice	zámek	491 452 123	www.zamek-ratiborice.cz

Liberecký kraj

Bezděz	hrad	723 774 904	www.hrad-bezdez.cz
Frydlant	hrad a zámek	771 270 150	www.zamek-frydlant.cz
Grabštejn	hrad	482 724 301	www.hrad-grabstejn.cz
Hrubý Rohozec	zámek	481 321 012	www.zamek-hrubyrohozec.cz
Lemberk	zámek	487 762 305	www.zamek-lembek.cz

Sychrov	zámek	482 416 011	www.zamek-sychrov.cz
Trosky	hrad	771 258 856	www.hrad-trosky.cz
Zákupy	zámek	777 481 683	www.zamek-zakupy.cz

Pardubický kraj

Kunětická hora	hrad	466 415 428	www.hrad-kunetickahora.cz
Litice	hrad	465 320 627	www.hrad-litice.cz
Litomyšl	zámek	461 615 067	www.zamek-litomysl.cz
Slatiňany	zámek	469 681 112	www.zamek-slatinany.cz

Jihomoravský kraj

Bítov	hrad	515 294 736	www.hrad-bitov.cz
Bučovice	zámek	517 383 135	www.zamek-bucovice.cz
Kunštát	zámek	516 462 062	www.zamek-kunstat.cz
Lednice	zámek	519 340 128	www.zamek-lednice.com
Janův hrad (patří pod Lednici)	umělá zřícenina	519 355 134	www.januv-hrad.cz
Lysice	zámek	516 472 235	www.zamek-lysice.cz
Milotice	zámek	518 619 643	www.zamek-milotice.cz
Pernštejn	hrad	566 566 101	www.hrad-pernstejn.cz
Rájec nad Svitavou	zámek	516 432 013	www.zamek-rajec.cz
Uherčice	zámek	515 298 396	www.zamek-uhercice.cz
Valtice	zámek	778 743 754	www.zamek-valtice.cz
Veveří	hrad	549 420 164	www.hrad-veveri.cz
Vranov nad Dyjí	zámek	515 296 215	www.zamek-vranov.cz
Nový hrádek u Lukova (patří pod Vranov)	zřícenina	515 296 215	www.hrad-novyhradek.cz
vila Stiassni	vila	778 545 993	www.vila-stiassni.cz

Olomoucký kraj

Bouzov	hrad	585 346 202	www.hrad-bouzov.cz
Jánský Vrch	zámek	584 440 286	www.zamek-janskyvrch.cz
Šternberk	hrad	585 012 935	www.hrad-sternberk.cz
Velké Losiny	zámek	583 248 380	www.zamek-velkelosiny.cz

Moravskoslezský kraj

Hradec nad Moravicí	zámek	553 783 915	www.zamek-hradec.cz
Důl Michal Ostrava	důl	596 231 160	www.dul-michal.cz
Raduň	zámek	553 796 119	www.zamek-radun.cz
Janovice u Rýmařova	zámek	777 427 002	www.zamek-janoviceurymarova.cz

Zlínský kraj

Buchlov	hrad	725 377 374	www.hrad-buchlov.cz
Buchlovice	zámek	572 434 240	www.zamek-buchlovice.cz
Vizovice	zámek	577 452 762	www.zamek-vizovice.cz
Květná zahrada Kroměříž	zahrada	723 962 891	www.kvetnazahrada-kromeriz.cz

Zpřístupněné objekty ve správě NPÚ

KRAJ	Počet zpřístupněných objektů	Pracoviště NPÚ
Hlavní město Praha	2	1 – ÚPS v Praze, 1 – GnŘ
Středočeský kraj	14	ÚPS v Praze
Ústecký kraj	10	9 – ÚPS v Praze, 1 – ÚOP v Ústí nad Labem
Karlovarský kraj	3	ÚPS v Praze
Jihočeský kraj	13	ÚPS v Českých Budějovicích
Plzeňský kraj	14	ÚPS v Českých Budějovicích
Kraj Vysočina	5	ÚPS v Českých Budějovicích
Královéhradecký kraj	5	ÚPS na Sychrově
Liberecký kraj	8	ÚPS na Sychrově
Pardubický kraj	4	ÚPS na Sychrově
Jihomoravský kraj	14	ÚPS v Kroměříži
Olomoucký kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Moravskoslezský kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Zlínský kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Celkem	104	

Přehled návštěvnosti památkových objektů ve správě NPÚ

OBJEKT	
Lednice	326 701
Český Krumlov	197 376
Hluboká nad Vltavou	171 796
Karlštejn	157 717
Bouzov	101 380
Sychrov	92 000
Veveří	90 150
Květná zahrada Kroměříž	86 914
Trosky	85 777
Pernštejn	81 238
Křivoklát	80 361
Buchlovice	75 935
Valtice	75 030
Konopiště	73 220
Jindřichův Hradec	60 421
hospitál Kuks	60 087
Vranov nad Dyjí	59 512
Bítov	58 497
Frýdlant	55 930
Rabí	54 821
Bezděz	54 548
Bečov nad Teplou	49 026
Buchlov	47 509
Červená Lhota	47 355
Hradec nad Moravicí	45 412
Velhartice	44 299
Točnick a Žebrák	42 819
Žleby	42 449
Třeboň	40 373
Šternberk	40 342
Ratibořice	39 946
Landštejn	39 610
Milotice	39 232
Švihov	38 224
Opočno	37 791
Rožmberk	37 624
Zahrady pod Pražským hradem	37 028
Kratochvíle	35 793
Náchod	34 362
Litomyšl	33 379
Kynžvart	33 073
Hrádek u Nechanic	32 488
Velké Losiny	32 296
Zvíkov	30 928
Slatiňany	30 870
Raduň	29 982
Lipnice	28 879
Házmburk	28 440
Lemberk	27 930

OBJEKT	
Jaroměřice nad Rokytnou	26 160
Mníšek pod Brdy	26 060
Zlatá Koruna	25 292
Veltrusy	25 160
Rájec nad Svitavou	25 089
Zákupy	22 515
Jánský Vrch	21 691
Kozel	20 319
Náměšť nad Oslavou	20 184
Krakovec	19 560
Vimperk	18 795
Plasy	18 717
Telč	18 588
Grabštejn	17 925
Jezeří	17 321
Nové Hrady	16 625
Mnichovo Hradiště	16 587
Vízovice	16 162
Ploskovice	15 880
Horšovský Týn	15 512
selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci	14 936
Hrubý Rohozec	14 509
Libochovice	14 461
vila Stiassni v Brně	14 061
Kunětická hora	13 753
Manětín	13 234
kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě	12 657
Lysice	12 484
Hořovice	11 905
Stekník	11 693
Kladruby	11 290
Krásný Dvůr	11 207
Sázava	11 060
Březnice	10 762
Litice	10 276
Duchcov	9 976
Dačice	9 885
Uherčice	9 291
Nebílovy	9 224
Benešov nad Ploučnicí	8 653
Bučovice	8 630
Valeč	8 112
Kunštát	7 850
Velké Březno	6 850
Důl Michal v Ostravě	4 152
Červené Poříčí	3 319
Invalidovna	1 841
Janovice u Rýmařova	1 755
kostel sv. Floriána v Krásném Březně	852
Celkem	3 829 690

Změny památkového fondu*

KRAJ	Prohlášené nemovité kulturní památky	Zrušené nemovité kulturní památky	Prohlášené movité kulturní památky	Zrušené movité kulturní památky	Prohlášené národní kulturní památky **	Prohlášené památkové rezervace	Prohlášené památkové zóny
Hlavní město Praha	4	0	3	0	0	0	0
Středočeský kraj	2	0	2	0	0	0	0
Jihočeský kraj	11	0	1	0	0	0	0
Plzeňský kraj	5	2	4	0	0	0	0
Karlovarský kraj	16	0	12	0	0	0	0
Ústecký kraj	18	3	2	0	0	0	0
Liberecký kraj	2	2	33	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	10	0	7	0	11	0	0
Pardubický kraj	4	0	1	0	0	0	0
Kraj Vysočina	2	0	0	0	0	0	0
Jihomoravský kraj	6	0	3	0	0	0	1
Olomoucký kraj	4	1	4	0	0	0	0
Zlínský kraj	6	1	1	0	0	0	0
Moravskoslezský kraj	2	0	1	0	0	0	0
Celkem	92	9	74	0	11	0	1

* Do tabulky jsou zahrnuty pouze nové či zcela zrušené kulturní památky, národní kulturní památky a památkové zóny, není zahrnut přeprohlášený či částečně zrušený památkový fond. V roce 2022 nebyla prohlášena žádná nová kulturní památka.

** Není zahrnuto 8 národních kulturních památek, které byly prohlášeny Nařízením vlády č. 400/2022 ze dne 23. 11. 2022, ale účinnosti nabude až 1. 7. 2023.

Počet nemovitých a movitých kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón v ČR k 31. prosinci 2022

PRACOVISŤE / PŮSOBNOST	Nemovité kulturní památky *	Movité kulturní památky **	Národní kulturní památky	Památkové rezervace	Památkové zóny
Hlavní město Praha	2 117	10 589	60	3	18
Středočeský kraj	4 381	5 134	38	14	62
Jihočeský kraj	5 097	3 010	41	24	86
Plzeňský kraj	3 223	3 612	25	8	67
Karlovarský kraj	1 446	1 235	16	9	24
Ústecký kraj	3 562	2 425	16	9	34
Liberecký kraj	2 252	913	15	8	28
Královéhradecký kraj	3 080	2 459	34	7	35
Pardubický kraj	2 115	2 186	20	5	24
Kraj Vysočina	2 974	2 443	16	6	28
Jihomoravský kraj	3 130	5 398	38	9	25
Olomoucký kraj	2 219	5 324	15	3	26
Zlínský kraj	1 316	1 430	16	4	17
Moravskoslezský kraj	1 999	2 687	21	5	25
Celkem	38902***	48 845	362****	114	499

* Evidence nemovitých kulturních památek zahrnuje počet hlavních záznamů, z nichž některé ovšem zahrnují rozsáhlé areály a soubory. V památkovém katalogu je v současné době evidováno přes 160 000 jednotlivých nemovitých objektů, které jsou kulturními památkami. Rozepsání všech areálů a souborů na jednotlivé objekty však nebylo ještě ukončeno.

** Evidence movitých kulturních památek zahrnuje počet rejstříkových čísel, z nichž některá ovšem zahrnují rozsáhlé soubory předmětů. V případě mobiliárních fondů památkových objektů 131 rejstříkovým číslům odpovídá 1.308.271 památek (inventárních jednotek), v případě historických knihovnických fondů 341 rejstříkovým číslům odpovídá cca 1 878 000 knižních svazků.

*** Počet hlavních záznamů nemovitých kulturních památek; některé kulturní památky jsou na území více krajů a jsou v působnosti více pracovišť.

**** Počet rejstříkových čísel národních kulturních památek; některé národní kulturní památky jsou na území více krajů a jsou v působnosti více pracovišť. Není zahrnuto 8 národních kulturních památek, které byly prohlášeny Nařízením vlády č. 400/2022 ze dne 23. 11. 2022, ale účinnosti nabude až 1. 7. 2023.

Fotografie na předělových stranách:

Titulka Křivoklát, foto Petr Kříž

- s. 4 Buchlov, foto Viktor Čáp
 - s. 9 Elektrické podniky, Romana Indrová Semelková
 - s. 21 Dolní oblast Vítkovice, archiv UOP Ostrava
 - s. 24 Křivoklát, foto Petr Kříž
 - s. 32 Křivoklát, foto Petr Kříž
 - s. 43 Hradozámecká noc na zámku Český Krumlov, archiv NPÚ
 - s. 47 Litomyšl, archiv UPS Sychrov
 - s. 50 Křivoklát, foto Petr Kříž
 - s. 153 Bouzov, foto Tomáš Michal
 - s. 161 Křivoklát, foto Petr Kříž
 - s. 176 Křivoklát, foto Petr Kříž
 - s. 187 Hrádek u Nechanic, foto Viktor Čáp
 - s. 203 Kostel Nejsvětější Trojice ve Fulneku, foto Roman Polášek
- Další foto: archiv NPÚ

Výroční zpráva za rok 2022

Národní památkový ústav

Vydal Národní památkový ústav, Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1
www.npu.cz

Redakce: Kornélia Kolářová Takácsová

Korektorka: Jana Kolářová

Grafická úprava a sazba: Barbora Augustová, bara@virtualworld.cz

Praha 2023

Neprodejné

ISBN 978-80-7480-183-9

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

